Leto XXXVI
NOVO MESTO četrtek, 25. julija 1985
Cena: 50 din
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416-2242

Kočevje: uspel izseljenski piknik

Povorka, kulturni nastopi, izmenjava daril

KOČEVJE, DOLGA VAS — Izseljence, ki so prišli na piknik v Dolgo vas, so domačini sprejeli 20. julija ob 10. uri pred občinsko skupščino v Kočevju. Najprej jih je pozdravil predsednik podružnice izseljenske matice Stane Jajtič. Domačini so gostom izvedli tudi krajši kulturni program, v katerem so sodelovali nonet Rog, folklorna skupina iz Gorenje vasi, harmonikarji in kočevska godba.

V povorki skozi mesto so nato sodelovali izseljenci in domačini, godba, maržoretke, narodne noše in drugi. Na pikniku pri brunarici v Dolgi vasi je bil spet kulturni program, v katerem so sodelovali rudarski mešani pevski zbor iz Merebacha v Franciji, recitatorka iz Avstralije in domače kulturne skupine. Tu sta izseljence pozdravila v imenu Slovenske izseljenske matice Ljubljana, član IO Franc Razdevšek, v imenu občine Kočevje pa predsednik občinske skupščine Jože Novak.

Domačini in gostje so si izmenjali tudi spominska darila. Spominski priznanji izseljencev sta prejela tudi Franc Razdevšek in Gabi Heimer, referentka za stike z izseljenci pri SIM.

J. P.

Pionirji ne poznajo pregraj

V Dol. Toplicah svečano odprli letošnji Tabor Sutjeska

DOL. TOPLICE — Na tabornem prostoru Doma slovenskih pionirjev je otvoritvena svečanost 16. julija s programom v štirih jezikih narodov Jugoslavije pokazala, da se že v prvih urah skupnega življenja med pionirji razvija bratstvo in prijateljstvo. To pa je glavni namen takih taborov, ki so organizirani v vseh republikah in pokrajinah.

Letošnjim malim gostom z Malega Lošinja, Kosova, iz Bosne, Čačka, Kotara v Črni gori, Gostivarja v Makedoniji, iz Vojvodine in Slovenije je spregovoril Franci Kržan, predsednik sveta Zveze pionirjev Slovenije, otvoritve pa so se udeležili še drugi predstavniki republiških in občinskih institucij.

Govornik je dejal med drugim, da se sicer pogoji bivanja v taboru iz leta v leto izboljšujejo, po štirinajstletnih prizadevanjih za izvedbo celotnega projekta Doma pionirjev pa bi bil čas za širšo slovensko akcijo, da bi zamisel izpeljali. Smo namreč edina republika, ki še nima svojega Doma pionirjev. Samo z zbiranjem pionirskega dinarja in prispevki ter pomočjo Novomeščanov očitno zahtevna investicija ne bo izpeljana, zato se zveza prijateljev mladine zavzema, da bi gradnja pionirskega doma prišla v slovenski novi srednjeročni plan.

Sodelovanje vsakoletnega tabora s Topličani je na zavidljivi ravni, v imenu 3200 krajanov in občinskih družbenopolitičnih organizacij pa je malim gostom iz vse Jugoslavije izrekel toplo dobrodošlico Ivo Longar, sekretar občinskega komiteja ZK.

R. BAČER

JUGOSLAVIJA V MALEM — V Dol. Toplicah spet domuje Tabor Sutjeska, na katerem sodelujejo pionirji vseh bratskih republik s svojimi mentorji. Posnetek je z otvoritvene slovesnosti, na kateri je vsaka republika prispevala svoj program. (Foto: R. Bačer)

Za dan vstaje nagrade in priznanja

LJUBLJANA — Dan vstaje slovenskega naroda so počastili širom po Sloveniji, osrednja slovesnost pa je bila v veliki dvorani republiške skupščine, kjer je govoril France Popit, predsednik predsedstva SRS, tamkaj pa so podelili že dvajsetič zapored nagrade vstaje, ki jih podeljuje republiški odbor ZZB NOV Slovenije.

Za življenjsko delo je nagrado prejel Janez Kuhar, skladatelj, glasbeni pedagog in dirigent, med dobitniki nagrade vstaje pa so še Petar R. Brajović za knjigo o zadnjih bojih za osvoboditev, Emil Cesar za knjigo Boj brez puške, Jože Vidic za Krik v Dragi in druga pričevanja o NOB, Velimir Kraševec za knjigo Dolenjski puntarji, to je monografijo o Zapadnodolenjskem odredu.

Podelili so tudi troje posebnih priznanj, med dobitniki plakete ZZB NOV Jugoslavije za prispevek pri ohranjanju in razvijanju tradicij narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije ter graditvi samoupravne družbe pa so tudi osnovne šole Vas—Fara, Suhor in Mirna ter pionirski odred osnovne šole Šentjanž.

Brežičani slavili v Kapelah

Podpredsednik RK SZDL Jože Knez je govoril ob počastitvi treh jubilejev: vstaje, vrnitve izgnancev in 135-letnici kapelske godbe

KAPELE — Za letošnji dan vstaje slovenskega naroda so se prebivalci brežiške občine spet srečali v Kapelah, kjer so nazadnje slavili pred petimi leti. Praznovanje so tokrat združili s počastitvijo 40-letnice vrnitve iz izgnanstva in 135-letnice kapelske godbe.

Slavnostni govornik podpredsednik RK SZDL Jože Knez je čestital krajanom za te jubileje, še posebej pa godbi, ki že 135 let spremlja njihovo pot skozi čas in z njimi podoživlja vzpone in padce, vesele in žalostne dni. Življenje vasi, krajevne skupnosti in občine je godba bogatila zlasti zadnjih štirideset let. To je bil dolg pohod, poln delovne volje in poguma, čas, ko so se iskreno razveselili vsakega napredka v svobodi.

Godba je pred petimi leti dobila nove inštrumente in od takrat naprej je še pomnožila svoje nastope v krajevni skupnosti, v občini, regiji. Gostovala je v Proseku pri Trstu, v pobrateni Veliki Plani in celo na Češkoslovaškem. Letno ima 30 do 40 javnih nastopov. Sodelovanja nikomur ne odreče. Zdaj šteje 44 članov in jo že 33. leto vodi Jože Stanič, ki se veliko posveča tudi poučevanju mladih. Za zadnjo obletnico se je godba močno pomladila, to pa je najboljše zagotovilo, da igranje iz roda v rod ne bo zamrlo.

Na slavju kapelski godbeniki niso bili sami. Z njimi so zaigrali zamejci iz Proseka — Kontovela, godba iz Rozge na Hrvaškem in gasilska godba iz Loč pri Dobovi. Občinstvo je vsako posebej navdušeno pozdravilo.

Ob tej priložnosti so izročili priznanje republiškega sekretariata za narodno obrambo občinski konferenci SZDL Brežice. Priznanja občinskega komiteja ZKS so prejele vse nastopajoče godbe, te pa so se obdarile tudi med seboj.

J. TEPPEY

● Na Ložcah pod Bohorjem sta krajevna organizacija Zveze borcev Senovo in občinski odbor ZZB NOV Krško pripravila osrednjo občinsko proslavo ob dnevu vstaje. Na ponedeljkovi slovesnosti je bil slavnostni govornik podpredsednik krškega občinskega izvršnega sveta Niko Žibret, v zelo bogatem kulturnem programu pa so sodelovali: recitatorji in folkloristi s Senovega, izjemno pa je navdušil zlasti skupni nastop pihalnih orkestrov Svoboda Senovo in Djuro Salaj. Ob tej priložnosti so podelili plaketo republiškega sekretariata za ljudsko obrambo občinskemu odboru Rdečega križa, medtem ko jo bo Stanko Koprivnik iz Veniš zaradi bolezni prejel pozneje.

BETI IMA NOV RAČUNALNIK

METLIKA — Metliška Beti je te dni prodala oba svoja računalnika in dobila novega. Najstarejšega, Honneywell, ki so ga kupili pred 13 leti, so prodali zadrskemu Bagatu, ki ima enak sistem, novejšega, Delto 644, pa so za 44 milijonov dinarjev prodali Gorjancem. Novi računalnik Delta 4850 je že v Metliki in bo konec tega meseca nameščen.

MOČAN TURNIR

SEVNICA — Lovrekov memorial pred začetkom ligaških tekmovanj je običajno dober pregled nad pripravljenostjo moštev. Za avgustovsko srečanje sta svoje sodelovanje že potrdila dva dobra kluba: Slovan iz Ljubljane in ribniški Inles.

NEW SWING QUARTET V DOLENJSKIH TOPLICAH

DOLENJSKE TOPLICE — V okviru »Topliškega poletja« bo domače kulturno društvo »Maks Henigman« priredilo v topliški cerkvi 30. julija ob 20. uri koncert New swing quarteta. Prodaja vstopnic je v zdravilišču. Vabljeni!

PODPIS LISTINE O POBRATENJU — V imenu KS Predgrad sta listino o pobratenju podpisala Aleksander Weis in Ivica Mihelič, v imenu KS Partizanska Drežnica pa Djuro Tatalović in Rade Radulović

Predgrad in Drežnica pobratena

Z listino o pobratenju kronali medvojno sodelovanje in pomoč

PREDGRAD — V nedeljo, 21. julija, je KS Predgrad prvič praznovala svoj krajevni praznik ter še 40-letnico osvoboditve in dan vstaje.

Na svečanosti, ki je bila na trgu v Predgradu, so podpisali tudi listino o pobratenju med krajevnima skupnostma Predgrad (občina Kočevje) in Partizanske Drežnice (občina Ogulin). Slavnostni govornik na svečanosti je bil predsednik občinskega odbora ZZB NOV Kočevje Nace Karničnik.

Predsednik KK SZDL Partizanske Drežnice Djuro Tatalović pa se je zahvalil prebivalcem KS Predgrad, ki so med vojno nudili zavetje krajanom Drežnice, ki so se sem zatekli pred ustaškimi koljači.

Listino o pobratenju KS Predgrad in Partizanska Drežnica so podpisali v imenu KS Predgrad predsednik sveta KS Aleksander Weis in predsednica KK SZDL Ivica Mihelič, v imenu KS Partizanska Drežnica pa za predsednika KS tajnik KS Rade Radulović in predsednik KK SZDL Djoro Tatalović.

Na svečanosti so podelili priznanja KS Predgrad, ki so jih prejeli: gasilska godba Predgrad, tamburaški zbor Predgrad, lovska družina Predgrad, Ivan Rauh (Vimolj), Peter Rauh (Predgrad), Ivan Mihelič (Jelenja vas), Pavel Žagar (Predgrad), Rudolf Verderber (Bilpa), Jurij Horvat (Laze), Slavko Mavrin (Vimolj), Jože Torbar (Brezovica), Milan Farič (Predgrad), Peter Mavrin (Jelenja vas), Helena Majerle (Predgrad), Peter Šlajmer (Predgrad), Drago Maršenič (Predgrad) in Jože Lukanič (Paka).

V kulturnem programu so sodelovali gasilska godba Predgrad, recitatorja Jože Kastelic in Mirjan Levstik, tamburaški ansambel Predgrad, folklorna skupina Predgrad, v domačem narečju (predgrajščini) pa je govoril Anton Tekavec in požel za svoj nastop velik aplavz.

J. PRIMC

PRAZNOVANJE DNEVA VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA V KAPELAH — Obogatili so ga nastopi štirih pihalnih orkestrov, s katerimi so obeležili tudi visok jubilej domače Kapelske godbe. Ta je v soboto zvečer proslavila 135-let obstoja s samostojnim koncertom pod taktirko Jožeta Staniča. Posnetek je z nedeljskega slavja, na katerem je govoril podpredsednik RK SZDL Jože Knez. (Foto: Jožica Teppey)

Banki se krči poslovna svoboda

»Če bo šlo tako naprej, bomo postali podružnica Narodne banke Jugoslavije«

KRŠKO — Še zmeraj je velik razkorak med pričakovanjem gospodarstva po bančnih virih in možnostmi bank, da bi takim zahtevam ugodila. Stvarna vrednost bančnih bilančnih sredstev se je v zadnjih letih zmanjšala za več kot polovico.

To je le nekaj poudarkov iz živahne razprave na 6. seji zbora Ljubljanske banke — Združene banke prejšnji četrtek v Krškem. Predsednik izvršilnega odobra LB — ZB Ljubljana Feri Horvat je k poročilu o uresničevanju sklepov 2. seje zbora LB — ZB z dne 18. julija 1984 o preobrazbi odnosov v gospodarjenju z denarjem v bankah v Sloveniji, ki se bo septembra, obogateno v javni razpravi, znašlo tudi na skupščinskih klopeh v Ljubljani, pridjal kritičen komentar. »Prostor za svobodno odločanje o naložbah se vse bolj oži, in če bo šlo tako naprej, se bodo poslovne banke spremenile v filiale Narodne banke Jugoslavije.«

Tudi Domžalčani zahtevajo od skupščine in družbenopolitičnih organizacij, da storijo vse, da se okrepi vpliv delavcev v združenem delu na bančno politiko in denarne tokove. Republiški sekretar za finance Rudi Šepič je menil, da kaže ugotoviti dejansko devizno sposobnost posojilojemalcev, v poročilu pa prikazati ne le izgubarje, ampak tudi tiste organizacije združenega dela, ki jim primanjkuje trajnih obratnih sredstev Predsednik KPO Gospodarske banke Ljubljana Polde Maček je v najdaljši in najbolj udarni razpravi opozoril, v kako velikih škripcih se je znašla ta banka ob reševanju Gorenja oziroma proslulega Koertinga. Tudi s sisi materialne proizvodnje, predvsem z republiško cestno skupnostjo, imajo velike težave.

P. PERC

● Polde Maček se je na pol v šali vprašal, ali v teh sisih že 10 let ne znajo planirati ali pa so plani tako agresivni, da si bodo prej polomile zobe banke kot pa »agresorji«. Banke pač ne morejo biti sanatorji za vse vrste izgub.

NOVI KOVANCI

BEOGRAD — Inflacija je že dodobra razvrednotila dinar, že za manjše nakupe so potrebni dokajšnji kupčki papirnatega, kaj šele kovanega denarja. Da ne bi, malce pretirano rečeno, v trgovine nosili v vrečkah več denarja kot nato domov blaga, že pripravljajo bankovce za večjo vrednost od do zdaj najvišje, to je 1000 dinarjev, pred dnevi pa je Narodna banka Jugoslavije dala v promet tudi nove kovance, in sicer za 20, 50 in 100 dinarjev. Premer kovanca je 25, 27 in 29 milimetrov, na eni strani je grb z napisom SFR Jugoslavija, na drugi pa oznaka vrednosti in letnica kovanja.

VREME

Ob koncu tedna bo precej jasno in vroče, le v soboto bodo posamezne nevihte.

BERITE DANES!

na 2. strani:
● Kriv tudi sistem?
na 3. strani:
● Naložbe, kakršne še ni bilo
na 5. strani:
● Poletna vročica priganja Dano
na 6. strani:
● Prikolice nikdar več?
na 11. strani:
● Gozdovi samo še nekaj let?
na 12. strani:
● Vse je prepovedano in vse dovoljeno
na 17. strani:
● Kdo je najbogatejši človek na svetu?
na 18. strani:
● Brez krivca za eksplozijo?
na 19. strani:
● Dolenjske smeri na Lofotih
na 24. strani:
● Z gumami so služili milijone

Iz Zagreba pa peterica

Pred petimi leti je imela metliška zdravstvena skupnost pet štipendistov na ljubljanski medicinski fakulteti in v Metliki so se upravičeno bali, kje bodo zaposlili vse te zdravnike. A se je izkazalo, da je bila bojazen odveč, kajti danes metliški zdravstveni dom nima tako rekoč nobenega zdravnika od teh štipendistov, čeprav bi vsaj dva nujno potrebovali. Eno od teh štipendistk, sedaj mlado zdravnico, so skoraj s silo privedli v Metliko, vendar bo te dni odšla v novomeško bolnico, kjer so ji obljubili speicalizacijo. Drugi se bo v kratkem iztekel staž in so jo v bolnici v Novem mestu tudi usmerili na specializacijo, čeprav bi moral mlad zdravnik najprej najmanj dve leti delati v zdravstvenem domu.

V metliškem zdravstvenem domu imajo edini na Dolenjskem uvedeno turnusno delo in da to nemoteno poteka, potrebujejo najmanj pet zdravnikov. Sedaj jih imajo štiri, ena mlada zdravnica te dni odhaja, druga bo tudi odšla ob prvi priložnosti za možem in tako se lahko zgodi, da bosta v celi metliški občini do jeseni, ko bo eden odslužil vojake, ostala samo dva zdravnika.

Seveda v zdravstvenem domu ne držijo rok križem, ampak si že nekaj časa prizadevajo, da bi dobili vsaj enega zdravnika, a je v celi Sloveniji na zavodih za zaposlovanje prijavljenih le šest zdravnikov splošne prakse. Ti so v Ljubljani in nočejo iz tega prestolnega mesta. Obrnili so se na Zagreb in takoj dobili pet prijav. Najprej bodo vzeli enega.

A. BARTELJ

Bučke kot dieta

Pomen v prehrani

Bučke pripravljamo predvsem v različnih omakah, prav okusne pa so tudi opohane ali pečene. Iz buč lahko spečemo okusno pito, bučno seme zlasti v zimskem času marsikje jedo. V bučkah je veliko karotina, to je provitamina A, kar 1,96 mg, malo vitamina C, samo 9 mg, nekaj fosforja (44 mg) in kalcija (22 mg) v 100 gr sveže snovi. Zdravilno učinkuje tudi mastno olje, fitosterin, globulin, edestin, lecitin, fitin, diastaza, emulzinin in salicilna kislina.

Bučke vsebujejo 96% vode, 0,1 do 0,57% surovin beljakovin, 5,2% ogljikovih hidratov, od tega 2,1% sladkorja in 0,09% surovin maščob. Priporočajo jih kot dietno hrano pri shujševalnih kurah, želodčnih, sladkornih, ledvičnih, revmatičnih boleznih, pri protinu in obolenju mehurja. Pri shujševalnih kurah pripravimo bučke tako, da jih olupljene dušimo v lastnem soku skupaj s paradižnikom in rezinami čebule, dodamo malo kisle ali sladke smetane in jedi ne solimo. Ker bučke odvajajo odvečno vodo iz telesa, so učinkovite zlasti pri ledvičnih bolnikih.

Že od nekdaj pa velja bučno seme za zdravilo proti trakulji. Ko seme lupimo, odstranimo samo zunanjo lupino, ne smemo pa odstraniti sive mrene, ki je pod lupino, ker so v njej učinkovite snovi, ki škodujejo črevesnim zajedalcem. Bučno seme stremo in z mlekom zmešamo v kašo, ki jo jemo, obenem pa pijemo pelinov čaj. Za opravljanje glist pojemo 10 do 15 semen, nato pa čez eno uro popijemo čajno žličko ricinusovega olja. Pri težavah s prostato zdrobljeno bučno seme prevremo in kar se da vroče popijemo.

Bučno olje, ki ga pripravimo iz semen, je odlično zdravilo za rane, opekline, pri ozeblinah in od mraza razpokani koži. Za zdravljenje ran uporabljajo tudi posušeno in v prah zdrobljeno bučno seme, tanke rezine svežih buč pa polagajo na tvore in čire in obkladke redno menjajo.

Za sladkorne bolnike je priporočljiv čaj, narejen iz enakih delov olupljenega bučnega semena, baldrijanovih korenin in borovničevih listov. Nosečnicam, ki često bruhajo, pomaga kompot, narejen iz buč ali celo sveže bučke.

Dr. MIHAELA ČERNE
Kmetijski inštitut
Slovenije

OB OTVORITVI LOVSKEGA DOMA NA BISTRICI — Da so lovci družabni ljudje, ki se znajo po delu in lovu prijetno razvedriti, so dokazali tudi 21. julija na Bistrici nad Stražnim vrhom. Kljub dopustom in slabemu vremenu se je otvoritve novega doma udeležilo okrog 200 ljudi. (Foto: R. Bačer)

Novo zatočišče lovcev

Na Bistrici nad Stražnim vrhom je lovska družina Loka odprla sodoben lovski dom s 15 ležišči

BISTRICA — 21. julija so se na Bistrici zbrali lovci iz domala vse Bele krajine in drugi iz zelene bratovščine širše Dolenjske ter se pridružili slavju, ki ga je lovska družina Loka iz Črnomlja priredila ob otvoritvi novega doma.

Dopoldne je slabo vreme malce oviralo strelce, tekmovanje pa so vseeno opravili z lepimi rezultati. Tekmovalo je 11 ekip; najboljši so bili strelci iz Škocjana, druga je bila ekipa s Sinjega vrha, tretja pa z Otočca. Pri posameznikih se je najbolje odrezal Marko Barič.

Ob otvoritvi lovskega doma so se v programu najbolj odrezali mladi rogisti in pevci, govornik Matija Jerman pa je poudaril, da so v šestih letih gradnje lovci opravili čez 8000 prostovoljnih delovnih ur. Novi dom je sodobno grajen, ima 4 sobe s 15 ležišči in sanitarijami, opremljeno kuhinjo, 140 metrov pokritih teras, klubsko sobo in družabne prostore.

Po vseh govorih so podelili 47 priznanj najbolj zaslužnim za gradnjo doma, s prerezom traka pa je lovski dom simbolično odprl Pera Popović, predstavnik Agrotehnike—Gruda iz Ljubljane, ki je prevzela kumovanje.

Lovska družina Loka dela od leta 1954, ima 94 članov in blizu 10.000 hektarov lovišč ter je ena najprizadevnejših v Beli krajini. Z dograditvijo doma se lovcem odpirajo boljše možnosti za samoupravno življenje lovske družine, kakor tudi za oddih in razvedrilo po skupnih lovih.

R. B.

SPRAVLJAJO SE NAD ZNAKE

NOVO MESTO — Zadnje čase je na raznih koncih novomeške občine opaziti vse več podrtih ali poškodovanih prometnih ali drugih znakov, v tem pa na območju mesta bržkone prednjači Bršljin. Celo novo naselje Petelinjek, ki ne obstaja niti četrt leta, ima že polomljeno tablo s krajevnim imenom. Ker cestnoprometni znaki veliko stanejo, večinoma pa gredo v breme krajevnih skupnosti, bi morale te bolj paziti, c jih objestneži ne bi uničevali.

PLANINCI PRIDEJO

LOŠKI POTOK — Planinsko društvo Saturnus iz Ljubljane bo organiziralo 28. in 29. septembra obisk partizanske bolnišnice Ogenjca, Travne gore in Loškega potoka. To društvo ima v Loškem potoku (kjer ima Saturnus svoj proizvodni obrat) 40 aktivnih članov. To so planinci iz Loškega potoka, ki so bili prej člani različnih planinskih društev v okoliških krajih in Ljubljani. Tako množično zanimanje za planinarjenje pa je tudi osnova za morebitno ustanovitev planinskega društva v Loškem potoku. Potoški planinci so bili letos že na več izletih.

Resnicoljubne moči ljudstva ni mogoče obrzdati z nikakršnimi metodami.

V. DEDIJER

Dolg jezik — kratka kariera.

Ž. PETAN

Po vročo vodo tisoč metrov globoko

BREŽICE — Zdravilišče Čateške Toplice in Agraria Brežice povezujeta svoj razvoj z novimi viri termalne vode. Sedanje količine jima ne zadoščajo več. Junija letos sta obe delovni organizaciji podpisali z Geološkim zavodom iz Ljubljane pogodbo za novo raziskovalno vrtino. Segala bo tisoč metrov globoko in bo veljala blizu 74 milijonov dinarjev. Tretjino stroškov bo po informaciji direktorja Term Vlada Deržiča prevzela raziskovalna skupnost Slovenije, preostali dve tretjini pa si bosta delili na pol Agraria in zdravilišče.

Vrtali bodo na levem bregu Save, v bližini Mosteca. Strokovnjaki predvidevajo, da bo pritekla na dan najmanj 70° Celzija topla

Vlado Deržič

voda. Torej bo precej toplejša od sedanje. Novi termalni vir bodo seveda povezali z desnim bregom Save, vendar si Moščanci kljub vsemu obetajo, da bo nekaj vode ostalo tudi njim.

Iz pojasnila Vlada Deržiča povzemamo, da se nadejajo tudi večjih količin. Trenutno dela na območju Toplic 11 vrtin od dvanajstih, iz njih pa priteče 120 litrov vode na sekundo. Za zdaj je najbolj vodonosen trikot med pivnico in upravo Agrariinega tozda Cvetje do shrambe plina pri nasipu in naprej do zdraviliškega doma.

Prvo vrtino po vojni so izvrtali 1957. Globoka je bila komaj 45 metrov, zato jo je ob poplavah zalivala podtalnica. Agraria je začela sistematično raziskovati termalno vodo v začetku šestdesetih let, ko se je usmerila na vrtnarjenje pod steklom. Čateške Toplice so se ji pridružile šele v letih 1967, 1968 in 1969 poskusile srečo s skladom Borisa Kidriča. Četrtega maja 1969 ob 11.30 je pritekla iz 300 metrov globoke vrtine okrog 57°C topla voda in povzročila vsesplošno veselje. Vrtina iz 1957. leta je bila namreč preplitva in jo je ob poplavah zalivala podtalnica. Segala je komaj 45 metrov globoko. To je bila prva vrtina po vojni.

J. T.

NAŠA ANKETA

Še prazniki brez mesa?

Nagla rast cen, ki jih osebni dohodki nikakor ne morejo dohajati, je v prenekateri naši družini zelo spremenila strukturo porabe družinskega proračuna. Varčnejši smo pri obleki, obutvi, vožnjah, pri izdatkih za časopise, knjige in celo higieno, naglo rastoči življenjski stroški pa so marsikje tudi že neusmiljeno posegli v lonce. Priča smo povečevanju uporabe testenin, kruha, krompirja in drugih artikov, ki za razmeroma najmanjše denarje napolnijo želodec, medtem ko meso, sadje, raznovrstna zelenjava, brez česar si ni mogoče predstavljati zdrave prehrane, vse redkeje in v vse manjših količinah prihajajo na krožnik. Pa ne le to, nekaj dni pred plačo v mnogih trgovinah beležijo celo že manjšo prodajo kruha. Kaj šele bo, saj nam julija niso podražili le meso, ampak tudi druga osnovna živila in stvari (elektriko, premog), ki prav tako občutno posegajo v družinski proračun! Ali mesa še za praznike ne bo več?

ŽIŽA STOJAKOVIĆ, vodja delovne enote Pletenina v Sodražici: »Zaradi zviševanja cen se hrana v našem obratu družbene prehrane ni poslabšala. Jemo dobro. Za domačo kuhinjo pa kupujemo preudarneje. Včasih nam je bilo vseeno, ali bomo spekli 3 ali 4 zrezke, danes pa osebni dohodek ne dopušča širokogrudnosti. Varčujemo pa seveda povsod: pri obleki, avtu, časopisih, kurjavi, še najbolj pa pri knjigah. Obutev za otroka smo včasih kupovali za eno sezono, zdaj pa vzamemo večjo številko, da traja dve sezoni.«

BRANE BARTOLJ, prodajalec v kočevski Nami: »Z ženo in otrokom živimo pri mojih starših. Skupaj tudi kuhamo in so stroški manjši. Tako v prehrani trenutno še ni večjih sprememb kljub podražitvam in splošni draginji. Raje varčujemo pri drugem. Odpovemo se luksuznim predmetom. Tudi boljših pijač za goste ne kupujemo več, zase pa že prej nismo najdražjih. Menim, da pri hrani ne smemo varčevati, in upam, da kljub draginji ne bomo lačni. Težje bi bilo, če bi naša družinica imela samostojno gospodinjstvo.«

DAVORIN RANGUS, poslovodja mesnice KZ Krka na Glavnem trgu v Novem mestu: »Prodaja mesa je precej padla. Po prvem, ko so pokojnine, pa nekaj dni po plačah še nekaj prodamo, proti koncu meseca pa prodaja zelo pade. Poleg tega ljudje iščejo cenejše kose, flam, drobovino, piščance in kupujejo manjše količine. Manj mesa kupujejo tudi obrati družbene prehrane. Pljučna pečenka? Zdaj gre, ko je turistična sezona, jeseni pa, ne vem, kako bo šla. Več sedaj prodamo mesnih izdelkov, ki se niso podražili. Da je meso drago, se pozna tudi na domači mizi. Jemo več zelenjave.«

FRANC ŽERJAV, natakar v krškem hotelu Sremič: »Nama z ženo se doma ne splača kuhati, kajti oba sva zaposlena v hotelu in sva tu abonenta. Če bi morala sama kuhati, bi ob tako dragem mesu in zelo povprečnih plačah verjetno v glavnem jedla pljučka in vampe. Malo večji zrezek bi si morda privoščila enkrat na teden. Prijatelji se radi pošalijo, da med dopustom oba shujšava, za kar pa seveda ni krivo le to, da ne jeva v hotelu, ampak imava res aktiven oddih z veliko gibanja.«

MIRO MILČINOVIČ, mesar iz Metlike: »Še ni dolgo tega, ko so bile v mesnicah dolge vrste, mesa pa je primanjkovalo. Sedaj je mesa dovolj, kupcev pa je zmeraj manj. Ljudje kupujejo danes večinoma cenejše meso in namesto kile vzamejo pol kile. Prevelika je razlika med prvo in tretjo vrsto mesa. Prva klasa govedine brez kosti je 842 din, kila flama, prsi, reber pa 325 din. Seveda ljudje pokupijo cenejše meso, za juho, zrezkom pa se odpovejo. Pri nas pljučne pečenke po 1500 din res ne bomo prodali.«

ANTON ROŽIČ, poslovodja mesnice. Na tržnici v Črnomlju: »Za pljučno pečenko pri naših kupcih že dlje časa ni bilo posebnega zanimanja. Odkar pa stane kilogram 1500 din, je nismo prodali še niti koščka. Da so potrošniki čedalje bolj plitvih žepov, kaže zmanjšana prodaja mesa nasploh. Največ povpraševanja je po flamu in rebrcih, ki so najcenejša.«

SILVO ZOBARIČ, pismonoša iz Brežic: »Na domačem jedilniku se draginja že pozna in se še bo. Od petka so nove cene olja in še nekaterih dobrin. Pričakujemo višje stanarine, žepe pa nam bodo izpraznili tudi računi za električno energijo po novih cenah. Če bo šlo tako naprej, za meso ne bo nič ostalo. Zrezke bomo jedli samo še za praznike. Ko grežena po nakupih, tisočak zadošča komaj za najnujnejše.«

MARJAN JEROVŠEK iz KZ Trebnje: »Seveda se je naš jedilnik spremenil, saj osebni dohodki ne dohitevajo rasti cen. Tako jemo meso le še enkrat na teden. V naši hrani vedno bolj pravladujejo krompir, testenine in kruh. Ljudje so začeli na veliko rediti zajce, kure, piščance. Vsak se pač znajde, kot ve in zna. Minili so zlati stari časi, ko smo lahko šli v gostilno in si privoščili narezek s pršutom. Zdaj so še višje cene moke, olja in podobnih živil. Kako bomo živeli ob takih osebnih dohodkih? Zdaj bomo delali, le še za goli obstoj.«

Ljubljansko pismo

Kriv tudi sistem?

Nasprotujoče si ocene

LJUBLJANA — V razpravi o delovanju političnega sistema prevladujejo povsem nasprotujoče si ocene. Nekateri trdijo, da sistem ne deluje zato, ker v njem prevladujejo stare oblike družbene reprodukcije, pri tem pa se še največ govori o nedotakljivem vplivu bančnega sistema na naš celotni razvoj. Problem torej ni v sistemu, marveč v tem, da delavski razred ne razpolaga s presežkom svojega dela. Drugo stališče je veliko bolj radikalno: sistemu očita predvsem njegovo pretirano decentralizacijo, ki veliko bolj ustreza posameznim kot skupnim interesom.

Ali je res decentralizacija kriva za razmere na področju političnega sistema ali pa je v nekaterih svojih negativnih predznakih le posledica nečesa veliko globljega, npr. dejstva, da se je obdržal stari sistem odločanja o družbeni reprodukciji?

V tem trenutku je vsem jasno, da bo treba v političnem sistemu marsikaj spremeniti. Vprašanje pa je, kje bi se morala pričeti naša kritika pri policentričnem etatizmu kot vzroku vsega negativnega ali pri dejstvu, da delavski razred še zdaleč ne odloča o bistvenih vprašanjih našega razvoja, kar pa je osnova policentričnega etatizma in vrste deformacij, ki iz tega izhajajo.

V dokumentih družbenopolitičnih organizacij so različni, tudi nasprotujoči si odgovori na vprašanja o vzrokih zastoja samoupravljanja, zlasti pa o načinu preseganja tega zastoja in odpiranju prostora za njegov razvoj. Nekateri zastopajo tezo, da je samoupravljanje v ozdih prišlo v krizo v glavnem zaradi dušenja delovanja tržnega mehanizma, kajti gospodarski subjekti so lahko samoupravni samo toliko, kolikor so ozdi samostojni blagovni proizvajalci, ki delujejo v svetu blagovne proizvodnje, ki ga nihče ne duši. Drugi mislijo, da je glavni vzrok monopol državnih oblastnih organov, ki določajo prostor za razvoj samoupravljanja in ki so ta prostor sami zasedli. Za tretje pa je glavni vzrok »parcelizacija« gospodarskega prostora Jugoslavije, ki blokira proces tržnega in dohodkovnega povezovanja ozdov.

Te dileme najbolj osvetljujejo polemike, ki se nanašajo na položaj zveznega zbora v skupščini SFRJ. Kritiki pravijo, da so pomanjkljivosti pri delu tega zbora v glavnem sistemske. Na prvi pogled imajo prav, ker pri samih volitvah delegatov prevladuje teritorialno

● Soočeni smo pravzaprav z dilemo (čeprav v bistvu nepotrebno): ali najprej temeljito pretresti združeno delo, zlasti njegovo samoupravno organizacijo, ali lomiti kopja na krutem dejstvu o republiško-pokrajinskem zapiranju kot posledici nenadzorovane decentralizacije. Prva varianta je vendarle videti boljša. Če bi se oprli samo na drugo, bi se kaj lahko zgodilo, da bi zmagale sile, ki so sploh proti decentralizaciji.

načelo, torej dokaj razkosani državnotvorni vpliv, namesto da bi ta zbor svoje sile črpal iz t.i. delovnofunkcionalnega načela in bi dejansko deloval predvsem v interesu delavskega razreda. Od tod tudi predlog, da se na zvezni ravni uvede zbor združenega dela. Zamisel je načelno dobra, vprašanje pa je, ali je praktično izvedljiva. Če namreč ugotavljamo, da niti zbori združenega dela na nižjih ravneh ne dajejo takih rezultatov, kot smo pričakovali, kako bi jih dajali na zvezni?

Dokler ne bomo imeli organizacijsko in dohodkovno povezanih reprodukcijskih verig ali sploh bolj homogeniziranega združenega dela, bi kakršnakoli nova institucija težko storila kaj bolj koristnega.

VINKO BLATNIK

Ceste ostale »gole in bose«

Graja na svetu za preventivo in vzgojo v prometu — Pozimi akcije v sleherno krajevno skupnost

SEVNICA — So razlogi za nesreče v prometu zgolj v voznikih in vozilih? Na nedavni seji sveta za vzgojo in preventivo v cestnem prometu minuli petek je bilo izrečeno nemalo pikrih tudi na račun cestarjev.

Teh žal na seji ni bilo. Sicer bi verjetno slišali kopico izgovorov na račun pomanjkanja denarja, ki jih res hudo pesti. V Sevnici menijo, da se marsikaj da storiti tudi z malo dobre volje. Tako se čudijo, kako cestarji krpajo udarne jame, ko ene zamašijo z asfaltom, mimo nekaterih pa se kar peljejo. V cestni skupnosti so neki dan naredili pregled nad cestami v občini. Niti na eni niso zatekli cestarja! Marsikje so kritične bankine. Proti Lončarjevemu dolu je nevarno za štirikolesnike, ne le mopede in kolesarje. Pri sevniški krajevni skupnosti imajo že dolgo cestno ogledalo za Šmarje. Morda ga bodo cestarji le namestili, ko bo dograjen most.

Svet pripravlja aktivnosti za posebne tedne v krajevnih skupnostih v prometu. Predavanja, pogovori in ogledi nevarnih cest v krajevnih skupnosti naj bi bili na vrsti pozimi. Že sedaj je sicer pripravljen spored kar za cel teden. Od ljudi v krajevnih skupnostih bo odvisno, za kaj se bodo odločili. Na svetu menijo, da bi bilo prav, ako bi vsaj na posameznih sedežih krajevnih skupnosti končne ugotovitve strnili na posebnih sejah problemskih konferenc SZDL. Tako ne bi cest le gradili, temveč bolje vzdrževali tiste, ki jih premoremo.

kmetijstvo

PAŠNIKI NA PLANINI ŠE LETOS?

KRŠKO — Mercator Agrokombinat v povezavi s kmetijsko zemljiško skupnostjo Krško že dlje časa snuje ureditev pašnikov na Gorjancih. Urejanje pašnikov na Planini bo po vsej verjetnosti steklo že letos. 20 kmetov s Planine, Brezja in Gradca na Gorjancih se je odločilo, da bodo uredili sedanje pašnike na jugovzhodnem delu vasi Planina. Velikost urejenih površin bo 40 ha. Med urejanjem oziroma agromelioracijo bodo odstranili kamenje in grmovje ter površine pognojili s 1000 kilogrami MPK na hektar. Ta poseg bo predvidoma stal 4,5 milijona dinarjev. Spomladi bodo pašniki že dajali normalen travniški pridelek, česar se močno veselijo trije mladi gospodarji s Planine, ki bodo uredili tretjino predvidenega pašnika.

Z NOVOMEŠKE TRŽNICE

NOVO MESTO: V petek je bila tržnica polna sadja in zelenjave. Tudi jajčk in smetane ni manjkalo. Breskve so prodajali po 180 din kilogram, jabolka po 120 din, hruške po 200 din kilogram. Zelenjava: kumare 60 do 80 din kilogram, fižol 200 din, solata 180 din, grah 200 din, krompir 60 din, paradižnik od 100 do 150 din kilogram. Ponujali so tudi čebulo po 120 din kilogram, korenček po 160 din kilogram in zeljnate glave po 80 din kilogram.

Na poti v socializem nekateri ob vsaki težavi zavijajo v desno.

(Iz Večera)

Ne verjemite kažipotom! Tudi naš je kazal svetlejšo bodočnost.

(Iz Književne reči)

Sejmišča

BREŽICE — Na sobotni sejem so rejci pripeljali 329 do tri mesece starih puskov. Prodali so jih 225 po 390 din kilogram žive teže.

Naložba, kakršne še ni bilo

V Mirenski dolini so že začeli s hidromelioracijskimi deli — Najprej 190 hektarov, naslednje leto pa pride na vrsto Rakovniško polje — Petkrat večja pridelava

TREBNJE, PUŠČAVA — Ko bodo konec tega leta končana hidromelioracijska dela na 190 hektarov velikem kompleksu polj pri Puščavi, se bo pridelava na tem področju povečala za petkrat. Hkrati pa pomeni 10. julij, ko so se začela dela na tem območju, tudi začetek izvajanja del na hidromelioracijskem sistemu Mirna, ki bo zajel 1.500 hektarov in pomeni bržkone največjo naložbo sploh v trebanjsko kmetijstvo.

Inž. Janko Širec iz kmetijske zadruge Trebnje, ki skrbi za izvajanje projektov, je povedal, da so začeli s pripravljanimi deli že lani junija. Tako pozno pa so letos začeli zato, da so kmetje lahko opravili prej še košnjo, nekateri pa bodo opravili celo po dve. Izvajalec del je Vodnogospodarsko podjetje iz Novega mesta, dela pa bodo veljala preko 76 milijonov dinarjev. Za ta denar bodo na 190 hektarov velikem območju s posebnim strojem izkopali preko 8 kilometrov hidromelioracijskih jarkov. Poleg tega bodo položili 110 kilometrov drenažnih cevi.

Za obsežna hidromelioracijska dela bodo dobili 80 odst. denarja od Zveze vodnih skupnosti Slovenije. To je denar, ki ga ne bodo vračali. Petino denarja pa bodo prispevali lastniki zemlje. Na hektar znaša strošek hidromelioracije okoli 420 tisoč dinarjev, kmetje pa bodo prispevali po 85 tisoč dinarjev.

»Lahko rečem, da tako rentabilne naložbe v trebanjski občini že dolgo ni bilo. Petkrat večji pridelek, ki ga bodo dosegli kmetje na tem področju, je menda dovolj zgovoren podatek,« je povedal Širec. »Na tem področju bomo namreč pridobili kar 180 hektarov obdelovalnih površin. Od tega bo 130 hektarov njiv, ostalo pa bodo travniki. Na njivah bodo posadili okoli 60 hektarov površin s koruzo, kakšnih 30 hektarov pšenice ter drugih poljščin, medtem ko je bilo doslej možno na teh površinah kositi samo travo. Razumljivo je, da so kmetje še kako zadovoljni s tem, da se je začel izvajati ta veliki projekt,« je povedal Širec. Poudaril pa je, da se bo naložba v hidromelioracije izplačala v dveh letih in pol, kar je dosežek, s kakršnim se lahko pohvali le malokatera naložba v tovarno.

Projektanti so bili pri pripravi načrtov zelo vestni. To pot namreč ne bo večjih spremljajočih stroškov. Zaradi hidromelioracije bodo morali prestaviti samo vaški vodovod v Jesenicah.

J. SIMČIČ

● Medtem ko potekajo dela na območju Bistrice, Jeseniščice, Mokronoškega in Ciganskega potoka, se že pripravljajo na nadaljevanje del v dolini. Naslednje bo prišlo na vrsto Rakovniško polje, ki obsega 300 hektarov. Kakor kažejo načrti, bodo z deli pričeli prihodnje leto aprila ali maja, gradbena dela pa se bodo začela tako kot letos, to je julija. In če bo ritem del tak, kakor je zastavljen, potem se v resnici lahko zgodi, da bodo domala vsa dela končana do leta 1990.

PRIČEL SE JE ODKUP RIBEZA IN PŠENICE

KRŠKO — Krški Mercator Agrokombinat bo letos zaradi naravnih nesreč, zaradi pozebe odkupil precej manj ribeza, kot so načrtovali. Vzporedno s pripravami na odkup ribeza, ki je že pri koncu, potekajo tudi priprave na žetev in odkup krušnih žit. Pšenico so v glavnem že zvozili v silose. Pričakujejo, da bo skupni pridelek 1100 ton pšenice od kooperantov in 600 ton iz posestva Žadovinec.

JAREK BO DOLG 300 METROV — Eden izmed hidromelioracijskih jarkov, ki so ga že začeli kopati, bo dolg 300 metrov. Sicer pa bo poldrugi meter globok, zgoraj bo širok 5 metrov, spodaj pa pol metra (Foto: J. Simčič)

Divjad že žanje

»Sinoči smo spet imeli jelena v zelniku,« je povedal Franc Arko iz Petrincev

GORA — »Jeleni rujejo krompir, srne jedo peso, divji prašiči pa rijejo po košenicah, tako da potem nekaj let ne moreš kositi,« nam je potožil kmet Franc Arko iz Petrincev 3. Kmetje manjše škode ne prijavljajo, pa tudi večjo jim lovci slabo ocenijo in plačajo. Pravi še: »Saj kmet nima nobene pravice, ker so lovci v glavnem gospodje, ki pravico delijo.«

»Tudi gnojila in krmila so predraga, živino pa odkupovalec ocani in plača bolj slabo. Cene niso usklajene, zato si kmet tudi krmil in gnojil ne more privoščiti, kot si jih je nekdaj. Včasih sem kupoval po 1.000 kg gnojil, zdaj jih pa le še po 500 kg na leto,« je potožil Franc Arko, ki smo ga dobili pri hlevu, ko je nalagal hlevski gnoj na traktorsko prikolico.

J. P.

Franc Arko

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Oviri previsoki?

Ko vinogradnik pridobi dovoljenje za stekleničenje vina od komiteja za družbeni razvoj pristojne občine (po postopku, ki je bil opisan na tem mestu prejšnji teden), zaprosi Kmetijski inštitut Slovenije (lahko tudi Kmetijski zavod Maribor), da pride vzorčit vino, ki ga namerava stekleničiti. Strokovni delavec vzame vzorec vina v kleti vinogradnika sam in ga zapečati v navzočnosti vinogradnika. Po opravljeni kemijski analizi in komisijski oceni vzorca vina izda inštitut ali zavod vinogradniku spričevalo, v katerem je poleg kemične analize vzorčnega vina pripisano ali je vino primerno za promet in pod katerim nazivom ga vinogradnik sme dati v promet. Šele po prejemu spričevala o analizi vina lahko vinogradnik da v tisk nalepke za steklenice z navedbo vsega, kar je treba napisati na nalepko, ki je obenem deklaracija za steklenico vina v prometu (po 55. čl. Pravilnika o kakovosti vina — Ur. l. SFRJ št. 17/81.

Žal pri tem trči vinogradnik na dve skoraj nepremagljivi oviri:

1. Potrebne aparature za stekleničenje manjših količin vina, navedene v dovoljenju za stekleničenje, ni mogoče kupiti v Jugoslaviji, ker v Jugoslaviji nobeno podjetje take aparature, primerne za stekleničenje manjših količin vina pri malem vinogradniku, ne izdeluje. Tako aparaturo je možno dobiti le v Avstriji, Nemčiji ali Italiji. Posameznik te aparature ne more uvoziti, uvozi jo lahko le podjetje, ki se ukvarja z uvozom in izvozom. Pri nas jo uvozi Jeklotehna — export-import Maribor, Partizanska 32, Unikomerce v Zagrebu in morda še kdo, in to le za tujo valuto.

2. Stroški z nabavo tuje valute (največ veliko dražje pod roko) za plačilo aparature, preračunani v dinarje, nabava steklenic, zamaškov, tisk nalepk, nabava zabojev za steklenice, so izredno visoki. Tako mali vinogradnik praktično ne more priti do aparature za stekleničenje vina, nabava tovrstnih pripomočkov je tako draga, da se malemu vinogradniku stekleničenje sploh ne izplača, vrh tega je postopek tehnično skoraj neizvedljiv.

Rešitev bi bila, da bi te usluge malim vinogradnikom (s prevozom manjše aparature za stekleničenje na tovornjaku) opravljale delovne organizacije, ki stekleničijo vino. Tudi kmetijske zadruge bi lahko ustanavljale kletarske strojne skupnosti, ki bi na podoben način malim vinogradnikom s prevozno aparaturo stekleničile vino. Ne morem razumeti, zakaj obstoječa zakonodaja tako rešitev ovira, ko pa so dovoljene in uspešno delujejo vse druge strojne skupnosti.

Dokler to vprašanje ne bo uspešno rešeno, je nerazumljiva in proti koristim vinogradnikov uperjena zahteva o uveljavitvi čl. 51. Pravilnika o kakovosti vina (Ur. l. SFRJ št. 17/81) o obveznem stekleničenju vina, namenjenega prometu. Taka zahteva je po mojem protiustavna, saj onemogoča, da bi vinogradnik svoj pridelek prodal, medtem ko s prodajo drugih pridelkov nima posebnih težav. Zato točenje neustekleničenih (odprtih) vin mora še naprej veljati kot izhodišče iz nemogočih razmer.

DT

Prvi, ki je dal tono pšenice

Letos manjši pridelek

KRIŽEVSKA VAS — Ko je pred štirimi leti Stane Kočevar iz Križevske vasi pripeljal na odkupno mesto 1.000 kilogramov pšenice, so se vsi čudili. »Včasih iz naše občine niso odkupili niti enega kamiona pšenice,« se spominja Kočevar, čisti kmet in vseskozi kooperant metliške kmetijske zadruge.

»Vsako leto prodam del pridelka pšenice zadrugi, letos sem je dal 2.645 kg in mislim, da sem med tistimi, ki smo dali največ.« Kočevar je lani s pšenico zasejal dober hektar, celotna kmetija pa ima okoli 9 ha zemlje. »Lani je bil pridelek pšenice 6.500 kg na hektar, letos pa je precej manjši. Če bo odkupna cena taka, kot so obljubljali, bomo še kar zadovoljni.«

Kočevar vsako leto pšenico proda, čeprav imajo vsi možnost, da jo zamenjajo za koruzo. »Koruze imamo svoje dovolj, kajti pri nas kmetujemo tako kot večina belokranjskih kmetov: vsega imamo nekaj.«

Pri Kočevarjih je letos kombajn delal dobro uro in je bila vsa pšenica požeta. »S ceno kombajniranja moramo biti kar zadovoljni. Ne daj bog, da bi morali žeti po starem. Niti kile pšenice ne bi bilo za odkup,« pravi Kočevar.

A. B.

Stane Kočevar: »Pred štirimi leti sem dal tono pšenice in so se vsi čudili. Letos sem je prodal pa 2.645 kg.«

Neurje prekinilo žetev

V novomeški občini so ponekod začeli žeti še nedozorelo pšenico, posledice pa bodo neprijetne

NOVO MESTO — Kljub neurju, ki je 17. julija začasno prekinilo žetev na območju novomeške občine, je te dni pridelek pšenice pospravljen. Žetev je minila brez težav, kjer so upoštevali navodila, marsikje pa bodo posledice prezgodnje žetve občutili šele pri plačilu.

Po oceni pospeševalne službe v novomeški kmetijski zadrugi bodo 1300 ton pšenice oddali zasebni pogodbeni proizvajalci, 1200 ton pa je bodo pridelali v zadružnem sektorju. Ker je lani tik pred žetvijo toča naredila veliko škode, so letos na marsikateri njivi želi že pred uradno določenim rokom. Zaradi pritiska kmetov se kombajnisti niso držali dogovorjenih rokov, zato bodo v zadrugi take prijavili davčni službi, ki jim ne bi smela upoštevati oprostitve plačila davkov od teh storitev.

»V prihodnje bomo ob dejstvu, da je kombajnov v občini dovolj, vključevali v žetev le tiste, ki so disciplinirani in se držijo naših dogovorov,« pravi dipl. inž. agronomije Miha Krhin, vodja pospeševalne službe. Prezgodnja žetev pšenice ima namreč neprijetne posledice, ki se jih mnogi kmetje ne zavedajo. Če prezgodaj žanjeno, je pšenica vlažna, nima pričakovane kakovosti, nastajajo znatni stroški z dodatnim sušenjem, kmet pa dobi plačano manj zaradi slabše kvalitete.

R. BAČER

● Novomeški izvršni svet je nedavno tega obravnaval 370-milijonsko škodo, ki je nastala v občini v vinogradih ob zimski in spomladanski pozebi. Na vseh registriranih 162 hektarih vinogradniških površin je bila škoda znatna, stopnja pozebe pa je različna in znaša od 20 do 100 odst. Med sortami grozdja so prizadete vse, razen laškega rizlinga, ki je izredno dobro prenesel nizke temperature. Izvršni svet je menil, naj bi regres prejeli le tržni proizvajalci grozdja, ki že imajo sklenjene pogodbe o odprodaji tržnih presežkov. Priporočili so skladu za intervencije v kmetijstvu, naj bi upravičenim oškodovancem izplačali po 10 din regresa (pri kilogramu gnojila) za primer povsem uničenega hektara vinograda, na katerem je potrebno 800 kilogramov umetnih gnojil. Na manj prizadetih površinah naj bi bil regres ustrezno manjši.

PREORATI VSA STRNIŠČA

METLIKA — Da bi vlago obdržali v tleh, predlagajo kmetijski strokovnjaki iz metliške zadruge, naj kmetje strnišča takoj na plitvo preorjejo in jih zasejejo s krmnimi dosevki ali ajdo. Tisti kmetje, ki nimajo dovolj lastnih površin za krmne dosevke, lahko po zelo ugodnih pogojih dobijo v najem zadružna strnišča v metliškem Mestnem logu, kjer je bila na 20 ha posejana pšenica. Semena za krmne dosevke imajo na voljo v kmetijski apoteki, tiste, ki imajo pogodbo za ajdo z Žitom, pa tako obvezuje pogodba, saj so zastonj dobili seme.

OBVEZNOST BO IZPOLNJENA

ČRNOMELJ — »Kaže, da bo letošnji pridelek malo slabši od lanskega, kljub vsemu pa je žetev minila brez posebnih težav in bomo izpolnili obveznost po republiškem načrtu,« pravi dipl. inž. agronomije Vera Veselič, pospeševalka v KZ Črnomelj. Na območju črnomaljske občine so najbolj zgodnje sorte pšenice začeli žeti že 6. julija, prava žetev pa se je začela dva dni kasneje in so v tednu dni poželi že 90 odst. vseh zasejanih pogodbenih površin pšenice. Na 210 hektarih pogodbenih površin je bilo s kmeti sklenjenih 488 pogodb, po republiškem planu morajo odkupiti 430 ton pšenice, po lastnem pa še 20 ton več. Ker so bile vse priprave na žetev pravočasno in dokaj dobro izvedene, tudi ni bilo posebnih težav.

Modrost o vinu

Zbral Bojan Ajdič

- *Mlad pijanec — star ubožec.*
- *Vino še modreca znori.*
- *Vino pij iz majhne steklenice, učenost iz velike. (Kitajski pregovor)*
- *Pijanost je prostovoljna norost. (Seneka)*
- *Ko je vinjena glava, marsikaj iz srca priplava.*
- *Kadar veš, kaj piješ, bi moral tudi vedeti, kaj govoriš.*
- *Ena gnila jagoda lahko pokvari ves grozd. (Sirski pregovor).*
- *Starega vina, starih prijateljev se drži!*
- *Vino ni rado samo.*
- *Če hočeš okusiti okus vina, ga ne smeš piti kot vodo.*
- *Pijača vleče denar iz žepa in pamet iz glave.*
- *Čep še dolgo zadrži vonj.*
- *Vsak krčmar ima rad pijanca, samo ne za svojega zeta. (Židovski pregovor*
- *Kdor se napije, ne pozna nevarnosti.*
- *Čeprav boš v gostilni pil vodo, bodo ljudje prepričani, da si pil vino. (Indijski pregovor)*
- *Najboljša podlaga za pitje vina je dobro razpoloženje.*
- *Vino obudi v človeku njegove prave lastnosti. (R. B. Pheridan)*
- *Kadar prihaja na mizo vino, odhajajo skrivnosti. (Armenski pregovor)*

Kmetijski nasveti

Jalovost korenini v krmi

Živinozdravniki vedno znova opozarjajo rejce, da so napake v prehrani krav najpogostejši vzrok za plodnostne motnje. Z večjo intenzivnostjo in spremenjeno tehnologijo reje se je ta nevarnost še povečala. Ureo, na primer, smo nekdaj poznali le kot gnojilo, zdaj pa jo uporabljajo tudi za krmo, seveda ob stalno prežeči nevarnosti, da se ob nestrokovni porabi naredi usodna napaka.

Kot za vse stvari v naravi velja tudi pri prehrani živali, zlasti plemenskih, da je potrebna zmernost in ravnovesje prehrambenih sestavin. Poznamo »lačno« jalovost kot posledico stradanja pri polnih jaslih slabe krme, pa tudi plodnostne motnje, ki nastanejo zaradi preobilice najdragocenejše sestavine — beljakovin. Vmes je še cela vrsta možnih nepravilnosti, ki jih rejec mora poznati, če hoče imeti v reji uspeh.

Posebno, pa še vedno premalo upoštevano poglavje so vitamini in rudnine. Za plodnost najpomembnejšega vitamina A v krmi često ni dovolj, zlasti ne pozimi in spomladi, ko se je že razgradil. Pričakovane plodnostne motnje, kot so nepravilno trajanje pojatvenega ciklusa, pregonitve, zgodnje odmiranje zarodkov idr., lahko prepreči le umetno dodajanje vitamina.

● Podobno je z rudninami. Kalcija je običajno pri nas dovolj, skoraj po pravilu pa manjka fosforja, ker travnat svet premalo gnojimo s fosfornimi gnojili. Pravzaprav je najpomembnejše pravo razmerje med kalcijem in fosforjem (2:1), uravnavamo ga z dodajanjem rudninskih mešanic, ki lahko vsebujejo tudi vitamine.

V trgovini so naprodaj različni pripravki. V prvo skupino štejemo tiste, ki vsebujejo kalcij in fosfor v želenem razmerju (bovisal, vitaredin, kostovit idr.) in ki jih dodajamo predvsem koruzni silaži. V drugo skupino štejejo mešanice z ožjim razmerjem (1:1), ki so uporabne kot dodatek travni silaži (biofos, prefoskal, kalfos, idr.), v tretjo pa mešanice z enakim razmerjem kalcija in fosforja, toda večjo vsebnostjo drugih mineralov in vitaminov (npr.: orvit). Za molznice, ki veliko dajejo, pa tudi predpisani dodatek teh mešanic še ne zadošča, poleg tega potrebujejo še 30 g soli na dan. Šele ob takih dodatkih lahko pričakujemo mleko in tele.

Inž. M. L.

Mnenja se krešejo že prvi dan

Osnutka planskih dokumentov bosta v javni razpravi do konca septembra

NOVO MESTO — Vsi trije zbori novomeške občinske skupščine so 19. julija dali v javno razpravo osnutek dolgoročnega plana občine do leta 2000 in osnutek o temeljih družbenega plana za novo srednjeročno obdobje, že na seji pa je burna razprava pokazala, da bo usklajevanje silno trd oreh.

V kratkem novi srednjeročno družbeni plan predvideva ohraniti sedanjo raven vsega, kar v občini obstaja, medtem ko naj bi do leta 2000 ne le dosegli, ampak celo presegli republiška poprečja. Pri tako načelnih opredelitvah ni bilo pripomb, pač pa v povsem konkretnih zadevah. Delegacije Gozdnega gospodarstva, prizadete krajevne skupnosti Straža in novomeških lovcev so se zoperstavljale možnosti, da bi sicer nujno potreben lasten sodoben peskokop v novomeški občini zgradili na Cerovem hribu, ker bi s tem uničili najrodovitnejše gozdove v vsej Brezovi rebri. Onesnaženje zraka pa naj bi se poznalo tudi v Novem mestu.

Požarna skupnost je na primer zahtevala višjo prispevno stopnjo, kot je predvidena, sicer ne bodo mogli zagotoviti požarne varnosti združenemu delu in občanom. Delegat vzgojnovarstvenih zavodov je opozarjal na porast mladoletniške kriminalitete in nujno večje vključevanje otrok v varstvene ustanove, obenem pa tudi na nizke osebne dohodke zaposlenih. Topličani so predlagali gradnjo trdnega mosta na Volavčah, ne pa zasilnega lesenega kot nadomestilo temu, ki se je nedavno podrl. Na Dolžu se pritožujejo, da gradnja vodovoda ni zajeta v plan, čeprav je bila zapisana že v prejšnjem.

Delegat IMV je želel odločnost pri planiranju prihodnosti IMV, pri tem pa se tako rekoč zavzemal za programe, kakršni so zdaj. Pridal je tudi, da vse zmote posameznikov in skupin delavci težko plačujejo, zato ne zahtevajo le socialno varnost, ampak še kaj več. Prav tako so se oglasili kmetijci, češ da je ta veja gospodarstva v planu sicer podčrtano predvidena za razvoj, nič pa ne piše, od kod bo kmetijstvo dobilo sredstva, ker se z lastnimi možnostmi ne more prav nič razvijati.

Te in druge razprave, v katerih so pozivali k večji demokratičnosti pri usklajevalnih postopkih, ki bodo zagotovo zelo težki, so že dlje spoznanje, da bo javna razprava sicer bolj podobna bitki kot dogovarjanju. Dogovorjeno pa je, da bo javno razpravo o obeh dokumentih, ki bo trajala do konca septembra, v delovnih organizacijah vodil sindikat, v krajevnih skupnostih pa SZDL. Izvršni svet pa naj bi povsod zagotovil kvalificirane razlagalce gradiv.

R. BAČER

MANJŠA PRODAJA MESA

METLIKA — Po povišanju cen mesa, svinine za 31 in junetine za 25 odst., se je, pravijo v metliški Kmetijski zadrugi, vsaj delno zmanjšala razlika med proizvodno in prodajno ceno mesa. Nova maloprodajna cena svinine izhaja iz 225 dinarjev za kilogram žive teže, medtem ko je bila prejšnja priznana cena le 160 din, medtem ko je proizvodna cena več kot 300 dinarjev za kilogram žive teže. Prodaja mesa v metliški občini se je po podražitvi zmanjšala, vendar pravijo, da tudi zato, ker so si ljudje pred podražitvijo napolnili skrinje.

NIKO GALEŠA — NOVI DIREKTOR NOVOTEHNE

NOVO MESTO: Na seji delavskega sveta 15. julija je bil za novega glavnega direktorja Novotehne v Novem mestu imenovan Niko Galeša, po poklicu diplomiran elektroinženir.

Srečanje borcev mirnopeške doline

Pod Hrastarjevim kozolcem so obujali spomine

SELA — Borci Mirnopeške doline se zadnja leta vsako leto srečujejo, vendar vsakič pri drugem na domu. Letos je tovariško popoldne za okrog 40 udeležencev pripravil Franc Hrastar s Sel pri Karteljevem. Pod njegovim kozolcem so ob dobrem prigrizku obujali spomine zlasti na prve dni partizanstva in prve ognjene krste.

Kar je morda kdo pozabil, se je natančno spominjal narodni heroj Stane Potočar—Lazar, zabeljene in šaljive je pravil Adi Osterc, najstarejši med njimi pa je bil 82-letni Janez Klemenčič iz Ždinje vasi. Taka srečanja, ki jih organizirajo sami, vendar z udeležbo predstavnikov občinske borčevske organizacije, ohranjajo med borci vezi in tovarištvo, skovano v najtežjih časih.

R. B.

Zaslužki v gradbeništvu

Konec aprila v občini povprečno 36.438 din, kar je 77 odst. več kot lani

NOVO MESTO — Po statističnih podatkih, ki jih zbirajo v komiteju za družbeni razvoj, je bil po izplačilu osebnih dohodkov konec aprila letos poprečni zaslužek v novomeški občini 36.438 din, kar je dobrih 77 odst. več, kot je znašal v tem času leta 1984.

Osebni dohodki Novomeščanov pa kljub temu za blizu 11 odst. zaostajajo za zaslužkom poprečnega Slovenca. V gospodarskih dejavnostih je bilo aprilsko poprečje 35.423 din, v negospodarstvu pa 42.202 din.

V poprečju najnižje zaslužke so imeli konec aprila v gradbeništvu, in sicer 32.339 din, nato v stanovanjsko-komunalni dejavnosti, v industriji sploh ter v gospodarstvu in turizmu. Z nekaj več kot 43 tisočaki v poprečju pa se ponašajo lahko le zaposleni v finančno-tehničnih službah, v izobraževanju in kulturi in v družbenopolitičnih skupnostih.

Konec aprila letos je bilo zaposlenih 235 ljudi več kot pred letom dni, skupno število zaposlenih pa je znašalo 26.124. V istem času je bilo prijavljenih za delo 242 oseb, od teh je bilo na novo prijavljenih za zaposlitev samo 14, medtem ko je služba za zaposlovanje priskrbela delo 26 občanov.

R. B.

Pri pionirjih brigadirjih na Goričkem

Obisk v Petrovcih

17. julija sem obiskala pionirje brigadirje (vseh je 28) iz OŠ Katja Rupena, Grm, Mirna peč, Šmarjeta ter njihove mentorice Lidijo, Tatjano in Marinko v Petrovcih na Goričkem. Dobila sem jih na nogometni tekmi. Zelo so se me razveselili, usedli smo se za šolo in se pogovarjali.

Kako jim gre? Kaj počno? Širijo cesto in presegajo normo. Na delu so skupaj s svojimi mentoricami. Domačini jih imajo radi in jim na traso večkrat prinesejo razne dobrote. V prostem času brigadirji pripravljajo stenčase, pojejo, rišejo, pišejo, igrajo nogometne tekme, se kopajo v bazenu, skratka brigadirsko življenje je pestro in zanimivo.

Ko sem jih vprašala, če bi šel kdo z mano domov, se jih je nekaj kar javilo. Pravijo, da je doma vendarle najlepše.

»Ko pridemo drugič, kaj si želite? sem jih vprašala. Dekleta: torbice z napisom Teens, fantje: sadje! Pokrovitelj je namreč Novoteks, ki jih je tudi obiskal.

Mentorice pa so povedale, da jih starši pogosto obiščejo, se zanje zanimajo. Brigadirji se imajo dobro in opravljajo svoje delo. Pozdrave pa pošiljajo svojim in pokrovitelju Novoteksu.

IVANKA MESTNIK

KONČNO VODA

RAKOVEC — Že pred tremi leti je Rakovec dobil vodovod, pri gradnji katerega so veliko delali vaščani sami, a voda še danes ne priteče po ceveh, ker leži vas višje kot rezervoar na Veselici. Te dni pod vasjo gradi KS Božakovo s sredstvi komunalne skupnosti prečrpalno postajo, spet pa pri delih krepko pomagajo prebivalci Rakovca. Delo bo končano prihodnji mesec.

Bili ste krivični

Ugovor k novomeški kroniki (D. list 5. julija)

Prvič se oglašam v Vašem listu, ki mi je zelo všeč, ker v njem najdem novice, ki bi jih sicer nikoli ne zvedela. Novinarji in dopisniki se trudijo, priznati moram, da so mi po godu v humorističnem žargonu podane človeške napake. Toda moje pisanje se nanaša na napake, ki so prizadele kolektiv Delikatese hotela Kandija (DL, 5. julija).

O omenjenih prodajalkah imam dober vtis zaradi njihove vljudnosti in ekspeditivnosti. Poleg prodajne službe opravljajo dela, ki so težka celo za moške in vedno ne morejo ostati brezhibne. Nihče jim ne priskoči v pomoč pri prenašanju bremen, ki skoraj ne sodijo k delu prodajne službe. Prav tako zanje ni poskrbljeno, da svoje delo opravljajo v dela varnem okolju.

Delikatesa je odprta po ves dan, tudi ob sobotah do 19.30, kar je v Novem mestu zaradi vse večjega obiska turistov še kako dobrodošlo. Kakšna pridobitev za Novo mesto bi bila, da je več takih prodajaln, v njej pa prodajalke, vestne in pridne, kot so v omenjeni delikatesi!

ANA RESMAN
Novo mesto
Zagrebška 4

LETOS 38 NOVIH ČLANOV ZK

NOVO MESTO — V prvi polovici letošnjega leta je Zveza komunistov v novomeški občini pridobila 38 novih članov, od teh je 21 mladih. V tem času sta bila 2 izključena zaradi nedelavnosti, 16 je bilo črtanih iz evidence zaradi daljše neaktivnosti, 12 pa jih je vrnilo partijske knjižice.

OBVESTILO

Društvo upokojencev Novo mesto obvešča vse upokojence in člane društva, da so društveni prostori v Čitalniški ulici 1 zaradi obnavljanja začasno zaprti in da bo v tem času poslovala le pisarna društva vsak ponedeljek, sredo in petek od 8. do 12. ure na Glavnem trgu št. 16. (pri mostu). Hkrati pozivamo vse člane, da se čimprej priglasijo za srečanje upokojencev občine, ki bo 10. oktobra 1985 na Javorovici in v Šentjerneju.

DRUŠTVO UPOKOJENCEV
NOVO MESTO

GRADBENE PARCELE V METLIKI

METLIKA — Konec tega meseca bo zaključen javni natečaj za prodajo 15 gradbenih parcel za individualno gradnjo na metliškem Bregu revolucije. Parcele, ki merijo od 930 do 1.360 m^2, so delno komunalno opremljene, veljajo od 760 tisočakov do 1,11 milijona dinarjev, odvisno od velikosti. Večina hiš, ki bodo zrasle na teh parcelah, bo visokopritiličnih, nekaj pa je predvidenih atrijskih. Do sedaj je metliška stanovanjska skupnost dobila 7 ponudb.

Zahteve so, denarja ni

Komunisti opozorili na neusklađeno planiranje v krajevnih skupnostih in na prevelike želje

NOVO MESTO — Ko je občinski komite zKS 18. julija obravnaval osnutke občinskih planskih dokumentov za obdobje do leta 2000, so v razpravi podrpli stališče komisije za družbenoekonomske odnose, ki opozarja, da v interesnih skupnostih družbenih dejavnosti in krajevnih skupnostih preširoko zastavljajo načrte glede na sposobnost gospodarstva. Za interesne skupnosti materialne proizvodnje pa podatkov sploh še ni, kar so posebej kritizirali.

Če bi sešteli želje in predloge za novi družbeni plan samo v krajevnih skupnostih in sisih, bi ugotovili znatno večje apetite po investicijah, kot jih predlaga gospodarstvo, ki je postalo pri načrtovanju mnogo realnejše. Za zdaj je največja neznanka v planskih dokumentih IMV, ker pa je njegov delež v industriji občine čez 30 odstoten, je težko tej veji dejavnosti napovedovati bodočnost. Vsekakor bo do sestave predloga družbenega plana tudi zadeva IMV razčiščena.

Zaradi hude zadolženosti in splošno težkih gospodarskih razmer novomeškogospodarstvo po oceni komiteja ne bo zmožno skupni porabi namenjati še več, kar bi sicer moralo, če bi obveljali osnutki družbenih planov posameznih SIS ali krajevnih skupnosti.

Glede izrabe prostora, ki je bila dlje časa sporna med urbanisti in kmetijci, je že prevladalo spoznanje, da je treba za vsako ceno kmečko zemljo ohraniti, vanjo pa naj bi posegli zares v izjemnih primerih. Ugotovili so že, da industrijski rezervati ne potrebujejo toliko zemljišč, kot so jih prejšnja leta zahtevali, in bo zato prišlo celo do zmanjšanja industrijskih con v korist kmetijstva.

Na seji komiteja so naročili celotnemu članstvu ZK, naj se odgovorneje vključuje v sestavo planskih dokumentov v svojih okoljih, predvsem pa v javno razpravo.

R. BAČER

● V splošnem ocenjujejo, da planski dokumenti v novomeški občini nastajajo bolj kvalificirano kot marsikje v Sloveniji, ker so z obiski in anketami skušali priti do čim realnejših podatkov v združenem delu. Kljub vsemu pa gre za nastajanje planskih dokumentov »pod pritiskom« republike, zato ocenjujejo, da gre pri številkah bolj za usmeritev od zgoraj kot za dejanske plane in načrte združenega dela.

Za skupno porabo ima novomeška občina že zdaj eno najvišjih prispevnih stopenj v republiki, gospodarski bolnik pa ni le IMV, ampak so še drugi.

ZMANJKUJE DENARJA ZA GRADNJO BLOKA

METLIKA — Pri gradnji novega 50-stanovanjskega bloka v Metliki, ki je pravzaprav druga polovica prvega bloka, so zaključili 3. fazo, vgrajenih pa je tudi nekaj instalacij. Jasno je, da gradnja ne bo končana do konca leta, kot je bilo predvideno, glavni problem pa je pomanjkanje denarja. Od 50 stanovanj jih je prodanih 32, bilo jih je več, a je nekaj interesentov odstopilo zaradi zviševanja cen, kar je posledica časovno daljše gradnje.

Suhokrajinske novosti

K znatnemu napredku žužemberškega območja veliko prispevajo krajani in delovne organizacije

ŽUŽEMBERK — Kljub temu da spada Suha krajina med manj razvita območja, njenega napredka vendarle ni mogoče prezreti. Tudi v zadnjem letu je bilo precej narejenega, o čemer govori Slavka Andrejčič, predsednica skupščine krajevne skupnosti:

»Med večja dela, ki jih velja posebej omeniti, spada asfaltiranje cest v Žužemberku, v Stavči vasi in Ajdovcu, na Cviblju in Rebri. Posodobili smo cesto Gradenc - Budganja vas, gradili vodovod Plešivica-Gradenc in se ukvarjali z razširitvijo telefonskega omrežja na levi in desni strani Krke. V Žužemberku nam je razen tega le uspelo urediti javno razsvetljavo za zdravstvenim domom, uredili smo park in poskrbeli za namestitev več prometnih znakov. Poleg vsega tega smo uredili še prostor in opremo za novo lekarno.«

● Slišati je veliko. Od kod dobite glavnino sredstev za tako obsežna dela?

»Vse to smo zmogli z lastnim prostovoljnim delom, s samoprispevkom, ki ga plačujemo skoraj že 20 let, in pa s pomočjo naših delovnih organizacij. Veliko nam pomagajo Iskra v Žužemberku, Tovarna gugalnikov na Dvoru, Gozdno gospodarstvo. Nikoli pa v naših krajih ne bi bilo tolikšnega napredka, če nam ne bi vsako poletje pomagale mladinske delovne brigade pa tudi pripadniki JLA.«

● Kakšni so vaši načrti za napredek v naslednjih letih?

»Kljub splošnim gospodarskim težavam in vedno višjim cenam pri nas kar pogumno gledamo v prihodnost. V naslednjem petletnem obdobju bomo v prvi vrsti razširjali vodovodno in telefonsko omrežje in asfaltirali vsa naselja. Na Dvoru je predvidena dokončna ureditev pokopališča. Ker je okrog 800 ljudi iz krajevne skupnosti zaposlenih, oživlja pa tudi kmetijstvo, kar se vidi po vse manjših neobdelanih površinah, upamo, da bodo naši načrti uresničeni.«

R. B.

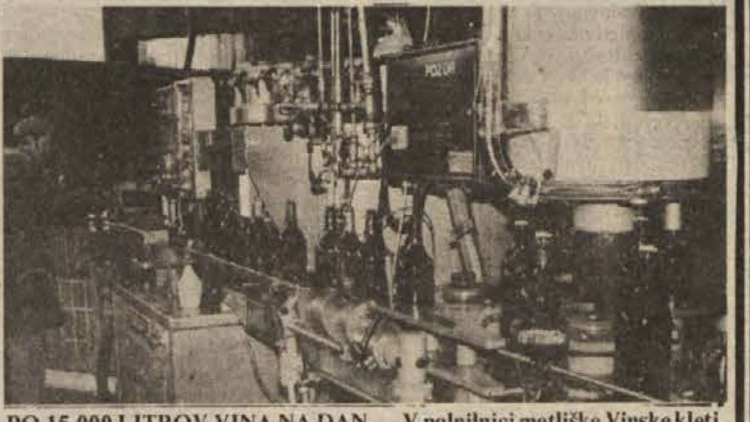

PO 15.000 LITROV VINA NA DAN — V polnilnici metliške Vinske kleti, katere zmogljivost je 3.000 litrov vina na uro, delajo efektivnih pet ur na dan, občasno pa delajo celo v dveh izmenah. V teh vročih poletnih dneh gre najbolj v prodajo rose in belokranjec ter cenejša namizna vina, medtem ko metliške črnine prodajo manj kot so jo prejšnja leta. (Foto: A. Bartelj)

Žetev zgledna, pridelek manjši

V metliški občini so kljub temu izpolnili obveznost do skupne kašče

METLIKA — V metliški občini so rane sorte pšenice začeli žeti 13. julija, glavna žetev pa je bila zadnjo nedeljo in ponedeljek. V ravninskem predelu občine je žetev že končana, v višinskem, kjer žanjejo manjši kombajni in je zadeva bolj zamudna, pa, računajo, bo žetev opravljena do konca tega tedna. Za žetev je zadruga zagotovila 20 kombajnov, last njihovih kooperantov, večina z delovno širino nad 3,10 metra.

V glavnem so ljudje dali žeti z vezanjem, ura takega žetja z večjim kombajnov stane 9 tisočakov, z manjšim pa 7.200 din. Organizacija žetve je bila v metliški občini zgledna in tudi odkup v Metliki, v Mestnem logu, in v Podzemlju je bil dobro organiziran. Kljub temu da je letošnji hektarski pridelek slabši kot lanski — lani je znašal nekaj čez 40 stotov na hektar, letos bo pa pod to številko — bodo gotovo dosegli oziroma celo presegli sprejeto obveznost, po kateri naj bi v skupno kaščo oddali 445 ton pšenice. Že do prejšnje srede zjutraj so jo odkupili 430 ton. V metliški občini so sejali največ visokorodnih, tako imenovanih belih sort pšenice. Pridelek pa je slabši od lanskega zaradi neugodnega vremena. Prve dni žetve je bila pšenica bolj vlažna, dosegla je 18 odst. in so jo morali voziti v sušilnico na Vir pri Domžalah, potem pa je vlaga padla na okoli 15 odst. in je ni bilo več treba sušiti.

Čeprav analize kakovosti še niso opravljene, kaže, da bo večina metliške pšenice v drugem kakovostnem razredu, kot so tudi pričakovali. Kmetje povsem izpolnjujejo svoje pogodbene obveznosti do oddaje pšenice, te pa znašajo od nekaj sto kilogramov pa celo do 10 ton.

A. B.

Novomeška kronika

TOČA — Minuli teden se je nad Novim mestom utrgal malo večji oblak, v katerem je bilo tudi nekaj zrn toče. Ko so vrli Dolenjci zvečer zvesto prisluhnili dnevniku, so ob poročilu o njihovi nevihti najprej pomislili, da gre za kakšno drugo Dolenjsko in Novo mesto. Eksotično Dolenjsko in njene povsem vsakdanje naravne pojave je naslednji dan na prvi strani porabil tudi Ljubljanski dnevnik. Posebno genialen je bil naslov »Toča klestila po njivah in strehah«. Iz njega je mogoče sklepati, da v drugih nedolenjskih predelih Slovenije toča ne klesti po njivah in strehah, ampak po nekih povsem tretjih objektih. Zakaj bi Dnevnik sicer poudarjal povsem običajno točino lastnost?

GLAVNI TRG — Natakarice Mercatorjevega bifeja pri vodnjaku na novomeškem Glavnem trgu so ob za promet prepovedanih dnevih postavile pred svoj lokal stole in mizice s snežno belimi prti. Vse bi bilo oh in ah, če ne bi vsa ta lepota stala na tleh, ki so bila tako na gosto posuta z odpadki, da so gostje pomislili, da so našli srečno lokacijo za bodočo deponijo občinskih odpadkov. Kaj hočemo, z odlokom je lahko zapreti trg, težave nastopijo, ko ga je treba vzdrževati čistega in privlačnega. Odlok pač noče hoditi naokoli z metlo in samokolnico.

INKASANTI — Med inkasanti se je razpasla navada, da zvonijo na vratih tudi po deveti uri zvečer in to pri strankah, ki so znane kot redni plačniki. Zanimivo bi bilo zvedeti, kako ravnajo zagrizeni pobiralci denarja z nerednimi plačniki. Ena od variant je, da je za zvonjenje najbolj zanesljiva ura štiri zjutraj, po drugi pa naj bi se inkasant pred bivališčem slabega plačnika kar utaboril.

Ena gospa je rekla, da prebivalci Pugljeve organizatorje bodočega mladinskega prvenstva v kolesarstvu lepo prosijo, če bi eno od gorskih etap speljali po njihovi ulici. Zaradi morebitnega asfalta.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 11. do 17. julija so v novomeški porodnišnici rodile: Emilija Kos iz Martinje vasi — Tamaro, Ruža Kolar iz Vrhovca — Gorana, Slavka Pungerčar z Malkovca — Marka, Andželka Kadribašić iz Dolenjskih Toplic — Almo, Jožica Crnič iz Pravutine — Dijano, Anica Schweiger iz Črnomlja — Sašo, Marija Sušin iz Dolenje Nemške vasi — Jureta, Anica Grivec iz Ljubljane — Simona, Darja Zadnik iz Cegelnice — Miha, Dragica Lovše s Puščave — Katjo, Marija Ledinski iz Kanižarice — Sanjo, Ivanka Vavtar iz Velike Loke — Jureta, Ljubica Klobučar iz Dobindola — Marka, Marija Bokan iz Črmošnjic — Roberta, Stanislava Hlebec z Mirne — Barbaro, Marjeta Lavrič iz Drganjsel — Davorina, Anica Pezdirc iz Gribelj — Matejo, Anica Gorenc iz Stare vasi — Denisa, Milena Ajdišek iz Šentjerneja — Luka, Sonja Košar iz Stolovnika — Sabino, Majda Jurečič iz Zloganja — Mitja, Jožica kure z Črnomlja — Mojco, Sonja Binder iz Črnomlja — Petra, Lidija Škrbec iz Trebnjega — deklico, Marija Kvender iz Mrčnega sela — deklico, Višnja Ci iz Metlike — deklico, Marija Janež iz Jelševca — dečka, Alojzija Stanič iz Vinje vasi — dečka, Danijela Curjanec s Krupe — deklico, Darinka Veselič s Hrasta — deklico in Pavlina Kržič iz Hrastovice — deklico.

IZ NOVEGA MESTA: Tatjana Zaletelj s Poti na Gorjance 2 — Marija, Andreja Franko z Resljeve 3 — Jožeta in Marija Košale z Drske 62 — Miha. Čestitamo!

Sprehod po Metliki

POHVALITI JE TREBA ČLANE metliške folklorne skupine »Ivan Navratil,«, ki so pripravili na Vinomeru veliko veselico, imenovano Razkošje v stelji. Obisk je bil neverjetno velik, organizacija skoraj brez napake, mladi pa so zaslužili preko 450 tisočakov.

SLOVENSKI ANSAMBEL TONATA KLEPCA iz Amerike je zabaval ali pa še bo Belokranjce na različnih veselicah. Najprej so igrali fantje v Noči na Kolpi, potem na Podzemeljski veselici, predstavili pa se bodo tudi Viničanom. Skupaj z ansamblom je pripotovalo na obiske domov blizu 80 izseljencev.

OLD BOYS, skoraj vsi nekdanji košarkarji, so se spustili iz Osilnice v čolni po Kolpi. V petih, šestih ali sedmih dneh kanijo pripluti do Metlike. Na pot so šli 20. julija. Dva dni kasneje so sedli v istem kraju v čolne nekoliko mlajši Metličani, ki prav tako upajo priti do rojstnega kraja nepoškodovani s celimi čolni. Upajo, smo zapisali zato, ker je v gornjem kotu Kolpa dokaj zahtevna in je že majhna nepreviđnost dovolj, da se vrnejo veslači domov z avtobusom in dolgimi nosovi.

Črnomaljski drobir

ŽE VEDO ZAKAJ! — Običajno imajo matični uradi prostore v pritličjih stavb, da stranke laže pridejo do pisarn, v Črnomlju pa so to službo namestili v drugem nadstropju stare poklicne šole. Morda je prav za ženine in neveste, ki tako nalete na prvo oviro in bi jih radi opozorili, da se bodo morali še marsičemu privaditi. Težko pa stare mamice pridejo po stopnicah, da o invalidih sploh ne govorimo.

SPOMIN NA STARE ČASE — Romsko naselje v Lokvah očitno kaže kar dober življenjski standard, saj so pred mnogimi lepimi zidanimi hišami kar imenitni avtomobili. Pozornost pa vzbuja pravi turistični šotor, v katerem bržkone kak sodoben pripadnik romskega rodu obuja spomine na življenje svojih prednikov.

Ribniški zobotrebci

VODE BO DOVOLJ — Dve vrtini v Loškem potoku sta pokazali, da bo dovolj pitne vode za Loški potok in območje KS Draga v sosednji kočevski občini. Voda je tudi zdrava, oz. kot pravijo strokovnjaki: bakteriološko in kemično neoporečna.

NOVI GASILNI DOM — Potočani so 21. julija slavili dan vstaje in še svoj krajevni praznik, ki ga proslavljajo sicer vsako leto 31. julija. Ob tej priložnosti so odprli v vasi Mali Log nov gasilski dom.

SLABE TELEFONSKE ZVEZE — Sodražani se pritožujejo, da težko dobijo telefonsko zvezo, ker je njihova centrala preobremenjena. Zvedeli smo, da so si predstavniki PTT že ogledali prostore krajevnega in matičnega urada, ki meje s prostori pošte da bi jih porabili za potrebe pošte oz. telefonije. Prebivalci si žele, da bi po vaseh, vsaj po večjih, postavili tudi telefonske govorilnice.

V TRGOVINI TUDI KRUH — S trgovino na Gori so bile vedno težave, ker je imela izgubo. Prej je poslovala v okviru KZ Ribnica, zdaj pa v okviru SOZD KIT—Mercator. Založena je kar primerno. Od maja prodajajo tu tudi kruh, ki ga dostavlja Žito dvakrat na teden.

Drobne iz Kočevja

POSEKAL TUJA DREVESA — Po Kočevju povsod žagajo in sekajo drva. Posebno skrb za kurjavo pa je pokazal neki zdaj že ugotovljeni občan, ki je na starem pokopališču na Trati posekal štiri javorova drevesa, debela 30 do 50 cm, ki so bila last krajevne skupnosti. Iz njih si je naredil drva. Še posebno mu bo vroče, ko bo poklican pred javnega tožilca.

OTROK PADEL V RINŽO — Pred kratkim je padel v Rinžo s škarpe pri cerkvi otrok, ki je lovil tam ribe. Na srečo mu je voda segala le do vratu, sam pa zaradi visoke škarpe le ni mogel ven. Prisebni občan mu je vrgel vrv za vleko avtomobila, ki si jo je mladi ribič privezal za pas, nakar so ga izvlekli iz vode.

ODLOK NE ČISTI MESTA — Mesto je slabo očiščeno oz. celo umazano. Čiščenje mestnih ulic, trgov in parkov je občinska skupščina že maja lani z odlokom prenesla na Komunalo. Mesto pa je umazano, kot da ga ne čisti ne komunala in ne občinski odlok.

POLOMLJENE TABLE — Komunala in Cestno podjetje vse prepočasi zamenjujeta poškodovane prometne znake z novimi. Tudi podrtih in popolnoma uničenih ne nadomeščajo sproti. Tudi tako izzivamo nesrečo.

Trebanjske iveri

ZADEVO SO VZELI V SVOJE ROKE — Stanovalci blokov na Pavlinovem hribu so resno vzeli samoupravo. Tako so se zdaj dogovorili, da bodo kar sami popleskali lesene dele balkonskih ograj. Seveda bodo na ta način prihranili marsikateri dinar, ki bi ga sicer odšteli za delo. In v to so prisiljeni po dveh plateh. Najprej je zelo malo denarja za vzdrževanje, drugič pa jih k temu sili tudi predsednik hišnega sveta Jože Šeničar, sicer varuh postave.

NA TRŽNICI SAMEVA MERCATOR — Koliko denarja in truda so vložili v krajevni skupnosti Trebnje, da je končno začela v Trebnjem delovati tržnica! Zdaj pa je tako, kakor je bilo prej. Breskve, paradižnik in druge pridelke prodajajo nekateri še vedno kar na ulici. Na tržnici pa sameva Mercatorjeva stojnica, ki si je baje samoto kar sama izposlovala. Tako govori ljudski glas, hkrati pa ne pozabi vprašati, zakaj se za vso to zadevščino prav nič ne zmenijo inšpektorji.

KOLESARJA VRGLO NA PRTLJAŽNIK

VRH PRI MOKRONOGU — 25-letni Zdenko Vozlič iz Gornjih Lakenc se je 19. julija peljal z osebnim avtom iz Mokronoga proti Vrhu. Tam je v desnem, delno nepreglednem ovinku opazil, da mu po sredini ceste nasproti pelje kolesar, 15-letni Zoran Mikec z Vrha nad Mokronogom. Vozlič nesreče ni mogel več preprečiti in je zadel kolesarja, da ga je ob udarcu vrglo na pokrov prtljažnika in nato na cesto. Mikec je dobil hude poškodbe in so ga prepeljali v novomeško bolnišnico, kjer je ostal na zdravljenju.

IZ NAŠIH OBČIN IZ NAŠIH OBČIN

S krčenjem je ZK le pridobila

Kaj je pokazala analiza o vzrokih zmanjšanja števila članov Zveze komunistov

ČRNOMELJ — Ker je bilo v zadnjem času iz vrst članov ZK neposrednih proizvajalcev precej izključitev, črtanj in tudi izstopov, je posebna delovna skupina občinskega komiteja o tem pripravila analizo.

Kot so ugotovili, so bile izrečene izključitve in črtanja iz članstva, ki jih je bilo največ v rudniku, Goku in Gorenju, posledica ukrepov po 13. seji CK ZKJ, ko so se lotili kritičnega ocenjevanja članstva. V teh primerih gre za komuniste, ki so s svojim ravnanjem prišli navzkriž s temeljnimi normami in politiko ZK. Nobeden od prizadetih se ni pritožil na tovariško razsodišče.

Po mnenju delovne skupine do nedavnega precej visoka partijska članarina ni bila vzrok za izstop iz članstva ZK. Po drugi strani pa je analiza dala spoznanje, da so bili nekateri izključeni in črtani pripravljeni delovati le med delovnim časom, ignorantsko pa so se vedli do sestankov in jih tudi tovariška kritika ni ganila.

Svoje poročilo je delovna skupina zaključila z ugotovitvijo, »da so bila preširoko odprta vrata v ZK, zato so vanjo prišli tudi nekateri zgolj zaradi karierizma in pričakovanja raznih prednosti, ne pa zaradi prepričanja.«

R. BAČER

Priložnost je enkratna

Ob polaganju medkrajevnega telefonskega kabla Črmošnjice — Vinica še gradnja krajevnih omrežij

ČRNOMELJ — Viniško, dragatuško in semiško območje bi s Kanižarico in Ručetno vasjo vred lahko mnogo ceneje prišlo do novih telefonskih številk, če bodo najprej zbrana sredstva za investicijo v medkrajevni telefonski kabel. Ta je namreč osnova za nadaljnje širjenje telefonije.

Ker se bodo v kratkem začela dela pri napeljavi medkarjevnega telefonskega kabla od Črmošnjic do viniškega mosta, so na zboru krajevnih skupnosti povsem podprli zamisel, da bi hkrati polagali še krajevno telefonsko mrežo, ker bi bilo to možno brez doplačil za zemeljska dela. Skupno z medkrajevnim kablom bi bilo možno položiti še 6 km kabla za ATC Vinica, 7 km kabla za ATC Dragatuš, okrog 6 km kabla za področje Kanižarice in Ručetne vasi ter 7,8 km kabla za semiško območje.

Po ponudbi dveh izkušenih izvajalcev del iz Ljubljane bodo ta dela veljala okrog 60 milijonov dinarjev. Občinska komunalna skupnost je pripravljena sofinancirati izgradnjo glavnega kabla s 6 milijoni dinarjev, preostala sredstva pa naj bi zagotovili iz sredstev programa javnih del za leto 1986. S tem v zvezi so v zboru krajevnih skupnosti tudi sprejeli sklep o delni spremembi programa javnih del, tako da se del samoprispevka nameni odplačilu obveznosti za polaganje telefonskega omrežja.

Ker ob močno naraščajočih cenah vsem komunalnim in gradbenim delom v Črnomlju niso hoteli zamuditi priložnosti, so se odločili za hitro akcijo, ki bo v sorazmerno kratkem času v prenekatero vas pripeljala vsaj nekaj telefonskih številk.

R. B.

Septembra odlična voda iz Radulje

VELIKA STRMICA — »Naš vodovod na Strmici je bil že dotrajan, v Mirni vasi pa ga sploh niso imeli. Ko je bila suša, pa smo morali po vodo za živino v Ponikve. Ker tarnanje, kako hudo je brez vode, ni pomagalo, smo zgrabili za delo,« je povedal Alojz Papež, predsednik gradbenega odbora.

Papež, ki je hkrati tudi podpredsednik sveta krajevne skupnosti Trebelno, je povedal še, da so z deli pričeli maja. Kakor pa kaže, bodo vodovod v dolžini nekaj čez tri kilometre dogradili do septembra. Predračunska vrednost vodovoda je bila okoli 11 milijonov dinarjev. Koliko bo vodovod v resnici veljal, se bo še pokazalo. Seveda ga ne bi nikoli dogradili brez požrtvovalnega prostovoljnega dela vseh vaščanov iz obeh vasi. »Poleg prostovoljnega dela, kopanja jarkov, betoniranja, gradnje

Alojz Papež: Krajani so veliko prispevali k vodovodu, z delom in denarjem.

jaškov in drugih del je vsako gospodinjstvo prispevalo še po 130 tisoč dinarjev dodatne soudeležbe. Vendar bi bilo vse zaman, če bi ne bilo dodatnega prispevka komunalne skupnosti, nekaj denarja pa smo dobili tudi zato, ker smo pomembni za SLO,« je dejal Papež. Vsekakor pa velja dodati, da bodo imeli v Veliki Strmici in Mirni vasi poslej odlično vodo. Zajemali jo bodo namreč v Radulji, kjer preživijo celo tako občutljive živali, kakor so potočni raki.

J. S.

Načrte vedno presegajo

Še uspešneje pa bi lahko poslovali, če bi zgradili v Loškem potoku nov Saturnusov obrat

LOŠKI POTOK — V obratu Saturnusovega tozda Avtooprema v Loškem potoku, kjer sestavljajo svetila za avtomobile, traktorje in druga vozila, je bilo ob ustanovitvi pred 11 leti zaposlenih 21 delavcev, danes pa jih je 53. Takrat so delali le za potrebe Crvene zastave, danes pa predvsem za

Karel Turk: »Mesečne plane redno presegamo«.

opremo traktorjev, vozil Tomos, TAM in Rog pa tudi za izvoz v Sovjetsko zvezo, in sicer za vozila moskvič in kamaz.

Vrednost proizvodnje, preračunana v statistične cene (te so vsa leta, ne oziraje se na inflacijo, iste), je znašala v prvih dveh letih 800.000 do milijon dinarjev na mesec, zdaj pa znaša mesečni plan 4 milijone dinarjev. Tega dosegajo in celo presegajo za približno 20 odst. Osebni dohodki znašajo v povprečju okoli 40.000 din. Delavke, ki so plačane po normi oz. učinku, so prejele po 35.000 do 40.000 din osebnega dohodka. Vsi zaposleni imajo v glavnem tudi kmetije, zato jih manj kot 10 preživi vsako leto dopust v Saturnusovih počitniških domovih ali prikolicah.

Vodja potoškega obrata Karel Turk nam je povedal še, da bi lahko zmanjšali prevozne stroške in s tem pocenili proizvodnjo, če bi zgradili v Loškem potoku nov obrat. Zdaj namreč gostujejo v 85 let stari šolski stavbi. Ugodno bi bilo tudi, da bi potem dobile delo še nove Potočanke. Zemljišče za Saturnusovo halo so v loškem potoku, in sicer v Malem Logu, lani že odmerili, potem pa je vse potihnilo.

J. P.

DELAJO LE ZA IZVOZ

SODRAŽICA — V delovni enoti Pletenina v Sodražici letos delajo le trenirke addidas, in sicer samo za izvoz v Nemčijo. V proizvodnem programu imajo dva nova, zahtevnejša modela trenirk, medtem ko letos ne izdelujejo več tekaških dresov. Zaradi izvoznih rokov so za teden dni prestavili kolektivni dopust in sprejeli na delo tudi svoje štipendiste pa tudi nekaj neštipendistov. In še to: povprečni osebni dohodki zaposlenih v Pletenini znašajo okoli 36.000 din, kar je ob hitrem naraščanju življenjskih stroškov bolj malo.

70 MOŽNIH KANDIDATOV

TREBNJE — V trebanjski občini so se vse osnovne organizacije sindikata vključile v evidentiranje možnih kandidatov za opravljanje pomembnejših delegatskih funkcij v družbenopolitični skupnosti in skupščinah SIS. Na spiskih za te naloge je zdaj okoli 70 možnih kandidatov.

PODELJENA ODLIKOVANJA

ČRNOMELJ — Na svečan način so 15. julija podelili državna odlikovanja občanom, ki so tako družbeno priznanje zaslužili. Predsednik občinske skupščine Jure Perko se je najprej s kratkim nagovorom odlikovancem zahvalil, zatem pa izročil red dela s srebrnim vencem Janku Gladku iz Belta, Mariji Simonič in Milanu Malnariču iz semiške Iskre in Alojziji Vajs iz Iskre Črnomelj. Medaljo zaslug za narod sta prejela Mladen Radojčič iz Bojancev in Jože Barič iz Butoraja. Medaljo dela pa sta prejeli Jožica Strmec, zaposlena v občinski upravi, in Anica Novak iz Iskre Semič.

Na Primostku je že vse zasedeno

Letovališče Iskre mnogim nadomešča morje

PRIMOSTEK — Priljubljeno kopališče ob Kolpi je tudi v letošnji sezoni dobro obiskano. Kot je dejal Pavel Šprajcer, ki vodi gostišče in življenje v kampu sploh, se niti malo ne pozna, da bi se kdo bal kopati zato, ker se zloglasna Krupa izliva v Lahinjo, ta pa ravno pri Primostku v Kolpo.

»Vseh 40 prenočišč v naših brunaricah je zasedenih, kopališče je dobro obiskano, ob koncu tedna pa se pridejo kopat tudi mnogi stalni gostje iz Novega mesta, iz raznih krajev Bele krajine, celo iz Ljubljane. Ker so objekti last semiške Iskre, imajo prednost pri letovanju njeni delavci, če se zgodi, da so postelje proste, jih oddamo tudi drugim. Nudimo poln penzion.«

Cene za dopustnike res niso visoke, saj je na ceniku navedeno, da velja kompletno kosilo 300 dinarjev. Kolpa je imela 17. julija 23° in je bila prijetno topla, na kopališču so igrala za otroke, prostora pa toliko, da niti v času največjega obiska ni gneče. Napaka, ki jo turist kaj hitro opazi, pa je, da so vrata sicer urejenih WC zaklenjena.

R. B.

PRESTAVLJENE VINIŠKE IGRE

VINICA — Zaradi slabega vremena so Viničani svoje »igre brez meja« prestavili na nedeljo, 28. julija. V igrah bodo oživili legende svojega kraja in bodo morali tekmovalci reševati dekleta pred povodnimi možmi. V Kolpi bodo iskali cekine, na črno trgovali z živino, se branili pred ljutim Turčinom. Poleg zabavnega dela bodo na prireditvi nastopile tudi folklorne in tamburaške skupine.

Bojan Fabjan

ČRNOMELJ — Prejšnji teden so v Črnomlju z vsemi borčevskimi častmi pokopali znanega občana Bojana Fabjana, nosilca partizanske spomenice 1941. Omahnil je v smrt komaj 63 let star, izmučen od dolgoletnih bolezni. Tovariš Bojan izhaja iz znane partizanske Fabjanove družine, bil je med ustanovitelji I. belokranjske partizanske čete, skojevec je postal že leta 1941, od 1943 pa je bil član ZK.

V borbah je bil večkrat ranjen in je konec vojne dočakal kot invalid, vseeno pa je zaradi takratnih potreb po izkušenih in predanih kadrih opravljal vrsto odgovornih dolžnosti v raznih krajih od Kostanjevice do Žužemberka in na Štajerskem. Po nalogu CK je bil organizator mladinskih delovnih brigad pri gradnji ceste Beograd—Zagreb, končal je partijsko šolo, nato pa se je vrnil v rodni Črnomelj, kjer je spet poprijel, kjer so ga potrebovali.

Bil je organizacijski sekretar okrajnega komiteja KPS Črnomelj, sekretar v Tovarni učil, potem pa zaposlen v upravi občinske skupščine vse do upokojitve. Kljub bolezni je bil še vrsto let v družbenopolitičnem življenju aktiven tudi kot upokojenec. Za svoje delo je prejel več visokih odlikovanj in priznanj.

LANI VEČ MRTVIH, LETOS VEČ ROJENIH

SODRAŽICA — Na območju matičnega urada Sodražica, ki zajema KS Sodražica, večino KS Sv. Gregor in manjši del KS Ribnica, živi približno 2.780 ljudi. Lani se je na tem območju rodilo 30 otrok (14 fantkov in 16 deklet), umrlo pa je 39 prebivalcev (19 moških in 20 žensk). V prvi polovici leta letos pa se je rodilo 9 fantov in prav toliko deklic, umrlo pa je 11 moških in 6 žensk. Najstarejši prebivalci na tem območju so se rodili leta 1892. To so: Anton Košir iz Črnega potoka 2, Ivana Košmrlj iz Žimaric 6, Uršula Lešnjak iz Sodražice 121, Marija Levstek iz Sodražice 86, Ivana Mihelič iz Žimaric 19 in Ernest Pohor iz Zamosteca 45.

ZAKLJUČENO EVIDENTIRANJE

KOČEVJE — V kočevski občini so zaključili evidentiranje za razne odgovorne v ZK v občini, republiki in zvezi. Za predsednika občinske organizacije ZK je evidentiranih kar 15 možnih kandidatov, za sekretarja pa le dosedanji sekretar Rudi Orel, za člane predsedstva OK ZK je evidentiranih 7, za možne člane komiteja pa 51 kandidatov. Za članico CK ZKS je evidentirana Tanja Svetličič, za člane komisij pri tem organu pa še 9 možnih kandidatov.

Nočitve izredno porasle

Tujih nočitev 15 odst., domačih pa celo 78 odst. več — Med tujci tudi nekdanji Kočevarji

KOČEVJE — Število nočitev, ki so osnovni kazalec turističnega prometa, se je v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z istim obdobjem lani v Hotelu Pugled v Kočevju povečalo od 3.878 na 6.530 ali kar za 68 odst. Vendar porast nočnin ni posledica močno povečanega zanimanja turistov za Kočevsko, ampak dejstva, da je zelo porasel tako imenovani domači poslovni turizem.

● Vseh 36 ležišč za goste ima gostilničar Toni Kovač iz Osilnice zasedenih že od junija dalje. Tudi letos ima sklenjeno posebno pogodbo z organizacijo »Rekreacija, odmor i sport« Reka, ki mu pošilja goste. Rečani so z oddihom v Osilnici zadovoljni. »Naravni pogoji so za turiste tu odlični. Manjka pa raznih objektov za plavanje in druge oblike rekreacije. Za njihovo ureditev naj bi poskrbela krajevna skupnost in turistično društvo. Če tadva ne bi tega zmogla — česar verjetno ne bosta — pa naj bi povabili še kakšno turistično ali gostinsko organizacijo od zunaj. Dela bo za vse dovolj,« pravi Toni, ki je tudi predsednik turističnega društva v Osilnici.

Če nekoliko podrobneje pogledamo podatke o gostih in nočitvah, vidimo, da se število tujih gostov in nočitev giblje v mejah, ki so značilne za Jugoslavijo (porast gostov za 10 odstotkov, nočitev pa za 15 odst. — od 578 na 667). Porast števila domačih gostov pa je znašal kar 17 odst., medtem ko je število domačih nočitev poskočilo celo za 78 odst.

Hotel Pugled je v prvem polletju letos imel v primerjavi z istim obdobjem lani za 35 odst. večji celotni prihodek. Porast ni posledica večjega prometa, ampak višjih cen materiala in storitev. Celo nasprotno: vedno manj gostov naroča v gostiščih hrano, kar je posledica padanja kupne moči in standarda občanov.

J. P.

Poletna vročica priganja »Dano«

Bolj ko svet počiva in dopustuje, bolj je treba poprijeti v mirenski tovarni — Direktor Avgust Gregorčič o trenutnih težavah in omejenem investiranju

MIRNA — Med pasjimi dnevi morajo delavci Dane najbolj poprijeti za delo. Več kot tri četrt njihove proizvodnje zavzemajo sadni sokovi, ki jih poleti tudi največ prodajo. Poleg tega se je že začela sezona odkupa sadja. Seveda se v Dani nihče ne pritožuje nad delom. V nasprotju z drugimi jugoslovanskimi tovarnami v Dani proizvodnja narašča, vendar vseeno ne morejo reči, da jim gre vse po načrtu.

Direktor Avgust Gregorčič pravi, da so v prvem polletju dosegli načrtovano proizvodnjo in prodajo. Seveda bi bilo lahko tudi bolje, če jih ne bi junija zmotilo slabo vreme in se je zaradi tega poraba malo zmanjšala. S proizvodnjo brezalkoholnih pijač, ki v strukturi Danine proizvodnje zavzemajo že 80 odst., je pač tako, da se ravna po vremenu. Ko je vreme toplo in lepo, je prodaja tudi dvakrat večja. In v teh dnevih vozijo v Istro, Dalmacijo in seveda tudi na kontinent številni tovornjaki.

● Vsak dan odpelje z dvorišča tovarne na Mirni od 20 do 30 tovornjakov, potrošniki pa dobe vsak dan od 100 do 150 ton pijač. Tak ritem proizvodnje bo trajal predvidoma do srede avgusta, potem pa se bo umiril. Seveda vsega tega dela zdaj ne bi zmogli, če bi jim ne priskočili na pomoč dijaki in študentje, ki se jih v sezoni zvrsti okoli 100.

»Nekakšen zaključek naše sezone je vinski sejem v Ljubljani, ko vsako leto pripravimo tudi kakšno prijetno presenečenje. Za to bomo poskrbeli tudi letos in za naše nove pijače smo že dobili priznanja, vendar seveda še niso bila uradno vročena,« je povedal Gregorčič. Potem je dodal, da imajo zdaj veliko dela, a manj kot pretekla leta, z odkupom jagodičevja. Letos so odkupili že 400 ton črnega ribeza in borovnic. Vsega skupaj bodo odkupili 15 tisoč ton sadja. Kaže pa, da bo zaradi pozebe letina jabolk slabša kot pretekla leta, zato se v Dani boje, da ne bodo imeli dovolj surovin. Nakupi sadja pa predstavljajo za tovarno tudi precejšnje finančno breme. Sadje je treba takoj plačati, tovarna pa nima za vse količine dovolj obratnih sredstev.

Zato znašajo stroški za kredite že več kot stroški za osebne dohodke.

»Velike obremenitve zaradi obresti nam bodo ali pa so nam že preprečile uresničitev naših načrtov. Medtem ko smo novo polnilno linijo domala že usposobili in bomo z njo povečali naše zmogljivosti za petino, bo morala razširitev ostalih zmogljivosti, sicer načrtovana za to srednjeročno obdobje, počakati na boljše čase. Tovarna namreč v takih razmerah ne more zbrati milijarde dinarjev, kolikor naj bi veljala naložba. Je pa seveda velika škoda, da ne moremo povečati proizvodnje. Žal nam je za vsak kilogram sadja, ki obleži na tleh.« je dejal Avgust Gregorčič.

J. SIMČIČ

Manj ko imajo, več dajejo

Visoki zneski soudeležbe Pišečanov ne odvračajo od urejanja cest, napeljave telefonov idr.

PIŠECE — Krajani vasi in zaselkov pod Orlico se zagrizeno borijo za napredek, ker samo ta lahko zadrži mladi rod v hribovitih predelih pišečke krajevne skupnosti. Mladi odhajajo, zato se kopičijo socialni problemi in prošenj za denarne pomoči je vedno več. Toda ljudje, ki lahko še primejo za delo, so pripravljeni prevzeti nase težka finančna bremena, ki so si jih naložili za novo srednjeročno obdobje, samo da bi si izboljšali življenjske razmere in se približali življenju razvitejših krajev.

Za čas od 1986 do 1990 računajo na več kot 40 milijonov dinarjev investicij. Razpeljava telefonskega omrežja je že na vrsti in 160 bodočih naročnikov je že prispevalo po 100 tisočakov. Nikakor pa ne morejo oprostiti PTT podjetju, da ni prisluhnilo njihovim željam in da morajo zaradi tega prav oni nositi veliko večje breme kot razvite KS. Samo primarna napeljava z Bizeljskega jih bo veljala 10 milijonov dinarjev, zato jim je še vedno žal, da jih niso povezali z Globokim. V kratkem bodo začeli zbirati denar za mrliško vežico in razširitev pokopališča. Vsaka hiša v Pišecah in Globokem bo prispevala po 10 tisočakov in 20 ur prostovoljnega dela. Zemljišče je kupljeno in vežica bo stala prihodnje leto.

Ivan Cizelj in Milko Podgoršek sta v pogovoru omenila še regulacijo Gabernice, ki jo opravlja in financira Vodnogospodarsko podjetje Novo mesto, krajevna skupnost pa bo morala poskrbeti za izgradnjo 14 mostov. Večina krajanov razume te potrebe, je pa tudi nekaj takih, ki se upirajo soudeležbi pri spreminjanju močvirij v rodovitna polja.

Ivan Cizelj Milko Podgoršek

Naslednja investicija je namenjena turbinski napravi, s katero bodo zmanjšali porabo električne energije za črpanje vode v vodovodno omrežje. Voda priteka zdaj v 90 odst. gospodinjstev, vendar bodo morali v naslednjih letih še izboljšati njen dotok v višinske predele.

Skrb za ceste je v tej krajevni skupnosti na dnevnem redu, saj jih morajo vzdrževati kar 70 km. Dokler so črpali gramoz iz svojega kamnoloma, je še šlo, pred dvema letoma pa so morali odnehati, ker morajo kamnolom obnoviti. Posipni material morajo zdaj dovažati iz Klanjca na Hrvaškem ali iz Brestanice. Prevoz je vsak dan dražji, zato si ne morejo privoščiti tolikšnih količin, kot jih potrebujejo. Prav slabe ceste pa so največja ovira za vsakodnevni odhod na delo, saj morajo zaposleni prepešačiti ali z avtom prevoziti po tri do štiri kilometre do avtobusa. Toda Podgoršek in Cizelj sta z veseljem povedala, da nameravajo krajani Gornjega Podgorja, Pavlove vasi in Svete Jedrti zgraditi dva nova cestna odseka, ki merita po 900 metrov. Z njima bi si približali odkupno postajo za mleko in prodajo drugih kmetijskih pridelkov. V teh najnedostopnejših predelih gre za to upravičena pohvala Branku Černelču, Francu Mędvedu in Mihi Koprivcu.

J. TEPPEY

Kamp — turizem prihodnosti

V Čateških Toplicah sprejmejo vsak dan do 1500 gostov

ČATEŽ — V kampu čateških Term stoji zdaj 500 prikolic, od tega 350 od delovnih organizacij in pavšalistov iz Slovenije in 150 od Caravaning kluba iz Zagreba. Tam stoji tudi 20 stalnih bivalnih hišic, ki so jih delovni kolektivi naročili pri izdelovalcih v Gornji Radgoni in Gornjem gradu. En tak objekt je naredil tudi trebanjski Trimo. Za prihodnje leto se v Termah dogovarjajo za postavitev 100 Marlesovih objektov. Hišice bodo začeli graditi januarja in jih končali do sredine junija prihodnje leto.

V kampu imajo ta čas vsak dan do 1500 gostov in jih morajo celo odklanjati. Torej je zadnji čas, da ga povečajo. Dela so se lotili, vendar bo odprt šele malo pred zaključkom sezone. Razširili ga bodo za tri hektare. Zemljišče zanj so že kupili in ga pripravljajo za bivanje od prvih junijskih dni.

ČETRTKOV INTERVJU

Prikolice nikdar več?

Brežice zahtevajo dokončen odgovor o IMV

BREŽICE — Ljudje vedno pogosteje sprašujejo, kdaj bo konec negotovosti in životarjenja v Tovarni avtomobilskih prikolic in kakšne rešitve so ji znotraj celotnega IMV do zdaj prinesli ukrepi družbenega varstva. Za pojasnilo smo tokrat zaprosili predsednico izvršnega sveta brežiške občinske skupščine Jelko Barlič.

»V Novem mestu smo pred dnevi zvedeli za študijo o dokončni sanaciji,« je dejala, »po kateri naj bi se delovna organizacija IMV organizirala v dve samostojni DO, v IMV — proizvodnjo avtomobilov in IMV — tovarno prikolic. Glede samouprâvne organiziranosti DO TAP Novo mesto ponuja študija dve varianti, prvo po teritorialnem in drugo po poslovnem principu. Našega tozda ni v nobeni od teh variant.«

»Kaj to zdaj pomeni?«

»Da moramo zanj in za kovinski obrat avtomobilske proizvodnje poiskati ustrezen program. To je IMV Novo mesto dolžna storiti skupaj s kolegijskim organom v Brežicah, izvršnim svetom občinske skupščine in Medobčinsko gospodarsko zbornico Posavje. Novi proizvodni program naj bi dal tozdu dolgoročno ekonomsko podlago v okviru razvojnih možnosti ožjega ali širšega slovenskega prostora.«

Kako gledajo na to zbori občinske skupščine?

»Enako kot izvršni svet, zato niso zadovoljni, da v Novem mestu tako dolgo zavlačujejo s temi stvarmi. Moti jih tudi nedorečenost informacij o bodoči organiziranosti. Zaradi tega in zaradi prej omenjenega zavlačevanja so na zadnji seji podprli naš predlog, da od predsednika začasnega kolegijskega organa v Novem mestu zahtevamo, naj nam skupaj z začasnim poslovodnim organom v Brežicah čimprej posreduje dokončni program sanacije tozda avtomobilskih prikolic in rešitev za kovinski obrat. Gre za 189 delavcev v TAP in za okoli 34 delavcev v kovinskem obratu. Program sanacije jim mora zagotoviti prihodnost na trdnih gospodarskih temeljih v okviru IMV ali kake druge industrije.«

Ali ste se že zanimali za nove programe?

»Prve korake smo že naredili. Navezali smo stike s Tovarno papirja Djuro Salaj v Krškem. Upam, da bomo do izteka julija lahko povedali kaj več, saj do takrat pričakujemo dokončen odgovor od IMV.«

Kakšen pa je trenutni položaj v tozdu TAP?

»Izboljšuje se, odkar dosledno izpolnjujejo izvozne obveznosti. Proizvodnja brez zastojev kaže na normalizacijo odnosov med tozdom in delovno organizacijo. To se pozna v poslovnih rezultatih, saj bodoče že ta mesec precej zmanjšali izgubo, prikazano v prvem trimesečju, do konca leta pa se bodo izgube povsem otresli.«

J. TEPPEY

PRIZNANJE — Republiški sekretariat za ljudsko obrambo in samozaščito ga je ob letošnjem dnevu vstaje podelil občinski konferenci SZDL v Brežicah. Predsedniku Stanku Cerjaku ga je na nedeljski proslavi izročil Mirko Kambič. (Foto: J. T.)

V PIŠECAH KMALU RIBNIK

PIŠECE — Tukajšnje Turistično društvo se je pomladilo in si tako nabralo moči za nov delovni zagon. Pred kratkim je razpostavilo po krajevni skupnosti smerokaze in oglasne table. Zdaj se bodo turistični delavci lotili ureditve ribnika na marofu. Najprej ga bodo očistili, da bodo v njem lahko gojili ribe in si z gospodarjenjem prislužili kak dodaten dinar za svojo dejavnost. Če bodo z začetnim navdušenjem vztrajali pri uresničevanju svojih načrtov, si bodo vnovič pridobili sloves najboljšega društva in najlepše urejenega kraja v občini.

Industrija dobiva več veljave

Fizični obseg industrijske proizvodnje v Krškem narašča

KRŠKO — Potem, ko je industrijski proizvodnji, ki pomeni 80 odstotkov družbenega proizvoda gospodarstva krške občine, v prvem letošnjem četrtletju zmanjkalo sape, se je aprila in maja spet prebudila iz oklepa izjemno hude zime. V vseh letošnjih petih mesecih je industrijska proizvodnja glede na enako obdobje lani narasla kar za 3,6 odst. (brez nuklearke!)

Če pa bi upoštevali še jedrsko elektrarno Krško, je bila proizvodnja celo za slab odstotek (0,6) manjša. Brez nuklearke je v krški občini industrijska proizvodnja ustvarila za 40,6 odst. celoletne proizvodnje, natanko za odstotek manj od idelane številke.

● V letošnjih petih mesecih se je uvoz s konvertibilnega območja povečal za blizu 65 odst., klirinški uvoz pa je bil trikrat višji. Vrednost izvoza je bila za skoraj petino večja od vrednosti uvoza. Celuloza seveda daleč prednjači pri izvozu in uvozu, razmerje pa bi bilo še ugodnejše, ako ne bi bilo administrativnih zaprek.

Celoletni plan fizičnega obsega industrijske proizvodnje so krepko prekoračili kolektivi Lisce Senovo (56,7 odst.), nuklearke (54,5), Labodatozda Libna (52,3 odst.!) in senovske Metalne (50,3 odst.). Najbolj so za načrti zaostali delavci Žito—Pekarne (21,3 odst.), Kovinarske (30,4 odst.) in IGM Save (32,3 odst.).

V prvih letošnjih petih mesecih je vrednost izvoza na tržišča s trdnimi valutami dosegla 10.759.547 dolarjev, to pa je skoraj za petino slabše kot lani. Izvoz se je skupno zmanjšal za dobrih 13 odst., za kliring pa se je povečal za 94,6 odst. Vrednost uvoza iz konvertibile je bila večja za dobrih 40 odst. in je znašala 9.007.375.

P. P.

MANJŠA SE IZKUPIČEK GOSTINCEV

BREŽICE — Podatek, da se je turistični promet v občini od januarja do maja v primerjavi z istim obdobjem lani povečal za 58 odst., je le navidez optimističen. Če upoštevamo, da so cene v gostinstvu poskočile za 59 odst., pomeni to zastoj. V družbenem in zasebnem sektorju so v tem času zabeležili 77.474 nočitev, od tega 92 odst. domačih gostov. Skupno število prenočitev je sicer za 3,3 odst. večje od lanskega, zato pa se zmanjšuje obisk gostov v gostinskih organizacijah. Ta se je zmanjšal za 12 odst. pri domačih in za 7 odst. pri tujih gostih.

Ne bomo plačali

Pisma brez naslova

KRŠKO — Na naslov tozda Elektrodistribucija Krško je 17. julija prispelo pismo s tako vsebino: »Na vašo zahtevo smo ponovno plačali elektriko, vendar v bodoče tega ne bomo storili. Dne 25. 5. 1985 smo vam poslali popis števca, a ker nismo dobili odgovora, tudi elektrike nismo plačali. To se nam zdi popolnoma razumljivo in mislim, da je tako ravnal že marsikdo. Poleg tega pa smo izračunali, da obračun porabljene energije ni pravilen. Zdi se nam, da je pisano kar precej več kilovatov, kot je potrebno. Zato prosimo in zahtevamo, da nam pošljete obrazložitev ali nekoga, ki bo pregledal in popisal števec. Zdi se nam nemogoče, da bi porabili toliko energije z gospodinjskimi aparati, pralnim strojem in bojlerjem v kopalnici, ki je nujno potreben.« Sledi nečitljiv podpis.

Ker to ni edini dopis te vrste, prosijo pri Elektrodistribuciji Krško, da potrošniki vedno napišejo svoj popolni naslov ali pa 12-mestno številko odjemnega mesta. Med več kot 33.000 konzumenti električne energije pač ne morejo ugibati, kdo se pritožuje, zato priporočajo tudi stranki, ki je oddala tole pismo na Mirni 16. julija, naj se znova oglasi.

NOVŠAK PRI ZAGREBU

SEVNICA — Od tukajšnjih rokometašev jih je v znane klube že odšlo nekaj, npr. Šumej k Slovanu. Te dni pa je Dušan Novšak prestopil k prvoligašu Zagrebu. V tem klubu bo nedvomno dosti pridobil. Trener je namreč proslavljeni Žagmeštar.

Odločitev jeseni

Brez delovnih sobot?

SEVNICA — Poročali smo že o pobudi Jutranjke za ukinitev delovnih sobot, kar so uspešno preizkusili v vrsti mariborskih kolektivov. Izračun iz Jutranjke kaže, da bi samo na račun odmorov na delovne sobote prihranili 19 milijonov dinarjev. Običajne delovnike bi zato delali le 24 minut dlje in bi tako vseeno dosegli skupaj 42-urni tednik.

Občinski sindikalni svet je pobudo dal v premislek tudi ostalim kolektivom v občini. Previdnost nekaterih pred spreminjanjem nečesa, kar je sicer utečeno, ni odveč.

Vsekakor pobude ne kaže enostavno odložiti v kakšen predal, posebno sedaj ne, ko zaradi dopustov manjka strokovnih sodelavcev. Če so dobro organizirani kolektivi dognali prihranke, je prav, če to proučijo povsod. Med zaposlenimi je mnogo žensk in mater, prenekateri bi se prilegla dva prosta dneva skupaj.

A. Ž.

Res Studenec

Brigadirji pomagali Studencu do dobre vode

STUDENEC — Dobra voda je morala prednikom gotovo kaj pomeniti, da so to vas v sevniški občini poimenovali Studenec. Toda zdaj imajo že vrsto let težave s svojim vodovodom: vode primanjkuje, najhuje je to, da je slaba.

V začetku julija so iz naselja zvezne delovne akcije na Kozjanskem pripeljali dvoje delovnih brigad, »Kosmaj« iz Mladenovca in »Bratstvo in edinstvo« iz Debra v Makedoniji. Družno z domačini iz Studenca, Rovišč in Hudega Brezja so se lotili jarkov za cevovod. Vodo bodo namreč dobili v sosedni krajevni skupnosti pod Dedno goro. Komandant srbske brigade Radmilo Gajić se res lahko pohvali s pristnimi tovariškimi odnosi na delovišču. Brigadirji obeh brigad delajo skupno. »Enako presegamo norme, enako se veselimo uspehov. Ni nam do tega, da bi se vsaka brigada zase pulila za priznanja. Več nam je do tega, da se z makedonskimi in slovenskimi vrstniki spoprijateljimo. Predvsem pa želimo za seboj pustiti dobro opravljeno delo,« je pribil.

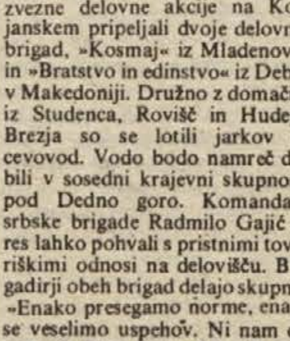

Ivan Lipar

Predsednik gradbenega odbora Ivan Lipar pravi, da se k akciji priključujejo še vedno novi. Zaenkrat je nad 150 članov vodovodne skupnosti. Imajo nekaj nad 6,5 km cevovodov, vodo bodo morali prečrpavati. Prva faza je ovrednotena na 34 milijonov dinarjev, na

A. Ž.

MILIJONI ZA NAČRTE

SEVNICA — Tu se nekateri še vedno ne morejo pomiriti z dejstvom, da je v občini preveč kmetijskih površin. Novo luč za spreminjanje namembnosti vidijo v novih srednjeročnih in dolgoročnih načrtih. Da ne bi bili tako kot sedanji spet nared na kraju obdobja, nameravajo malo globlje seči v žep. Zaenkrat so znani štirje ponudniki za izdelavo načrtov, ki bi pripravili vse papirje za pet milijonov dinarjev.

Za zdravstvo bo treba seči v žep

Akcija za dograditev celjske in brežiške bolnišnice — Namesto vencev denar za te namene — Pretesen je tudi sevniški zdravstveni dom

SEVNICA — V celjski regiji pripravljajo posebno akcijo, da bi slednjič zbrali kaj več denarja za dograditev celjske bolnišnice.

Govorijo o enodnevnem zaslužku, poleg tega pa naj bi priredili tudi več zabavnih prireditev, na katerih bi zbirali denar. Ljudje naj bi za bolnišnico namenili tudi prispevke namesto vencev za preminulimi.

Na posvetu direktorjev so 18. julija menili, da ob sedanji draginji ne bi segali neposredno v kuverte zaposlenih. Sevniška občina ni vezana zgolj na celjsko bolnišnico. Še za lansko leto dolgujejo obema bolnišnicama (posodablja se tudi brežiška) skoraj 10 milijonov dinarjev. Menili so, da morajo ta izpad pokriti. Denar zanj naj bi zbrali s povišanjem stopnje iz dohodka.

Slej ko prej se bo treba v občini domeniti, kako priti do večjih prostorov za sevniški zdravstveni dom in lekarno. S samoprispevkom sta bila zgrajena pred 14 leti, stiska v domu pa je vse hujša. Bolniki bi si po drugi strani želeli več ordinacij in opreme. Zdravstvena skupnost je namenila nekaj denarja za načrte. Nekateri menijo, naj bi za to dograditev v občini razpisali samoprispevek. Tudi ob prvem ni bilo lahko, dom, čeprav danes premajhen, pa je vsa ta leta neprecenljive vrednosti.

A. ŽELEZNIK

Novo v Brežicah

PREVROČE NI BILO, KVEČJEMU PRETEMNO — Delegati zbora združenega dela bodo morali ta teden še enkrat vzeti pot pod noge, da bodo posejali, za kar zadnjič niso bili pri volji. Vsaj tisti ne, ki jih je med odmorom zvabilo ven julijsko sonce. Večina je sicer vztrajala v temačni dvorani prosvetnega doma, vendar jih ni bilo dovolj za sklepčnost.

NAJ ŠE SMRT ENKRAT ODLOŽI KOSO! — Če bo to res storila, bo Pišečane in Globočane rešila velike zadrege. Predah bi se jim prilegel do prihodnjega leta, ko bodo razširili pretesno pokopališče. Trenutno pa res ne vedo, kaj bi ukrenili, saj umrlih nimajo kam pokopavati. Zid se res podira, toda le Ribničanom bi se posrečilo, da bi ga razširili.

ZA KONTROLORJA IN PROTI NJEMU — Tisti, ki so se lani naglas zavzemali za nadzor nad bolniškimi izostanki, v domačih delovnih kolektivih s svojo zahtevo niso prodrli, saj združeno delo drugače ne bi zavrnilo sofinanciranja take službe v občini. Samo v Remontnem zavodu v Bregani so ubrali lastno pot. Ustanovili so laično komisijo, vendar zdaj poročajo, da se ni obnesla. Menijo, da bi to moral biti strokovnjak, pa ne le za eno delovno organizacijo, ampak za vso občino. Za tako nalogo bo najbrž težko dobiti človeka, saj bi ta moral nadzorovati bolnike in zdravnike. Take, ki bi si upali zameriti se na obe strani, bi celo z lučjo komaj našli.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 6. do 13. julija so v brežiški porodnišnici rodile: Bernarda Vidmar iz Vel. Obreža — Gregorja, Irena Drenovec z Vel. Kamna — Primoža, Marina Librić iz Samobora — Ivano, Maja Orešković iz Samobora — Lavro, Antonija Stipič s Planine — dečka, Dubravka Hruševar iz Marije Magdalene — Petro, Erika Bucalo iz Krškega — Nino, Liljana Lazić iz Zagreba — Marka, Vera Patty iz Brežic — Borisa, Jožica Kuželj iz Boršta — Blaža, Ivanka Cimperšak iz Kraja Donjega — Mario, Mirjana Pavor iz Trstenika — Jasmino, Irena Sanda s Senovega — Roka, Rajka Pavlovič iz Prudnice — Kristino, Blaženka Skendrovič iz Rud — dečka in Snježana Telišman iz Kladja — dečka. Čestitamo!

Krške novice

PRI TREH LUČKAH — Hotel Sremič temeljito prenavlja nekdaj priljubljeno izletniško točko in gostilno »Pri treh lučkah«. Do jeseni naj bi bilo vse nared za otvoritev lokala, ki bo precej popestril gostinsko-turistično ponudbo, če bodo v njem delali pravi gostinci z dušo in telesom. Takih pa menda skoraj ni moč najti niti z lučjo ob belem dnevu...

DOBRODOŠEL ZBOR — Zbor LB — Združene banke Ljubljana prejšnji četrtek v Delavskem kulturnem domu Edvarda Kardelja je bil Jugoslavija v malem. Zato je bil dobra priložnost, da so se domačini izkazali kot gostitelji z lepo urejeno dvorano, v avli doma pa je osebje Hotela Sremič prijetno presentilo številne goste z okusno jedačo in pijačo. Ni manjkalo niti domače bizeljsko vino, kar je, žal, za družbeni sektor marsikdaj in povsem nerazumljivo, kar bogokletna, a nedvomno posnemanja vredna poslovna poteza. Sicer pa se je za okrog 50 starih milijončkov, kolikor bo po naši oceni stala LB — Združena banka ta polurna gostija veliko vprašanje je, če bo še ta denar zadostil že splačalo potruditi. Dober glas pa seže v deveto vas...

UČITELJI NE ŠTRAJKAJO? — Čeprav prostveni delavci v krški občini niso ravno najslabše plačani v Posavju, so tudi njihovi osebni dohodki, kot pravijo, sramotno nizki. Marsikje so se že znašli tik pred prekinitvijo dela, toda kljub velikim zagatam so doslej še zmeraj našli zasilne rešitve. A doklej bomo le gasilci?

Sevniški paberki

ŠE EN GREH URBANISTOV — Pred razgrnitvijo načrtov za razvpite kareje v Šmarju je bilo pojasnjeno, kakšna gostota prebivalcev bo dosežena v tem naselju. Dodano je še bilo, da tja ne sodijo delavnice Izletnika. Ker to poslej vendarle ni več začasni provizorij, saj je iz železobetona, so pojasnili, da bo objekt v končni fazi služil za servisno dejavnost občanov. Če bo kdo vrtal z vprašanji še dlje, bo objekt doživel še kakšno metamorfozo.

S KURAMI SPAT — Ob 19. uri (izjema je sedaj plavalni tečaj za odrasle) se v Sevnici zapreta bazen in mirni bife. Zasebni gostinci so lahko mirni, saj se jim take konkurence ni treba bati.

ZNAKI ZA SKRIVALNICE — Na zadnji seji sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu so grajali cestarje tudi zategadelj, ker slabo skrbijo za prometne znake. Ker so trenutno počitnice, jim bo morda do začetka pouka le uspelo najti opozorilni znak pred osnovno šolo Ana Gale, ki je v zaraščeni živi meji.

Dva naroda — en sam jezik

Ob Kolpi in Čabranki živijo Hrvatje in Slovenci, ki govorijo gerovsko narečje — Kako je bilo v zgodovini — Novi časi prinašajo ločevanje

Dežela Petra Klepca, to je zgornji del Kolpske doline in Čabranke, je enotna, čeprav je razdeljena med dva naroda, Slovence in Hrvate in dve republiki. Nekaterim ni prav, da hodijo mladi Slovenci v hrvaške šole (in Hrvati v slovenske), prebivalci teh krajev pa menijo, da je to povsem običajno in da to ni nobena napaka.

Valerij Šinigoj iz Nove Gorice je julija 1984 naslovil na Republiško konferenco SZDL Slovenije protestno pismo, v katerem pravi med drugim, da se Slovenci zavzemamo za naše narodne pravice in slovensko šolo v sosednjih državah, hkrati pa pozabljamo na slovenske otroke doma, znotraj Slovenije. Slovenski otroci ob Čabranki v občini Kočevje so prisiljeni hoditi v hrvaške šole, kjer niso deležni niti ure pouka v slovenskem jeziku. Izrazil je prepričanje, da je čabransko potujčevanje eden najbolj perečih problemov slovenščine v javnosti danes.

V našem listu smo pred kratkim že poročali, kako so to zadevo razrešili. Zapisali pa smo tudi, da prebivalci dežele Petra Klepca niso nikoli čutili, da tu živita dva naroda. Vedno so bili enotni, saj govore tudi enotno narečje, ki ga nekateri štejejo kar za poseben jezik. Na hrvaški strani pravijo temu »jeziku« gerovsko narečje, poimenovano po vasi Gerovo. (V tem »jeziku« piše svoje narečne pesmi Zlatko Pochobradsky, o katerem smo že pisali.)

PRISLUHNIMO ZGODOVINARJU

Ivan Simonič, slovenski geograf in zgodovinar, ki je umrl pred nekaj leti, je proučeval predvsem Belo krajino in Kočevsko ter o tem napisal več člankov in razprav. Mi bomo vzeli iz njegove »Zgodovine mesta Kočevje in Kočevske« (objavljena je bila v zborniku »500 let mesta Kočevje«) le nekaj tistih odlomkov, ki govore o deželi Petra Klepca in po svoje pojasnjujejo tudi nekatera današnja dogajanja.

»Že pred 13. stoletjem so Slovenci poselili Poljansko dolino ob Kolpi, Kostelsko in Osilniško dolino navzgor ob Čabranki do Papežev in Belice...«

»... Z ustanovitvijo cerkvene ekspoziture v Kočevju se je močno zmanjšala ribniška župnija, ki je najstarejša prafara na Dolenjskem. Kot prafara je imela v svojem okviru poleg Ribniškega polja s Sodraško dolino še vse ozemlje južno od njega do Kolpe ter od Gerova in Babnega polja do Bele krajine in do vzhodne meje črmošnjiške in poljanske župnije pri Dolenjskih Toplicah...«

»... Kranjski deželni stanovi so na svojem zboru dodali h Kacijanarjevemu predlogu, naj se Uskoki naselijo razen v Kostelu in Poljanah tudi v Gerovu in Osilnici, kjer je bilo tudi skoraj vse uničeno ... Po izjavi Uskokov je bilo pri Kostelu in okrog Osilnice za njihovo živino premalo paše, zato so se raje naselili na Gorjancih in v Beli krajini ob Kolpi...«

(Ta dva odlomka govorita o letih 1531 do 1540. Po svoje pojasnjujeta, zakaj ima Bela krajina tako narečje.)

»... Pod kočevsko-reški urad sta spadala tudi Osilniška dolina in gerovsko županstvo, ki so si ga v 16. stoletju prisvojili Frankopani in za njimi Zrinjski ter ga spremenili v poseben urad... Leta 1574 je imelo kočevsko gospodarstvo vsega skupaj 137 naselij, in sicer 37 v zgornjem, 65 v spodnjem in 35 v kočevsko-reškem uradu, ki ni več vključeval gerovskega županstva...«

»... S priključitvijo gerovskega županstva, ki je segalo od grobniških mej (Grobnik oz. Grobniško polje pri Reki ob morju — op. pis.) do Čabranke, k Frankopanskim vinodolskim posestvom, se je kočevsko gospodstvo skrčilo za okrog 4 kvadratne milje. V manjši meri je bilo oškodovano loško gospostvo, katerega meja je tudi segala na čabrsko ozemlje. Po kasnejši tožbi in vlogi kranjskih deželnih stanov iz leta 1671 si je to ozemlje iz teritorija kočevskega gospostva nasilno prisvojil Nikola Zrinjski. To je bilo takrat, ko je upravljala gospostvo grofica Doroteja, vdova po grofu Štefanu Blagaju. Ker se ni znašla ob napadih Vlahov, ki so često z Zrinjskih posestev prihajali ropat v Osilnico, proti prisvajanju ni ugovarjala...«

»... Za časa Turjačana Franca Karla, ki je gospodoval na Kočevskem od leta 1706 do 1713, se je tudi poravnal obmejni prepir med grofom Lichtenbergom, posestnikom gospostva in gradu Smuk nad Semičem, in med čabrskim oskrbnikom ki je Čabru, odtrganemu od kočevskega gospostva, hotel za stalno priključiti tudi slovenske Kotarje, s tem da jim je na silo jemal desetino in davke. V 18. stol. se je končala dolgotrajna pravda za gerovsko županstvo, ki so si ga po smrti grofa Krištofa, ko bi ga morali vrniti kočevskemu gospostvu, pridržali in prisvojili Frankopani in za njimi Zrinjski. Pozneje, ko je leta 1638 Peter Zrinjski po ustanovitvi železotopilnice v Liću in leta 1651 plavža v Čabru, ki se prvič imenuje leta 1642 v grobniškem urbarju, povzročil brezobzirno sekanje lesa v kočevskih in loških gozdovih, je začela kranjska deželna vlada vlagati pritožbe v letih 1640, 1643, 1648, 1652, 1659 in 1670, na kar je cesar Leopold I. odgovoril, da bo Kranjski s silo odvzeta posestva vrnil. Na ponovno pritožbo leta 1671 se je v naslednjem letu ustanovila komisija, ki je sporno ozemlje obhodila in določila, da dobi Kranjska zopet pravno posest nad nasilno ugrabljenimi področji. Vendar je bila ta zadeva delno rešena šele leta 1678, a le v prid loškemu gospostvu. Končno se je na pritisk ogrske komore knez Henrik Turjaški (1696-1783) leta 1748 odrekel spornemu ozemlju proti odškodnini 12000 gld., ki pa jih je treba smatrati le kot kompenzacijo stroškov za dolgotrajne pravde. Proces o tem še ni bil zaključen, ampak je dalje trajal ter se končal še bolj zapleten šele leta 1794, ko so se akti naposled izgubili.«

ČABRANKA NI MEJA

Do stalnih zapletljajev je prihajalo, ko so nad našimi kraji vladali tuji gospodarji. Pa tudi ko je bila ustanovljena Jugoslavija, zapletov ni bilo konec. Anton Ožbolt je v svoji knjigi Dežela Petra Klepca napisal o tem:

»Dne 3. oktobra 1929 je v državi z nastankom devetih banovin prišlo do velikih političnih sprememb, ki so bile za Čabransko dolino in naš del ob Kolpi zgodovinskega pomena. Ves okraj Čabar, ki je bil nekoč slovenski, je bil zdaj priključen Dravski banovini. Občini Osilnica in Trava-Draga sta zaradi velike oddaljenosti (nad 50 km od Kočevja) zaprosili za priključitev k bližnjemu čabranskemu okraju, ki je bil zdaj spet naravno zaokrožen in združen.« (Dravska banovina je združevala slovenske pokrajine — op. pis.)

Okraj Čabar je dobil svoje starodavno, zgodovinsko in naravno, pravo gospodarsko-kulturno in politično zaledje. Ministrstvo je v združitev privolilo. Tomo Podnar (učitelj v Osilnici) je sodeloval in tolmačil zbliževanje in združevanje teh krajev, opirajoč se na zgodovino. Toda kaj se je zgodilo že prihodnje leto? Okraj Čabar so izločili iz Dravske banovine in ga priključili Savski.« (Se pravi Hrvaški — op. pis.)

Tone Ožbolt v isti knjigi ugotavlja še:

»Pri političnem delu nam ni bilo nikoli treba govoriti o bratstvu in enotnosti, saj ni bilo med ljudmi na obeh bregovih Kolpe in Čabranke nikoli razdora, besede šovinizem nismo poznali. Slovenci in Hrvatje tedanjega Čabranskega okraja smo delovali pogumno in složno. Še na misel nam ni prišlo, da bi mogli biti Čabranka in Kolpa meja med nami.«

PA VENDAR SE LOČEVANJE ZAČENJA

Enotnost ljudi na tem območju je izpričana in dokazana. Zato ljudje ne razumejo tistih, ki odločno zahtevajo za otroke s slovenske strani Čabranke pouk v slovenščini. »Mi smo eno,« pravijo. »Mi se ne ločujemo na Slovence in Hrvate.« Lepa je ta misel. In lepo bi bilo, če bi deželani Dežele Petra Klepca ohranili svoj, »jezik,«, svoje narečje, ki so ga govorili stoletja in v katerem piše njihov pesnik Pochobradsky.

V modernejših, bolj komunikativnih časih narečja počasi, a zanesljivo izginjajo. Še tako lepe želje žal ne bodo ohranile tudi gerovskega narečja. Izginjanja narečij se zavedajo hrvaški književniki, ki pišejo v narečju, kot na primer Ljubo Pavešić, ki piše v čakavskem narečju in je bil za tako pisanje tudi že nagrajen.

Naj spomnimo na besede čakavskega pesnika Mata Balote, ki je dejal: »In če so narečja obsojena na smrt, je še posebno pomembno pisati v narečju. Če bo narečje mrtvo, bo to tako lep mrtvec, da bi mu morali zgraditi največje in najtrajnejše piramide.«

JOŽE PRIMC

PESNIK ZLATKO POCHOBRADSKY IN NJEGOVI MAKRAMEJI — Na fotografiji je pesnik Zlatko Pochobradsky iz Gerova oz. Čabra, ki ustvarja v narečju, katerega govore na tem koncu prebivalci tako slovenske kot hrvaške strani Čabranke in Kolpe. Slika je bila posneta spomladi letos, ko je v Osilnici razstavljal makrameje, z izdelavo katerih se je v zadnjem obdobju tudi začel ukvarjati.

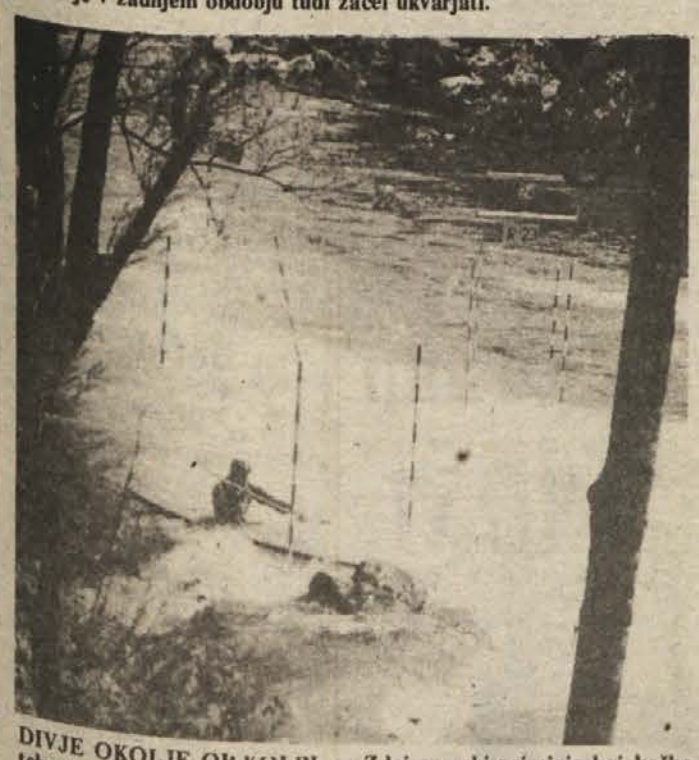

DIVJE OKOLJE OB KOLPI — Zdaj na reki prirejajo kajakaška tekmovanja.

Ne gre le z amaterji

Nerešen status metliškega kulturnega doma — V metliški kulturi niti enega profesionalca — Dober obisk

METLIKA — Pred leti je bila Metlika edino občinsko središče v Sloveniji, ki ni imelo kina. Stara kino dvorana ni več ustrezala, poleg tega so bile dotrajane tudi aparature in slabi dve leti so morali Metličani v kino ali v Črnomelj ali v Novo mesto. Odkar so leta 1979 obnovili kulturni dom je v prijetni dvorani spet reden kinematografski spored. Čeprav je kulturni dom edina stavba v tej belokranjski občini, kjer redno poteka kulturna dejavnost in je za to tudi ustrezno opremljena, imajo s statusom in vzdrževanjem tega doma v Metliki precejšnje težave.

Ne v domu ne v celotni metliški kulturi ni nihče redno zaposlen, sedaj vsa dejavnost kulturnega doma visi na tajnici kulturne skupnosti, pravzaprav na četrtini njene dejavnosti. V domu, v katerem je kino glavna dejavnost, imajo svoje prostore in redne vaje člani metliške folklorne skupine, poleg kina pa je bilo lani v domu še 20 drugih prireditev. »Ker kljub vsemu vsa stvar nekako teče, se nihče v Metliki noče rasno ubadati z vprašanjem kulturnega doma, knjižnice in metliške kulture sploh,« pravi Milena Hočevar, tajnica kulturne skupnosti. »Vendar bo to treba čim prej urediti, rešiti status doma in zaposliti profesionalca.«

Kino je, kot rečeno, edina redna kulturno-zabavna dejavnost v tej belokranjski občini. Na teden predvajajo dva filma, in sicer sta po dve predstavi ob petkih in nedeljah, pozimi pa še ob sredah. Čeprav imajo filmski svet, je izbira filmov bolj ali manj preupuščena kino operaterjem, še najbolj pa je program odvisen od tega, kakšen film je sploh moč dobiti.

Obisk je zadovoljiv, saj je v dvorani, ki ima 201 sedež, povprečno po 110 gledalcev na predstavo. Lani so od vstopnine za kino predstave dobili dober milijon in pol dinarjev. Poslovanje kina jih je stalo dobrih 657 tisočakov, za vzdrževanje doma pa je iz tega denarja šlo blizu 380 tisočakov. »V taki zasedbi, ko v domu ni nihče stalno zaposlen, se še nekako da s tem denarjem shajati. Vendar tako ne gre več naprej, vso zadevo bo treba postaviti na profesionalne osnove,« pravi Hočevarjeva.

A. BARTELJ

OBNOVLJENE ORGLE

TRŽIŠČE — V farni cerkvi sv. Trojice so se ponovno oglasile orgle. Odkar je bila cerkev leta 1944 požgana in so bile v požaru uničene tudi orgle iz delavnice trebanjskega mojstra Janeza Mandlina, postavljene leta 1863, je bila cerkev brez njih. Pod strokovnim vodstvom nemškega restavratorja Hubertusa Kerssenbroska so obnovili orgle, ki jih je naredil leta 1740 orglarski mojster Janez Frančišek Janeček in so samevale v podružnični cerkvi sv. Urha na Slančjem vrhu ter jih prenesli v farno cerkev. To je lep primer ohranjevanja kulturne dediščine, ki ga lahko drugje vzamejo za zgled.

ZA ZLATO HARMONIKO

Radio Celje in KUD Lubečna vabita vse, ki znajo igrati na diatonično harmoniko (frajtonarico) na zadnje predtekmovanje za Zlato harmoniko Lubečna 85, ki bo v soboto, 10. avgusta, na vrtu Hotela Kandija v Novem mestu. Prijave pošljite do 5. avgusta na naslov: Kulturno-umetniško društvo Lubečna, pošta Škofja vas. Na dosedanjih devetih predtekmovanjih je nastopilo 237 harmonikarjev iz vse Slovenije. Na zaključni prireditvi, ki bosta 31. avgusta in 1. septembra na Frankolovem ter Lubečni, se je uvrstilo 55 harmonikarjev. Pokrovitelj predtekmovanja v Novem mestu je Krka-tozd Zdravilišča.

KONCERT NA GLAVNEM TRGU

NOVO MESTO — To soboto, 27. julija, bo ob 8. uri zvečer na Glavnem trgu promenadni koncert, na katerem se bodo predstavili godbeniki šentjernejskega pihalnega orkestra, ki deluje v tamkajšnjem kulturnem društvu »Brata Pirkovič«. Koncert bo nedvomno poživil utrip starega novomeškega mestnega jedra, ki kljub prometni zapori ob koncu tedna ne zadiha sproščeno.

kultura in izobraževanje

Spet likovno srečanje

Ustvarjalo bo 13 kiparjev in slikarjev

RIBNICA — 17. avgusta se bo v ribniški občini začela letošnja likovna kolonija oz. likovno srečanje, trajala pa bo teden dni. Udeležilo se je bo predvidoma 13 kiparjev in slikarjev, ki bodo ustvarjali dela predvsem na osnovi domače obrti in sploh starožitnosti. Kiparji bodo delali tako rekoč po vsej občini pri izdelovalcih predmetov domače obrti in lončarjih, slikarji pa bodo ustvarjali v Sodražici in okolici. Dve veliki plastiki iz lesa in železa bosta kiparja delala v Inlesu oz. Riku.

Posebnost letošnjega likovnega srečanja bo, da bo med udeleženci več novih imen. Tako skušajo organizatorji ta srečanja popestriti. Kot je že v navadi, bodo ustvarjena dela prikazali na posebni razstavi, ki bo odprta v okviru prireditev ob Ribniškem sejmu suhe robe in lončarstva, ki je vsako leto prvo nedeljo v septembru.

J. P.

Za pouk računalništva

SEVNICA — Na vseh popolnih osnovnih šolah v občini bi z novim šolskim letom radi omogočili neobvezen pouk računalništva. Posavski računalniški center in sodelavci Lisce imajo odprta vrata za vse, ki jih to zanima.

Sestavljena je tudi desetčlanska komisija, ki naj bi proučila razvoj računalništva v občini. Dobila je tudi nalogo svetovati, kakšne računalnike naj si omislijo šole. Vodja posavskega računalniškega centra Igor Svažič, član te komisije, je povedal, da so priporočili nakup računalnikov Commodore.

Igor Svažič

Znano je, da so na trgu tudi domači računalniki Iskre — Delte. »Ti računalniki so v redu, vendar je kljub pocenitvi za nas cena še vedno previsoka. Menim, da so primernejši za srednje šole. Otroci v osnovni šoli morajo spoznati prve korake za delo z računalnikom, ki je lahko pomemben pripomoček pri pouku za učenje posameznih predmetov in nazorno ponazorilo, šole pa ga lahko izkoristijo tudi za svoje delo, tu imam v mislih pomoč pri obdelavi gore statističnih podatkov. Ko smo imeli pred seboj te zahteve, smo priporočili Commodore, ker je zanj na voljo obilo programske opreme,« pravi Svažič.

A. Ž.

Novi prostori za knjižnico

Črnomaljsko knjižnico bodo preselili z Grička ponovno v dijaški dom — Večji prostori bodo omogočili še boljše delovanje knjižnice

ČRNOMELJ — Črnomaljci pričakujejo v bližnji prihodnosti nove prostore splošno izobraževalne knjižnice. Konec meseca maja so izglasovali referendum, v programu pa so med drugim tudi novi prostori za knjižnico. Sedaj domuje na Gričku, v prostoru, ki ni najbolj primeren za knjižnico, saj je izven mestnega središča.

Knjižnica je bila prvič odprta leta 1962, svoj prostor je imela v današnji banki na Trgu svobode. 1968 so jo selili v dijaški dom, v Ulico Otona Župančiča, in potem leta 1973 na Griček. Sedaj pa jo bodo preselili nazaj v dijaški dom, prostore na Gričku pa bo dobila mladina.

Knjižnica se lahko pohvali z uspešnim delom od samega začetka delovanja kljub nekaterim težavam, ki so jo pestile. Za svoje delo je leta 1980 prejela plaketo.

Knjižnica ima okoli 3.500 bralcev iz Črnomlja in bližnje okolice in 1.500 v izposojališčih v Semiču in Vinici. Knjižni fond obsega 20.000 knjig. Lani so prejeli 1.828 novih knjig. Denar zanje so prispevali: Kulturna skupnost Slovenije, Kulturna skupnost občine Črnomelj in sindikati belokranjskih delovnih organizacij. Za vse tiste, ki jih zanima računalništvo, je treba povedati, da ima knjižnica veliko knjig iz računalniške stroke, nekaj so jih nabavili tudi na sejmu računalništva v Ljubljani.

»Knjižnica v Črnomlju prireja tudi razstave, kot so bile: ekslibrisi osnovnošolcev, etnološka topografija občine Črnomelj, filatelistične razstave, belokranjske vezenine, makrameji,« je povedala tamkajšnja knjižničarka Lea Grabrijan. Pripravili so že tudi nekaj literarnih večerov, vendar mladi belokranjski ustvarjalci neradi predstavljajo svoja dela pred ljudmi, tako da je bila organizacija literarnega večera res težavna. Res pa je, da je v Beli krajini veliko ustvarjalcev umetniške besede, vendar se zanje ne ve.

»Le zakaj so tako sramežljivi?« se sprašuje knjižničarka Lea.

Knjižnica dobro sodeluje z osnovno šolo, vrtci, malo šolo, posebno šolo in s srednjo šolo E. Kardelja. Tesneje je povezana tudi s Študijsko knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta.

Skratka, knjižničarki, edini zaposleni, komaj pričakujeta večje prostore, kjer bosta lahko še naprej organizirali razstave in literarne večere, kolikor bo seveda možno, saj sta sami za vse delo: vodstvo, statistiko, izposojo in opremo knjig.

J. ŽAGAR

Godbeniki v Novem mestu

Tabor slovenskih pihalnih orkestrov prvikrat na Dolenjskem — Teoretično in praktično

NOVO MESTO — Središče dolenjske regije se letošnje poletje spreminja v pravo kulturno šolo. Po likovni nadaljevalni koloniji, ki se je končala prejšnji teden, bo Novo mesto prihodnji mesec gostilo še udeležence dveh izobraževalnih likovnih kolonij, začetne likovne kolonije in prvikrat še kiparske, še prej pa si bodo tu nabirali novega teoretičnega in praktičnega znanja mladi slovenski godbeniki.

Od 19. do 25. avgusta bo namreč v Novem mestu potekal 7. tabor pihalnih orkestrov Slovenije, ki ga vsako leto prireja republiško združenje pihalnih orkestrov. Tokrat bo prvikrat na Dolenjskem, gostitelj pa bo dolenjsko združenje oziroma novomeška ZKO.

Program izobraževalnega tabora je zasnovan tako, da bodo udeleženci — računajo, da se bo v Novem mestu zbralo 120 do 130 mladih godbenikov, med njimi okrog 15 dolenjskih — sistematično urejali temeljna znanja iz glasbene teorije, dirigentstva in metodike dela s pihalnim orkestrom pod strokovnim vodstvom E. Hartmana in T. Faganela, hkrati pa se praktično izpopolnjevali in preskušali z igranjem v začasnem mladinskem pihalnem orkestru, ki ga bo vodil dirigent J. Hriberšek.

Orkester bo v času tabora naštudiral program za celovečerni koncert in sicer bodo udeleženci tabora pokazali, kaj so se naučili in kaj znajo, na promenadnem koncertu na novomeškem Glavnem trgu 23. avgusta, naslednji dan na večernem koncertu v Domu kulture, 25. avgusta pa še na promenadnem koncertu v Dolenjskih Toplicah.

MiM

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal: Milan Markelj

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Premisliti pravočasno

Kdor bo imel denar, bo lahko dvignil osebne dohodke — Zmagoslavje znanosti — Nič več polovičnih rešitev

V ZVEZNI UPRAVI so izračunali, da se bodo življenjski stroški po uvedbi gospodarske reforme povečali za 20 odstotkov in za toliko bi se smeli povečati osebni dohodki. Seveda je to le splošen okvir, kajti nek kolektiv bo za to imel denar, drugi pa ne. Kaj bo s tistimi, ki ne bodo imeli denarja? Že zdaj (in ne šele takrat, ko bo tekla voda že v grlo) je treba dobro premisliti, katera proizvodnja je rentabilna in katera ni, kaj bodo še proizvajali, ker ima bodočnost, in kaj je treba opustiti, kje so še zastoji v proizvodnem procesu, na katerem delovnem mestu se najbolj zatika in je proizvodnja na njem predraga in tako dalje.

ZNANOST SLAVI nova zmagoslavja. Vesoljski laboratorij Mariner 4 je prišel na cilj — do Marca — in ga začel fotografirati. Vsega skupaj naj bi napravil kakih dvajset posnetkov in jih potlej vsakega posebej in po sila zamotanem postopku posredoval na Zemljo.

PIVA V TEH vročih dneh, zlasti še ob nedeljah, v kočevskih gostiščih zmanjkuje. Gostinci imajo na zalogi izgovorov na pretek: skladišča imajo inventuro, ni urejenega prevoza, vprašanje embalaže ni urejeno itd.

RAZPRAVA V SEVNIŠKI občinski skupščini napoveduje konec površnosti in samogibnemu dviganju rok, saj so odborniki jasno povedali, da zahtevajo o položaju v gospodarstvu pravočasno in pravilno obveščanje. In ko je predsednik pozval prisotne: »Tovariši, bodite odkriti!« se je verjetno marsikdo zamislil nad tem, da je do sedaj kot predstavnik podjetja v želji za njegovo dobro tudi kdaj glasoval za polovične rešitve v skupščini.

FRANCOSKI MLADINCI, ki taborijo ob Krki pri Otočcu, večkrat obiščejo Novo mesto v skupinah. Najraje kupujejo razglednice in spominke, pijejo pa malinovec, limonade in sokove. Težko pa je s sporazumevanjem, ker v mestu naletijo le na malokaterega domačina, ki zna francosko.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 21. julija 1965)

PO SVETU OKOLI

TA ČAS, ko se počitničarji spopadajo z vročim soncem, prostim časom in natakarji, je dobro, če obudimo znanje in pogledamo, kako je z natakarji na Kitajskem. Ne, tam niso gospodje, ki jim grenite življenje, če želite kaj popiti. Kot poroča kitajska agencija, se na Kitajskem od natakarja zahteva več pomembnih lastnosti, naštejejo pa jih po vrsti takole: imeti mora voljo za strežbo, biti mora politično izobražen in imeti mora bele zobe. Našim oba druga pogoja zlahka odpuščamo, le prvega naj bi izpolnjevali.

PRECEJ SLOVENCEV, še več pa Slovenk ta čas poskakuje in teka po tihih stezicah, da bi sneli s telesa kakšen odvečen kilogramček pred odhodom na morje. Povečala se je menda tudi prodaja posebnih pripravkov za hujšanje. Na poti po svetu pa vidimo, da gospodični Helli Iversen ni treba ne tekati in ne se mučiti s hujšanjem. Njena vroča želja je, da bi se vsaj malo zredila. Tehta samo 38 kg in nikakor ji ne uspe pridobiti nekaj potrebnih kilogramov, kljub temu da je veliko čokolade, sladkarij, smetane, mastnega mesa in sploh veliko vsega, česar se tisti, ki hujšajo, boje kot hudič križa. Tako je ustvarjena, da nič ne pomaga. A ker je takšnih gospodičen izredno malo, Slovenci in Slovenke!, nadaljujte z načrtovanim hujšanjem.

IN ZDAJ NEKAJ spodbudnega za tajnice. Z izleta po svetu okoli prinašamo tudi rezultate posebnih testov, ki so jih opravili v nekaj velikih newyorških podjetjih. Psihologi so ugotovili, da tajnice po pameti posekajo svoje šefe. Poprečje rezultatov za direktorje je bilo normalno, medtem ko so tajnice imele briljantno. Presenča, kako to, da ni šefovstvo v drugih rokah. Le počasi! Psihologi so tudi ugotovili, da imajo newyorški direktorji obilo »praktične inteligence«, ta pa je tista, ki pri vodenju velikih podjetij veliko velja.

ZA KONEC tega sprehoda po svetu še vest o nenavadnem zračnem spopadu nad Škotsko. Tamkaj je John Anderson, član jadralnega kluba Glasgow, užival v zračnem jadranju, nenadoma pa ga je silovito napadel orel. Veliki ptič je presenečenega pilota prisilil, da je pristal.

Ne zaupam v lepe besede, zaupam le v lepoto misli, ki so oprte nanje.

F. FEHER

Ob žrelu prijaznega vulkana

Opazovalnica na samem robu ognjeniškega žrela — Havajski ognjenik Kilauea je sicer aktiven, vendar ima blage izbruhe — Kaj skriva podvodni del

Na največjem otoku v Havajskem otočju sta kar dva zelo znana ognjenika. Prvi je Mauna Kea, ki slovi kot najvišja gora na svetu, če bi višine ne merili od morske gladine, ampak od vznožja do vrha, drugi pa je Mauna Loa. Prvi ognjenik je že dolgo mrtev, drugi pa ima žrelo z imenom Kilauea, ki slovi kot najbolj dejavno od vseh vulkanskih žrel na svetu. Povrhu tega pa je zanesljivo najbolj pretipan in z instrumenti napikan živi ognjenik.

Že 70 let ima ameriški geološki zavod na samem robu žrela ognjeniško opazovalnico, v kateri dela redno kakih deset znanstvenikov, raziskovalcev skrivnosti ognjenika, ki budno motrijo, kaj jim ognjenik vsakodnevno pripoveduje preko nameščenih instrumentov, in zbirajo za znanost zelo dragocene podatke o ognjeniški sestavi, o obnašanju magme, njenih lastnostih in virih. Najbolj jih seveda zanimajo tisti podatki, ki naj bi znanstvenikom pomagali napovedati izbruh ognjenika in spoznati dogajanja v notranjosti Zemlje.

Življenje v opazovalnici ni brez nevarnosti. Kalauea je zelo dejaven ognjenik. So leta, ko izbruhne večkrat na leto včasih pa se tudi poldrugo leto ne zgane. Dvakrat je nagnal nekaj strahu med raziskovalce. Leta 1977 je prišlo do močnega izbruha, s katerim se lahko kosa samo še izbruh pred dvema letoma. Toda zadnji izbruh so znanstveniki že znali napovedati z veliko natančnostjo celih 24 ur vnaprej, pri tem pa so tudi natančno določili mesto, kjer bo prišlo do izbruha.

Ognjenik se na izbruh dolgo pripravlja. magma namreč prepotuje precejšnjo pot iz globin Zemljine notranjosti, na tej poti pa povzroča celo vrsto seizmičnih valov, ki stresajo vulkan s tisočimi kratkimi, malimi potresi. Po tem ognjeniškem podrhtevanju znanstveniki izdelajo diagrame in z nekaj preračunavanja natančno odkrijejo mesto izbruha.

Kilauea je kot naročen za raziskovalce. Čeprav zelo dejaven, ni eksploziven ognjenik, marveč ima v glavnem blage izbruhe. Znanstveniki imajo dovolj časa, da v pričakovanju izbruha pohite na predvideno mesto in tja zabodejo sonde in druge instrumente za merjenje temperature, elektromagnetnega polja, količine plinov in podobnega. Možno je tudi zajemnanje vzorcev bruhajoče lave. Kaj takega si ni mogoče zamisliti na drugih aktivnih vulkanih. Spomnimo se samo nedavne strahovite erupcije Sv. Helene. Ta ognjenik bi razblinil v nič ne samo instrumente, marveč še tako čvrsto zgrajeno opazovalnico, da o raziskovalcih v nji sploh ne govorimo. Sv. Helena spada med tiste ognjenike, ki nastajajo na robovih kontinentalnih plošč in so zanje značilni zelo siloviti izbruhi.

Poglavitna naloga opazovalnice na Kilauei slej ko prej ostaja raziskovanje potresov. V ta namen imajo na opazovalnici kar pet seizmografskih sistemov, od tistega najstarejšega, a zelo zanesljivega, ki beleži podrhtevanje tal s pomočjo plamena plinske svetilke po pergementnem papirju, do najsodobnejših, računalniško zasnovanih sistemov. Vsi pač ne morejo povsem odpovedati.

Med novejšimi raziskavami so proučevanja sprememb v elektromagnetnem polju. Strokovnjaki poskušajo odkriti povezave med lokalnimi spremembami in premikanjem magme. Prav gibanje magme je povezano z gibanji kontinentalnih plošč, ki »odločajo« o potresih in drugih silovitih katastrofah, ki so katastrofe le za nas ljudi, v resnici pa le naravno dogajanje, ki poteka ves čas v plašču našega planeta.

Po vsem otoku imajo razpredeno mrežo seizmografov. Preko 47 seizmografskih postaj je povezanih v celovit nadzorni sistem. Poleg teh postaj imajo posebne merilne postaje še na 25 plinskih odprtinah, iz katerih uhajajo ognjeniški plini. Strokovnjaki menijo, da tudi sestava teh plinov, ki se seveda spreminja, lahko veliko pove o dogajanju v drobovju ognjenika in sploh zemljine notranjosti.

Po sedmih desetletjih raziskovanja kopnega dela ognjenika se raziskave pomikajo tudi na tisti del, ki leži pod morsko gladino. Izkazalo se je, da je podvodni del ognjenika zelo močno razbrazdan in da se na tem območju dogajajo pomembni procesi, povezani s tako imenovano ognjeniško hidrologijo. Morska voda vdira v vulkan, se po svojih poteh ogreva in na nekaterih mestih prihaja na površje. Havajsko otočje ima veliko toplih vrelcev, ki privlačijo vse več pozornosti energetikov, v njih namreč vidijo obnovljive in poceni vire energije. Vendar pa je za znanstvenike precej bolj pomembno spoznati zapletene procese, saj so še dokaj neraziskano področje ognjeniškega delovanja. Bolj ko znanost pozna delovanje vulkanov, več ve o dogajanju in življenju našega planeta. Ognjeniki so prava opazovalna okenca v skrivnostno zemljino notranjost. Če so še »prijazna«, potem ni nič čudnega, če se ob njih zbira druščina raziskovalcev že tako dolgo, kot se na Kilauei.

Reklama za tobačne vrečice, ki jih žvečijo kot nekdaj rezine tobačnih listov.

V modi brezdimni tobak

V razvitem svetu se je razpasla razvada čikanja tobačnih vrečic — Zdravniki svarijo pred njo

Čikanje tobaka je povezano s starimi časi, ko so možaki kupovali v prodajalnah tobaka debele in zvite tobačne klobase, si rezali koščke in med zobmi brizgali dolge rjavkaste pljunke po tleh. Takrat so seveda povsem upravičeno viseli po čakalnicah napisi »Ne pljuvajte po tleh!« Dandanes moraš imeti presneto srečo, da naletiš na možaka, ki čika tobak, verjetno pa mora strastni čikar imeti še več sreče, da kje še lahko kupi tobačno klobaso za čikanje. Tako je pri nas, v razvitem svetu pa čikanje oživlja.

Od leta 1978, ko so nekatere tovarne začele proizvajati posebne tobačne vrečke za žvečenje, se ta pozabljena razvada ponovno uveljavlja. Brezdimni tobak, kot pravijo vrečkam za žvečenje, je osvojil predvsem srca mladih, kar je seveda najmanj primerno in najbolj škodljivo.

V medicinskih krogih so že zapisali prvi primer smrti zaradi raka na jeziku in grlu, ki se je razvil kot posledica preveč vnetega žvečenja tobačnih vrečic. Razvada je vzela življenje mlademu in obetajočemu fantu, ki je začel z vrstniki žvečiti tobačne vrečice že pri 12 letih. Še ni odrasel ne končal šolanja, ko so kirurgi dvignili roke in priznali svoj poraz. Kljub številnim operacijam fantu niso mogli pomagati.

Statistika beleži, da se je od leta 1978 potrošnja brezdimnega tobaka povečala za 60 odst. in da med 20 do 40 odst. šolarjev stalno žveči tobak. V Teksasu so ugotovili, da začne s to škodljivo razvado precej otrok že pred 13. letom, torej v obdobju intenzivne rasti, ko je vsako vnašanje strupa v organizem toliko bolj škodljivo.

Kaže, da najstniki vidijo v žvečenju tobaka bolj zdravo navado, kot je pravo kajenje, poleg tega je zdaj v modi in je mamljivo kot vsaka novost. Toda zdravniki opozarjajo, da žvečenje tobaka ni nič manj zdravju škodljiva razvada, kot je kajenje, le da si človek pri žvečenju uničuje druge dele telesa. Najprej se trajnejše žvečenje pozna na dlesnah, ki se že po nekaj mesecih čikanja skrčijo. Poškodovane dlesne slabijo položaj zob in zlahka pride do njihovega izpadanja. Pojavijo se tudi madeži na dlesnah in na licih. Po nekaj letih čikanja so usta vidno uničena, nakar se lahko razvije tudi najhujše — rak.

Zdravniki so tudi ugotovili, da je zasvojenost s tobakom za čikanje prav tako huda, če ne celo hujša, kot pri navadnem kajenju. Analiza krvi je pokazala, da je v krvi uživalcev brezdimnega tobaka večja koncentracija nikotina kot pri strastnih običajnih kadilcih.

Ker pri nas ta novost še ni prišla do izraza, je kar prav, da se z njenim resničnim obrazom že zdaj seznanimo.

MiM
(Vir: Time)

Sibirski neandertalec

Pomembno odkritje v Sibiriji

Vse do nedavnega so bili zgodovinarji prepričani, da so bila ledena sibirska prostranstva obljudena šele v novejšem času, zato je močno odjeknila novica, da so v jami na Altaju našli okostnjak človeka, umrlega pred več kot 10.000 leti. Ugotovili so, da gre za fosilne ostanke neandertalca, pripadnika izumrle veje na razvojnem drevesu človeka.

V jami so ob okostnjaku našli tudi kamnito orodje in orožje ter ostanek mamutov, bizonov, nosorogov in drugih živali, ki so nekdaj živele v Sibiriji. Podnebje je bilo namreč pred 10.000 leti mnogo bolj milo, Sibirija naseljena s pisanim živalstvom, ne pa ledena puščava, kot je sedaj.

Vhod v jamo, kjer so našli neandertalca, je bil dolga tisočletje zasut, torej je vse ostalo nedotaknjeno. Zato raziskovalci upajo, da bodo pri nadaljnjih raziskovanjih podaljškov jame našli še več zanimivih stvari, ki bodo pomagale razrešiti vznemirljivo vprašanje o sibirskih ljudeh.

V tesni povezavi s sibirskim neandertalcem je tudi rešitev vprašanja, kdo so bili in od kod so prišli prvi Američani. Znanost sicer trdi, da so ameriški kontinent prvi naselili Sibirci, vendar materialnih dokazov ni bilo, ker so dosedanji pričali, da so se ljudje prej pojavili v Ameriki kot v Sibiriji. Neandertalec z Altaja prvi priča o predzgodovinski obljudenosti Sibirije.

Ker ta čas tečejo obsežna dela pri osvajanju sibirskih prostranstev, lahko pričakujemo, da bodo gradbeni stroji odkrili še kaj zanimivega.

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Za Slovence dovolj norišnice

Otroški vrtci za zanemarjeno mladino in kaznilnice, vseučilišča pa ne potrebujejo — Vlak odbil fantiču nos — Vihar nad Dolenjsko

(V s a k d o) ve, kako malo je vlada obljubila Slovencem glede njih vseučilišča, a že so Nemci vsi iz sebe. Zastopnik celjskega mesta prof. dr. Pommer je grozovito udrihal po Slovencih in bodočem slovenskem vseučilišču ter je napovedal vladi najhujši boj, če ugodi upravičenim zahtevam Slovencev. Mej drugim je rekel, da Slovenci zaslužijo samo otroške vrtce za zanemarjeno mladino, norišnice in kaznilnice. Tako daleč privede tudi olikanega človeka slepa narodna strast!

(D o l e n j s k i) vlak je med Zatičino in Višnjo goro zadel dečka Ivana Boltiča iz Drage in mu odbil nos.

(V i h a r.) Dne 3. t.m. popoldne zbrali so se silo hudourni oblaki nad Novim mestom in okolico. Prihrul je vihar, nastala je nevihta in hud naliv, vmes pa je padala toča, vendar le posamezna zrna. Škodo je napravila toča v Mirni peči, Ponikvah, v Trebnjem in bližnjih vaseh. Ni še minilo leto in že zopet je pretila vsem našim poljskim in vinogradnim pridelkom najhujša nesreča. Od povsod dohajajo žalostna poročila.

(P i š č a l k a) za abstinente in pivce in pijance. Mesečnik, posvečen protialkoholičnemu gibanju na Slovenskem. Uredništvo in upravništvo na Jagencih. Ureja Leopold Lenard. List bo izhajal 15. dan vsakega meseca. Namen mu je, kakor se že vidi iz naslova, izključno protialkoholično gibanje na Slovenskem. Stoji na najstrožjem stališču: nič alkohola! Komur je to prav, naj si naroči list, ki prinaša tudi sicer mnogo zanimivega.

(P o n o v e j š i h) izkušnjah v kraju Castellfranco Veneto na Laškem se streljanje proti toči ne sponaša tako, kakor bi bilo želeti. Laško ministrstvo je mnogo žrtvovalo za te poskuse, toda kakor kaže — brez pravega vspeha. Na Francoskem delajo sedaj poskušnje z raketami, katere spuščajo proti toči.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 15. julija 1905)

25 7 85
13 PRILOGA

POJOČA TRDNJAVA

Ko se iz Gorice dvigneš v Brda, med vzorno obdelane rebri, ki so kot temena, nakodrana z vinsko trto, in se prebiješ skoz ostre ovinke navzgor, se na grebenu pokaže močna cerkvena zgradba z nekaj bližnjimi stavbami. Vtis imaš, da se bližaš trdnjavi, mogočni utrdbi, ki varuje ta valoviti lepi svet, ki po razgibanosti spominja na dolenjsko gričevje. To je Števerjan, kraj, ki leži na eni najvišjih točk Goriških Brd. Videz ne vara. Števerjan je res trdnjava, a trdnjava posebne vrste: je »zadnja straža slovenstva in slovanstva na zahodu«, kot je zapisal raziskovalec števerjanske zgodovine Marjan Terpin.

Tisti časi, ko so po teh hribih divjale bitke med našimi predniki Veneti in drugimi ljudstvi, ko so se strašne turške tolpe zaganjale v hribe in plenile, požigale, ropale in mučile ubogo ljudstvo, ko je tu zagorela plamenica kmečkega punta, usti časi so daleč za nami. Ugaša tudi spomin na narodne tabore, ki so tamkajšnje prebivalstvo razgibali v prebujenem narodnem duhu, v pozabo se umikajo grozote prve svetovne vojne, ki je prav po teh vinskih goricah pobirala strahoten krvavi davek. Bolj živi so spomini na prizadevanja Slovencev, da bi ohranili svojo besedo pod fašističnim pritiskom, pa spomini na boj, ki je Števerjance in okoliške Brice povezal prek krivično začrtane meje z matičnim narodom v njegovem edinstvenem dejanju, narodnoosvobodilni borbi. Boleče živo je še razočaranje, ko so tuje sile po vojni potegnile mejo tako, da je ponovno odrezala Brda od Slovenije. Tako je Števerjan ostal trdnjava slovenstva, a na tujih tleh. Sanje o zedinjeni Sloveniji se niso uresničile, narodna bitka za ta kos domovine je izgubljena. Toda trdnjava ni padla!

Števerjan je še vedno slovenski in trdno ohranja svojo etnično podobo.

In kot se je v našem narodu jasno izpričalo, da je kultura ena od tistih resničnih moči, ki zagotavlja obstoj še tako majhnega naroda, da je odraz njegovih resničnih moči, moči, ki edina kaj velja in edina dviga posameznika prek meja zasebnosti v pripadnost skupnosti, začrtani iz preteklosti v bodočnost, tako se tudi v števerjanski »trdnjavi« ta resnica izpričuje še dandanašnji.

Kulturno je Števerjan močan, kot je vedno bil. Že bežen pogled v zgodovino pokaže, da so bili števerjanski rodoljubi vedno dobri organizatorji prosvetno-kulturnega življenja. Že leta 1883 so ustanovili Slovensko katoliško bralno društvo Št. Ferjan (staro ime za Števerjan), ki je pod tem imenom delovalo do leta 1915. Obnovljeno je bilo že čez nekaj let kot Katoliško prosvetno društvo, ki so ga nasilno razpustili 1927. leta, a je znova zaživelo po zadnji vojni. Leta 1968 se je preimenovalo v Slovensko kulturno-prosvetno društvo Frančišek B. Sedej (v spomin na goriškega škofa, ki je veliko naredil za Slovence pod fašistično strahovlado) in pod tem imenom deluje še danes.

Sedanji predsednik je Martin Srebrnič, ki takole riše razmere: »Števerjan in okoliški kraji so že od nekdaj najbolj slovensko območje na Goriškem. Števerjanska občina je še vedno izrazito slovenska. Na nedavnih volitvah smo dobili za župana Ivana Humarja, Slovenca torej. V občini je nekaj italijanskih državnih uslužbencev in nekaj priseljencev, vendar je še vedno več kot 90 odst. prebivalstva slovenskega. V glavnem je občina kmetijska, z močnim poudarkom na vinogradništvu, del ljudi pa se vozi na delo v bližnjo Gorico. Dolgo smo bili odmaknjeni in v gospodarskem oziru zaostali. Morda nas je prav to rešilo hujših raznarodovalnih pritiskov.

Posebno pozornost posvečamo kulturni dejavnosti. V občini deluje več kulturno-prosvetnih ustanov od knjižnice, slovenske osnovne šole s slovenščino kot učnim jezikom do društev, dramske skupine, otroškega in mešanega pevskega zbora, ansambla. Občasno izdajamo Števerjanski vestnik. Za nas je zelo pomemben tudi vsakoletni festival narodnozabavne glasbe, ki smo ga letos pripravili že petnajstič.«

Po teh festivalih je Števerjan postal znan tudi v Sloveniji. Žal je pač tako, da se naša javnost za zamejce bolj malo briga in še manj zanima, festival pa je pomagal povezati niti med matičnim narodom in zamejstvom, na svoj način sicer, a niti so le.

Festivali se vrstijo že od leta 1971. Pobudnik za te prireditve je bil vodja števerjanskega ansambla Lojze Hlede. Sodeloval je na ptujskem festivalu in tam je pomislil, da bi nekaj podobnega lahko pripravili tudi v zamejstvu. Zamisel je vžgala. 2. maja 1971 ob 3. popoldne se je začel prvi števerjanski festival narodnozabavnih ansamblov. Krst je bil moker. Ulil se je močan dež, ki je pognal izvajalce in gledalce v dvorano. A kaže, da je tako dobro namočeno seme pognalo v krepko rast. Leto za letom so se vrstili festivali, na odru pa so nastopili ansambli z vsega slovenskega etničnega ozemlja. V 15 letih se je na festivalu zvrstilo več kot 260 ansamblov, med gorice je veter ponesel zvoke prek 500 novih slovenskih viž. Pobuda se je torej izkazala kot zelo posrečena, saj je festival zrasel v tradicionalno slovensko manifestacijo in vsaj v pesmi združil slovensko domovino prek vseh meja in razlik.

Morda nam, v Sloveniji bivajočim, takšen festival ne more toliko pomeniti. Narodnozabavno glasbo mnogi celo omalovažujejo, imajo jo za manj vredno, »kmečko« (zakaj je ta beseda dobila slabševalni pomen?), vendar je v tej glasbi, naj nam bo prav ali ne, več slovenskega duha in tradicije kot v uniformni rockovski in popevkarski glasbi. Poleg tega naše slovenstvo ni tako občutno vrednota, za katero se je treba vsakodnevno boriti, ni tako ogroženo in zato v nas ne žari s takšnim čustvenim nabojem kot pri naših zamejcih.

Kaj pomeni slovenska pesem, četudi na novo skomponirana, je bilo lepo videti v soboto in nedeljo v začetku tega meseca, ko je bil park ob števerjanskem gradu poln. Prišli so ljudje z vseh koncev, iz vseh briških vasi in krajev, stari in mladi. In navdušeno so ploskali vsem nastopajočim.

Bila sta res dneva praznika slovenske pesmi in slovenstva. Števerjan pa vesela, v zvokih se kopajoča trdnjava.

M. MARKELJ

V neobvezen premislek

ALI 13. JULIJA RES NI BILO?

Politiki so precej na glas prepričani, da imajo ljudstva in njihovi drobni delčki — ljudje kopico napak, med katerimi so najbolj očitne lenost, neposlušnost, premajhna pripravljenost za korakanje, umiranje in zategovanje pasu ter seveda nehvaležnost do tistih tam zgoraj, ki vsak dan krvave za domovino. Skratka, ljudstva bi bilo treba zamenjati. Nasprotno pa ljudstva dokaj soglasno ugotavljajo, da bi se svet brez oblastnikov morda vrtel bolj složno, predvsem pa manj krvavo.

V soboto, 13. julija, smo doživeli dokaz, da je v človeštvu predvsem veliko dobrega, da ljudi ne združujejo govori in predvajanje koračnic, ampak pesem. Največji koncert v zgodovini glasbe in spektakularna akcija rock glasbenikov z obeh strani Atlantika sta za lačne v Afriki zbrala za 54 milijonov dolarjev pomoči. Za ta denar bodo kupili hrano in najnujnejšo zdravstveno opremo. Prireditev je na stadionih v Londonu in Philadelphiji poslušalo 160.000 ljudi, računajo, da je bila pred televizijskimi sprejemniki v 147 državah milijarda in pol gledalcev, preostanek do večine človeštva pa je 16-urni koncert poslušal po radiu. Koncert je spremljalo več ljudi kot finale svetovnega prvenstva v nogometu, olimpiado ali sestop prvega človeka na Mesec. Kako strahotno moč imata glasba in dobrota, ki jo je vsaj za ščepec tudi v kotičku še tako zakrknjenega srca.

In kako malo moči (in prav nobene prišile) je bilo potrebno, da se je vse dobro v človeštvu zlilo v eno samo mogočno reko ljudi dobre volje. To, za kar bi politiki potrebovali nešteto konferenc in na milijone besed, se je v nekaj urah posrečilo Bobu Geldofu in glasbi. In dobroti, ki je v nas vseh.

Danes se seveda spet sovražimo, poslušamo hujskanja in raje gradimo kot podiramo pregrade. Svet in ljudje niso nič drugačni, kot so bili pred 13. julijem 1985. In čeprav je ta datum že utonil v sivini vsakdanjika, nekatere moti in jih bo še motilo, da je sploh bil.

Lepo vas prosim, kakšen pa bi bil svet, ki se ne bi vrtel lačno in krvavo?

MARJAN BAUER

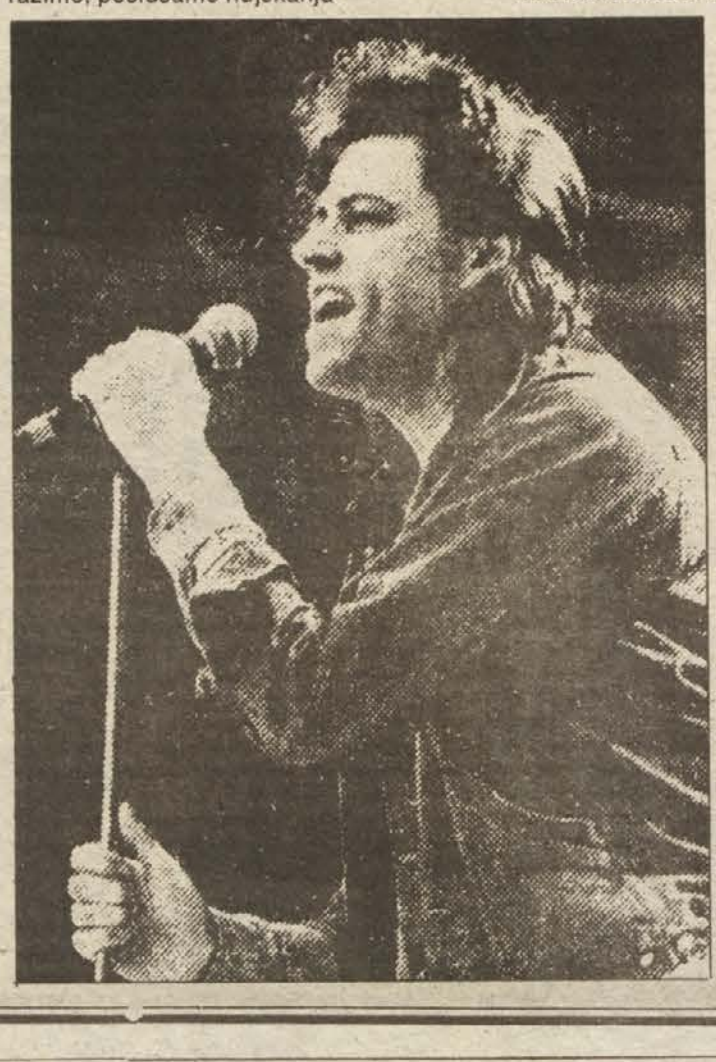

mala enciklopedija neverjetnosti

Leta 1975 so člani karate kluba iz Chesterfielda v Angliji zrušili dvanajst družinskih hiš brez vsakega orodja, če ne štejemo njihovih glav, pesti in nog.

●

Dildo (umetni penis) je eden od najstarejših seksualnih pripomočkov. Grški zgodovinar Herondo, ki je živel in pisal v tretjem stoletju pred našim štetjem, trdi, da je živelo v Atenah nekaj obrtnikov, ki so se specializirali za izdelavo umetnih penisov iz pravih oslovskih tovrstnih zadev. Kupovale so jih bogate Atenčanke.

●

Vsako leto posebna komisija pozorno preišče kleti zgradbe britanskega parlamenta. Tako je vse od leta 1605, ko je neki Guy Fawkes zavlekel v klet nekaj sodov smodnika, ki na srečo ni hotel goreti.

●

Matilda, žena angleškega kralja Viljema Osvajalca, ki je umrla 1083, je bila najmanjša kraljica v zgodovini Anglije. Visoka je bila točna 135 cm. Kralj, njen mož, je bil velikan s 170 kg. Na konja so ga dvigali s pomočjo posebnega dvigala.

●

V svoji znani knjigi Anatomija Britanije slavni britanski novinar Anthony Sampson obravnava tudi londonske klube. Med drugim omenja zgodovino Beefsteak Cluba, ki je imel svoje prostore na Leicester Squaru, v isti hiši kot lokal s sumljivimi slačipuncami. Detektivi oddelka za javno moralo so opazili, da iz poslopja ob najrazličnejšem času prihajajo dobro oblečeni starejši gospodje z zadovoljnim nasmeškom na licih. Od nasmeška do pomisli, da je v hiši javna hiša, je bil le korak. Detekviti so naredili racijo. Med drugim so nameravali legitimirati tudi četverico, ki je sedela za isto mizo. Na vprašanje, kdo so gospodje, je prvi odgovoril, da je predsednik doma lordov, drugi je trdil, da je nadškof, tretji pa se je predstavil za guvernerja Angleške banke. Vodja detektivov se je posmehljivo obregnil ob četrtega, rekoč:

»Vi pa ste gotovo predsednik vlade?!« Četrti član omizja mu je mirno odgovoril: »Res je«.

●

Ameriški znanstvenik Daniel Tortora, strokovnjak za psihologijo psov in drugih ljubljenčkov, trdi, da imajo nekateri psi kompleks manjvrednosti. Sramujejo se videza in obnašanja svojih gospodarjev.

Z naravo do zdravja

BALDRIJAN

Baldrijan (Valeriana ofic. L.) je do meter visoka trajnica. Kratka korenika poganja na vse strani dolge, rumeno rjave korenine in podzemne pritlike. Steblo je votlo in vitko. Listi so pernato deljeni, nasprotni in na vrhu stebla so v kobulu združeni cvetovi rožnate do škrlatno rdeče barve. Pri baldrijanu so najpomembnejše korenika in korenine, ki jih izkopavamo jeseni. Vsebujejo eterično olje, ki sestoji iz cele vrste različnih snovi. Med njimi je najpomembnejša izovalerijanska kislina, ki povzroča značilno pomirjevalno delovanje baldrijana. Prisotne so še črešlovine, organske kisline, sluzi, smole, sladkorji in različne soli. Baldrijanove korenine lahko dobimo v lekarni. Če imamo kos vrta doma, si baldrijan lahko nasadimo. Sadike se dobijo občasno v Hmeljarskem institutu v Žalcu.

Baldrijan je zelo pomembna rastlina, ker deluje pomirjevalno na osrednje živčevje. Sicer imamo danes celo vrsto pomirjevalnih tablet, ki jih je izdelala kemija, a je baldrijan klub temu eno izmed najboljših pomirjeval. Uporabljamo ga v treh primerih: pri splošnem nemiru in živčnosti, ki se pri razdraženosti in strahu lahko še stopnuje, pri nespečnosti, ki je posledica živčnosti in odraz nezdravega življenja, ki ga živimo, kadar zaradi živčnih tegob srce nepravilno razbija. Zadnje spremlja še občutek strahu. V vseh teh primerih jemljemo baldrijan nekaj tednov zaporedoma. Pri tem je pomembna količina kapljic, ki jih jemljemo. Najmanj trikrat na dan po trideset kapljic baldrijanove tinkture je potrebno vzeti, če hočemo, da bo učinek. Baldrijanovo tinkturo je najbolje jemati s sladkorjem, lahko pa jemljemo kapljice tudi z vodo.

Enako velja za baldrijanov čaj. Pripravljamo ga tako, da vzamemo iz posušenih, drobno zrezanih koreninic, ki jih običajno kupimo v lekarni. Žličko koreninic poparimo s skodelico vrele vode in pustimo, da se čaj popolnoma ohladi. Tak čaj pijemo tri do štirikrat na dan. Poleg baldrijana vzamemo še poprovo meto, meliso in janeževe plodove. Takšen čaj tudi prijetno hladi. Če imamo težave s srcem, pa si pripravimo čajno mešanico iz glogovih listov in cvetov ter baldrijanovih koreninic. Iz te mešanice skuhamo čaj, ki ga pijemo večkrat na dan po eno skodelico. Okus izboljšamo, če dodamo žlico medu.

BORIS JAGODIČ

Glasba

PARTIBREJKERS

Album beograjske skupine Partibrejkers z istim naslovom nam servira 12 rock'n'roll pesmi, ki so izenačene kakovosti. Pesmi Večeras, 1000 godine (izdane kot single plošče), Ako si..., Stoj, Djoni se po kvaliteti le malo boljše od ostalih.

Skupino Partibrejkers sestavljajo: Zoran Kostić—Cane, vokal, Nebojša Antonijević—Anton, kitara, Ljubiša Kostadinović—Ljuba, kitara, in Goran Bulatović—Manzanera, bobni. Večini članov skupine je glasba glavna aktivnost, bobnar Bulatović pa dela tudi kot radijski in televizijski mehanik.

Ko razni elektro-pop izvajalci in skupine zasedajo večino višjih mest na raznih lestvicah popularnosti in ko so skupine, ki negujejo zvok kitare (U2, Big Countrij in pa kopico manj znanih in neznanih punk skupin in hardcore skupin), redke, delujejo postava Partibrejksov (vokal, dve kitari, bobni) skrajno nemoderno. Arhaičnost skupine pa še ne pomeni, da je njihova glasba zastarela. Glasba Partibrejkersov je povratek k prvotnim vrednostim rock'n'rolla, ko je bil še uporniška glasba, ki se ni mirila z obstoječim stanjem in ga je hotela spremeniti. Denar in eskapistična funkcija glasbe sta glavni gonilni sili današnjega glasbenega ustvarjanja v svetu in pri nas. Pojav skupine Partibrejkers je zato toliko pomembnejši, saj delujejo v času, ko se je proces razvrednotenja glasbe nevarno razširil na večino glasbenih produktov.

Na smer glasbenega ustvarjanja skupine je v veliki meri vplival rhythm in blues prve polovice šestdesetih let, predvsem glasba skupin The Rolling Stones, The Who, The Kinks in The Yard birds. Vendar Partibrejkers ne kopirajo teh skupin, tuje delo jim je izhodišče za lastno nadgradnjo.

Kar se tiče koncertov, so skupina Partibrejkers, lahko rečemo, trenutno največja klubska atrakcija v Jugoslaviji; marca so imeli v Ljubljani koncert, ki je bil na žalost slabo obiskan, vendar so Partibrejkers dokazali, da po krivici. Njihovi koncerti so polni energije, gibanja, dogajanja in pa seveda prave rock'n'roll glasbe, ki le malokaterega poslušalca ne prevzame. Vse koncertne prvine je skupini uspelo prenesti tudi na debi ploščo, ki je trenutno ena redkih plošč domačih izvajalcev, ki je vredna svojega denarja.

ZDENKO MATOZ

GOZDOVI SAMO ŠE NEKAJ LET?

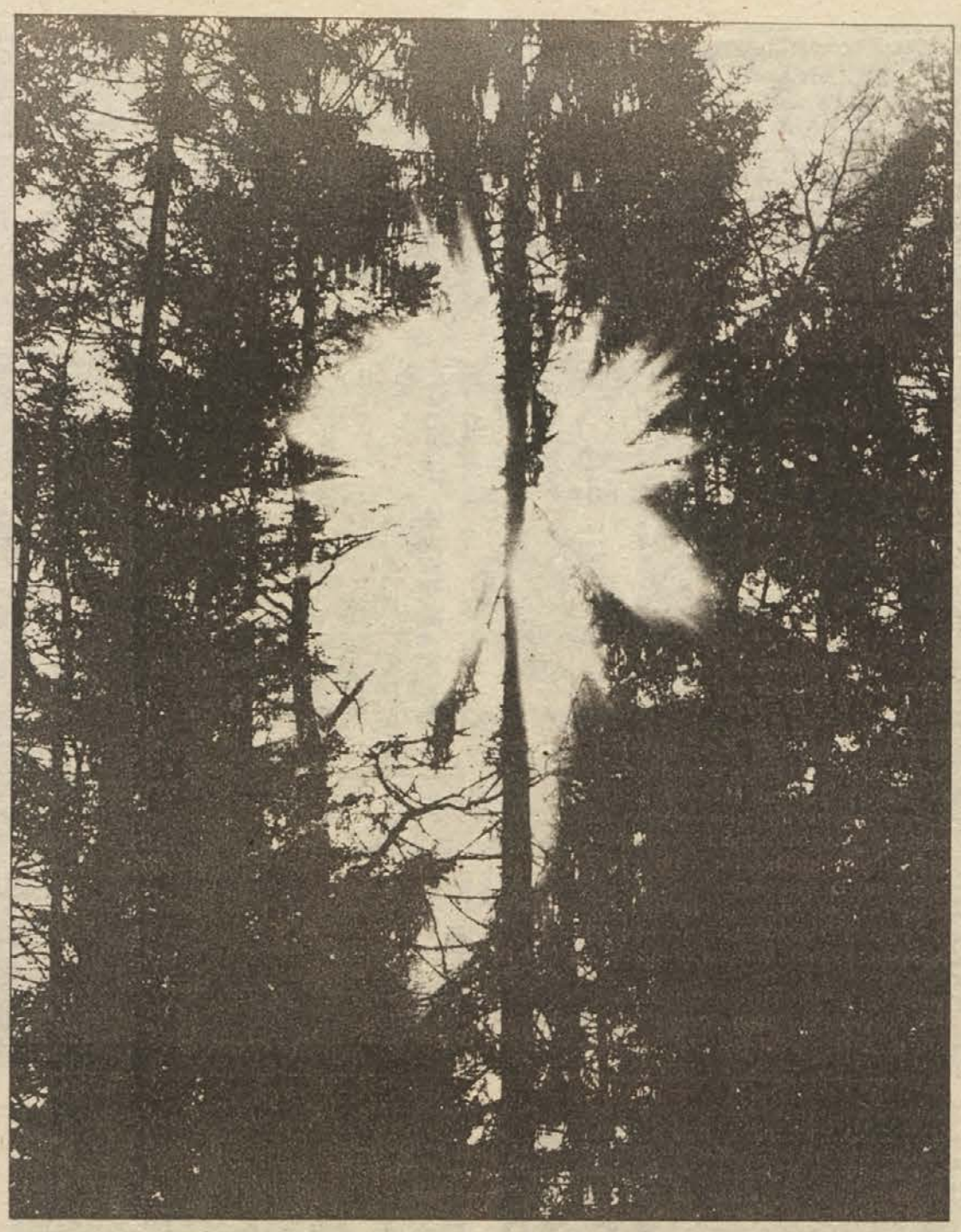

Tretjino površine zemeljskega kopnega pokrivajo gozdovi, ki se razprostirajo na okoli 44 milijonih kvadratnih kilometrov, v njih pa je po grobi oceni precej več kot 30 milijard kubičnih metrov lesa. Les ni nepomemben vir energije. Premoga nakopljemo na vsem svetu okrog 2,8 milijarde ton letno, nafte načrpamo malo manj kot 3 milijarde ton. Kurilna vrednost lesa je dvakrat manjša od kurilne vrednosti premoga in trikrat od kurilne vrednosti nafte, v virih energije je les udeležen le z nekaj odstotki. Vendar je to le polovica resnice. Ni namreč tako važno, koliko lesa pokurimo na svetu, ampak koliko ljudi si pomaga z njim. Po podatkih FAO je več kot 2 milijardi ljudi, polovica prebivalstva našega planeta, pri kurjavi in pripravljanju hrane usodno odvisna od lesa. Drva so nafta revežev.

Več kot polovico vsakoletnega poseka lesa (3 milijarde kubičnih metrov) gre v dim in pepel, nekaj manj kot polovico pa je namenjeno predelavi. Tako pridobimo vsako leto 250 milijonov ton lesovine in papirja ter okrog 430 milijonov ton rezanega lesa. V predelavi lesa prednjačijo razvite države, les je industrijska surovina bogatih. Tretjina z gozdom poraslega pa ima poleg omenjenih še en, odločilen pomen. Gozd porablja ogljikov dvokis, ki nastaja pri dihanju in seveda zlasti pri zgorevanju goriv; gozd zadržuje vetrove in vlago, gozd izpareva ogromne količine vode in odločilno vpliva na podnebje. Če bi gozdovi izginili, bi bilo močno ogroženo vse življenje na našem planetu. Tudi ljudje, čeprav nekateri tega v svoji nadutosti, ki hodi skupaj z nevednostjo, nočejo verjeti.

VSAKO SEKUNDO JE 40 HEKTAROV GOZDOV MANJ

Po podatkih OZN uničimo vsako leto z nestrokovnim izsekavanjem in požiganjem okrog 150.000 kvadratnih kilometrov gozdov ali dvakrat toliko, kot je vseh gozdov v Jugoslaviji. Vsako sekundo je na zemlji 40 hektarov gozdov manj. V vrsti dežel zahodne Afrike, na Tajskem in Filipinih se je površina gozdov v zadnjih desetih letih zmanjšala za 25 do 30 odst. Kar osem desetin tako uničenih gozdov je šlo skozi dimnik. Ko so ljudje v življenjski stiski, se ne ukvarjajo z gozdarstvom. Ropanje gozdov v nerazvitih deželah se nadaljuje, računajo, da bo imel planet Zemlja leta 2000 kar polovico gozdov manj kot danes.

Nič dobrega se ne obeta tudi gozdovom v razvitih deželah — kljub vsej gozdarski negi. Evropi, predvsem srednji, preti največja ekološka katastrofa v zgodovini. Priče smo množičnega umiranja gozdov, gre za epidemijo, ki napreduje z osupljivo naglico. Gozdovi se suše zaradi onesnaževanja ozračja, katerega posledica je kisli dež. Kislo dežuje povsod, na Skandinavskem, v Sovjetski zvezi, Nemčiji, Franciji, Švici, Italiji in seveda tudi pri nas. Umiranje gozdov je samo ena od posledic kislega deževja. Najbolj vidna, najbolj dramatična.

Preplah se je začel pred dvema letoma pri jelkah. Agonija jelke je bila že velikokrat opisana: iglice začno rumeneti blizu stebla, kjer so najstarejše, usihanje se širi navzven in v vrh drevesa, vrh jelke neha rasti, ob njem pa še rastejo nekatere veje. Tako nastane »štorkljino gnezdo«, sicer značilno za stara drevesa. Iz debla začno poganjati kratke vejice in skušajo nadomestiti izgubljene površine iglic. Naposled drevo usahne zaradi gnilobe jedra, ki se širi od korenin navzgor in navzven, dokler ne zajame drevesne beljave, po kateri se pod lubjem drevo oskrbuje z vodo. Ugotavljajo tudi odmiranje stranskih koreninic in nepravilnosti v ovojnici mikroskopskih glivic, ki v simbiozi obdajajo korenine.

Podobni so tudi bolezenski znaki odmiranja bora, najbolj dramatično pa je propadanje smrek, ki ga v tej obliki niso poznali vse do leta 1979. Širi se bliskovito, v mnogih gozdovih se število obolelih dreves v enem samem letu podeseteri! Najprej začneta rumeneti konica in zunanji del vrha, in sicer sprva veje, ki so izpostavljene soncu in vetru. Bolezen najprej uniči drevesa, ki so višja od ostalih, in tista ob posekah in cestah. Odpadanju iglic sledi tako imenovano mehčanje vejic drugega reda. Ker smreke ne morejo izravnati izgube iglic z rastjo iglic iz debla, ampak le iz primarnih vej, jih brž pobere. Smreke umrejo v nekaj tednih. Vzporedno z boleznijo potekajo tudi parazitske infekcije, kar smrt še pospeši.

V zadnjem času bliskovito umira tudi bukev, trpežno drevo, odporno do zajedalcev, zadovoljno z malo sonca in neugodnim podnebjem. Če bukev ne bi sekali, bi najbrž obrasle dobršen del srednje Evrope. Zdaj pa jih ogroža skrivnostna bolezen, ki se kaže v skaženih mladih listih, ki rumene od konice. Sočasno poka tudi skorja, najprej na vejah. Bliskovito propadanje stoletnih orjakov še pospešujejo glivične in bakterijske okužbe.

OZON NEVARNEJŠI OD KISLEGA DEŽJA

Nekoliko odpornejši so hrasti, macesnom in javorom, brezam, topolom, jelšam, jesenom, vrbam in kostanjem pa tudi ni prizaneseno. Še več: v gozdovih naglo odmirajo tudi druge rastline, mahovi in lišaji, gobe, bakterije in zaradi vsega skupaj seveda tudi živali. Voda v izvirkih postaja kisla in nepitna, v njej je preveč težkih kovin, polja, ki jih namaka voda iz gozdov, ne rodijo več. Propad v prenekateri državi srednje Evrope je grozljiv in popoln, gozd trohni mnogo hitreje, kot ga lahko očistijo delavci z najmodernejšo mehanizacijo.

Je res vsega kriv kisli dež? Njegova sokrivda za umiranje gozdov je nedvomno dokazana, vendar po mnenju nekaterih strokovnjakov kisli dež ni vir vsega zla. Ameriški in nemški znanstveniki so vsak po svoji poti prišli do spoznanja o skupnem delovanju ozona in kislinskih padavin, zlasti megle, katere delci so mnogokrat bolj kisli kot kaplje dežja. Ti možje so dokazali, da lahko ozon, ki nastaja v urbaniziranih okoljih ob sončni pripeki, tvori, podprt z vetrovi vzgorniki, pravcate megle v sredogorjih. V mestih se ozon zaradi navzočnosti dušikovega oksida veže v drug dušikov oksid (O_3 se z NO veže v NO_2). Ozonove meglice v sredogorjih pa tega ne morejo, tam ni dušikovega oksida. Sam ozon pa, to je znano že precej časa, razkraja zaščitno plast na listih in iglicah dreves. Razpadanje teh plasti še pospešujejo ultra vijolični žarki. V tkivo potem z lahkoto prodirata dež in megla ter izpirata magnezij, temeljno sestavino klorofila, ter kalcij, ki je pomemben pri rastlinski presnovi.

Nenadoma je postalo jasno, zakaj epidemija umiranja dreves najprej napade drevje v srednjih legah (okrog 800 metrov nadmorske višine), ki je najbolj izpostavljeno megli, soncu in vetrovom. Domnevajo, da je izbruh epidemije najbrž povzročilo izredno sončno poletje leta 1976, potem pa še sončni leti 1982 in 1983. Na dlani je bilo, da gre za sočasno in složno delovanje žveplene umazanije ter ozona in dušikovih oksidov, nastalih ob delovanju ultra vijoličastih žarkov na zrak, ki je nasičen z izpušnimi plini avtomobilov. Pojasnili so tudi, od kod kislinska okužba v predelih, kjer niso zaznali kislega dežja. Veter raznaša drobce prahu iz dimnikov na stotine kilometrov daleč, gosto listje in igličevje dreves ga prestrezata. Ko megla ali dež prispevata vodo, nastane razjedajoča kislina.

NENAVADNI POJAVI V SLOVENSKIH GOZDOVIH

Tako je splet okoliščin povzročil izredno neugodno kombinacijo žveplovih in dušikovih oksidov ter ozona. Kombinacija je kot plaz sprožila v gozdovih ekološko katastrofo, ki ji v zgodovini človeškega rodu ne vemo primerjave.

Kako je z odmiranjem gozdov pri nas? Strokovnjaki menijo, da so slovenski gozdovi neokrnjeni samo še za oko nepoznavalca. Gozdarji se nenavadnih pojavov v slovenskih gozdovih zavedajo nekako od leta 1971, ko je začel Hidrometeorološki zavod Slovenije redno spremljati sestavino padavin po mednarodni metodologiji. Rezultati kažejo, da naše padavine zvečine še niso kisle, da pa koncentracija sulfatov narašča, kar je posledica večje porabe premoga iz nekaterih jugoslovanskih rudnikov, ki vsebujejo tudi do petkrat več žvepla, kot je dovoljeno v ekološko bolj osveščenih državah. Hidrometeorološki zavod v Ljubljani meri od nedavnega tudi kislost (pH) padavin. Do leta 1980 pH še ni padel pod 5,6. To pa ni razlog za veselje, saj bodo novejši podatki — mrežo meritev so razširili — zagotovo bolj zaskrbljujoči. Kisli dež bi v Sloveniji in Jugoslaviji najbrž že pokazal vso moč, če naša država v primerjavi s Skandinavijo in ZR Nemčijo ne bi imela nenavadne sreče s sestavo tal. Naša gozdna tla so namreč bogata z bazičnimi kameninami, vsebujejo precej magnezija, zato so proti kislim padavinam precej odporna.

Jelka umira tudi pri nas. Za Dolenjsko je to potrdil dipl. inž. Jože Petrič, direktor Gozdnega gospodarstva Novo mesto. Bolezen je najbolj očitna v Kočevskem Rogu, na podobno usodo je obsojena tudi smreka. V Sloveniji naj bi bilo leta 1977 prizadete 2,2 odst. skupne gozdne površine, samo dve leti pozneje pa že 4,7 odst.

Po podatkih OECD naj bi Jugoslavija oddajala v atmosfero 1,5 milijona ton žvepla letno in si tako prislužila deveto mesto na lestvici evropskih onesnaževalcev. Naši strokovnjaki seveda menijo, da je ta podatek, tako kot tisti, da Jugoslavija »izvozi« v sosednje države za tretjino več žvepla, kot ga od tam dobi, pretiran. Vendar ostaja samo pri domnevi, pravih podatkov, ki bi jih postavili zoper tiste iz tujih logov, namreč ni, naši bolj politični kot znanstveni predstavniki na znanstvenih srečanjih v tujini še vedno pripovedujejo turistične pravljice o svežih gozdovih, sinjem morju in bistrih rekah.

Uradne skrbi za varstvo gozdov pred onesnaževanjem je torej pri nas še nepojmljivo malo, čeprav bomo prihodnje leto gostitelji 18. svetovnega kongresa gozdarske organizacije IUFRO, ki bo v Cankarjevem domu posvetil vrsto tem tudi umiranju gozdov. S tem pa seveda ni rečeno, da pri nas ni posameznikov, ki ne bi opozarjali, da bi propad gozda najbrž pomenil tudi propad civilizacije ali pa vsaj katastrofo nepredstavljivih meja. Skromnost naših uradnih podatkov pa nekako ne gre skupaj z apokaliptičnimi napovedmi nekaterih izvedencev. Takega ravnanja in navad smo pri nas vajeni tudi na drugih področjih. Resnica pa se prej ali slej pokaže v vsej velikosti. Žal imajo večkrat prav »javnost vnemirjajoči« posamezniki. Najbrž bo tako tudi v tem primeru. Ne moremo namreč verjeti, da bi Matilda, ki s tako širokimi zamahi redči evropske gozdove, Jugoslavijo obšla.

M. BAUER

DOLENJSKA IN LES

Gozdno gospodarstvo Novo mesto gospodari z družbenimi in zasebnimi gozdovi v 7. dolenjskem gozdnogospodarskem območju, ki pokriva jugovzgodni del SR Slovenije. Na Kolpi in Žumberku meji s sosednjo Hrvatsko, s slovenske strani pa ga obkrožajo kočevsko, ljubljansko in brežiško gozdnogospodarsko območje. Površina območja, ki v celoti pokriva občini Črnomelj in Metliko, dobršen del občin Novo mesto in Trebnje in manjši del občine Grosuplje, je 152.000 ha, na gozdove odpade kar 80.000 ha ali 52 odst. Velik delež gozdov na prvi pogled nakazuje razmeroma bogato lesnosurovinsko zaledje, vendar taka ugotovitev na žalost ne velja za lesno zalogo in njeno strukturo. Ta dva elementa, ki sta temelja ekonomske moči gozdnogospodarskih organizacij, sta v primeru novomeškega GG globoko pod možnostjo sicer odličnih rastuščnih razmer. Tako znaša povprečna lesna zaloga 160 m³/ha, tekoči prirastek je 4,59 m³/ha, povprečni etat pa 2,82 m³/ha. Iglavcev je komaj 29 odst.

Družbeni gozdovi, ki jih je 27.000 ha ali 34 odst., so v primerjavi z zasebnimi, ki so razdrobljeni na majhne parcele in med 17.600 lastnikov, mnogo boljši. O tem priča tudi povprečni letni posek, ki znaša za družbeni sektor 140.000 m³, za zasebnega pa 131.000 m³. V zasebnem sektorju znaša tržna proizvodnja komaj 51.000 m³. Če analiziramo celotno povprečno letno tržno proizvodnjo, ki je 172.000 m³ gozdnih sortimentov, lahko ugotovimo, da približno enak tretjinski delež odpade na iglavce, na tehnični les listavcev in na prostorninski les listavcev. Posledica proizvodnje velikih količin drv je skromen dohodek in premalo denarja za prepotrebne dolgoročne biološke naložbe v gozdove. Denarja primanjkuje celo za enostavno gozdno biološko reprodukcijo.

O velikih potrebah po bioloških vlaganjih pričajo obsežne površine degradiranih in malo donosnih gozdov, ki jih je na območju GG Novo mesto kar 22.000 ha. Gre predvsem za belokranjske steljnike, vaške gmajne, opuščeno kmečko zemljo ter zaradi čezmerne sečnje do skrajnosti degradirane kmečke gozdove.

GG Novo mesto se trudi izboljšati gozdove, vrednost opravljenih gozdnogojitvenih del je 17 odst. vrednosti prodanih gozdnih bogastev, kar je skoraj dvakrat več, kot določa zakon. Vsako leto pogozde novomeški gozdarji okoli 250 hektarov površin, povprečna letna poraba sadik je več kot 800.000 kosov, varstvenih del je za čez 11.000 ur.

VSE JE PREPOVEDANO IN VSE DOVOLJENO

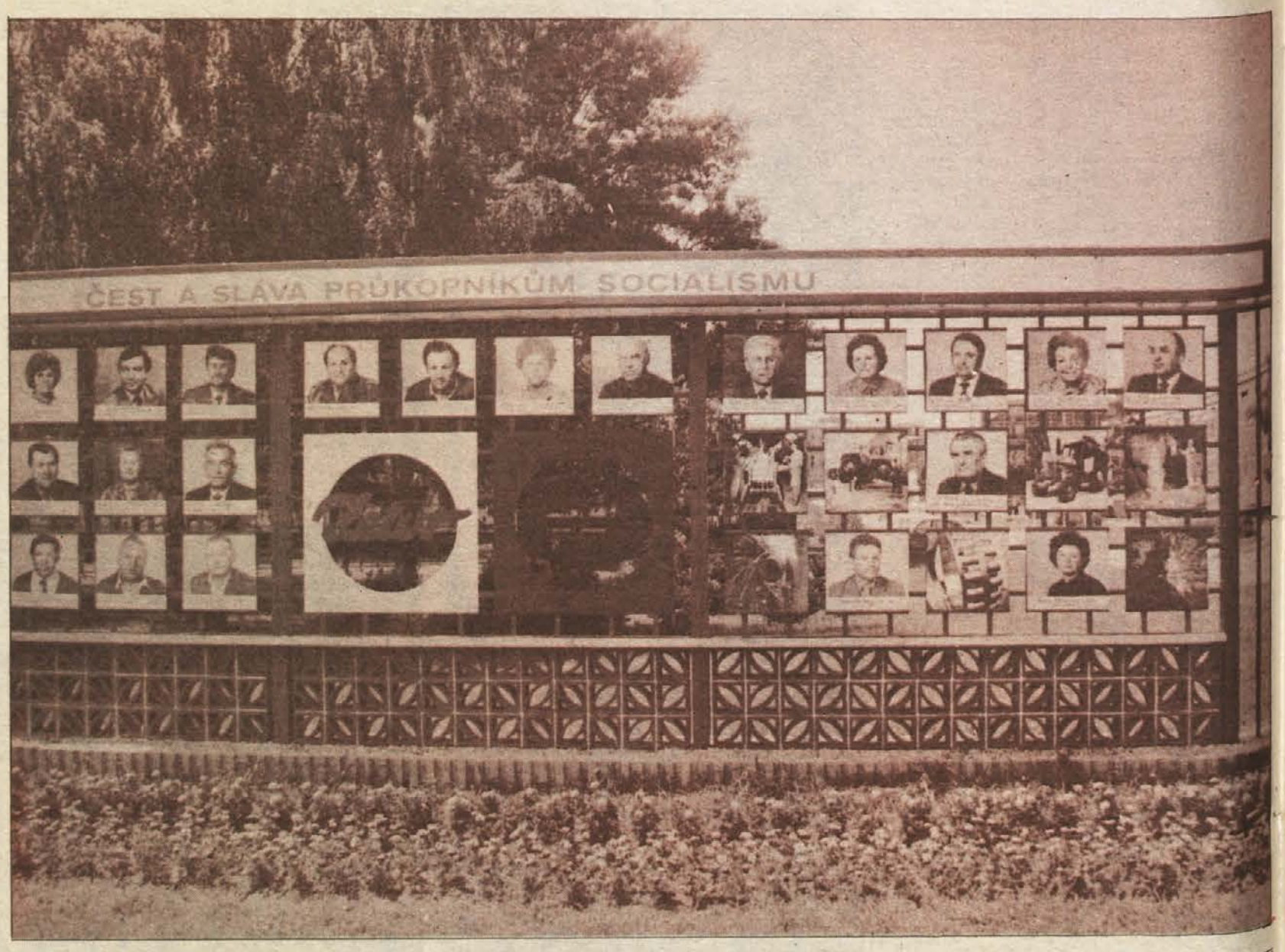

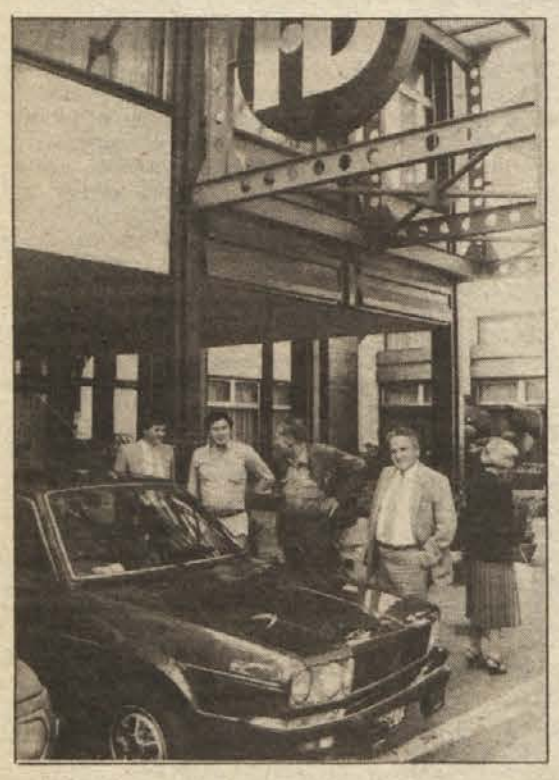

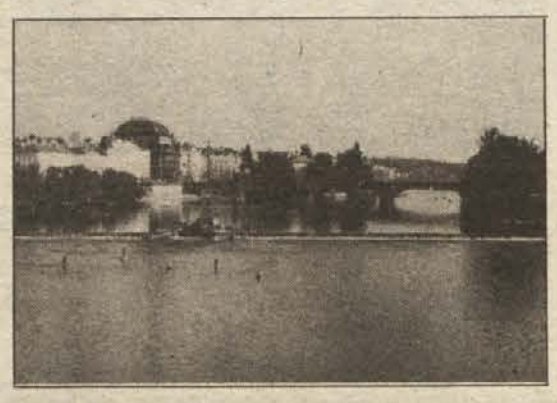

Predvojna Češkoslovaška je bila ena izmed najbogatejših držav v Evropi. Tudi danes uživajo ljudje v tej državi standard, ki je za marsikatero drugo članico SEV še vedno nedosegljiv. Vendar Čehi in Slovaki — slednji malo manj — vseeno niso popolnoma zadovoljni s tem, kar imajo. Povsod je očitna nostalgija po starih dobrih časih, ko je bila Češkoslovaška vodilna v nekaj industrijskih vejah. Vidi se tudi, da povprečen češkoslovaški državljan močno ceni pridobitve zahodne potrošniške družbe. Čehi zelo radi nosijo adidas majice in druge podobne izdelke, v stanovanjih pa mora biti na mizi vsaj škatlica marlIboro cigaret in v vitrini steklenica Johnya walkerja. Dobra je tudi prazna. Sicer pa je hrepenenje po zahodu vidno tudi sicer: precej Čehov se trudi, da bi prišlo na Zahod.

Vendar pa drugi in prevladujoči vtis govori o tej državi drugače. V nasprotju z mejnim prehodom Mikulov, kjer te zaradi žičnih ograj in jarkov ter oboroženih stražarjev spreleti neprijeten srh, je življenje v Brnu, Martinu, Pragi, pa Libercu sproščeno, dinamično, polno. Mladina se oblači tako kot drugod po svetu. Trgovine so dobro založene in ljudje v konicah hitijo tako kot povsod drugod. Precej drugačen režim vlada v tovarnah. Vanje je težko priti, še manj preprosto si je ogledati proizvodnjo v njih, da ne govorim o spoznavanju drobnih vzvodov, s kakršnimi se začenja gospodarsko sodelovanje med državami. In prav to mi je uspelo s pomočjo trebanjskih Tesnil. Z vodjem razvoja inž. Cirilom Logarjem, Zdravkom Šipetičem, zastopnikom beograjske predstavniške firme Jugoauto, ter seveda šoferjem Janezom Šaleharjem smo obiskali nekaj tovarn na Češkoslovaškem. In reči moram, da je tako poslovno potovanje vse prej kot turistično ali celo zabavno.

Ko prestopiš češkoslovaško mejo, te zbodejo v oči polja. Ob cesti se raztezajo domala v nedogled in vsa so obdelana. Seveda gre za velike površine in nikjer ni opaziti majhnih njiv, kakršne so značilne za Slovenijo. Marsikje je videti tudi namakalne naprave. Ta država pač nima težav s preskrbo. Pridelajo namreč 11 milijonov ton žita in s tako pridelavo več kot dobro poskrbijo za svoje potrebe.

VSI SE NE ZNAJDEJO V RUSKEM BIFEJU

Večerno Brno, kjer smo se najprej ustavili, ni kdove kako prijazno. V enem izmed barov, kamor smo stopili na požirek, je bilo nekaj domačih deklet in pa Arabcev ter Palestincev, ki tu študirajo. Treba je bilo zgodaj v posteljo, saj nas je naslednji dan čakal obisk nekaj firm. In pri takih poslovnih pogovorih je treba biti spočit, zbran. Jasno je namreč, da Čehi ne kupujejo pri nas zaradi nekakšne medslovanske ljubezni.

Ko smo se zjutraj zbrali v jedilnici hotela Voronež, se nam je pridružil Karel Rydal, zastopnik Tesnil na Češkoslovaškem. V ruskem bifeju smo se krepko založili in kasneje se je izkazalo, da smo naredili prav, saj smo drugi obrok zaužili pozno popoldne v Trenčinu. Sicer pa se v ruskem bifeju ni kdove kako znašla skupina ruskih turistov. Njihovo izletniško skupino so pripeljali v strnjeni vrsti kot šolarje in jih posadili v malo bolj oddaljen del jedilnice. Nasprotno pa se je češki izseljenec, ki je iz ZDA prišel na obisk stare domovine, vedel precej sproščeno in tudi veselo. Lahko, da je že navsezgodaj zvrnil šilce dobrega češnjevega žganja, ki je tod zelo priljubljeno.

Po zajtrku nas je pot peljala v Agrotes, trgovsko organizacijo, ki nabavlja za potrebe Zetorja. Dogovor o naročilu tesnil za nekaj deset tisoč klirinških dolarjev je kmalu dosežen. Potem pa se odpravimo še v brnski Zetor, kjer izdelujejo traktorje, znane po izjemni kakovosti in vzdržljivosti. Dolgo smo čakali v lepo urejeni čakalnici, potem pa se je le prikazal povsem drug človek, kakor smo bili dogovorjeni. Prijazno nam je povedal nekaj malega o tovarni, da na leto izdelajo kakšnih 30 tisoč motorjev za traktorje moči od 40 do 80 KM, ni pa mogel reči nič določenega o možnostih za kupčijo. Čas pa je neusmiljeno tekel, nam se je zdelo, da za nas hitreje kakor za Slovake. Tako nam ga je zmanjkalo, da bi lahko obiskali firmo AZNP v Trnavi. Zato smo hiteli proti Martinu na vzhodu države, kjer izdeljujejo težke traktorje. Promet ni gost, sicer pa nas ob poti spremljajo polja in bližamo se Tatram. Med potjo naletimo na radarsko kontrolo in Janeza je plačila kazni zaradi prevelike hitrosti rešil Zdravko. Kljub naglici pa pridemo v Martin pozno zvečer. V hotelu Turlec se že zbira mladež in hotelska jedilnica se je spremenila v disko.

ZA PRESEŽEK 25 ODSTOTKOV PREMIJE

Zjutraj se oglasimo v ZTS — Zavody tažeke strojarstva. Pogovori z direktorjem Rapavim in vodilnim konstruktorjem Vaško trajajo pozno v popoldne. Med pogovori je inž. Cirilu Logarju postalo vroče, ko je slišal, da imajo v tovarni precejšnje težave s tesnili iz Velike Loke. Na koncu pa se je izkazalo, da so bila tesnila iz vzorčne pošiljke. Sicer pa je bil obisk v Martinu namenjen predvsem analizi rezultatov iz preizkušnje motorja, ki so ga imeli v Tesnilih. Na koncu so predstavniki ZTS le priznali, da poteka testiranje motorja v skladu s potrebami tovarne. Podpisan je bil protokol in Logar je bil zadovoljen z doseženim.

Med pogovori je tudi priložnost za ogled tovarne. Lepo je urejena, delo poteka nemoteno in tudi laik opazi, da je organizacija dela dobra. V tej tovarni izdelajo 16 tisoč motorjev za težke traktorje. Delavci dobe od 2.000 do 3.000 kron, kar niti ni tako slaba plača. Če dosežejo plan, pa si dele še 25-osst. premije.

Ko se iz Martina peljemo proti Pragi, se ustavimo tudi na eni izmed bencinskih črpalk. In tu srečamo rojaka. Povedal nam je, da je oče v času informbiroja emigriral na Češkoslovaško. Zdaj bi se rad vrnil domov, pa se menda ne more. Rojak nam prizna, da je bil srečanja z nami zelo vesel. Celo tako, da nam je zaračunal pivo po običajnih cenah in brez »šticenge«.

Spet je noč, renault 30 tiho prede in požira kilometre in kilometre avtoceste. Janez pozna vse ceste in vse pasti. Prevozil je že milijon kilometrov in pred kratkim je dobil za to tudi republiško priznanje. Ostali popotniki pa smo dokaj utrujeni in komaj čakamo, da pridemo v Prago.

Rydalu ni uspelo dobiti nam sobe v sodobnem hotelu Panorama, ki so ga zgradili naši delavci, kakor je napisano tudi na marmorni ploščici. In zadovoljiti se moramo s hotelom Evropa na Vaclavskih namestih, v strogem središču Prage. Hotel je še izpred vojne, take so tudi postelje in kopalnice, po hodnikih bi lahko igrali nogomet. Vendar imajo tudi turisti z Zahoda najraje take hotele. Nam pa ne ugaja, ker je manj udoben od sodobnih hotelov, poleg tega v centru mesta skoraj ni miru. Praga je namreč veliko mesto, kjer se življenje niti za trenutek ne ustavi. V tem času je polna turistov. Ker nimamo časa, da bi hodili po tem velikem mravljišču in si ogledovali turistične zanimivosti, opažamo te turiste predvsem pred trgovinami. Italijani, Nemci, Francozi in drugi nakupujejo kot nori. Usnjena in krznena oblačila, športno opremo, porcelan in kristalno steklo, se selijo v torbe in avtomobile. V znani praški pivnici Flek, pa tudi v drugih pivnicah ni nič bolje, ni moč dobiti prostega sedeža. Tu so pomešani mladi iz Prage in turisti od drugod. Sploh je družabno življenje v Pragi zelo živo. Kdo bi naštel številne bare z živo muziko pa disko klube, celo videodiskoteke! In v poznih nočnih urah je videti po ulicah skupine ne kaj preveč treznih državljanov, ki se med starodavnimi hišami v mrak zavitih ulicah predajajo zvokom muzike tudi iz tranzistorjev.

SVET JE MAJHEN

Kako majhen je svet, sem imel priložnost spoznati tudi, ko sem se seznanil s skupino šolark iz Zvezne republike Nemčije. Ko sem jim povedal, da sem iz Jugoslavije, so takoj poklicale Koni Seitz. In Koni je znala slovensko. Povedala je, da je njena mama Slovenka. Dejala je, da je doma iz Ljubljane. Toda njena govorica je bila preveč dolenjska, da bi ji to verjel. Tako sva počasi poleg Ljubljane kot rojstni kraj njene matere izključila še Novo mesto, Šentjernej in končno prišla do Maharovca, kjer živi njena stara mama, ki se piše Kodrič.

Iz Prage je naša pot vodila naprej v Mlado Boleslav, kjer se je Logar pogovarjal s tamkajšnjimi Škodinimi strokovnjaki v njihovem razvojnem inštitutu. Inštitut je nameščen v predmestju v precej starih zgradbah, ki pričajo o večdesetletni tradiciji češke avtomobilske industrije. Ko se Logar pogovarja z njim, imam občutek, da je inž. Jan Nepomusky prej trdovraten nasprotnik Tesnil kakor pa poslovni partner. Tudi tu so kazali nekakšne stare vzorce, s katerimi so hoteli dokazati, da so tesnila iz Trebnjega zanič. Seveda je šlo tudi to pot za majhno provokacijo, ki bi ji strokovnjak z manj izkušenj, kakor jih ima Logar, prav gotovo nasedel. Po dolgi in mestoma tudi mučni debati, med katero je Nepomucky dal vedeti, da je predstavnik velike firme, ki lahko kupuje tudi od Nemcev in Italijanov, je bil končno le dosežen dogovor. Predstavniku Tesnil pa je uspelo prepričati Škodine inženirje, da so v Tesnilih doma ravno tako dobri strokovnjaki kakor drugod po svetu. In kar je najpomembnejše, izdelki po kakovosti ne zaostajajo za nobenimi drugimi.

Naslednji dan smo potovali v Jablonec nad Nisou, kjer deluje velika tovarna tovornjakov Liaz. V tej tovarni je bil sprejem veliko manj zadržan in prvič so nas povabili tudi na kosilo. Očitno Čehi niso tako razsipni, ko gre za reprezentanco. Posli s to firmo se razvijajo zelo ugodno, tesnila so dobro prestala vse preizkuse.

Enega izmed inženirjev po koncu razgovorov peljemo še domov v Liberec. Srednje veliko mesto z znano mestno hišo in imenitno pivnico se izkaže kot najbolj živahno, živopisno in gostoljubno. To pot si prvič privoščimo nekaj oddiha in skupaj s Kopeckim popijemo buteljko imenitnega slovaškega rulandca.

ČEŠKE KUPČIJE NISO MOKRE

Naša pot po Češkoslovaških avtomobilskih in traktorskih tovarnah je skoraj končana. Zdaj nas čaka samo še obisk Motokova, ki skrbi za distribucijo delov za vse avtomobile, ki vozijo po Češkoslovaški. Naročila so bila dogovorjena že prej, tečejo samo še končni dogovori o dobavah tesnil za Zetor, za Škodo 105, 120 in druga vozila. Posli za nekaj sto tisoč klirinških dolarjev. In zato se iz veže velike poslovne palače, kjer imajo nekakšne lože za take pogovore, preselimo v njihov gostinski obrat. Vse je zelo uradno, uglajeno, a zato nič manj prijateljsko. Skromno kosilo dobimo in šest ljudi spije eno buteljko. Nehote se vsili primerjava z našimi poslovnimi navadami, ki so precej drugačne, predvsem pa bolj zalite. Vsaj take so bile, ko nam je šlo dobro, zdaj pa se počasi treznimo.

Nekaj časa še ostane za kratek skok na Hradčane, kjer prebiva češkoslovaško vodstvo in kjer si turisti ogledujejo ceremonial menjave straže. Sprehodimo se po starem delu mesta čez Karlov most, kjer mrgoli tujcev in prodajalcev spominkov, slik in vsakršne šare. Ogledujemo si stare hiše, obdane z zidarskimi odri. Zlato Prago obnavljajo že leta in leta, železni odri okoli hiš pa so zaradi erozije že čisto počrneli.

Seveda pa ni moč zapustiti Češkoslovaške, ne da bi pokukali tudi v trgovine. Bežen vtis je, da je zelenjava zelo draga, da so trgovine z orodjem in priborom bogato založene. V izložbah je videti kar solidne gospodinjske stroje, robustne ruske tranzistorje. Sicer pa so prava paša za oči trgovine s krznom. Tu si tujci kar podajajo kljuke in tudi trgovine z usnjeno galanterijo so domala izropane. V blagovnicah kupujejo turisti cenene češke čevlje pa blazine, šotore. V trgovinah s porcelanom in kristalom je gneča nepopisna. Prodajalke komaj sproti zavijajo pakete.

ŽIVLJENJE BREZ PRETRESOV

Čeprav je Češkoslovaška zaostala za svojim sicer šnjim predvojnim razvojem, so njeni standardi vendarle precej višji kot v ostalih državah vzhodnega bloka. Ob 40. obletnici osvoboditve so navajali podatke, da je češkoslovaška gospodarska rast v primerjavi z letom 1939 povečala za 12-krat, na Slovaškem, ki je bilo nerazvito, pa celo za 28-krat. V treh tednih proizvede industrija toliko izdelkov, kolikor jih je pred vojno v celem letu. Tudi kmetijstvo dosega velike uspehe, saj se je pridelava povečala za več kot dvakrat. Obseg zunanjetrgovinske menjave pa je večji za 44-krat. Največja partnerica je Sovjetska zveza, pa tudi ostale članice SEV so vključene v to menjavo.

Naša ekonomska politika ni preveč naklonjena trgovini za klirinške dolarje. Zahod pa glede tega ni prevelik izbirčen. Pritiski zahodnih trgovcev in industrije so zelo močni, zato se morajo tako majhni proizvajalci kakršna so Tesnila Trebnje, močno potruditi, da sploh prodrejo na ta trg. In ta prodor je veliko vreden. Bolje je proizvajati za rjave dolarje, kakor pa stati. In sploh češkoslovaška industrija vse bolj lovi korak z najbolj modernimi tujimi tehnologijami. Avtomobilska industrija, ki ima tu večdesetletno tradicijo — Škoda, Tatra, Liaz in podobne — pa se počasi prilagaja zahodnim standardom.

Kako žive ljudje? Pravijo, da pri njih sicer ni tistega zahodnjaškega blišča, vendar je življenje solidno in teče brez velikih pretresov. Kdor hoče delati, lahko zasluži za življenje, če pa je varčen, pride tudi do avtomobila in celo počitniške hišice, ki so sicer rezervirane za višje sloje. Rakova rana gospodarstva pa je premajhna učinkovitost delavcev, kar nekateri pripisujejo tudi neke vrste malodušju. Za spremembe pa na Češkoslovaškem niso preveč navdušeni. Napisov o hvaležnosti junaški ruski armadi je le preveč po pročeljih hiš. In spomin na dogodke leta 1978 je še vse preveč boleč. Zato življenje teče po pravilu: vse je prepovedano in vse dovoljeno.

JOŽE SIMČIČ

Ob dnevu vstaje

KROGLE SO REŠETALE SVOBODO

Predsednik občinske Zveze združenj borcev NOV v Brežicah Marjan Seliškar je pred 40 leti, tik pred osvoboditvijo slovenskega glavnega mesta, doživljal zelo dramatične trenutke. Takrat je bil oficir Ozne v 18. diviziji.

»V Ljubljano je prihajala z Dolenjskega po Dolenjski cesti,« je začel svojo pripoved. »Zame, ki sem Ljubljančan, je prihod v mesto pomenil mnogo več kot drugim. Doživljal sem ga veliko močneje in intimneje kot moji soborci. Obetal mi je srečanje z družino, z materjo, dekletom in prijatelji. Toda nevarnosti še ni bilo konec. 8. maja sem pod Orlami za las ušel smrti. Topovska granata je padla le nekaj metrov stran od mene, a na srečo ni eksplodirala.

Srečanje z domačim mestom so dramatizirali še drugi dogodki. Ljudje niso bili več previdni, a svobodo so še vedno rešetale krogle. 9. maja so prispele naše enote tik pred Ljubljano po Dolenjski in Ižanski cesti. Na Škofljici sem naletel na motor. Takoj sem se skobalil nanj in se s tovarišem odpeljal do karlovškega mosta.

Svoboda me je opijanila. To so bili kraji mojih otroških iger in brezskrbno sem pripeljal do nepregledne-ga dohoda na most, ko nenadoma zagledam tik pred njim domobransko stražo. Moj tovariš, narodni heroj Janez Hribar je v hipu planil z motorja in naperil brzostrelko v domobranca. Onadva pa sta nama s papirnatima zvezdama na prsih začela kazati, da sta samo na straži ob mostu. Ta je bil miniran in kake tri metre ga je zgrmelo v reko. Domobranca sta od nekod hitro prinesla dva ploha in z njima smo skupaj premostili Ljubljanico. Z Janezom sva se nato na motorju srečno prepeljala na drugo stran in zavila pod gradom v Streliško ulico.

Spotoma sva slišala, da je Tomšičeva brigada že v Ljubljani. Z nekaterih hiš so naju pozdravljale slovenske zastave z zvezdo na sredini, z drugih so jih pravkar razvešali. Peljala sva se naravnost proti Mestnemu domu. Nekaj enot je prispelo že pred nama, zato sva naletela na množico ljudi, ki se je tam zgrinjala. Z Janezom sva brž poskakala z motorja. Prislonil sem motor k neki hiši, kjer je nato seveda brez sledu izginil.

Začelo se je tisto nepopisno objemanje z ljudmi, ki jih nisem še nikoli videl. Množica naju je v trenutku pogoltnila. Če sem naletel na bežnega znanca, so vprašanja kar deževala. V hipu bi rad zvedel za usodo vseh, ki sem jih poznal, in sobesednik prav tako.

Sam ne vem, kdaj sem se znašel pri Zmajskem mostu, v okolju, kjer sem bil povsod doma. Spomini so me preplavili. Star sem bil dvajset let in štiri leta zatajevana mladost je prikipela na dan. Pogledal bom k materi, sem si dejal, obiskal dekle in prijatelje, vse, na katere so me vezali prijetni spomini.

Mestni dom pa je vzbudil v meni srhljiv občutek, saj je bila prav ta hiša prizorišče ene prvih organiziranih akcij poleti 1941. Sovražniku smo pred nosom sredi belega dne speljali poln tovornjak vojaških odej za potrebe partizanskih enot.

To je izpeljala naša udarna skupina. Pred akcijo smo se srečali pri Figovcu. Bilo je zelo vroče in po drugi uri popoldne smo se, vsak zase odpravili do Mestnega doma. Tudi takrat so bili spodaj gasilci. V zgornjih prostorih so imeli civilne urade, na podstrešju pa so bile shranjene odeje bivše jugoslovanske vojske.

Odklenila nam je čistilka, ki je bila z nami vred, povezana z Osvobodilno fronto. Pred dom je pripeljal kamion in tedaj smo začeli nositi deke iz tretjega nadstropja v pritličje. Močno smo se spotili, preden se je nekdo spomnil, da bi jih lahko metali skoz okno. Potem je šlo vse zelo hitro. Na podstrešju so medtem vzbudili našo pozornost težki zaboji. Hitro smo enega odprli in videli, da si z njihovo vsebino partizanske enote ne bodo mogle pomagati. V njih so bile zložene železne palice za označevanje cestnega roba.

Ko smo pospravili deke, smo hitro izginili vsak v svojo stran. Mesto je bilo v tistih urah kot izumrlo. Ljubljančani in Italijani, vsi so se umaknili pred pripeko v hladno senco. Nihče ni opazil da se dogaja kaj nenavadnega, in to nam je bilo vsem v veliko zadoščenje. Tako sem se torej že prvi dan svobode vrnil na kraj, kjer sem začel svojo štiriletno vojno pot.

Toda vojna za nas z osvoboditvijo ni prenehala. Veliko nas je ostalo v vojski ali pa so pod lastnim in privzgojenim režimom partizanske discipline in odgovornosti prevzemali nase težke naloge povojne obnove.

Množica, ki je gradila novo Jugoslavijo, je bila ena sama mladost. Žal se je ta prva vrsta danes postarala. Mladih ne vidim nikjer več. Ko o tem razmišljam, ne morem reči drugače, kot da smo z nezaupanjem oziroma z omejenim zaupanjem sami ustvarili pogoje za izredne razmere, kakršnih se hkrati bojimo.

Pogled nazaj mi sicer kaže ogromno dosežkov, na katere smo lahko ponosni, a tudi veliko pojavov, ki te uspehe razvrednotijo. Tu ne mislim na materialno blaginjo, ampak imam pred očmi izginjanje duhovnih in idejnih dobrin. Žal mi je, da nikjer več ne slišim včasih tako zanosnih besed o mladini, o zaupanju v njene moči, v njeno znanje in pogum.«

Zapisala
JOŽICA TEPPEY

Brigadirji

POMOČ BELI KRAJINI

V prijetno okolje brezovega gozdiča postavljena stavba v Lokvah, ki je do nedavnega služila logorovanju gojencev vojaške šole v Ljubljani, je postala v poletnih mesecih dom slovenskih brigadirjev, ki v Beli krajini opravljajo prostovoljna dela za hitrejši napredek pokrajine, ki je med NOB mnogim ostala v spominu kot obljubljena dežela.

Krog stavbe je še nekaj lesenih poslopij, šotorov in prikolica, kar vse uporabljajo brigadirji za prostorčke, kjer gojijo interesne dejavnosti. Trenutno je na delu druga izmena z brigadami iz Radovljice, Šiške in Radelj ob Dravi, v štabu pa je vsega skupaj pet ljudi, od teh sta dva poklicna tesarja. V Beli krajini imajo za komandantko akcije 23-letno absolventko prve stopnje ekonomije, doma iz Bereče vasi v metliški občini. Mateji Krštinc pomagata v štabu še Ilinka Todorovski, odgovorna za interesne dejavnosti in Mojca Vrlinič, ta skrbi za naselje. Tri mlada dekleta, vse tri domačinke, niso od muh, saj znajo življenje v lokevskem naselju organizirati tako, da se brigadirji vračajo. Ni še teden dni delala na trasi druga izmena, ko se je pri vratih pojavilo pet brigadirjev prve izmene iz kamniške brigade, rekoč: »Nazaj smo prišli, ker nam je tu lepše kot doma in ker brigadirskega tovarištva ne moremo pogrešati.«

Ta primer je mladim štabovkam lahko najlepše priznanje.

»Ne bi govorila o delu na trasi, ta hip kopljemo vodovod Hrast — Ravnace, kamor na 20 kilometrov oddaljeno delovišče vsak dan z avtobusom vozimo brigadirje, pač pa o brigadirskem življenju,« pravi komandantka Mateja Krštinc. Mladim iz raznih krajev Slovenije namreč v brigadi pomeni sklepanje prijateljstev in tovarištva, na kakršnega redko naletiš v vsakdanjem življenju. To pa je ena od vrednot, ki jo mladi danes nasploh pogrešajo. Imamo tudi 11 raznih krožkov, vrsto športnih srečanj, večeri pa so izpolnjeni s programom v naselju, z obiski kinopredstave v Črnomlju, obiskom diska enkrat v tednu in podobnimi razvedrili, ki so mladim všeč. Da pa ne bi kdo mislil, da se po fizičnem delu le zabavamo, naj poudarim, da zelo dobro dela naš debatni krožek in da je izreden interes za računalniški krožek. Kdor prvič pride v brigado, ga na enem prvih brigadirskih večerov »krstimo«, je z nasmehom pravila komandantka Mateja. »V šaljivem programu imamo tudi brigadirske poroke, brez petja in glasbe pa sploh ne gre.«

Izredno dobro je sodelovanje z domačini. V prvi izmeni so imeli na Lokvah tudi brigado Rdečega križa, ki je pomagala ostarelim občanom pri kmečkih delih, drugi so s patronažnimi sestrami hodili na teren obiskovat bolehne, vzgojiteljska enota pa je organizirala brigadirske vrtce.

Mateja Krštinc

Za lep uspeh lahko brigadirji štejejo dejstvo, da so imeli letos v brigadirskem vrtcu 15 otrok iz bližnjega romskega naselja. Vsako jutro so jih šle brigadirke iskat in jih opoldne pripeljale nazaj. Brigadirski vrtec pa je bil tudi na Otovcu.

Poizkus romskega vrtca so imeli tudi že v prejšnjih letih, ampak se ni obnesel. Resda vseh 15 letošnjih Romčkov ni redno hodilo med brigadirje, kjer so se igrali, risali in peli, ampak 10 jih je ostalo vse do zadnjega.

Ker popoldne brigadirji sami od sebe hodijo pomagat tudi kmetom pri spravilu krme ali pridelkov, so jim ti hvaležni. Prvi brigadirski izmeni pa so Drašičani pripravili pravo presenečenje. Običaj je, da jim pri delu nudijo malico kot ostalim pomagačem, ampak v Drašičah so organizirali še posebno slovo: spekli so odojka, ženske so napekle peciva, možaki pa so primaknili tudi nekaj litrov domače pijače. »Take gostoljubnosti še nismo doživeli in je ne bomo pozabili,« so hiteli pripovedovati brigadirji, ko so se poslavljali od prijaznih Belokranjcev.

Kot posebnost letošnje akcije velja omeniti še 7-letno Tolminko, ki je prišla v brigado z očkom tesarjem in je ostala v prvi izmeni vsem v spominu. Dekletce je pomagalo na trasi nositi vodo ali torbico s prvo pomočjo, če pa je bilo utrujeno, je ostalo v naselju v brigadirskem vrtcu. Imeli so tudi zakonski par iz Kamnika, v drugi izmeni pa je bil veteran, 54-letni mentor pobratenih brigadirjev iz Srbije, ki so prišli z Radovljiško brigado.

Čez hrano se v lokevskem naselju ne pritožujejo. Vozijo jo namreč naravnost iz Hotela Smuk v Semiču, kjer znano dobro kuhajo. Če pa se komu le naredi nekaj večjih žuljev ali mu iz nosa prehudo curlja, ga takoj odpeljejo v bližnji zdravstveni dom. Drugih nevšečnosti za zdaj še ni bilo.

RIA BAČER

Raziskovalni tabor

OSVEŽUJOČ STIK Z ZEMLJO

Vse pogosteje je slišati, da se je mladinsko prostovoljno delo preživelo. Mladi verjetno ne vidijo mikavnosti v tem, da so le zastonjska delovna sila s krampi in lopatami. Po drugi strani pa se nabirajo izkušnje z raziskovalnimi tabori. Mladi v njih lahko preverjajo svoje strokovno znanje, si nabirajo manjkajoče izkušnje, ob vsem pa poprimejo tudi za trdo delo.

Konec tedna je bil zaključen kmetijski raziskovalni tabor v Sevnici. Komisiji za kmetijstvo pri republiški konferenci ZSMS je uspelo vanj vključiti 33 študentov kmetijske usmeritve in nekaj učencev v kmetijskh srednjih šolah. Znano je, da se zadnje leto na kmetijske šole vpisuje vse več mladih, ki ne izhajajo s kmetij. Na tem taboru so živeli in delali na vasi, večina udeležencev je bila kmečkega porekla.

Vodja tabora Emil Erjavec, študent II. letnika agronomije iz Murske Sobote, meni, da bi morali v naslednjem letu nadaljevati s takšno obliko dela. Mladi naj bi odšli na usmerjene kmetije, kjer se izvaja kakšen večji program.

Za prvič v sevniški občini niso slabo naleteli. Na Križu pod Lisco živi žilava skupnost kmetov, ki si že nekaj let prizadeva na tem pravzaprav gorskem svetu izkrčiti znatne površine za pašništvo. »V začetku pri meni, Beciju, Jamšku in Zabasuju ni bilo nito osem

hektarjev pašnikov, sedaj pa so ti mladi ograjevali že skoraj 70 hektarjev,« je povedal kmet Ivan Pompe. Pri njem je bil tudi sedež tabora.

Kjer je bil še pred leti slab gozd, se v blagem naklonu zeleni trava. Manjši del tega zemljišča je že zgledno poapnel. Pri Beciju še rohnita buldozerja. Ves čas so se na tem terenu srečevali še z eno nevšečnostjo, številnimi izviri in zamočvirjenostjo. Vode zmanjka šele v višini domačije. Pompetovi so si morali napeljati vodovod iz več kot dva kilometra oddaljenega zaselka Lisce. Kmet Ivan Pompe si je za delo omislil kar rovokopača. Njegov sin Lado je postal tako vešč tega stroja, da zanj domala nobena strmina ni prehuda. Če se kolesa zavrtijo v prazno, se pomika po strmini in med drevesi kot nekakšna gosenica s pomočjo prednje in zadnje žlice stroja.

In kaj je tod delala brigada krtov, kot so domačini krstili udeležence kmetijskega raziskovalnega tabora (KRT)? V krški pašni skupnosti so postavili na stotine metrov ograje za zmogljivega novozelandskega električnega pastirja. V pičlem tednu so se v novih čredinkah pasle Pompetove telice, zatem tudi krave. Pri temeljni organizaciji kooperantov sevniškega (Mercator) Kmetijskega kombinata so pripravili seznam šestih kmetij, kamor so brigadirji odhajali na delo v manjših skupinah. Večinoma so bile to živinorejsko usmerjene kmetije. Nekaj sadjarjev je izrazilo željo, da bi delalo v kombinatovih nasadih jablan.

Zanimivi so bili večeri. Mladi so želeli spoznati običajno vaško življenje. Vrsta večerov je bila izpolnjena s tematskimi razgovori. Vodili so jih naši znani kmetijski strokovnjaki. Na enem takih večerov je o konzerviranju krme govoril dr. Janez Verbič. Ta strokovnjak ne navaja le teorije, marsikaj vse preizkusi na svoji kmetiji. Dipl. inž. Jože Luževec iz ljubljanskega kmetijskega zavoda se je brigadirjem pridružil že med delom na Becijevi kmetiji. Večerno predavanje o pašništvu je ponazoril s številnimi diapozitivi. Opozoril je, da je ta čas v Sloveniji v zaraščanju 382.000 hektarov nekdanjih kmetijskih površin. Raziskoval je zanimive zapiske o pašništvu v Savinjskih planinah pred stoletjem. Marsikaj, kar so takrat naši kmetje že delali, kaže danes obuditi. Prenekateri od teh mladih brigadirjev bo po študiju postal kmetijski pospeševalec. Svetoval je, kdaj pristopiti h kmetu. En večer je bil namenjen za srečanje s predstavniki slovenske zadružne zveze.

Na kmetijah bi se morali ukvarjati celo z računalništvom. Dr. Janez Pogačar in inž. Adolf Pen sta pripravila večer o linearnih programih.

Brigadirji so v okviru dogovorjenih nalog sproti povedali svoje mnenje o urniku naslednjega dne. Kmalu se je pokazalo, kdo ima nagnjenje za živino in hlev. Dobrodušni gospodar Pompe si še sedaj ne more kaj, da se ne bi nasmejal ob nekaterih dogodivščinah. Tako mu je eden od brigadirjev ob prezgodnji telitvi dvojčkov resno sporočil, da leži v hlevskem jarku neka mesa. Ljubljančan je prišel do novega spoznanja iz prve roke.

Brigadirji se bodo v lepe kraje pod Lisco še vračali nekateri s seminarskimi in diplomskimi nalogami, drugi, da obudijo spomine. Minulih štirinajst dni ob delu na zemlji med prijaznimi ljudmi ne bo zlepa pozabljenih.

A. ŽELEZNIK

? VAŠE VPRAŠANJE, NAŠ ODGOVOR !

ČRNA KRALJICA MOČVIRIJ

Kaže, da bo naša nova rubrika »Vi sprašujete, mi odgovarjamo« zaživela. Minuli teden smo že dobili nekaj več vprašanj, med njimi je bilo najbolj zanimivo tisto, ki ga je zastavil Anton Bahor iz Novega mesta. Pred dnevi se je peljal po avtocesti proti Zagrebu. V krakovskem gozdu je avto dohitel velikega ptiča, podobnega štorklji, ki je letel nekaj časa vzporedno z avtom, potem pa so bili jekleni konji seveda močnejši in je ptica zaostala. Bahor pravi, da je bila ptica črna, prsi pa je imela bele, videl jo je iz neposredne bližine, saj je nekaj časa letela le dva ali tri metre od avta.

Iz Bahorjeve pripovedi je mogoče z veliko zanesljivostjo reči, da je videl črno štorkljo (Ciconia nigra), ki je pri nas zelo redka, gnezdi pa samo v Krakovskem gozdu in mogoče še ob Ljubljanskem barju. Doseže skoraj meter dolžine, ima v glavnem črno perje kovinskega leska, le prsi, spodnji del telesa in stegna so beli. Kljun in noge so temno rdeči, pri mladih ptičih zelenkasti. Od bele štorklje jo takoj ločimo po svetlečem se črnem zgornjem delu telesa. Je veliko manj družabna kot bela štorklja. Živi v gozdovih, gnezdo najraje dela na drevju. Leti z iztegnjenim vratom in pogosto jadra. Ljubi mirna gozdnata območja v bližini barja ali močvirja. Hrani se z manjšimi in majhnimi živalmi, najraje z ribami. Gnezdi vedno osamljeno, na visokem drevju, včasih tudi na skalnih stenah. Gnezdo črne štorklje je veliko. Ptica znese 4 do 5 motno bleščečih se jajc, velikih 65 krat 49 mm. Prezimuje v tropični in južni Afriki ter Indiji. Pri nas je zelo redka, Anton Bahor je imel veliko srečo, da jo je videl iz take bližine.

Izrabili smo priložnost in na tem mestu povedali nekaj več o pomenu ptičev za naravo in človeka. Poudariti je treba, da je nesmiselno govoriti o koristnih in škodljivih ptičih, kajti vsaka vrsta ima določeno vlogo v naravi, v prehranjevalni verigi, bodisi da lovi druge živali ali da te love njo. Vsaka vrsta se je kar najbolj prilagodila svojemu načinu življenja. Zato moramo vedno, kadar govorimo, da je kakšna vrsta škodljiva, posebej naglasiti, da je škodljiva nam, torej človeku.

Poslanstvo ptičev je ohranjati pravo razmerje med predstavniki različnih vrst živali, pa naj bodo to žuželke ali mali glodalci. Ujede imajo pomembno vlogo kot naravni selektorji, ker lovijo predvsem stare in onemogle ali bolne živali. Prav težko si je zamisliti, koliko različnih žuželk polovijo vsak dan mali ptiči pevci, predvsem tedaj, ko hranijo zarod. Med ptiče, ki uničijo še posebno veliko mrčesa, sodijo predvsem sinice, brglezi, plezalčki, muharji, kraljički in lastovke.

Nikakor pa ne bi smeli pozabiti tudi velikega estetskega pomena ptičev, v stiku z njimi se ljudje neprestano učimo in plemenitimo.

Narodopisje

SLASTNE LEPOTE

V okviru Vinske vigredi v Metliki vsako leto pripravijo tudi razstavo značilnih belokranjskih jedi, ki privabi številne obiskovalce. Mlajši lahko le še tu vidijo jedi, ki so bile nekdaj na vsakdanjem jedilniku belokranjskih ljudi, starejši pa se ob pogledu na te jedi spomnijo svojih mladih let. Hkrati so take razstave pomembne tudi z narodopisnega stališča, saj so značilne jedi neke pokrajine del narodnega življenja in njegovega bogastva. V takih jedeh se na določen način kaže način življenja ljudi, ki so jih pripravili in jedli, je velika izkušnja in ne nazadnje tudi estetska vrednota, saj jedi nikoli niso pripravljali zgolj kot hrano, ampak so jim vedno in jim še danes skušajo pridati tudi estetski videz. Koliko lepote je v poticah, pogačah, vezilih, božičnikih, koliko iznajdljivosti, spretnosti, znanja, prizadevnosti, ljubezni, skratka — ljudskega duha!

Razstavo vedno pripravi aktiv kmečkih žena pri metliški Kmetijski zadrugi. Ta aktiv združuje kar 450 žensk iz te male belokranjske občine, mentorica pa je Marija Starc. »Namen te kulinarične razstave je med drugim prikazati značilne belokranjske jedi ob raznih priložnostih. Zbiramo recepte in poiščemo starejše ženske, ki še znajo pripravljati jedi, ki so jih naši predniki jedli ob košnji, mlačvi, žetvi, ob rojstvih in smrtih, o Božiču, na Martinovo in ob ohcetih. Za letošnjo razstavo smo se odločili, da bomo prikazali jedi, ki so jih nekdaj pripravljali ob mlačvi v Drašičih. Pri pripravi jedi za razstavo je letos sodelovalo več kot 70 žensk iz skoraj vseh vasi v metliški občini,« je povedala Starčeva.

V prejšnjih časih so mlatili avgusta. Prvi zajtrk je gospodinja pripravila ob 5. uri zjutraj, in to bel kruh in žganje. Pravi zajtrk je bil ob sedmih: bela kava, beli žganci z ocvirki in šmorn. Dopoldanska malica je bila ob desetih, jedli pa so kruh, slanino, kuhana jajca, za pogasitev žeje pa so seveda pili vino. Delo pri mlačvi je bilo naporno in so delavci morali pogosto jesti, da so si obnovili moči. Južinali so opoldne, na jedilniku pa je bilo zelje s fižolom ali grahom, kot mu pravijo v Beli krajini, kuhana šunka, krompirjeva solata ter seveda nepogrešljiva kruh in vino. Popoldanska malica ali mala južina, kot so ji rekli, je bila na vrsti ob štirih popoldne, v glavnem so pojedli tisto, kar je ostalo od južine, po končanem celodnevnem delu pa so se mlatiči zbrali pri večerji, za katero so največkrat pripravili kokošjo obaro z žličniki, pire krompir, sledila je gobja jed, nadevana teletina, zelena solata, za posladek prosta potica, odveč je govoriti, da so vse te dobrote zalivali z dobro domačo kapljico, ve se, da Belokranjci pijejo v glavnem belo vino.

Gospodinje so se posebej rade izkazale ne samo pri pripravi jedi ob velikih delih, kot so bila košnja, žetev, mlačev, ampak tudi ob raznih praznikih, ki so prinesli malo več veselja in sproščenosti v vsakdanje težko in največkrat revno življenje. Za martinsko večerjo ali godovanje so povabili prijatelje, da so skupaj proslavili veseli dogodek. Za Martinovo je bila večerja še posebej bogata in obilna, saj je krst vina še danes za belokranjske vinogradnike velik praznik, poleg tega jih pa v tej deželi ni malo, ki na ta dan praznujejo god. Martinska večerja se je začela z govejo juho z rezanci, sledila je kuhana govedina s hrenom, pražen krompir, nadevana kokoš z mlinci, od solat so bile največkrat na mizi rdeča pesa, krompirjeva in zeljna, za konec so prinesli kuhane češplje, za posladek je bila orehova potica, posebnost Drašičev pa so bile gobice. Zanje so pripravili gostejše testo, tako kot za palačinke, ki so ga vlili v modelčke v obliki gobic, to so ocvrli, nadevali s kremo, potem še »likovno« obdelali in s tako pripravljenimi gobicami obložili mesne jedi. Danes zna take gobice pripraviti menda samo še ena kuharica, Kraševčeva Marija iz Metlike, ki jih je naredila tudi za kulinarično razstavo za Vinsko vigred, kjer so si jih s posebnim zanimanjem ogledovali številni obiskovalci. O tej jedi pa tudi o vseh ostalih in celotni razstavi je Janez Vokač, učitelj kuhanja in kulinarični strokovnjak iz novomeške gostinske šole, govoril v presežnikih. Ena zanimivih posebnosti razstave je bil tudi kruh, imenovan božičnik, ki so ga včasih pekli za božični večer. Kruh so bogato okrasili z raznimi figuricami iz testa, predvsem ni smel manjkati Jezušček v zibki.

Svoje dni so v Beli krajini pekli več vrst potic. Od kvasnih so gospodinje najraje pekle orehovo, rožičevo, medeno, pehtranovo, rozinovo in ajdovo. Slednjo so največkrat spekle pozimi, ko se je ob cofanju perja za blazine in pernice zbrala v hiši vsa vas in so to delo spremenili v lep družabni dogodek. Podobno je bilo tudi ob ličkanju. Belokranjska posebnost so tako imenovane proste potice, to so potice iz vlečenega testa, za nadev pa se uporablja skuta s smetano oziroma sama smetana ali škrlupec, kot ji pravijo domačini. Če je pri hiši zmanjkalo kruha in je bilo treba na hitro pripraviti jed, so spekli prosto pogačo, za kar je potrebna samo voda, moka, sol; tako pripravljeno testo so razgrnili po pekaču, spekli v pečici, povrhu namazali z raztepenim rumenjakom in potrosili s kimljem. Prosta pogača gre dobro k pijači, navada je, da jo lomijo, nikakor ne režejo, pa toplo je treba jesti. Dandanes jo spet več pečejo, zlasti jo radi pripravijo, kadar gredo na delo v trtje ali na nedeljski izlet k zidanici. S seboj vzamejo domačo klobaso, vino je pa tako in tako tam.

S spremenjenim načinom življenja, hitrejšim življenjskim ritmom, industrializacijo, vedno bolj intenzivnim kmetovanjem in praznjenjem vasi so se življenjske navade močno spremenile. Stoletni ritem utečenega življanja in dela se je porušil. Z načinom življenja so se spremenile tudi prehrambene potrebe in navade belokranjskega človeka. Danes prevladujejo hitro pripravljene, tako imenovane instant jedi. Ne časa ne volje in niti znanja ni več za kuho in peko jedi, ki so bile vsak dan na mizi še pred 50 in manj leti. Nikakor pa ni prav, da te jedi povsem izginjajo, da je treba iskati starejše ženske, ki jih še znajo pripraviti. »Kdaj bomo lahko značilne belokranjske jedi naročili v belokranjskih gostilnah?« je kot vprašanje in opozorilo zapisal eden od obiskovalcev razstave v knjigo vtisov. Mar bo res vse to narodno bogastvo preplavil vonj čevapa in na kol nataknjen odojek?

A. BARTELJ

Zdomci

BRANIK SLOVENSTVA

Za dan borca je kulturnim skupinam iz sevniške občine vrnila obisk folklorna skupina naših delavcev na začasnem delu v Zvezni republiki Nemčiji »Ljubljana« iz Essna. Pred dvema letoma je na njihovi petletnici pel oktet Boštanjski fantje. Prav ganljiva je vztrajnost, s katero negujejo ljubiteljsko dejavnost naši zdomci daleč od domovine.

Duši društva »Ljubljana« sta sevniška rojaka. Jože Košar z Žigarskega vrha je predsednik, šegavi povezovalec med posameznimi plesi Tone Bauman pa izhaja s sosednjega hriba — Metnega vrha; v društvu je podpredsednik.

»Na Westfalskem deluje ta čas pet društev naših delavcev, s tako aktivno folkloro pa se ne more pohvaliti nobeno,« se ponosno pohvalita Jože in Tone. Večina drugih društev neguje razne športne zvrsti. Naše delavce v Essnu in okolici so združili prav gorenjski plesi. Bilo je leta 1977. Kasneje so ustanovili še otroški harmonikarski orkester. Avgusta bodo izdali svojo ploščo. »Kjerkoli v Nemčiji nastopimo, nas po nastopu poišče kakšen rojak in se zanima, kako delamo,« navaja Jože. Skupaj z otroško skupino jih je v nošah 28. Na zadnji obisk v domovini je zaradi daljave in dela prispelo šest parov.

Na prvi pogled se pri delu srečujejo s podobnimi težavami kot kulturne skupine v domovini: vprašanje denarja, predvsem pa jih pesti pomanjkanje mentorjev. Resda prihajajo iz Ljubljane razne note in knjige, vendar to ne more nadomestiti živega stika. Jože Košar in Tone Bauman menita, da bi bilo za naše klube v tujini neprecenljivo, če bi bili občasno deležni pomoči usposobljenih mentorjev iz domovine. Prišli naj bi za kakšen teden ali deset dni. »To bi bilo posebno koristno za naše otroke. Vedeti morate, da ne živimo skupaj. Ena družina na enem koncu, druga zopet drugje. Otroci se z nemškimi vrstniki kajpada pogovarjajo v nemščini. Nemalokrat jih zanese, da nadaljujejo v tem jeziku tudi, ko pridejo skupaj z našimi vrstniki. Resda imamo dobro slovensko dopolnilno šolo v Essnu, vendar je sproščeno društveno delo lahko pomemben branik slovenstva,« menita.

Že v Essnu so se pripravljali, da razširijo svoj spored od gorenjskih plesov še na belokranjske. Skupni nastopi s folklorno skupino Antona Umka—Okiškega iz Boštanja so bili koristen način, da se s tem pobliže seznanijo. Zbrano so sledili slehernemu koraku Boštanjčanov, bliskali so fotoaparati. Prečej so se domenili za kratek tečaj.

Društvo naših delavcev, kot je »Ljubljana« v Essnu, je po svoje tudi stik druge dežele z našo kulturo in izročilom. Naši folkloristi namreč mnogo nastopajo pred nemškim občinstvom. Navsezadnje tako tudi prihajajo do denarja za društveno blagajno. Samo za najemnino za društveni prostor odštejejo letno 3.500 nemških mark. Prostore so opremili z udarniškim delom. Od podobnih skupin se razlikujejo še po nečem. Nekaj plesalcev je Nemcev. Harmonikar je sicer naše gore list, vendar je bil rojen v Zvezni republiki Nemčiji. Hans se enako prešerno veseli, poje, pleše in vriska, kot bi bil Slovenec. Pospremi jih na večini obiskov Jugoslavije. Hvali tovarištvo v skupini in nasploh priznava, da se imajo dobro.

Med petdnevnim obiskom v sevniški občini ni bilo dneva, da kljub poletni vročini narodnih noš ne bi oblekli po nekajkrat na dan in zaplesali. Zaplesali so tudi kar na cesti pred sevniškim hotelom, ko so stopili iz avtomobilov. Za konec tedna boštanjska folklora ponavadi pleše gostom v čateških Termah. Pridružili so se jim. Naslednji dan so plesali ob novem sevniškem bazenu. Nadvse prisrčno jih je zvečer sprejelo občinstvo v Boštanju. Tudi tradicionalni izseljenski piknik na škofjeloškem gradu ni minil brez njih. Na koncu so se udeležili še srečanja harmonikarjev sevniške občine na Studencu. Seveda so zaplesali.

Jože Košar in Tone Bauman nimata skrbi le z delom v tujini in razdaljo do doma, temveč sta tudi graditelja. To najtrdneje potrjuje, da se nameravata nekoč vrniti. Oba zidata hiši v rojstnih krajih. Jože je med nemškimi gradbinci že skoraj 15 let. Pravijo, da daleč naokoli ni spretnejšega polagalca izravnalnih podov, Jože je šofer. Avgusta bo minilo 20 let, odkar je zdoma. Oba imata ta čas na svojih hišah zidarje, vendar se je kar težko odtrgati od skupine in skočiti za hip pogledat, kako napreduje gradnja. Ko zaigra harmonika in fantje zavriskajo, občinstvo pa ne skopari z aplavzom, so skrbi pozabljene. To jih v skupini tudi najbolj združuje: Pomurce, Bizeljance, Gorenjce in še koga. V Essnu nastopajo s praporom in imenom našega glavnega mesta. Povsem zase so ob zadnjem obisku rezervirali kotiček v Portorožu, česar so bili veseli posebno otroci. Verjetno pa so (med dopustom) zaplesali tudi tam.

ALFRED ŽELEZNIK

obzorja knjižna

PREBRALI SMO

Čudovite gore

Kaj lahko nagne petdesetletno Škotinjo, rojeno na Irskem, da se za stalno naseli v mali deželi, kjer ljudje govorijo jezik, komaj da še komu na svetu razumljiv, razen njim samim? Mladostne navdušenosti pri teh letih ne gre jemati v poštev, izbire življenjskega tovariša tudi ne, a vsekakor mora stati v ozadju močna navezanost. Kakšna? V primeru gospe Fanny Susan Copeland je odgovor znan — ljubezen do gora.

Ta Škotinja je vzljubila slovenske gore, prekrižarila jih je po dolgem in počez, pisala o njih v angleških revijah in tako pomagala v svetu širiti glas o naši domovini. Starejše generacije anglistov, ki so študirali med obema vojnama, se je spominjajo kot lektorice za angleški jezik na ljubljanski univerzi, še bolj pa so gospo Copelandovo poznali ljubitelji planin in gorniki. Dostikrat so jo srečali, ko je s palico ali cepinom v rokah hodila po znanih in manj znanih planinskih poteh ali pa se v družbi drznih gornikov lotevala tudi zahtevnih vzponov. Danes počiva na pokopališču na Dovjem, kot si je želela za življenja.

Zelo pozno in s komaj opravičljivo zamudo smo nedolgo tega dobili v slovenščino prevedeno njeno knjigo Čudovite gore. Prevod je izdala Državna založba Slovenije, potem ko so druge založbe knjigo opustile iz svojih programov, in gre založbi za to potezo vsekakor priznanje. Izvirnik Beautiful Mountains je izšel že leta 1931 v Veliki Britaniji in je tisti čas sodil med dobro gorniško literaturo, da o pomenu širjenja vednosti o takrat malo poznanih slovenskih Julijskih Alpah in sploh o slovenskem narodu sploh ne govorimo. Slovenska izdaja je ohranila ilustracije Eda Deržaja, za prevod pa je poskrbel znani pianist in velik ljubitelj gora ter tudi planinski pisatelj Marijan Lipovšek, ki je napisal občuteno spremno besedo o pisateljici in njenem delu.

Čudovite gore prinašajo krajše in daljše opise naših gora, starih pripovedk o njih ter doživljanj pisateljice v njihovem okrilju. Mestoma gre za živopisno popisovanje, drugje se avtorica dvigne do višin gorniškega eseja in na mnogih mestih zazveni čista literatura. Četudi ponekod zazveni pisanje odmaknjeno in v romantični maniri, pa je branje zanimivo, ne samo zaradi tega, ker naš svet vidimo z očmi tujke, marveč tudi zaradi pisateljičine razgledanosti, njene duhovne širine in ne nazadnje tudi pisateljske spretnosti.

M. MARKELJ

Dve iz Zenita

Nikjer ni zapisano, da je treba na počitnicah brati samo šund vseh vrst, splača se tudi za oddih vzeti v roko dobro knjigo, saj nikakor ne drži, da so tako imenovane dobre knjige dolgočasne, utrujajoče in zelo zahtevne. Med njimi so tudi takšne, od katerih se bralec le stežka odtrga. Tokrat predstavljamo dve knjigi iz zbirke Zenit, ki jo izdaja Mladinska knjiga in so primerne za dopustniško branje.

Prva knjiga je roman Japonski vojak pisatelja starejše generacije japonskih pisateljev Simote Seidzija. V njem je pisatelj obudil vzdušje japonskega militarizma, ki je prežemal vojno Japonsko, vendar je militarizem pokazal v drugačnem okolju, kot smo ga vajeni. Dogajanje romana je namreč postavil v avstralsko ujetniško taborišče, kamor so vtaknili skupino japonskih vojakov, zajetih na nekem tihomorskem otoku, kjer so opravljali svojo vojaško dolžnost. Po starem samurajskem vojaškem kodeksu je za vojaka ujetništvo sramota, ki jo lahko častno spere samo samomor. Tako so ujetniki v mučnem razcepu med dolžnostjo in voljo po preživetju, ta položaj pa vodi njihova čustvovanja in razmišljanja. Ob tem pisatelj na skoraj dokumentaren način razgrne pred bralcem grozote vojne na Tihem oceanu, torej tisto stran druge svetovne vojne, ki nam ni preveč znana.

Druga knjiga sega na področje fantastike, in sicer gre za roman Softwar, mehka vojna, ki je v izvirniku izšel šele pred dobrim letom. A že v tako kratkem času je doživel nekaj

prevodov v druge jezike, po njem pa so začeli tudi snemati film. Slovenci tokrat nismo nič zaostajali, samo smo dobili prevod Mehke vojne zelo hitro. Kot avtorja sta zapisana informatik Thierry Breton in strokovnjak za književnost Denis Beneich. Že po avtorjih je razvidna ena od značilnosti knjige, da je namreč leposlovno delo, ki pa temelji na strokovnosti, v tem primeru poznavanju računalništva. Roman namreč govori o podtaknjeni mehki bombi, računalniškem programu, ki naj bi onesposobil sovjetsko računalniško mrežo, kadar bi to bilo v interesu Američanov, od katerih sovjeti kupujejo programsko opremo. A zadeva se zaplete in razpleta drugače, ker pač nastopi »človeški faktor«, spomini, ljubezen ipd.

Roman je aktualen, napisan za današnji čas, saj govori o stvareh, ki bi se zlahka, če se celo že ne godijo, pripetile zdaj in tu.

Ivan Grozni

Ime vse pove — pravi latinski pregovor. In če za kakšno ime to velja, potem gotovo, velja za ime ruskega carja Ivana IV. Groznega (v ruščini Strogi, Grozeči), ki se je zapisal v zgodovino kot sicer uspešen državnik, osvajalec kanatov Kazana in Astrahana, pospeševalec trgovskih in drugih stikov z zahodno Evropo, pobudnik osvajanja sibirskih prostranstev, toda hkrati je z mnogimi grozodejstvi upravičeval svoj pridevek Grozni, ko je na notranjem področju izvajal politiko strahovlade ob podpori slovitih opričnikov, ki so zvesto izpolnjevali tiranove ukaze. Žrtve okrutnega carja so bili posvetni in cerkveni dostojanstveniki, zaukazal je pokol prebivalcev Novgoroda, ne nazadnje pa strašni lik dopolnjuje tudi podatek, da je leta 1582 svojeročno ubil svojega najstarejšega sina. Bremena slabe vesti si je lajšal z dolgotrajnimi posti in molitvami.

Po tem skopem orisu je dovolj razvidno, da gre za zanimivo in zapleteno osebnost, ki je pritegnila zanimanje mnogih zgodovinarjev in literatov. Še dandanašnji različno ocenjujejo Ivana Groznega: eni ga obsojajo, drugi pa hvalijo. Omenimo mimogrede, da je Karl Marx občudoval njegov diplomatski in organizacijski dar, Lenin in Stalin pa sta v njem videla utemeljitelja ruske centralizirane države, medtem ko je v veliki ruski enciklopediji zapisan kot »eden največjih prosvetiteljev tedanjega časa«.

Torej res osebnost, ki kar kliče po literarni upodobitvi. Nič nenavadnega, da je veliko del napisanih na to temo, znan je tudi mojstrski Eisensteinov film. Med biografijami pa ni neopazna romansirana biografija Henrija Troyata, znanega pisca biografskih romanov, dramatika in člana Francoske akademije. Troyat je slovenskim bralcem dobro poznan, saj imamo prevedenih precej njegovih knjig. Tem se je nedolgo tega pridružil še roman o Ivanu Groznem, in sicer ga je izdala Državna založba Slovenije v knjižni zbirki Biografije.

Osrednji pripovedi je v knjigi dodana obsežna kronologija s sočasno preglednico življenja Ivana Groznega, dogodkov v Rusiji in v svetu ter pomembnih kulturnih dosežkov. Kot se za vsako resnejše delo spodobi, je knjigi dodano tudi imensko kazalo.

MiM

iz izložbe

Za današnji čas je v nasprotju s pričakovanji, da se bodo narodi začeli stapljati v velike nove narode, kot imamo primer v Ameriki, značilno prav obratno dogajanje. Že uveljavljeni veliki narodi pokajo in prebujajo se že skoraj pozabljeni evropski narodi in etnične skupine, kot so Katalonci, Baski, Retoromani. Veliko je tudi narodov, ki so prav zdaj v procesu graditve svoje narodne zavesti, ne nazadnje imamo pri nas v Jugoslaviji dovolj očiten primer prebujanja in oblikovanja narodne zavesti pri Makedoncih in v že mejah nacionalizma pri Albancih na Kosovu. Za večnarodno državo, kot je Jugoslavija, je zatorej razumevanje naroda toliko bolj pomembno. In ker smo Slovenci že dograjen narod, je mogoče v našem dosedanjem razvoju, katerega meje lahko postavimo vse tja do Primoža Trubarja, slediti procesom oblikovanja in graditve narodne zavesti.

Tak časovni pregled skozi razvoj misli o slovenstvu je pripravil literarni zgodovinar Jože Pogačnik v knjigi Slovenska misel, ki je pred kratkim izšla pri Cankarjevi založbi. Urednik je v ta skoraj 500 strani obsežen zbornik esejev o slovenstvu uvrstil zapise 39 avtorjev, ki so razmišljali o slovenstvu, seveda vsak iz perspektiv svojega časa in tedanje stopnje razvoja slovenskega naroda. Tako sledimo mislim protestantskih piscev, od Trubarja, Bohoriča in Pohlina, ki so skušali postaviti temelje slovenski rodovni identiteti, izoblikovati samostojno slovensko občestvo in utrditi njegovo zgodovinsko zavest, pri čemer so v središčno točko postavljali knjigo, se pravi kulturo. Potem sledimo mislim Slomška, Bleiweisa in drugih prosvetiteljev, pa ostrim Levstikovim pogledom, do glasov o proletarskem duhu slovenskega naroda, njegovi zavezanosti socializmu kot družbenemu redu in skupnosti ostalih jugoslovanskih narodov, od Cankarja, Kristana, Gosarja ter vse do Kardeljevih dognanj ter filozofskih premislekov Kocbeka, Pirjevca, Urbančiča in Rebule.

Na posameznih postajah 400-letne poti, ki jo je prehodila ideja slovenstva, se izrisujejo različna vprašanja, zdaj je poudrjeno to, zdaj ono, a poglavitne ostajajo tri stalnice, ki se niso spremenile od samih začetkov narodnega zavedanja do sodobnosti: narodna identiteta, kultura kot osrednji narodov izraz in integriranost slovenstva v svetovne kulturološke procese.

Branje tega zbornika ni samo zgodovinski pregled, marveč misli, izražene v teh esejih, spodbujajo h kritičnemu razmišljanju sedanjega trenutka, lahko pomagajo tudi uravnavati prakso, da postane skladna s stoletnimi silnicami in tako zgodovinsko utemeljena, bližja resničnemu bistvu bivanja družbene skupnosti, ki se razpoznava pod pojmom slovenski narod.

M. MARKELJ

Zdravje po domače

Rubrika Domača zdravila, ki že vrsto let izhaja v Nedeljskem dnevniku, ima lepo število bralcev, kar ne kaže zgolj povečanega zanimanja za domače zdravilstvo in naravne načine zdravljenja, temveč tudi sposobnosti pisca rubrike, ki zna širokemu krogu ljudi na jasen in hkrati zanimiv način povedati kaj novega o starih vednostih iz skoraj že pozabljenega ljudskega zdravilskega izročila in o novih znanstvenih ugotovitvah o vrednosti nekaterih starih dognanj. Pisec je magister farmacije Janez Kromar. Strokovno izobrazbo lepo dopolnjuje z bogatimi večletnimi izkušnjami, saj je zaposlen pri delu z zdravilnimi rastlinami od nabiranja, predelave do gojenja in izvoza. O zdravilnih rastlinah je napisal že tudi nekaj knjig. In tem se je pred kratkim pridružila še ena, knjiga Domača zdravila, ki jo je izdala Založba Borec.

Na prvi pogled in po površnem listanju je videti, kot da gre za dokaj neurejeno knjigo, za skupaj zneseno mešanico literature, zeliščarstva, receptov za pripravo čajev in oblog, nasvetov za zdravo življenje, razmišljanj o zdravju in pomenu prehrane za zdravje, skratka za svojevrsten zeliščarski, ljudskozdravilski križkraž. Bralec na straneh knjige naleti na pesmi, na odlomek Kranjčevega Čarnega nasmeha, na opise manj znanih zdravilnih rastlin, na zapise o sadju in zelenjavi pa zapise, v katerih je orisano vse mogoče, od aminokislin, lecitina, zadelavine (propolisa) do kislega zelja, bosanja, bradavic, poletnih drisk in sončnih peg.

Toda branje tega križkraža je prav presenetljivo. Avtor bralca kar potegne v branje z lepo in tekoče napisanim besedilom.

Tako mimogrede srka drobne, a pomembne modrosti in izkušnje, ne da bi se mučil z zapleteno strokovnostjo. Lahko bi rekli, da gre za svojevrsten »dulce et utile«.

Besedilo spremlja veliko risb rastlin, ki so delo Vlaste Kromar — Puntarjeve, nekaj pa je tudi barvnih prilog, za katere je fotografije prispeval dr. Luka Pintar.

M. MARKELJ

OBETAVNI PRVI KORAKI

Robert Lozar je bil eden izmed mnogih učencev črnomaljske osnovne šole, ki so obiskovali likovni krožek, se udeleževali likovnih kolonij v Škofji Loki in Metliki. A čeprav so mu mnogi

dopovedovali, da se v njem skriva nadarjenost za slikanje, je bil prepričan, da slika zaradi veselja. Nadarjenost? Ne, misel na to je celo zavračal, toliko bolj, ker mu nobeno izmed likovnih del, ki jih je ustvaril v osnovni šoli, ni bilo po volji. Pa vendar je nekaj časa razmišljal tudi o tem, da bi po osnovni šoli nadaljeval šolanje na takšni smeri usmerjenega izobraževanja, ki vsaj nekoliko »diši« po likovni umetnosti. A je na koncu le zmagalo prepričanje, naj ima fant po srednji šoli poklic, s katerim si bo zagotovo lahko služil vsakdanji kruh. In tako je Robert odšel na srednjo metalurško šolo v Ljubljani.

»Prav tej šoli in spletu okoliščin v njej sem hvaležen, da danes slikam,« pove Lozar, ki je junija končal 3. letnik srednje šole, za seboj pa ima že 3 samostojne likovne razstave. »V drugem letniku je bilo, ko sem med poukom za kratek čas portretiral sošolca. Pohvalili so me. Zanimivo, toda prav ta pohvala je tako vplivala name, da sem začel slikati. Najprej sem slikal le toliko, kolikor mi je dopuščal prosti čas, ko pa mi je stric Viko, potem ko si je ogledal moja dela, predlagal, da bi lahko imel razstavo, sem neprestano videl pred seboj le še ta cilj,« se spominja Lozar.

Mnogo pridnosti, vztrajnosti in samoodpovedovanja je bilo potrebno, da je Robert v kratkem času, od lanske jeseni do letošnjega februarja, ustvaril toliko likovnih del, da je lahko pripravil samostojno razstavo. Ni mu bilo žal dnevov ob koncu tedna, ki jih je v Črnomlju prebil s čopičem, svinčnikom, ogljem, kredo v roki. Tako so teden za tednom nastajala nova tihožitja, krajine, v Ljubljani pa predvsem portreti in avtoportreti, ki ga tudi sicer najbolj privlačijo. Vendar se za prvo samostojno razstavo ob tednu jugoslovanskega filma v črnomaljskem kulturnem domu ne more zahvaliti le svoji pridnosti, ampak tudi pomoči strica Vika in očeta, soboslikarja, ki je v mladih letih prav tako slikal, a ni imel možnosti razstavljati, svoja dela pa je potem v glavnem podaril.

Prav ta razstava v rodnem kraju je le še potrdila, da lahko od Roberta, glede na to, da je še rosno mlad in samouk, še veliko pričakujemo, če bo ustrezno razvijal svoje sposobnosti. Razstava je bila toliko bolj odmevna tudi zato, ker za Lozarja in njegovo likovno ustvarjanje dotlej celo v Črnomlju niso vedeli. Da pa so njegova dela dobro sprejeli, dokazuje tudi to, da je bilo veliko slik odkupljenih. Prav uspeli portreti, ki v njegovi zbirki prevladujejo, pa so pripeljali k njemu mnoge ljudi z željo, da jih portretira. Sledili sta še razstavi v Ganglovem razstavišču v Metliki ter v Domu izobraževalnega centra Litostroj v Ljubljani, ki po uspešnosti nista zaostajali za prvo.

Čeprav je Robert ustvaril že več kot 150 portretov ter okrog 20 tihožitij in krajin, pa med počitnicami ne bo miroval. Na jesen bi se rad znova predstavil širši javnosti, čas, ko ni šolskih obveznosti, pa je kot nalašč za likovno ustvarjanje.

Lozar se ne zanaša le na svoje sposobnosti, ampak se tudi sam izobražuje. Pri delu s pridom uporablja znanje, ki mu ga je pri likovnem pouku in krožku v osnovni šoli dal mentor Bogo Jakša. Vse to pa mu ne zadostuje. Pogreša združenje belokranjskih likovnih umetnikov, ki jih niti ni malo, saj bi tako združeni lahko pripravili predavanja, kolonije in odkrili še vrsto skritih talentov, ki jih po Robertovem prepričanju v Beli krajini ne manjka. Ta njegova želja je toliko bolj razumljiva, ker se je Robert z vsem srcem že zapisal slikarstvu. Čez leto dni se želi vpisati na likovno akademijo. Besede, ki jih je ob otvoritvi njegove razstave v Metliki izrekla umetnostna zgodovinarka Andreja Brancelj, ko je dejala: »Če se bo Lozar odločil za študij slikarstva, naj mu bo uspešen. A tudi če ne, bomo Belokranjci vedno ponosni na rojaka,« se torej že uresničujejo.

M. BEZEK

OBRAZI

KAJ STE VI ZA ENA VOJSKA?

V sivo zgodnje jutro je bilo slišati le lajež psov in stopanje množice nog, ki so na razgibani vaški poti v poltemi iskale varno oporo. Kdaj pa kdaj je zazvenelo orožje ali hrznil konj, sicer pa ni tišine več rezalo pokanje pušk in lajanje strojnic, na kar je bilo uho zadnje tedne že kar navajeno. Ob koloni je prestrašeno obstala starejša ženica. Prišleci so jo zmotili, ko je hitela pokladati živini. Kaj pa ste vi za ena vojska?« je začudeno spraševala, ko je videla, da ji mimoidoči nočejo nič žalega. »Partizani smo, mamca, partizani!« je čula odgovor, »še danes bomo v svobodni Ljubljani. Le pridite za nami!« Kolona se je izgubljala v megli Ljubljanskega barja, ženica pa je z odprtimi usti strmela za njo, nato pa spustila koš in pohitela sporočit novico v hišo.

Z Jožetom Matkovičem sediva pred njegovo zidanico na Tanči gori in se pomenkujeva o doživljajih pred štiridesetimi leti. Takrat je bil on ena od tistih senc v jutranji partizanski koloni, ki se je spuščala v Ljubljano, osvobojeno slovensko prestolnico. Te poti Jože ne bo nikoli pozabil, saj je pomenila konec vojne in vseh tegob, ki so jo spremljale. Pod nama je s soncem obsijana Bela krajina, na okoli se bohotijo z vinogradi posejani griči in više gori steljniki in gozdovi. »Tukaj gori smo včasih pasli krave,« pokaže Jože z roko na okoliške hribe. »Sedaj je večino pašnikov že porasel gozd. Od takrat se je marsikaj spremenilo. Bilo nas je šest otrok v družini tukaj na Tanči gori. Kruha je bilo premalo za vse, pa smo morali v svet. Bil sem star petnajst let, ko sem povezal culo in se šel učit za čevljarja v Stari trg.«

Kot čevljarski vajenec je moral Jože početi marsikaj, vendar se je tudi marsičesa naučil, predvsem pa poštenega in vestnega dela, za kar mu ni bilo nikoli žal. Mojster je bil v redu in je imel dobrega delavca rad, Stari trg pa je bil takrat kar cvetoče naselje, ki je dobro živelo na račun trgovine in obrtnih storitev za kočevske vasi v notranjosti. Vendar je moral mladi Jože v svet. Najprej ga je čakala vojaška obveznost, potem pa iskanje dela po širni Sloveniji. Šel je v »fremd« in prekrižaril domovino poprek in počez, leta 1939 pa je šel za kruhom celo v Nemčijo, ker pa je bil tam slabo plačan, je odšel še v Avstrijo, ko pa se je pričela po Evropi vojna, jo je mahnil domov in delal v rudniku v Kanižarici, dokler ga ni našel nekdanji mojster iz Starega trga in ga vzel k sebi za poslovodjo. Tako ga je dohitela druga svetovna vojna. Razpad stare jugoslovanske vojske je dočakal pri Zagrebu. Tam se je preoblekel in peš prišel srečno domov, od tam pa naprej v Stari trg. Tu se je kmalu povezal z narodnoosvobodilnim gibanjem in vzdrževal zvezo med Starim trgom in Črnomljem. Fašisti so zaslutili, da v čevljarski delavnici tli odpor. Večkrat so napravili racijo in jih aretirali. Zvedeli niso seveda ničesar, našli pa so nekaj ilegalne literature, kar je zadostovalo, da so jih poslali v internacijo na Rab. Jože se je na Rabu znašel v družbi vseh bratov. Tako je bilo hkrati na Rabu kar šest Matkovičev.

Internacija je bila za marsikaterega Slovenca usodna. Matkoviči so jo preživeli. Jože je bil premeščen na Reko, kjer je zbolel, potem pa delal v delavnici, kar mu je rešilo življenje. Delal je namreč z nekim Italijanom, Sicilijancem po rodu, ki je Jožetu zelo pomagal. Mrzil je Musolinija in fašizem. V delavnici je dobil stik z ilegalnim gibanjem in partizani. Ko je Italija kapitulirala, so bili že organizirani in oboroženi. Prebili so se z Reke. Na Trsatu se je formirala partizanska brigada, vendar je hotel Jože po dolgem času zopet videti rodno Belo krajino. Preko Osilnice je peš prišel domov, ostal poldrugi mesec, potem pa se zares pridružil partizanom, prav tako tudi vsi njegovi bratje.

Vonj po pokošenem senu je pri Matkovičevi zidanici močan, širi se od kopic, ki jih je Jože ravnokar zložil, da bi seno zavaroval pred nočno roso. Kljub štiriinsedemdesetim letom vestno gospodari s svojim vinogradom in zidanico v Tanči gori. Od nje se ne more ločiti in skoraj ne mine dan, da se ne bi iz Dragatuša, kjer sicer stanuje, peš napotil proti domačemu hribu. Mnogo spominov ga veže na ta hrib, lepih in težkih. In ko natoči kozarec, da se vonj tančegorca pomeša z vonjem po pokošenem senu, spomini še bolj oživijo. Kot drobne mravlje so, ki kar naprej begajo sem in tja, na videz brez smisla, pa vendar pred presenečenimi očmi opazovalca zrase lepo in sistematično urejeno mravljišče. In ko se spodaj v vinogradu oglasi črček, je tudi spominov že cel kup. Le kdo bi mogel popisati vse! Nadrobil sem jih le nekaj, za bežen vpogled v življenje Jožeta Matkoviča, delavca, kmeta in borca.

TONE JAKŠE

VSAKDANJI KRUH NA TISOČ NAČINOV

DOPOLDANSKA MAMA

Začenjati predstavitev nekega poklica in utemeljevanje odločitve zanj z ljubeznijo in posebnim nagnjenjem do takega dela bo morda zvenelo kar preveč vsakdanje in obrabljeno, a dejstvo je, da si je dobro opravljanje nekega dela, ki naj bo v zadovoljstvo tako tistemu, ki dela, kot tistemu, ki je od tega dela kakorkoli odvisen, težko zamišljati brez te ljubezni in nagnjenja. Še toliko bolj je to pomembno za poklice, ki imajo najbolj neposredno opravka z ljudmi. Eden takih je poklic vzgojiteljice. Vzgojiteljice skoraj tretjino vsakega delavnika malčkom v vrtcih nadomeščajo mamice in očke, jih varujejo in vzgajajo pa tudi izobražujejo. Si torej lahko predstavljate vzgojiteljico, ki otrok ne bi marala, ki bi ji bilo odveč delati z njimi? Verjetno ne.

Anica Longar iz Dolenjskih Toplic že štirinajst let v dopoldanskem delavniku nadomešča mamico otrokom v vrtcu na Mestnih njivah v Novem mestu. Tukaj je dobila prvo zaposlitev, ko je leta 1971 v Ljubljani končala petletno vzgojiteljsko šolo, na katero jo je gnala povsem jasna želja po delu z otroki in to prav z mlajšimi. Na Mestnih njivah je ostala vse do danes z dvema prekinitvama leta 1973 in 1980, da je rodila sina in hčerko. Na delo se vsak dan vozi iz Dolenjskih Toplic, kar pa ji ni težko, saj ima delo prav v tem vrtcu rada in v njem uživa. Vrtec na Mestnih njivah se nekoliko razlikuje od drugih. Deluje v bloku, v dveh delno preurejenih stanovanjih. Ima nekaj težav zaradi prostorske stiske, tudi za sprehode nimajo najbolj idealnih možnosti, igrišče pa jim prav sedaj urejajo, ampak vse to ni tisto, kar ga razlikuje od drugih, čisto »pravih« vrtcev, saj je tudi v njih zaradi velikih skupin marsikje prostorska stiska.

»Tukaj je drugače kot v drugih vrtcih,« pripoveduje tovarišica Anica »Otroci so na kupu — kljub temu niso posebno bolni in kakšnih epidemij praktično ni bilo — smo kot ena velika družina, vse je domače. Stiki med nami so tesni, pristni, prav tako pa tudi s starši. Večkrat obiščemo otroka, ki je doma bolan, med počitnicami pa nas katera od mamic — večina varovancev živi v naselju na Mestnih njivah — vse skupaj povabi na obisk.«

V vrtcu je prostora za dve skupini, 40 in 45 otrok, starih od tri oz. dve in pol do sedem let. Za otroke skrbita dve vzgojiteljici in dve varuhinji, od katerih je ena še na pol snažilka. V obeh skupinah so otroci vseh starosti, medtem ko so v večjih vrtcih skupaj približno enako stari otroci, kar je prednost ali pa tudi ne. »Delo z mešano skupino je težko, a zelo pestro in razgibano, da mi res nikoli ni dolgčas. Veliko je individualnega dela. Najstarejši imajo že malo šolo, zaposliti pa je treba tudi vse druge, seveda njihovi starosti primerno, da jim ni dolgčas,« pravi Anica Longar. Ker pa so vsi otroci skupaj, mlajši seveda posnemajo starejše, kar se jim v ročni spretnosti, zanimanju in sploh vsem zelo pozna, tako da ob koncu leta v mnogočem ne zaostajajo za njimi. »Nasploh so otroci iz leta v leto bolj živahni in brihtni. Veliko znajo, sprašujejo vse mogoče, da jim je včasih kar težko priti do konca in jim vse obrazložiti. Glejte, danes že ni otroka, ki ne bi pred šolo poznal vseh črk.«

Vzgojiteljsko delo zahteva precej priprave. Vzgojiteljice pišejo programe za svoje skupine, redno pa se tudi dobivajo med sabo, da te programe in svoje izkušnje primerjajo in izmenjajo. Otrokom pač skušajo dati v vrtcu čimveč, zaradi česar pa ne pretiravajo s strogo usmerjenimi dejavnostmi, ampak je delo prilagojeno zanimanju malčkov. Delo v vrtcu je sproščeno, otroci počno, ustvarjajo, kar želijo. Predvsem je veliko raznega izdelovanja, oblikovanja. Anica pravi, da otroci prav neverjetno radi delajo. Porabijo vse najrazličnejše odpadke, škatlice in drugo, kar dobivajo iz »Krke«, pa tudi od drugod. Vzgojiteljice jim pri tem seveda pomagajo. »V službi tako zadovoljnim še svoje konjičke,« pove Anica. »Izredno rada namreč rišem in vse mogoče oblikujem. Popoldne pa se lahko zato doma bolj posvetim svojima otrokoma in vrtu.« Za njena otroka se ji zdi, da sta veliko prikrajšana, ker nista bila v vrtcu. »Vendar se veliko ukvarjamo z njima popoldne. Mnogokrat gremo na sprehod, da se jima vsaj takrat mož in jaz čisto posvetiva, medtem ko doma vedno kaj delam. Večkrat mi ostane še priprava programov za službo, saj se vsega ne da narediti med delovnim časom.«

Vzgojiteljice same izdelujejo tudi igrače in razne didaktične pripomočke. Zato izkoristijo sobote, saj se v vrtcu v vedno živahni in pozornost zahtevajoči druščini malčkov to ne da. Imajo pa otroci take igračke zelo radi. Kako tudi ne, saj vzgojiteljice skrbno izberejo materiale in barve! Sedaj želijo, da bi v izdelovanje vključile tudi starše, predvsem mamice, medtem ko je z očeti malo težje najti stik, čeprav le imajo več časa, pravi Anica. Vrtec, ki nasploh dobro sodeluje s krajevno skupnostjo, pripravlja tudi razne dejavnosti za kratkohlačnike, ki so že prerasli vrtec. To je posebno pomembno sedaj med počitnicami, da se otroci ne dolgočasijo sami doma. Žal pa za kaj več nimajo prostora.

Vzgojiteljsko delo je vsekakor težko in zahtevno, posebno, če naj bo dobro opravljeno, Tega pa jim s pičlim odmerjenim denarjem žal ne priznavamo. Kako pa jih za poklic pripravijo v šoli? »V petletni vzgojiteljski šoli smo se veliko naučile. Veliko je bilo tudi nastopov, tako da smo prišle na delo kar dobro pripravljene. Danes so ‚usmerjenke'? reve. V enem letu pripravništva, ko tavajo od vrtca do vrtca, se težko znajdejo. Vse pa na višjo šolo, ki že obstaja v Ljubljani, tudi ne morejo. Sploh si tudi starejše želimo, da bi bila ta šola še v Novem mestu. Veliko se nas bi vključilo, saj bi rade izpopolnile svoje znanje. Sicer pa je veliko odvisno od človeka samega, kako se bo vključil in prilagodil. Tiha, mirna nesamozavestna dekleta imajo v začetku kar precej težav.«

ZDENKA LINDIČ—DRAGAŠ

NAGRADA V KOČEVJE

DUŠAN RIFELJ iz Kočevja je imel največ sreče pri zadnjem žrebanju in žreb mu je za nagrado dodelil najnovejšo slovensko knjigo, roman »Proti življenju za zaveso« mladega pisatelja Luja Šproharja. V romanu govori pisec o svojem odraščanju v puberteti, ki ga je osenčila napredujoča slepota.

Rešite današnjo križanko in pošljite rešitev najkasneje do 3. avgusta na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Germova 3, 68000 Novo mesto, s pripisom KRIŽANKA.

prgišče misli

Kdor nima moči, da bi sanjal, nima moči, da bi živel.

TOLLER

Puhlo ljudstvo brez duha le za novostmi noro leta.

A. S. PUŠKIN

Kolesu usode ne moremo seči v napere, ne da bi nas raztrgalo.

A. FOETHE

Z očmi književnosti se narod gleda skozi stoletja.

M. KRLEŽA

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

DL | DALM. VINO | DEL ROKE | TRD ŽLAHTNI LES | SL. ZGODOVINAR (JOSIP) | ERBIJ - | DL | TUR. DVOR | JEZIK ARAMEJCEV | MIRENSKA TOVARNA

ROD | PLOD / pokrajina v BiH

AZ. ZDRAVILNA RASTLINA

ČEKAN | ALŽIRSKA LUKA / ZELENICA

ERIZIPEL / DEL OČESA | IZOLACIJA / TEHTNICA

SOL CIANOVE KISLINE | OKRASNI PREDMET / PRENOČEVANJE NA PROSTEM | JAJCE / GORNJE USNJE PRI ČEVLJIH

DL | OVČJI PASTIR | ODMEV / AVSTRAL. MEDVED

ČLOVEK Z VELIKIMI OČMI | VRSTA PEČIVA / TEKOČA VODA | VRSTA ŠKODLJIVIH ŽUŽELK

PRISTOJBINA ZA VODO | GRLJ / RIM. VARUH OGNJIŠČA

MIK | PRVA ŽENSKA / SIMON JENKO | ISTRSKO MESTO / BITOLA

ZVEZNA DRŽAVA V ZDA | JUŽNI SAD

ZDRAVILNA RASTLINA (RANJEVEC) | MENIČNI POZVANEC

Kdo je najbogatejši človek na svetu?

Bruneiski sultan Bolkiah živi v palači, ki je postala novo svetovno čudo — Zlato okrasje, stotine avtomobilov, miza za 4.000 gostov, gledališče, boksarski ring, umetnine, helikopterji...

Če bi vzeli v poštev vse človeštvo in prešteli, koliko bogastva bi prišlo na posameznika, bi lahko rekli, da je človek revno bitje. Vendar so ljudje, ki iz tega žalostnega statističnega poprečja štrlijo visoko visoko v komaj še razumljive višave, ljudje, ki so bogati kot princi iz pravljic. In med temi najbogatejšimi je pač eden, ki je prvak. Po mnenju mnogih poznavalcev je to bruneiski sultan Muda Hasanal Bolkiah, vodja miniaturne državice, ki leži na otoku Brunei v Indonezijskem otočju.

Državica je postala neodvisna decembra 1983. leta, prej pa je bila dolgo britanska kolonija. Šteje vsega okoli 200.000 prebivalcev.

Bruneiski sultan je star 38 let, po verskem prepričanju je vnet musliman, ima dve ženi in sedem otrok. Vendar slovi po svetu po zaslugi svojega dvorca, ki je, kot trdi Guinnessova knjiga rekordov, največja in najbolj razkošna palača na svetu.

Sultanov dvorec je štirikrat večji od slovite britanske buckinghanske palače. Namerili so mu nič več in nič manj kot 2 milijona površinskih metrov stanovanjske površine. Seveda je vzdrževanje takšnega kolosa več kot zahtevno opravilo in so mu kos le s pomočjo mehanizacije vseh vrst in ob uporabi najbolj izpopolnjenih tehničnih dosežkov.

Sprejemnica v dvorcu ni kar tako. V nji stoji ogromna miza, za katero je prostora za 4.000 gostov. Dvorano razsvetljuje 12 lestencev, za vsakega so pri nakupu odšteli okoli 190 milijonov dinarjev (v trdni valuti, seveda). Nad sprejemnico se dvigajo 27 m visoke pozlačene stene, na katerih počiva namesto stropa zlata kupola, okrašena z motivi iz bogatega bruneiskega likovnega izročila. Rezbarije so iz 22-karatnega zlata.

Toda to še ni vse. Novo svetovno čudo premore še nekaj takšnih čudovitih stvari. V palači je 1.778 prostorov, ki so vsi, od prvega do zadnjega, klimatizirani, vključno z dvornimi hlevi, kjer domuje okoli 200 čistokrvnih konj, namenjenih za razne svečanosti in proslave.

Na strehi dvorca je zgrajeno majhno letališče za pristajanje helikopterjev. Seveda ima sultan te stroje za osebno uporabo, ker pač letečih preprog še niso izumili. Poleg zračnih plovil ima v garažah nekaj sto najsodobnejših in najbolj razkošnih avtomobilov, ki jim dela družbo še 40 dirkalnih strojev. Le kakšen sultan bi bil, če ne bi imel tudi statusnega rollroycea, ki so ga v sloviti britanski tovarni izdelali po naročilu in vanj vgradili srebra, biserov in podobnih dragih stvari, kolikor se je dalo.

Če se sultanu zahoče kopanja, potem lahko izbira med desetimi bazeni. Po želji se namaka v bazenu olimpijskih mer ali pa v katerem od manjših, domišljijsko oblikovanih bazenčkov. Izbira tudi med bazeni s sladko ali morsko vodo ali posebej odišavljeno.

Ves dvorec je tlakovan z najboljšimi uvoženimi marmornimi ploščami. A ker bi sultana in njegove goste lahko kamen hladil, so preko plošč pogrnjene najlepše perzijske preproge. Posebej za sultana uporabljajo posebne rdeče preproge.

Hoja po takšni mogočni stavbi ni lahka stvar, zato so gradbeni inženirji v dvorec dali vgraditi več dvigal in pomičnih stopnic. A tudi s temi tehničnimi pripomočki bi človek porabil najmanj en dan, da bi si površno ogledal najpomembnejše prostore, kaj šele, da bi pokukal tudi v številne pomožne zgradbe, hleve in prostore za številno služinčad in pomožno osebje. Za vzdrževanje dvorca je določenih okrog 5.000 ljudi, prav toliko pa za vrtove, hleve in drugo.

Dvorec seveda ni brez športnih objektov. Premore igrišča za polo, mali nogomet, tenis, golf, kriket in celo boksarski ring je nekje v palači. Za glasbene prireditve je na voljo posebna, najbolj akustična dvorana, medtem ko je v vrtu letno gledališče in kinematograf.

Sultan in njegovi se za vse to lahko zahvalijo v prvi vrsti naravi, ki je Bruneiju obdarila z bogatimi nahajališči nafte. Dohodki od prodaje nafte so veličastni in znašajo okoli 1.500 milijard dinarjev letno. Seveda ta denar spretni finančniki in bankirji vlagajo v donosne posle tako, da se na koncu izkupiček potroji. Omenimo samo to, da ima sultan v Avstraliji kupljen ranč, katerega površina je večja kot vsa njegova država, na njem pa goji čistokrvne konje.

No, če si uživalci tega bajnega bogastva zaželijo za vse skupaj zahvaliti še Alahu, potem to lahko opravijo v džamiji, ki se nahaja v sklopu palače, Minareti so pokriti z zlato streho.

Prav vsak predmet, ki je našel svoje mesto v tej pravljični palači, je dragocenost. Po stenah vise slike starih mojstrov, kote in police krasijo stare kitajske vaze, pepelniki so dragotine, itd. itd.

Seveda se mora človek po vsem tem vprašati, kako je z ljudstvom, ki ima takšnega pravljično bogatega vladarja. Je tudi ljudstvo tako bogato? Ga vladarjevo bogastvo ne moti?

Novinarji ameriške revije Enquirer, ki so zbrali te podatke, so v reportaži zapisali, da prebivalstvo Brunejia doslej ni pokazalo znamenj nezadovoljstva zaradi razkošja, v katerem živi sultan. Navsezadnje se tudi nimajo za kaj pritoževati, saj je večina prebivalstva v službi njegovega veličanstva, in to za lepe denarce. Res pa je tudi, da sultan ambiciozno modernizira in urejuje otok v pravi raj za najbogatejše turiste. Dal je izsušiti močvirja, zatrl legla komarjev in drugih insektov in ustvaril livade z najžlahtnejšim rastlinjem. Otok spreminja v raj. In kdo bi se protivil živeti v raju na zemlji?

MiM
(Vir: Durbin)

Cousteaujeva ladja na turbo jadra v newyorškem pristanišču. So to tovorne ladje bodočnosti?

Valji nadomestili jadra

Cousteaujeva turbo jadrnica preplula Atlantik — Velik prihranek pri gorivu — Kot ženska

Slavni raziskovalec morja Jacques Cousteau, ki je pred kratkim praznoval 75. rojstni dan, je uspešno končal poskusno vožnjo preko Atlantika z nenavadno ladjo. Nenavadna je predvsem po zunanjem videzu, saj sta na nji namesto jamborov in jader dva velika kovinska valja. Toda ta videz bo prav lahko postal nekaj povsem vsakdanjega, če bodo ladjarji sledili Cousteaujevemu zgledu in začeli delati takšne ladje.

Novost je v tem, da je znani raziskovalec klasična jadra zamenjal s posebno oblikovanimi aluminijastimi valji, ki mnogo bolj učinkovito izrabijo moč vetra. Načrtoval jih je ob pomoči še dveh francoskih oblikovalcev, preskusil pa na ladji, ki so jo zgradili posebej v ta namen. Poslanstvu primerno je tudi ime nenavadnemu plovilu. Cousteau je ladjo krstil za Alkiono; dal ji je torej ime iz grške mitologije, in sicer ime hčere grškega boga vetrov.

Alcyone je krenila na pot s francoskih obal in po postanku na Azorih in Bermudih uspešno priplula v newyorško pristanišče. Nova kovinska jadra, pravijo jim tudi turbo jadra, so se dobro izkazala in bi naj na plovbi prihranila blizu 35 odst. goriva. Ob sedanjih cenah za gorivo je to lep prihranek.

Veliki ladijski prevozniki, katerih blagajne močno bremenijo stroški za pogonsko gorivo, se bodo najbrž ogreli za Cousteaujev izum. Ladje na turbo jadra sicer res niso prav hitre, a pri takšnih vožnjah, kjer čas ni toliko važen, omogočajo cenejši prevoz.

Novost še ni povsem dognana. Ko so namreč novinarji Cousteauja vprašali, kako se je ladja obnesla, jim je odgovoril, da tako kot ženska, ki jo je težko razumeti, a ko ti to uspe, se trud izplača.

Aids se druži z revščino

V revščini in umazaniji se hitreje širi

Aids, nova eksotična bolezen, se bliskovito širi. Odkrili so jo že v mnogih evropskih državah, kot so Velika Britanija, Danska, Španija, Francija, pri nas pa je na srečo še ni, čeprav so se pred kratkim širile govorice, da so našli tudi v Ljubljani primere aidsa, a se je izkazalo, da ne gre za to bolezen.

V svetu posvečajo vse več pozornosti tej bolezni in tudi denarja, z upanjem, da bodo odkrili učinkovito zdravilo.

Aids povzroča virus, ki se v glavnem prenaša pri spolnih stikih. Na žalost pa se prenaša virus tudi s transfuzijo.

Znanstveniki poskušajo na vse načine ugotoviti, kaj je poleg samega virusa skrivnostne bolezni pri širjenju še pomembnega. V ZDA so prišli do novih ugotovitev, vendar še niso potrjene. Predvsem so prišli do spoznanja, da je mogoče bolezen povezati z revščino. V mestu Belle Glade in njegovi okolici so od leta 1982 pa do danes odkrili 37 primerov te bolezni, v razmerju 1.500 obolelih na milijon ljudi. Torej je tu precej več obolelih za aidsom kot v New Yorku. Ugotovili so, da je temu kriva revščina in zanemarjenost mesta. V več četrtih ni tekoče vode in kanalizacije. Otroci se po cele dneve potikajo naokoli, igrajo se v umazaniji, kjer domujejo podgane in komarji. Domnevajo, da so prenašalci te bolezni tudi komarji in ostali pikajoči krvosesi.

V samem mestu so se odločili, da bodo začeli uveljavljati poseben hišni red. Zapreti bodo morali precej stavb in preseliti tisoče ljudi. Te ukrepe morajo izvesti, ker gostje, ki prihajajo v mesto, zahtevajo jamstvo, da se ne bodo nalezli aidsa.

Čistoča je že od nekdaj veljala za pomembnega zatiralca bolezni. To dobro, staro pravilo se kaže učinkovito tudi pri najnovejši bolezni.

J. ŽAGAR
VIR: Newsweek

VAŠA ZGODBA

DVOJNIK

Spomladi 1940, po bliskovitem in popolnem razbitju obrambnega sistema Francije, so nemške motorizirane enote prav tako bliskovito zasedle ozemlje nasprotnikov. Parizu so se bližale s treh strani že pred bežečimi ostanki razbitih francoskih enot. Bilo je to tako nepričakovano, da je meščanom od presenečenja zastala sapa. In ni bilo več ne časa ne možnosti, da bi se kam umaknili, bežali. Na ulicah so se že pokazale skupinice vojakov. Odmetavali so puške kar v cvetoče grme v parkih, zahajali v lokale in dvigali čaše za konec »bedaste vojne«. Povedali so, da so Nemci zavzeli že vsa pariška letališča in da vsak čas lahko zasedejo mesto.

Bližal se je večer, najprijetnejši del dneva na bulvarjih tega velemesta. Ves presenečen sem opazoval in občudoval obnašanje ljudi: nobenega preplaha, nobenega razočaranja. Hodijo po navadnih opravkih, se pozdravljajo, pogovarjajo. V lokalih veselo kramljanje, harmonika igra priljubljeno popevko Čakala bom dan in noč na povratek tvoj... In jaz sam hodim po bulvarjih, gledam, poslušam in ničesar ne razumem.

Drugo jutro me je že ob zori zbudilo oglušujoče brnenje. Val za valom so v različnih višinah preletavali mesto avioni, po bulvarjih pa so ropotale kolone tankov, topov, transportnih vozil in motorjev. Zadnji val avionov je odvrgel cele oblake raznobarvnih letakov kot v praznični pozdrav.

Kolone tankov in drugih vozil so ropotale skozi mesto brez prekinitve. Istočasno so na trgih in v parkih, velikih in malih, že postavljali vozila Rdečega križa s sanitarnimi in prehrambnimi prikolicami.

To je bilo spet nerazumljivo presenečenje: Nemci so ponujali zdravniško pomoč in razdeljevali kruh, mleko in razne konzerve.

Nastopilo je poletje. Vojna vihra je naraščala in se širila po morjih in oceanih. Okupirana Francija pa je postala nekakšen rezervat miru. Okoli in okoli močno zastražena, s tem pa je bila tudi krepko zaščitena. Oživele so tovarne in delavnice, stekel je promet, izginile so vrste čakajočih pred trgovinami. Postopoma so kot po nekem ključu že prihajali domov vojni ujetniki.

Neko soboto popoldne sem šel na vlak, da se odpeljem pomagat prijatelju pri obnovi njegove porušene počitniške hišice in garaže. Oblečen sem bil za delo: delovni čevlji, vojaške hlače — te sem podedoval v Španiji — angleška športna srajca, rdeča baretka in vojaška torbica čez ramo.

Na eni od ulic je nekaj korakov pred mano začel zavirati črn avto. Kolesa so zacvilila, vozilo se je kar usedlo na pločnik. Izskočilo je mlado dekle, odvrglo svojo ročno torbico, mi padlo okoli vratu — in ne vem, ali je vpilo ali šepetalo: »Jean, Jean, dragi moj, ti si živ, ti si živ...«

Takoj sem vedel, da je pomota, bil pa sem tudi tako presenečen, da sem kar po vojaško mirno stal in čakal na razplet. Dekle me je božalo, poljubljalo, se smejalo in jokalo.

Čutil sem in razumel, da doživlja trenutke sreče. Takoj sem pa tudi razumel svoj nerodni položaj. Ugotovila bo, da se je zmotila. Kako bo to grenko razočaranje sprejela? Seveda, kriv bom jaz. Prijel sem dekle za roke in malo odstopil. Povedal sem, da jaz nisem Jean in da jo prvič vidim. Ves ta čas je zraven vozila stal starejši gospod in mi dajal znake dobrodošlice. Ko pa je slišal moj glas, je priskočil in deklico potegnil k vratom vozila.

»To ni Jean, Lili, zmotila sva se, to ni Jean!«

Mirno sem stal, gledal in šlo mi je na smeh. Gospod se je postavil predme in tudi njemu je šlo na smeh. Potem sva si podala roke in se zakrohotala.

Deklica se je v tem času pomirila, si uredila obraz, pobrala torbico, stopila k meni in jezno kriknila:

»Kdo pa si, hudič? Pa še bareta je Jeanova... Na, obriši se!« In podala mi je zrcalce in robček.

Na vlak nisem mogel več. Gospod se je predstavil, predstavil, predstavil je hčerko, sedli smo k mizici pred kavarno in začelo se je zasliševanje: kdo sem, od kod, kaj, kje, kam... Ko sem vse povedal, je gospod Marchais predlagal, da bi popili kozarec šampanjca na bratovščino. Gospodična Lili pa je v torbici poiskala nekaj fotografij. Gledal sem in se čudil — moj dvojnik! Postava in obraz. Tuj človek, pa mi je podoben bolj kot brat bratu. Ugotovil sem samo nekaj malenkostnih razlik: debelejši prsti, daljša, bolj prilezna ušeda, tanjše obrvi, bolj gladki lasje. Na drugem posnetku se smeje. Poteze smehljaja drugačne, zobovje bolj drobno. Ampak bežno pogledano — na sliki sem jaz!

Potem je Lili pripovedovala o Jeanu, ki je takoj po objavi vojne prostovoljno oblekel francosko uniformo. Pred odhodom na fronto sta se zaročila. Od takrat ga ni več videla. Samo pisma, pisma, pisma. Vojna pošta — pet številk. Cenzura. Kje je bil? Baje pri enotah v Belgiji. Zdaj po porazu se še ni oglasil. Pisma prihajajo od ujetnikov, od tam se vračajo ranjenci, o njem pa ni ne duha ne sluha.

Lili je utihnila. V torbico je odložila fotografije in poiskala robček.

»Zdaj pa gremo!« je predlagal Marchais. Izročil mi je svojo posetnico in me povabil na obisk: »Naša mama ne bo mogla verjeti ne razumeti, da ima Jean v Parizu svojega dvojnika.«

Lili je že sedela v avtu, moj novi prijatelj pa mi je še vedno stiskal roko in majal z glavo.

ANTON DAUGUL

RAZSODNIK

Naključje je hotelo, da sem šel mimo kozolca, v katerega sta vaški kmet in njegov pastir Korliček zdevala pšenico, ko se pripodi kot šrd od voza dolg roj čebel. Gospodar, ki je bil na latah, je zakričal Korličku, ki je bil na vozu in podajal snope: »Skoči, vrzi prsti!« Fantiček je začel pobirati suho prst okrog kozolca in jo metati v roj, ki je takoj začel krožiti okrog tam stoječe hruške. To se mi je zdelo zelo zabavno, zato sem se pridružil akciji in z vso naglico metal prst v zrak, če so bile čebele ali ne. Še bolj me je zanimalo čaranje kmeta, ki je lezel z lat in vzklikal: »Kaj je rekel sveti Medar, da ima gospodarja vsaka stvar, pa ga boste tudi ve imele, le usedite se.«

Čebele so se res usedle na konec šibke veje hruške tik ob poti. Kmet je odšel v vas k enemu od treh čebelarjev, kolikor jih je bilo v naši vasi, da bi dobil panj in ogrebel čebele, ki so nekumu »ušle«. Med tem časom pa sva s Korličkom razpravljala, čigave naj bi bile čebele, ki smo jih ujeli.

S Korličkom sva v šoli, kadar je pač prišel, sedela v isti klopi. Smilil se mi je, ko je pripovedoval, da dobi za zajtrk, ko pride s paše, le ostanke od gospodarjevih otrok. Da so pastirji in hlapci takrat spali v poletnem času na skednju, pozimi pa v hlevu, ni bilo nič novega. Saj so sinovi kmetov, če je bila družina velika, prav tako spali na seniku oziroma v hlevu.

Ajda, po kateri so čebele nabirale med, ko je cvetela, je bila požeta in v kozolcih. Tistega dne mi je Korliček pred pričetkom pouka v šoli s solzami v očeh povedal, da bo že čez nekaj dni njegov gospodar »trl« čebele, toda njemu da ga ne bo dal niti pokusiti, ker je prejšnji teden na paši zaspal, živina pa je pojedla nekaj semenske detelje.

Na posvet sem poklical še enega sošolca, ki je bil tudi najin prijatelj. Po krajšem posvetu sem po salamonsko razsodil: »Čebele so njegove, med je pa tvoj!«

Sprejeli smo sklep, da se še tega dne (bila je sobota) zvečer dobimo in pripadajoči »pastirski« med odnesemo in seveda pojemo. Jaz naj bi prinesel nekaj kruha (razumljivo, črnega) in kuhinjski nož, da se bo lahko rezalo satovje. Najin prijatelj pa naj bi sunil ključ od zidanice, da bi tam v miru imeli požrtijo.

Panj s čebelami je bil na slemenu hleva. Korliček, ki je stal na lestvi in rezal med, je podajal satovje prav tako na lestvi stoječemu sosedu, ta pa meni, ki sem to zlagal na moj na tla pogrnjeni suknjič.

Gostija v zidanici je trajala, dokler ni dogorela debela sveča, katero je moja mati hranila za vse svete, da bi jo prižgala na grobu svojih staršev. Vse se je dobro izteklo, le z ostalim medom nismo vedeli kaj početi. Zato smo sklenili, naj ga Korliček nese nazaj v panj, da bi imel tudi gospodar kaj od svojega čaranja. Moj suknjič pa je bil trd kot oprano perilo, ko pozimi zmrzne.

FRANC LUZAR

POTA IN STRANPOTA §

dežurni poročajo

OB URO, ČEVLJE IN KARDANSKO OS — 34-letni Janez Jeras iz Dolge njive je 17. julija prijavil miličnikom, da mu je neznan storilec ukradel žensko ročno uro, čevlje in kardansko os. Prvi dve stvari je imel spravljeni v stanovanju, medtem ko je kardanska os sodila k traktorju. Materialno škodo so ocenili na 36.600 din, za neznancem pa še poizvedujejo.

RAZGRAJAL IN GROZIL — Miličniki so imeli 16. julija opravka s 30-letnim Egidijem Železnikom iz Dolnjega Zabukovja. Priletni mladenič je doma razgrajal in grozil, za kar ga čaka ne najbolj prijetna pot k sodniku za prekrške.

VOZIL V ENOSMERNO ULICO IN GROZIL — Novomeški miličniki so imeli 19. julija opravka s 46-letnim Janezem Čebularjem iz Novega mesta. Možakar je vinjen zapeljal z avtom v enosmerno ulico, in to celo mimo miličnika, ki ga je skušal ustaviti. Čez nekaj časa se je vrnil k miličniku, a ne zato, da bi se opravičil, pač pa je pričel nanj vpiti in mu groziti z ubojem. Svoje početje bo moral razložiti sodniku za prekrške.

UKRADEL KOLO Z MOTORJEM — V noči na 21. julij je nekdo z veseličnega prostora v Gribljah pri Črnomlju ukradel kolo z motorjem, last 17-letnega Marjana Derganca z Vrtače. Za storilcem ta čas še poizvedujejo, medtem ko so kolo 22. julija našli v bližini veseličnega prostora.

OB RADIOKASETOFON IN ZVOČNIKE — 21. julija je neznan tat iz avtomobila Jožeta Hočevarja iz Sadinje vasi ukradel radiokasetofon in dva zvočnika. Vozilo je stalo parkirano pred stanovanjsko hišo v Soteski, vrednost ukradenih stvari pa je ocenjena na 20 tisočakov.

Smrt med spravljanjem sena

Kristina Anžlovar je kmalu podlegla poškodbam

GOLJEK PRI TREBNJEM — Minulo sredo, 17. julija, je okoli 19. ure prišlo v Goljeku pri Trebnjem do smrtne nezgode. 54-letna Kristina Anžlovar je pomagala doma pospravljati seno na kozolec. Ko je stopala po lestvi navzgor, je po kakih dveh metrih izgubila ravnotežje, padla in z glavo udarila ob betonska tla. Zaradi hudih poškodb je Anžlovarjeva že med prevozom v trebanjski zdravstveni dom umrla.

Brez krivca za eksplozijo?

Sodišče razpravljalo o krivcih za eksplozijo v žužemberški Iskri, pri kateri je bilo dvoje mrtvih, štirje ranjeni in ogromno materialne škode

ŽUŽEMBERK — Domala šest let bo že od dne, ko je Žužemberk pretresla strašna eksplozija. 4. decembra 1979 ob 13.45 je v tamkajšnji Iskri razneslo sušilno peč. Posledice so bile strahotne. Zaradi hudih opeklin sta v bolnišnici umrla delavca Miha Horvat in Anton Zupančič, štirje delavci so bili huje ali lažje poškodovani, medtem ko so materialno škodo leta 1979 ocenili na preko 200 starih milijonov. In kdo so krivci za to tragedijo?

O njih je pred dnevi razpravljal senat novomeške enote temeljnega sodišča. Resda je bilo nekaj obravnav že po eni od njih je temeljni javni tožilec odstopil od pregona zoper Miroslava Levstika in Ivana Kolariča, ostal pa je pri vloženi obtožnici zoper 44-letnega Ivana Polzelnika iz Ljubljane, ki je pred dnevi sedel na zatožno klop novomeškega sodišča. Že takoj lahko zapišemo, da je senat Polzelniku zaradi pomanjkanja dokazov izrekel oprostilno sodbo, vendar dokončen epilog tragedije v Žužemberku s tem še ni znan, kajti temeljni javni tožilec je od novomeške UNZ zahteval nekatere dodatne dokaze, ki naj bi osvetlili sporne dogodke.

Ivan Polzelnik bi namreč moral po navedbah obtožnice kot odgovorna oseba v žužemberški Iskri poskrbeti za dosledno izvajanje varnostnih predpisov in ravnati po tehničnih pravilih.

V tistem času so iz Železnikov selili v žužemberško Iskro novo tehnologijo za lakiranje in sušenje statorjev, po navedbah obtožnice pa te selitve niso spremljali tudi ustrezni varnostni postopki. V Žužemberku so bili neizkušeni za uvedbo te novosti, poleg tega Polzelnik kot odgovorna oseba ni proučil, kot pravi obtožnica, lastnosti laka in razredčila, s katerimi so obdelali statorje. In prav velika koncentracija hlapov, prižgana in nepravilno instalirana peč sta bili krivi strahotne eksplozije, ki je terjala dvoje življenj, štiri ranjene delavce in ogromno materialno škodo. Spomnimo se besed Franca Blatnika, ki smo ga takrat takoj po hudi nesreči obiskali v bolnišnici. Debelo povite roke, pramen ožganih las, mehurjast in zabuhel obraz so bili kruti dokazi o moči eksplozije.

»Spominjam se, da je takrat prihajala v lakirnico popoldanska izmena. Stali smo in se pogovarjali o delu,« je govoril Blatnik, »v peči pa so bili takrat sveže polakirani statorji. Ravno ko sem nameraval očistiti nekaj že polakiranih delov, je strahovito počilo. Vrglo me je na tla. Tudi ostale. Opeklin in bolečin sploh nisem čutil. Bilo je strašno.«

B. BUDJA

TRČENJE ZARADI PREHITRE VOŽNJE

VRANOVIČI — 20. julija ob 16. uri se je 23-letni Dušan Grahek iz Črnomlja peljal z osebnim avtomobilom proti Metliki. Ko je pripeljal do železniškega nadvoza pri Vranovičih, je pred seboj opazil traktor, ki je stal ob desnem robu ceste. Grahek je pričel zavirati, pri tem pa ga je zaradi prevelike hitrosti zaneslo v levo in je trčil v vozilo, ki ga je nasproti pripeljal 36-letni Novomeščan Venceslav Bukovec. V nezgodi so se poškodovali oba voznika in sopotnika 35-letna Zdenka in 13-letni Mitja Bukovec, vse pa so prepeljali v novomeško bolnišnico. Materialno škodo so ocenili na 400.000 din.

NAŠEL TOPOVSKO GRANATO

ROŽIČ VRH — 60-letni Adolf Planinc z Rožič vrha je 14. julija popoldne v gozdu nad Dobličami v Dobliški gori našel topovsko granato. Nevarno orožje izvira še iz II. svetovne vojne, kot je ugotovil strokovnjak, pa gre za granato premera 155 mm in dolžine 60 centimetrov. Granato je uničil pirotehnik iz Metlike.

Neurje, kakršnega ne pomnijo

Hudo neurje z vetrom in točo povzročilo največ škode na območju Žužemberka, Hinj, Globodola, Adlešič, Škocjana in Novega mesta

NOVO MESTO — Hudo neurje, ki je v sredo, 17. julija, popoldne zajelo Novo mesto in okolico, je po doslej zbranih podatkih povzročilo ogromno škodo. O posledicah na poljščinah in vinogradih bodo spregovorile posebne komisije, zapišemo lahko le, da je bilo to neurje eno najhujših v zadnjih letih.

Zaenkrat je nesporno ugotovljeno, da je bilo največ škode na območju Žužemberka, Hinj, Globodola, Adlešič, Škocjana in Novega mesta. V Goriški vasi je celo zgorel kozolec, last Janeza Smrekarja, škoda, ki jo je povzročila strela, pa še ni ocenjena. Prav tako je strela udarila v trafo postajo, ki z elektriko napaja Iskro. Škoda na sami postaji je ocenjena na 60.000 din, medtem ko je dalj časa stala tudi proizvodnja. Pravo razdejanje je bilo tudi v naselju Mačkovec pri Žužemberku. Neurje je z mnogih hiš pometalo opeko in povzročilo večjo, za zdaj še neocenjeno škodo. Prav tako je hud veter v Mačkovcu porušil kozolec, v katerem je bilo dve toni pšenice in 500 kilogramov sena, tako da je lastnik Janez Primc oškodovan za okoli 800 tisočakov. Poleg tega je voda na omenjenem območju vdrla še v več podjetij in poslovnih prostorov na območju Novega mesta, vendar podrobnejših podatkov o tem še ni.

Delovodja kriv tragedije?

Obtožnica zoper Josipa Meiča, ki naj bi zakrivil smrt delavca Adolberta Brezaka v kamnolomu Vrhpeč

VRHPEČ — Lanskega 15. februarja je prišlo na delovišču kamnoloma v Vrhpeči do hude delovne nezgode, ki je zahtevala življenje tamkajšnjega delavca Adolberta Brezaka. Že med samo preiskavo na kraju nezgode je bilo jasno, da je smrt zakrivilo pomanjkanje varnostnih ukrepov, prav zato je bila zoper odgovorno osebo podana kazenska ovadba.

Preiskava je bila končana pred časom, pred nekaj dnevi pa je temeljni javni tožilec iz Novega mesta vložil obtožnico zoper 37-letnega Josipa Meiča iz Celja, ki je po njenih navedbah kriv tragedije v kamnolomu. Meič je bil takrat vodja ekipe za vrtanje in miniranje zagrebškega tozd Geotehnike, ki bi morala opraviti vsa potrebna dela za miniranje. Svoj posel so opravljali več dni, do tragičnega dogodka pa je prišlo lanskega 15. februarja nekaj čez 15. uro. Kot je pokazala preiskava, je bil teren, koder so delavci opravljali svoje delo, docela nezavarovan. O tem ne nazadnje priča tudi podatek, da so delali na strmini z naklonom med 40 in 45 stopinjami, pri tem pa nihče od zaposlenih ni bil privezan, kaj šele, da bi bila pred prepadom, ki je bil nekaj metrov niže, postavljena varnostna ograja. In potem se je zgodilo: delavec Adolbert Brezak je med opravljanjem svojega posla na zasneženi in docela zaledeneli strmini zdrsnil kakih 20 metrov niže in padel v prepad. Zaradi hudih poškodb je bil na mestu mrtev.

Vložena obtožnica očita Josipu Meiču, da na delovišču kot odgovorna oseba ni poskrbel niti za najnujnejše varnostne ukrepe, kar je tudi zakrivilo tragično smrt. Opravičilo ne more biti niti, da je bil Brezak, ko je opravljal svoje delo, vinjen. Sicer pa bo svoje o tem dogodku že v kratkem rekel tudi senat novomeške enote temeljnega sodišča Novo mesto.

B. B.

ZAMAN SE JE UMIKAL

TREBNJE — 33-letna Anica Lukšič iz Novega mesta se je 16. julija odpeljala z osebnim avtom izpred stavbe družbenopolitičnih organizacij v Trebnjem proti regionalni cesti. Takrat je po njej pripeljal tudi Božidar Marjetič iz Gornje Radulje in navzlic umikanju ni mogel preprečiti trčenja. Neprevidna Lukšičeva je trčila v njegovo vozilo, pri čemer je nastalo za okrogel milijon škode. Telesnih poškodb na srečo ni bilo.

PO DOLENJSKI DEŽELI

● Kot vse kaže, si je nekdo pred nedavnim privoščil nočno kopanje v Krki. Utrujen od zamahov se je hotel okrepčati ob kopališki baraki na Otočcu. Natakarja bojda ni videl, zato je s prijemom, trdnejšim od običajnega, odrinil vrata in odnesel iz barake dva polna zaboja sokov in piva, zraven pa še osem zavitkov cigaret. Ker za neznancem še ni sledov, je utemeljen sum, da je tudi z ukradenimi stvarmi odplaval v neznano.

● Petri Jakši iz Petrovca pri Otočcu je prejšnji teden izginil električni pastir. Miličniško poročilo sicer ne navaja, koga ali kaj je čuval, verjetno pa bi storilec, ako bi bilo znotraj električne žice kaj dragocenejšega, s pašnika odpeljal kaj bolj užitnega.

● V petek zvečer se je po novomeškem Hotelu Kandija sprehajal 53-letni Anton B. iz Dolenjskih Toplic. Njegov sprehod med mizami sicer ne bi bil nič nenavadnega, ako možakar vmes ne bi stegoval ročic in gostom z miz jemal, kar je bilo njihovega. Najbolj so ga zanimali tekoči predmeti. Anton B. je kmalu zatem stopal v družbi miličnikov proti modremu kombiju.

»Dvoje stanovanj za enega šefa«

Pod tem naslovom je bil v beograjski Politiki ekspres objavljen članek, o dogajanjih v Itasu

KOČEVJE — Pred kratkim je bil v beograjskem časopisu Politika ekspres objavljen članek »Dvoje stanovanj za enega šefa«, ki govori o tem, kako so v Beogradu kupovali stanovanji za tamkajšnjega vodjo predstavništva kočevskega Itasa. Na kratko je vsebina članka taka:

V beograjskem predstavništvu kočevskega Itasa sta zaposlena dva strojna inženirja. Dimitrij Gajić, ki je šef predstavništva, je od Itasa dobil kadrovsko stanovanje, veliko 154 kvadratnih metrov, in sicer v Užiški 19 na Dedinju (plus garaža, terasa in vrt). Drugi, Danislav Katalina, ki ima 22 let delovne dobe, pa živi s svojo štiričlansko družino v podnajemniški sobi »pet krat pet«. Gajić je že prej imel Itasovo stanovanje 100 kv. m v Novem Beogradu in vsak bi si mislil, da je to za njegovo tričlansko družino dovolj. Zaradi vsega tega se je Katalina pritoževal pri Itasu in po raznih sodiščih itd. itd.... Omenimo naj le še sklep sodišča združenega dela Srbije, omenjen za zaključku članka, da je vse tako usklajeno, da če se v Kočevju nihče ne zoperstavi, je lahko Gajić do smrti v vili na Dedinju.

Za pojasnilo o tej zadevi smo zaprosili še drugo stran, in sicer kar nekdanjega direktorja Itasa Staneta Pogorelca.

Povedal je, da so za potrebe svojega predstavništva kupili v Novem Beogradu že pred več kot desetimi leti stanovanje. Tega so prodali, dodali nekaj denarja in kupili novo stanovanje v Užiški 19. V njem stanuje vodja Itasovega predstavništva v Beogradu. Itasova komisija za družbeni standard pa je pred kratkim sklenila, da bodo stanovanje odprodali vodji predstavništva, ki je tudi že precej vložil v njegovo obnovo. Pred prodajo bo stanovanje ocenil cenilec.

Stane Pogorelc je povedal še, da so poleg vodje v beograjskem predstavništvu zaposleni še trije predstavniki. Dva imata svoje stanovanje, tretji pa ne, čeprav zanj tudi prosi. Sklep za tega tretjega pa je, da Itas zanj stanovanja ne bo kupil, ker od njega nimajo posebne koristi, saj predvsem išče svoje pravice, na dolžnosti pa pozablja.

J. PRIMC

PREHITRO V OVINEK — 23-letni Vinko Kovačič iz Drame pri Šentjerneju se je 15. julija peljal z osebnim avtom iz Gorenje Stare vasi proti Šentjerneju. V naselje Vrh se je pripeljal z neprimerno hitrostjo, poleg tega ga je tam čakal še nepregleden ovinek, tako da ga je zaneslo na levo stran ceste. Pri tem je trčil v vozilo, ki ga je nasproti pripeljal 55-letni Jože Strojin iz Ljubljane. V nezgodi sta se oba voznika laže poškodovala, prav tako tudi sopotnika v Strojinovem vozilu, 51-letna Terezija Strojin in 11-letni Jože Strojin, oba pa so prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialno škodo so ocenili na 500.000 din.

NEPREVIDNO NA PREDNOSTNO CESTO — 49-letni Novomeščan Alojz Gričar se je 17. julija peljal s tovornjakom iz IMV v Gotni vasi. Ko je privozil v križišče in zavijal v levo, se ni prepričal, ali je cesta prosta, in tako zaprl pot vozniku osebnega avtomobila Francu Colariču iz Novega mesta. Pri trčenju se je laže poškodoval sopotnik v osebnem avtomobilu 59-letni Milan Colarič iz Orehovca, ki pa je bil po prejeti zdravniški pomoči v novomeški bolnišnici že odpuščen domov. Škode na pločevini je bilo za okoli 500 tisočakov.

V OVINKU JE PREHITEVAL — Ljubljančan Andrej Drobun je 16. julija vozil osebni avto iz Ljubljane proti Zagrebu. V Dobruški vasi je v blagem desnem in nepreglednem ovinku pričel prehitevati vozilo pred seboj, takrat pa mu je z osebnim avtom pripeljal nasproti naš zdomec iz Zahodne Nemčije Dobrivoje Savič. Med vozili je ob nezgodi prišlo do oplazenja, pri čemer je Drobunov avto zaneslo in se je prevrnil na streho. Sopotnica Svetlana Savič je bila laže poškodovana, materialne škode pa je bilo za poltretji milijon (!).

DO Elektro Ljubljana, n. sub. o.
tozd Elektro Novo mesto, o. sub. o.
Ljubljanska 7
68000 Novo mesto

Komisija za delovna razmerja

objavlja
naslednja prosta dela oz. naloge:

1. KV elektromonter

— 3 delavci

pogoj za sprejem: KV delavec elektro smer — jaki tok, 2 leti delovnih izkušenj

2. voznik — mehanik

pogoj za sprejem: dokončana poklicna šola za avtomehanika in vozniški izpit C in E kat. z izpitom za upravljanje s hidravličnimi nakladalci.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
Vloge z dokazili o izobrazbi in izpolnjevanju ostalih pogojev pošljite na gornji naslov v 15 dneh od dneva objave.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po izteku prijavnega roka.

493/30—85

Železniško gospodarstvo Ljubljana
Železniška transportna organizacija n. sol. o.
Tozd za upravljanje in vzdrževanje prog Novo mesto n. sub. o.
68000 Novo mesto, Ljubljanska 5

Delavski svet Tozda za upravljanje in vzdrževanje prog Novo mesto

razpisuje

JAVNO DRAŽBO

za prodajo čuvajnice velikosti 11,25 x 9,65 m v Metliki Cesta bratstva in enotnosti 83.
Čuvajnica je zasedena.
Izklicna cena čuvajnice znaša 3.494.709.00 din.
Interesenti morajo pred pričetkom dražbe položiti kavcijo v višini 5% od izklicne cene objekta.
Javna dražba bo v petek 9. 8. 1985 ob 10.00 uri na kraju samem.
Podrobne informacije o objektu, ki je predmet dražbe dobijo interesenti na upravi tozda, telefon 21-166.

494/30-85

Carinarnica Ljubljana

razpisuje
v carinski izpostavi Novo mesto

prosta dela in naloge

carinika za nadzor nad blagom

pogoji:
— končana srednja šola splošne, ekonomske ali tehnične smeri
— 6 mesecev delovnih izkušenj
— poznavanje enega tujega jezika
— znanje slovenskega jezika
— 3-mesečno poskusno delo
Če ne bo kandidatov s prakso, bomo upoštevali tudi pripravnike.
Pred odločitvijo o izbiri kandidatov, ki bodo izpolnjevali pogoje, bo carinarnica opravila preizkus nagnjenosti in primernosti za delo v carinski službi.
Pismene prošnje s kratkim življenjepisom sprejema Carinarnica Ljubljana, Šmartinska 152 a, 15 dni po objavi.

495/30-85

DO GKP Trebnje
DSSS, komisija za delovna razmerja
Goliev trg št. 9
Trebnje

razpisuje na podlagi sprememb in dopolnitev 29. in 31. člena statuta DSSS

prosta dela in naloge

vodja tehnično — komercialne službe

za nedoločen čas

Pogoji:
— visoka ali višja izobrazba ekonomske ali gradbene smeri ali z delom pridobljena delovna zmožnost
— tri leta delovnih izkušenj
Mandat traja 4 leta.
Na voljo so tudi prosta dela in naloge

kalkulanta

za določen čas — nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu

Pogoji:
— srednja izobrazba gradbene smeri
— dve leti delovnih izkušenj

Interesenti naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh na naslov: Gradbeno in Komunalno podjetje Trebnje DSSS, Komisija za delovna razmerja, Goliev trg št. 9, 68210 Trebnje.
Kandidate bomo o izidu obvestili v 30. dneh po izteku prijavnega roka.

487/30—85

šport

Turnir, kjer se bo splačal celo poraz

OTOČEC — Novomeška tovarna zdravil Krka, bolje rečeno, njen tozd Zdravilišča s poslovno enoto Hotel Grad Otočec, organizira tudi letos odprt, že tradicionalen turnir v malem nogometu pod nazivom »Otočec 85«. Nogometaši se bodo pomerili na travnatih igriščih na Otočcu v soboto, 10. avgusta, medtem ko je zadnji rok za prijave sreda, 31. julij. Prijavnino v znesku treh tisočakov je potrebno nakazati na žiro račun 52100—603—306—45 medtem ko naj bodo prijave, ki morajo vsebovati ime ekipe in točen naslov vodje, poslane Hotelu Grad Otočec, 68 222. Žrebanje parov bo 2. avgusta ob 18. uri v prostorih Garni hotela na Otočcu.

Za konec še nekaj o nagradah, ki so zares mamljive. Najboljšo ekipo čaka tridnevni vikend v enem od Krkinih zdravilišč za 10 oseb, medtem ko je druga nagrada po ocenah nekaterih celo vrednejša od prve, zaradi česar poraz v finančnem obračunu ne bo nikakršna tragedija. Igralce drugouvrščene ekipe čaka namreč pečen odojek, tretja nagrada je kosilo za 10 oseb v Hotelu Grad Otočec, da vseh presenečenj, ki so jih pripravili organizatorji, ne odkrivamo.

SPET AVBELJ

SISAK — Brežiški tekmovalec v motokrosu Marjan Avbelj si je v peti dirki za državno prvenstvo v razredu do 250 ccm v Sisku zopet priboril zmago nad Simčičem iz Nove Gorice in tako močno vodi tudi v skupni uvrstitvi letošnjega državnega prvenstva, ki se bo nadaljevalo 15. septembra v Zaboku.

Šentjernej nared za slavje

Le še devet dni do pričetka praznovanj ob stoletnici konjskih dirk v Šentjerneju

ŠENTJERNEJ — Vsega devet dni je še do sobote, 3. avgusta, ko se bo v Šentjerneju in okolici pričelo slavje ob častitljivi stoletnici konjskih dirk v Šentjerneju.

Naj na kratko pogledamo v bogat program prireditev: v soboto ob 10. uri bo v Šentjerneju na njivi ob pokopališču regijsko tekmovanje traktoristov, nato ob 15. uri prikaz kmečke mehanizacije nekoč in danes, najzanimiveje pa bo verjetno ob 16. uri, ko bodo na hipodromu pod pokroviteljstvom Dela in Kompasa kmečke igre, hkrati pa bo razstava živine, prikaz žetve in mlačve ter na koncu pokušnja domačih kulinaričnih specialitet.

Osrednji dogodki proslavljanja stoletnice se bodo zvrstili v nedeljo, 4. avgusta. Že ob 9. uri bo na hipodromu razstava konj, ob 10. uri bo slavnostna seja kluba, ob 13. uri pa osrednji dogodek, velika konjeniška prireditev z državnim prvenstvom v preskakovanju ovir, kasaškimi dirkami in nastopom lipiških konj. Dan bo minil v znamenju veselice, na kateri bo imel glavno besedo Henčkov ansambel.

Številne naloge, ki si jih je za dostojno proslavljanje tega dogodka zastavil organizacijski odbor prireditve, ki mu predseduje Pavle Turk, so že danes domala v celoti izpolnjene. Omenimo le, da je dirkališčna proga dobila novo, posodobljeno prevleko, ki je odlično prestala preizkušnjo že na majski dirki. Prav tako je nova sodniška tribuna, ki so jo pomaknili malo nazaj, tako da gledalcem poslej ne zastira pogleda na dirkališče, nov in urejen pa je tudi prostor za gledalce. Betonskih je okoli 900 metrov stojišč, kar pomeni seveda tudi precej večjo kapaciteto hipodroma. Poleg omenjenih novosti je obnovljen še hlev, z opravljenimi deli, ki se bodo v celoti končala te dni, so ga precej povečali in posodobili, prav tako pa bo te dni dokončan nov pomožni gostinski objekt, medtem ko je stari, ki ga je močno načel zob časa, obnovljen.

Zapišimo za konec nekaj misli, ki jih je v uvodni besedi ob stoletnici šentjernejskih konjskih dirk izdane brošure nanizal France Popit, predsednik predsedstva SR Slovenije, ki je tudi prevzelo pokroviteljstvo nad proslavljanjem tega dogodka:

»3. in 4. avgusta letos bo Šentjernej spet napolnjen z ljudstvom, Kmečki ljudje, konjerejci, ki so se na tem območju že odkar pomnimo ukvarjali s konjerejo, bodo lahko v teh dneh s posebnim ponosom slavili stoletnico. Spominjali se bodo nekdanjih dirk, o katerih so jim pripovedovali njihovi očetje in dedje, ki so v navadnih kmečkih vpregah potekale še po cesti proti Kostanjevici. Z upravičenim ponosom bodo obujali spomine na konje, vzrejene v hlevih po okoliških vaseh, ki so na tekmovanjih pobirali lovorike. Spominjali se bodo mnogih ur truda in skrbi, posvečeni reji konj, in mnogih kapelj znoja ter žuljev, ki so bili prav tako prispevek k tej reji. V takšnem okviru je resnično skoraj odveč poudarjati, da konjeništvo v naši socialistični samoupravni ureditvi ni več šport posameznikov in izbrancev.

PRVA DOLENJSKA ALPINISTIČNA ODPRAVA USPELA — Takšen je pogled iz ladje na vas Kirkefjord, v ozadju pa gore, na katere so se vzpenjali člani prve dolenjske alpinistične odprave. Vrisane črte kažejo preplezane smeri z vzponi in sestopi (posnetek levo). Na desnem posnetku pa je utrinek iz življenja v baznem taboru, koder so člani odprave prebili celih dvanajst dni.

Dolenjske smeri na Lofotih

Pogled v dnevnik prve dolenjske alpinistične odprave, ki je na Norveškem preplezala vrsto novih smeri — Poslej v Lofotskih stenah tudi novomeška, trebanjska in Rikova smer

NOVO MESTO — Veliko je dogodkov, ki jih je doslej zabeležila zgodovina dolenjskega planinstva, mednje pa se je pred nedavnim vpisal podvig šesterice mladih alpinistov, ki so v okviru prve dolenjske alpinistične odprave opravili več izredno zahtevnih vzponov v stenah Lofotskega otočja na Norveškem. Stane Horvat, Danilo Flis, Zvone Ribič, Arno Koštomaj, Roman Mihalič in Jože Tučič so več tisoč kilometrov od doma po naporni in dolgi poti v celoti izpolnili zastavljeno nalogo. Kot je moč razbrati iz njihovega dnevnika, iz katerega tudi povzemamo najpomembnejša dogajanja, pa so Lofoti postali bogatejši za vrsto doslej še nepreplezanih smeri, ki so poslej označene kot novomeška, trebanjska, smer Riko, da ne naštevamo vseh. Fantje so na Norveškem pustili trajen spomin na svoje delo, v katero so vložili ogromno truda. Naj omenimo, da so se na odpravo pripravljali več mesecev, potrebna sredstva so zbrali z nekaj sto urami prostovoljnega dela: s pleskanjem Krkinega 55 metrov visokega dimnika, čiščenjem oken v novomeškem in trebanjskem zdravstvenem domu, nabiranjem gob, pogozdovanjem itd. Na pomoč pa so jim poleg Rika, ki je bil pokrovitelj odprave, priskočile še nekatere delovne organizacije novomeške in trebanjske občine ter obe TKS. Sicer pa poglejmo, kaj so fantje med 15. junijem in 3. julijem zapisali v svoj dnevnik!

PETEK, 15. JUNIJ: Odhod naše odprave je bil sicer določen med 14. in 16. uro, a smo ga morali zaradi menjave slabega avtomobila za celi dve uri prestaviti. Končno smo se okoli 18. ure odpravili na več tisoč kilometrov dolgo pot, še prej pa je bilo potrebno v oba avtomobila stlačiti na stotine kilogramov opreme in seveda nas šest. Noč nas je zatekla na Kozjem, kjer smo prespali, pred tem pa kajpada ni manjkalo burne razprave o dogodkih, ki so nas čakali.

SOBOTA, 16. JUNIJ: Po prehodu avstrijske meje smo se ustavili v Gradcu in nakupili nekaj dodatne opreme za plezanje. Tudi tukaj ni šlo brez zamude, saj smo se v Gradcu izgubili. Šele po mučnem iskanju smo nadaljevali pot do nemške meje in naprej.

NEDELJA, 17. JUNIJ: Imeli smo srečo: že prvi trajekt, ki je iz Zahodne Nemčije peljal na Dansko, nas je sprejel. Navezali smo prve stike s Skandinavci. Ni kaj, prijazni in gostoljubni ljudje! Na Danskem smo tudi prespali.

PONEDELJEK, 18. JUNIJ: Začeli so se prvi zapleti. Resda ni bilo težav s trajektom, ki nas je iz Danske prepeljal na Švedsko, zato pa smo si jih nakopali na carini. Za boj z mrzlimi skandinavskimi nočmi smo si vzeli s seboj nekaj steklenic našega ruma, vendar carinikov naša razlaga ni zadovoljila. Pijačo so nam odvzeli, poleg tega pa zaračunali precejšnjo kazen. Na njen račun se nam na Norveškem obeta skromnejše življenje.

TOREK, 19. JUNIJ: Vožnja po Švedski pa tudi Danski nam je v marsičem razgrnila posebnosti teh dveh držav. Nikjer nobene smeti, mesta so domala sterilizirana, ob cestah so na vsakih 10 kilometrov postavljena velika parkirišča s sanitarijami in pitno vodo. Hiše so praviloma majhne in lesene, a čudovito urejene in zaščitene. Prava paša za oči pa je bil prihod na Norveško. Obilica jezer in fjordov ponuja res čudovit pogled, edina pomanjkljivost, ki pa smo je Jugoslovani že tako navajeni, so ceste. Vse kaže, da so se Norvežani njihovega krpanja učili pri nas. Pravzaprav edini večji problem je bil ta, kako sanjati ob belem dnevu.

SREDA, 20. JUNIJ: Oba avtomobila sta srečno prispela do Svolvearja, kjer smo navezali stike z našim prijateljem, ki nam je dal vrsto nasvetov in nas opremil s specialkami in vodniki. V Svolvearju smo prespali, še prej pa smo si ogledali verigo sten v Tronfjordu. Veličasten pogled!

ČETRTEK, 21. JUNIJ: Bližamo se koncu naše poti. Opremljeni z vsem potrebnim smo okoli 14. ure prispeli do mesta Reine, od koder vodi trajekt na Kirkefjord, mesto našega bivanja. Že čez slabo uro smo bili v vasi Kirke. Prvi vtis je bil obetaven. Lepa pokrajina, stene z obilo možnosti za plezanje. Domačini so nas z zanimanjem opazovali, kako razkladamo opremo. Bazni tabor smo si izbrali na najbolj suhem mestu ob samem vznožju sten, za katere smo se toliko časa pripravljali. Razburjenje je doseglo vrhunec, le s težavo smo čakali naslednjih dni. Sedaj bo potrebno pokazati, koliko veljamo.

PETEK, 22. JUNIJ: Dvojica je navsezgodaj odšla v Reino po ostalo opremo, ki smo jo pustili tam, ob prihodu, in vmes nakupila nekaj živil, medtem ko se je ostala četverica že odpravila v stene. Izredno razgibane so, a tudi zahtevne. Porasle so z mahom, tako da je bilo potrebno vsako ped, koder si stopil, poprej temeljito očistiti. Tokrat je bolj šlo za spoznavanje s terenom, mimogrede pa smo si ogledali še nekaj dodatnih možnih vzponov za naslednje dni, ko se je začelo zares.

SOBOTA, 23. JUNIJ: Priprave za vzpone so se pričele že zelo zgodaj. Ločili smo se v dve skupini: v eni sta bila Zvone in Stane, v drugi Gric, Arno in Danilo. Plezali smo vse do 13. ure, nato pa nas je čakal sestop. Stane in Zvone sta prispela do baznega tabora še isti dan, medtem ko smo se ostali vrnili šele naslednjega dne okoli 9. ure. Čeprav se je vse dobro končalo, smo ostali bogatejši za nekaj izkušenj. Prevarala nas je dolžina smeri, s seboj smo imeli tudi premalo oblačil ter hrane in pijače, tako da smo do baznega tabora prišli dodobra sestradani in prezebli. Stene, koder smo plezali, so bile mokre, algaste, gladke, na njih je bil sneg, vendar smo na srečo imeli s seboj dovolj plezalne opreme.

NEDELJA, 24. JUNIJ: To je bil dan počitka. Po obilnem obroku je sledilo spanje, zvečer pa priprave na nove podvige.

PONEDELJEK, 25. JUNIJ: Že zgodaj nas je presenetil izredno močan veter, ki je dajal kaj malo upanja, da bomo lahko opravili zastavljene naloge. Zato smo si ogledali še dolino, ki je bila v brezvetrju, in tam iskali možnosti za vzpone. A vreme je bilo vse slabše. Že nas je pričelo skrbeti, kako bomo zapolnili dneve, ki so pred nami. Padel je predlog, da bi skušali preplezati še kakšne štiri smeri, nato pa se odločimo za kakšen tehnično res zahteven podvig, vendar je bilo vprašanje, ali imamo za kaj takega s seboj zadosti klinov in svedrovcev. Obstajajo tudi možnosti, da odidemo v Trolfjord in poskušamo tam. Kmalu se bo treba odločiti.

TOREK, 26. JUNIJ: Dogovor je bil, da nadaljujemo plezanje v Lofotih. Navzlic vetru sta se obe »posadki« vnovič podali v stene. Vse se je srečno končalo, preplezana smer je bila ocenjena s 4. težavnostno stopnjo, poleg tega sta Stane in Zvone preplezala še izredno težak greben.

SREDA, 27. JUNIJ: Vreme je v redu kazalo. Dvojica je odšla izbijat kline, ki smo jih pustili med sobotnim vzpenjanjem. Pri tem sta opravila še zelo zahteven vzpon, ocenjen s VI. stopnjo, ob sestopu pa prišla v smeri, ki sta jo poprej že preplezala Stane in Zvone. V tabor sta se vrnila šele okoli polnoči.

PETEK, 29. JUNIJ: Po naporih v sredo je bil v četrtek prost dan, ko smo si nabrali nove moči za današnje vzpone. Roman in Zvone sta danes opravila velik posel, saj sta preplezala doslej še nepreplezan kanin nad vasjo. Smer je bila lepa, po začetnem lažjem delu pa so se pričele težave. Zvone je tokrat dokazal svoje mojstrstvo. Vse težavne dele, vključno s »šestko«, je splezal on in po desetih, napornih urah se je odprava lahko postavila z novo prvenstveno smerjo, ki je v celoti ni še nihče preplezal. Vrnitev je bila prav tako naporna, in če bi jo Roman in Zvone zmogla v celoti po zamišljeni poti, bi opravila še eno prvenstveno smer. Vendar sta se po tretjem spustu odločila za lažjo varianto. Ob vrnitvi v bazni tabor je bilo že krepko čez polnoč.

SOBOTA, 30. JUNIJ: Med zajtrkom smo se dogovorili, da se vrnemo v torek ali sredo, zatem pa so se Arno, Gric in Jože odpravili plezat, vendar so kaj kmalu ugotovili, da je to smer pred njimi nekdo že zmogel, saj je bilo v njej najti kline. Očitno je šlo za smer, ki je bila opisana v planinskem vestniku, označena pa z oceno IV in V.

PONEDELJEK, 2. JULIJ: Po odmoru v nedeljo smo se danes še zadnjič odpravili v steno. Prva naveza sta bila Roman in Stane, druga pa Arno in Gric. Slednja sta skušala preplezati novo zahtevno smer, a sta morala nekaj pred ciljem zaradi pomanjkanja opreme, premalo časa in izredno gladkih plošč odstopiti. Več uspeha sta imela Roman in Stane. Preplezala sta težko smer, saj sta samo za vrnitev potrebovala celih pet ur. Pod steno so ju že čakali tovariši. Ta večer in naslednji dan smo porabili za pakiranje in pripravo na vrnitev. Iz Kirkefjorda smo se odpravili v torek dopoldne. Pot je bila dolga in naporna, saj sta nas poleg utrujenosti zdelovali huda vročina in kolone avtomobilov. Zato je bilo toliko večje veselje, ko smo v ponedeljek, 9. julija, zapeljali čez mejo v Šentilju.

Pripravil:
B. B.

ZADOVOLJNI Z OPRAVLJENIM — Člani prve dolenjske alpinistične odprave (od leve proti desni): Roman Mihalič, Arno Koštomaj, Zvone Ribič, Danilo Flis in Stane Horvat, vodja odprave. Na našem posnetku ni šestega člana odprave, Jožeta Tučiča. Fantje so v gorah norveškega otočja docela izpolnili zastavljeni načrt.

Cujnik drugič državni prvak

V Zagrebu je Darko Cujnik postal državni prvak, nekaj dni pred tem pa je v Celju vrgel kopje še dlje — Na treningih meče čez 80 m

Darko Cujnik je na troboju državnih reprezentanc Italije, Cipra in Jugoslavije, ki je bil sredi preteklega tedna v Celju, prvi razveselil gledalce z izredno dolgim metom 79,18 m. Pozneje ga je sicer prehitel državni rekorder Krdžalić, a to ne zmanjšuje vrednosti njegovega rezultata in zmage nad obema Italijanoma in tekmovalcema s Cipra.

Cujnik je vojak v Zagrebu, vendar ga dolžnosti, ki so s tem v zvezi, sodeč po njegovih letošnjih dosežkih, prav nič ne motijo pri vrnitvi med najboljše jugoslovanske atlete. Na treningih njegovo kopje že preleti tudi mejo 80 m, kar je rezultat mednarodne vrednosti. Stalnost svoje odlične forme je dokazal tudi v soboto na seniorskem državnem prvenstvu, ko je z enim samim metom osvojil naslov državnega prvaka. S 76,92 m je bil boljši tudi od rezultata, ki ga je v kvalifikacijah dosegel državni rekorder Sead Krdžalić. Cujnik je član državne reprezentance, ki bo v kratkem nastopila na balkanskih atletskih igrah v Bolgariji.

Poleg Cujnika je še 7 novomeških atletov doseglo norme za nastop na državnem prvenstvu, vendar jih nekaj zaradi spremenjenih tekmovalnih pravil ni moglo nastopiti. Matijašićeva, Gabrijel in Kranjčič niso sodelovali na republiškem prvenstvu, ki je bilo obvezno za vse udeležence DP in jim kljub opravičljivim razlogom (poškodbe) v Zagrebu niso dovolili nastopati.

Lapajne se je sicer ogrel, a je na zaletišču spoznal, da zaradi stare poškodbe ne bo mogel opraviti niti poskusnih skokov, kaj šele, da bi se bojeval za medaljo.

Primc je trikrat vrgel disk izven sektorja in je tako ostal brez veljavnega meta. V teku na 400 m z ovirami sta nastopili Borja Eržen in Milica Gorenc. Prva je dosegla rezultat 68,3 s, druga pa je s 70.00 s za 8 desetink sekunde izboljšala osebni rekord.

DRŽAVNI PRVAK Z ENIM METOM — Novomeščan Darko Cujnik, ki služi vojaški rok v Zagrebu, je zadnjo soboto prav v tem mestu spet postal državni prvak v metu kopja.

V dveh dneh štiri etape

V soboto v Novem mestu start mednarodne pionirske kolesarske dirke za pokal Gorjanskega bataljona

NOVO MESTO — Kolesarsko društvo Krka je že po tradiciji tudi v letošnjih zadnjih julijskih dneh organizator največje pionirske kolesarske dirke pri nas, etapne tekme za pokal Gorjanskega bataljona. Dokončno je znano, da bo tudi letos ta težka preizkušnja najobetavnejših kolesarjev minila ob udeležbi tujih ekip, saj so doslej med že petnajstimi prijavljenimi moštvi tudi tri vrste iz Italije in Avstrije.

Letošnja, že 4. preizkušnja mladih kolesarjev bo potekala v štirih etapah, ki jih bodo morali tekmovalci prevoziti v soboto in nedeljo. Tako bo v soboto ob 11. uri pred tovarno zdravil Krka start prve etape na kronometer med Ratežem, Brusnicami in Gabrjem, istega dne ob 15. uri pa bo v Gabrju pred zadružnim domom start druge etape do Šentjerneja, Kostanjevice in Krške vasi. Zadnji etapi bosta v nedeljo. Najprej ob 10. uri pred krškim SOP do Oštrca in nato še ob 13. uri start iz Kostanjevice za etapo do Trške gore, kjer bo cilj.

Omenimo za konec še, da organizatorju KD Novo mesto pomagajo pri izvedbi dirke še mladinske organizacije iz Krške vasi, Gabrja, Novega mesta, odbor Gorjanskega bataljona, družbenopolitične organizacije Novega mesta in Krškega ter dolenjsko združeno delo. Prav zanimivo bo videti, ali bo tudi tokrat uspelo novomeškim pionirjem dokazati, da so tačas pri nas neprekosljivi, med najresnejšimi tekmeci pa bodo zagotovo imeli obetavno metliško vrsto.

TRIJE NOVOMEŠKI ATLETI V REPREZENTANCI

NOVO MESTO — V reprezentanci, ki bo zastopala Jugoslavijo na mladinskem atletskem balkanskem prvenstvu na Kreti, so kar trije mladi novomeški atleti. Zvezni kapetan je poleg Igorja Primca za met diska in Matjaža Fabjana v teku na 3.000 m poklical v reprezentanco tudi Matjaža Zupančiča, tekača na 110 m z ovirami, ki je bil na nedavnem državnem prvenstvu v Postojni drugi s časom 15,07 s.

ŠPORTNI KOMENTAR

Tudi drugič jim ni šlo

Sevniški rokometaši menijo, da jih je oškodovalo republiško predsedstvo — Pritožba

SEVNICA — Sevniškim rokometašem se dogaja nekaj čudnega: že drugo leto pridejo ob koncu prvenstva v II. rokometni ligi prav na vrh, napredujejo pa drugi.

Lani so bili deležni takšne »salomonske rešitve«: dobili so pokal, v višjo ligo pa so vseeno šli Krčani. Letos so s Črnomljem in Rudarjem osvojili enako število točk. Ker se je zadeva raz(za)pletala za zeleno mizo, napreduje Rudar, Sevničanom ne preostaja drugega, kot da začenjajo spet vse znova...

Usedli so se skupaj in zoper dvomljivo odločitev predsedstva napisali pritožbo skupščini Rokometne zveze Slovenije. Niso edini, ki se borijo za zaščito zakonitosti. Take zadeve so na predsedstvo naslovili iz Brežic, Črnomlja, potožil se je celo sekretar zveze.

Kje so časi, ko se je tekma dobivala na igrišču, tja so prihajali pravilno registrirani igralci itd.? Sevničanom se je v lanskem prvenstvu primerilo, da je proti njim sodil eni in isti sodniški par kar tri tekme. Vmes sta morala sodnika tudi nekaj »prestati« saj so ju na tekmi med Zagorjem in Radečami celo pretepli, vendar sta vnovič prišla s piščalko na igrišče na odločilno tekmo za prvaka v ligi. Ne moti niti to, da sodnik igra v moštvu, drugič pa sodi(!)...

Kmalu se bo pričelo novo prvenstvo. Bodo vsaj dotlej razčistili stare nesporazume? Sevničani predlagajo troboj na športnem polju. Ta naj bi po njihovem odločil, kdo izmed trojice Črnomlja, Rudarja ali Sevnice je boljši in naj torej napreduje. Priložnost za takšno merjenje moči je že bližnji Lovrekov memorial.

A. ŽELEZNIK

TELEVIZIJSKI SPORED

PETEK, 26. VII.

17.40 — 23.55 TELETEKST
17.55 POROČILA
18.00 NAŠ PRIJATELJ TITO, zadnji del nadaljevanke
18.15 OBISKOVALCI, 2. del češkoslovaško-zahodnonemške nadaljevanke
18.45 ŽELELI STE — POGLEJTE, poučno zabavna oddaja
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ŽIVI PLANET: Gozdovi severa, 3. del angleške dokumentarne serije
20.55 NE PREZRITE
21.10 GANGSTERSKA KRONIKA, 5. del ameriške nadaljevanke
22.00 DNEVNIK
22.10 ROBIN HOOD IN MARIANA, angleški film

Ustvarjalci filma so postavili filmsko zgodbo 20 let kasneje kot jo sicer prikazujejo filmi o Robinu Hoodu. Robin je postaran, a še zmeraj močan in spreten vitez, ki se vrača s križarskih vojn precej razočaran. Kralj, za katerega se je boril, je pohlepen, krut, pa še kmalu na začetku filma umre. Robin je kljub pojemajoči moči še vedno simbol upora zoper normansko represijo. Avtorji so s svojim posegom v mit želeli iz sicer že dodobra klišejskega lika iztisniti še nekaj soka. To jim je uspelo, med drugim tudi z analizo odnosov med Marian in Robinom, katerih ljubezen kljub nekaterim presunljivim trenutkom niha med humornim in tragičnim. Njuna ljubezen je edino, kar traja in kljubuje času.

DRUGI PROGRAM

17.40 Test — 17.55 Dnevnik — 18.15 Glasbena srečanja — 18.45 Domovino branimo tudi z lepoto — 19.30 Dnevnik — 20.00 V. Parma: Urh, grof Celjski (opera) — 21.35 Nočni kino: Mrzlica (poljski film)

TV ZAGREB

14.30 Poletno popoldne — 17.50 Video strani — 18.00 Poročila — 18.05 TV koledar — 18.15 Glasbena srečanja — 18.45 Domovino branimo tudi z lepoto — 19.30 Dnevnik — 20.00 Hobotnica (1. del italijanske nadaljevanke) — 21.00 Lepotica (zabavna oddaja) — 21.45 Dnevnik — 22.00 Kultura srca — 23.30 Program plus: Benny Hill, Portret rock skupine, Potopisna reportaža, Poročila

SOBOTA, 27. VII.

13.50 — 23.20 TELETEKST
14.05 POROČILA
14.10 N. Simončič: ČMRLJ IZ KOLORADA, zadnji del lutkovne predstave
14.20 V. Podgorac: BELI CIGANČEK, 1. del nadaljevanke TV Skopje
14.50 NAŠ PRIJATELJ TITO, zadnji del nadaljevanke TV Zagreb
15.05 MITI IN LEGENDE — Srednjeveški miti: KALEVALA, nanizanka
15.20 POLETAVČEK, 5. del nanizanke TV Beograd
15.50 TV GALERIJA: JURAJ MATEJEV DALMATINAC
16.20 ŽIVI PLANET: Zaledeneli svet, ponovitev 2. dela angleške dokumentarne serije
17.15 DEKLIŠKI MOST, jugoslovanski film

Film daleč presega jugoslovanske standarde mnogih hrupnih, pirotehnično zahtevnih vojnih spektaklov. Filmska zgodba temelji na predpostavki, da nemška komanda pristane na zamenjavo ujetnikov pod pogojem, da za vsakega ujetega nemškega oficirja in podoficirja osvobodi po dva, za vsakega ujetega vojaka pa po enega zajetega partizana ali talca. Kraj zamenjave naj bi bil »dekliški most«.

18.45 BOJ ZA OBSTANEK: Odločilni korak, angleška dokumentarna serija
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.50 VREME
20.00 VELIKA AVANTURA

Če ne zaradi drugega, je film »Velika avantura« zanimiv zaradi izvrstnega komika Bourvila in nič manj priljubljenega Louisa de Funesa. Gre za preobratov polno komedijo s konca druge svetovne vojne. Eno izmed zavezniških letal je sestreljeno nad Parizom in usoda pilotov postane tesno povezana z usodama Bourvila in de Funesa.

22.05 ZRCALO TEDNA
22.25 VIDEO GODBA
23.15 POROČILA

DRUGI PROGRAM

13.30 Zmeden (kanadski film) — 15.00 Izseljeniško poletje — 15.45 Velike športne prireditve in objekti — 16.30 Razgibana mladost — 17.30 Neznanec iz Collogna (italijanski film) — 19.00 Silhuete (glasbena oddaja) — 19.30 Dnevnik — 20.00 EP v košarki za kadete — 21.20 Poročila — 21.25 Športna sobota — 21.50 Lepa Otero (2. del italijanske nadaljevanke) — 22.50 Poezija — 23.20 Kronika puljskega festivala

TV ZAGREB

10.15 Poročila — 10.20 TV koledar — 10.30 Zvoki iz Trbižata — 11.00 Dudki — 12.00 Vstaja in morje — 13.00 Vidiš, Igor — 13.35 Vse Sutjeske in vse Neretve — 14.05 Dokumentarna oddaja — 14.35 Goranova pomlad — 15.20 Partizanski odred — 17.00 Mostar: Skoki s starega mosta — 17.45 MDB Sava 85: Koncert — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vrhovi Zelengore — 21.40 Dnevnik — 21.55 Za konec tedna

NEDELJA, 28. VII.

8.35 — 13.05 in 15.00 — 22.00 TELETEKST
8.50 POROČILA
8.55 ŽIV ŽAV: Risanke, Tom Sawyer
9.55 OBISKOVALCI, ponovitev 2. dela nadaljevanke
10.25 LAMPIJON IN LEPA MARIJA, zadnji del brazilske nadaljevanke
11.05 DOMAČI ANSAMBLI: Ansambel Henček in njegovi fantje
11.40 625, pregled tedenskega sporeda
12.00 KMETIJSKA ODDAJA
13.00 POROČILA
15.15 ČEDOMIR ILIĆ, 4. del nadaljevanke TV Beograd
16.05 POROČILA
16.10 MAJSKI POKER, 2. del italijanske zabavnoglasbene oddaje
16.55 YANKEE DOODLE DANDY, ameriški film

Ta film je bil v štiridesetih letih izredno priljubljen film iz zvrsti glasbeno plesnih filmov. Gre za zgodbo o zagnano patriotičnem Geogu Cohanu, ki je v svoji mladosti iz nepremišljenosti zapravil svojim staršem, znanim estradnikom zaposlitev. Potem se začne njegov samostojni prodor. V tem filmu je zablestel znani James Cagney in za to vlogo dobil Oscarja.

18.55 KNJIGA

V oddaji bodo predstavili najnovejše delo pisateljce Mire Mihelič, knjigo spominov z naslovom Ure mojih dni. Miheličeva obuja spomine na dogodke iz sedmih desetletij življenja strogo v mejah resničnosti, vendar jih začinja z zanimivimi anekdotami ter osebna doživetja dopolnjuje s spomini na celo vrsto ljudi svojega časa.

19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.50 VREME
20.00 ZADARSKI MEMENTO, zadnji del nadaljevanke TV Zagreb
20.55 JAZZ NA EKRANU: Dr. Umezu band, 1. oddaja
21.25 ŠPORTNI PREGLED
21.55 POROČILA

DRUGI PROGRAM

17.00 Po Titovi poti: Ešalon prihodnosti — 17.35 Fantje iz Flatbuscha (ameriški film) — 18.55 Risanke Walta Disneya — 19.30 Dnevnik — 20.00 Temna stran sveta (2. del dokumentarne serije) — 20.55 Poročila — 21.05 TV kinoteka: Najlepša (italijanski film)

PONEDELJEK, 29. VII.

17.40 — 21.15 TELETEKST
17.55 POROČILA
18.00 POLETAVČEK, 6. del nanizanke
18.25 ČE LADJA ZBOLI...
18.45 GLASBA ZA MLADE
19.20 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 LEPA OTERO, 3. del italijanske nadaljevanke
21.10 MOSTARSKA OPERACIJA, LIŠKO—PRIMORSKA OPERACIJA IN SARAJEVSKA OPERACIJA, oddaja TV Sarajevo iz niza Dnevi zmage
22.00 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

17.30 Beograjski TV program — 19.00 Indirekt — 19.30 Dnevnik — 20.00 Znanost — 20.50 Poročila — 20.55 Mali koncert — 21.15 Dinastija — 22.10 Hit meseca

TOREK, 30. VII.

17.45 — 22.55 TELETEKST
18.00 POROČILA
18.05 LJUDSKI PLESI IN PESMI IZ ISTRE, 1. del
18.25 MITI IN LEGENDE — Srednjeveški miti: KRALJ ARTHUR IN VITEZI OKROGLE MIZE, nanizanka
18.40 TV GALERIJA: Od Ohrida do Herakleje
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 W. Shakespeare: UKROČENA TRMOGLAVKA, kanadska TV drama

»Ukročena trmoglavka« je ena najbolj veselih Shakespearovih komedij zgodnjega obdobja. Dogaja se v sončni Italiji, glavni konflikt pa sproži dejstvo, da je Beptistova starejša hčerka Katarina nenavadno trmasta, jezljiva in prepirljiva, tako da ji oče ne more najti ženina, obenem pa mora na zakon čakati mlajša Bianca, vsaj na videz vzor čednosti in ubogljivosti, za katero se kar tare snubcev. Situacijo reši plemič Petruccio, ki je edini kos trmoglavi Katarini, saj počasi iz divje prepirljivke ustvari poslušno in ubogljivo ženo, medtem ko Bianca že kmalu po poroki pokaže dvojnost svojega značaja.

22.40 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

17.55 Dnevnik — 18.15 Kdor hoče, ta zmore — 18.45 Thommy s pop show extra — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kdo tako lepo poje — 20.45 Žrebanje lota — 20.50 Poročila — 20.55 Liki revolucije — 21.40 Življenje knjige

SREDA, 31. VII.

17.40 — 22.40 TELETEKST
17.55 POROČILA
18.00 F. Rudolf: KUŽA LAJA MJAV..., 1. del predstave Lutkovnega gledališča Ljubljana
18.15 V. Podgorac: BELI CIGANCEK, 2. del nadaljevanke TV Skopje
18.45 ŽELELI STE — POGLEJTE, poučno zabavna oddaja
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNAL
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ČINADARSA, ČINDARAJSA, ČINDRASA, dokumentarna oddaja
20.35 Film tedna: ZGODBA O LJUBEZNI IN PRIJATELJSTVU, italijanski film

DRUGI PROGRAM

17.55 Dnevnik — 18.15 Legende sveta — 18.46 Narodna glasba — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dubrovniške poletne prireditve: Koncert Dubravke Tomšič — 20.45 Poročila — 20.50 Petdeset let pozneje: Franjo Bulić — 21.35 Jazz na ekranu: Vocal summit

ČETRTEK, 1. VIII.

17.40 — 23.55 TELETEKST
17.55 POROČILA
18.00 Mira Mihelič: MOJ MILI ARIEL, 1. del nadaljevanke
18.25 SLIKAR JOŽEF PETKOVŠEK
18.45 MOZAIK KRATKEGA FILMA: Dobrodošli v Nepalu, švicarski film
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.05 FORMULA 1, zabavnoglasbena oddaja TV Beograd
21.00 BREGOVI, 5. del gruzinske nadaljevanke
22.05 DNEVNIK
22.20 F. Žižek: IPAVCI — Gustav

DRUGI PROGRAM

17.55 Dnevnik — 18.15 Na črko, na črko — 18.45 Narodna glasba — 19.30 Dnevnik — 20.00 Nekaj ljudi dobre volje (1. del francoske nadaljevanke) 20.55 Poročila — 21.00 Umetniški večer

STREŠNIK IGM »STREŠNIK« p. o. Dobruška vas
68275 Škocjan, tel.: 068 / 85-230, 85-231, 85-275

Odločite se za nakup sodobne, kvalitetne in cenovno ugodnejše strešne kritine.
Proizvajamo: gladke strešnike v rdeči, opečni, grafitnosivi in cementnosivi barvi.

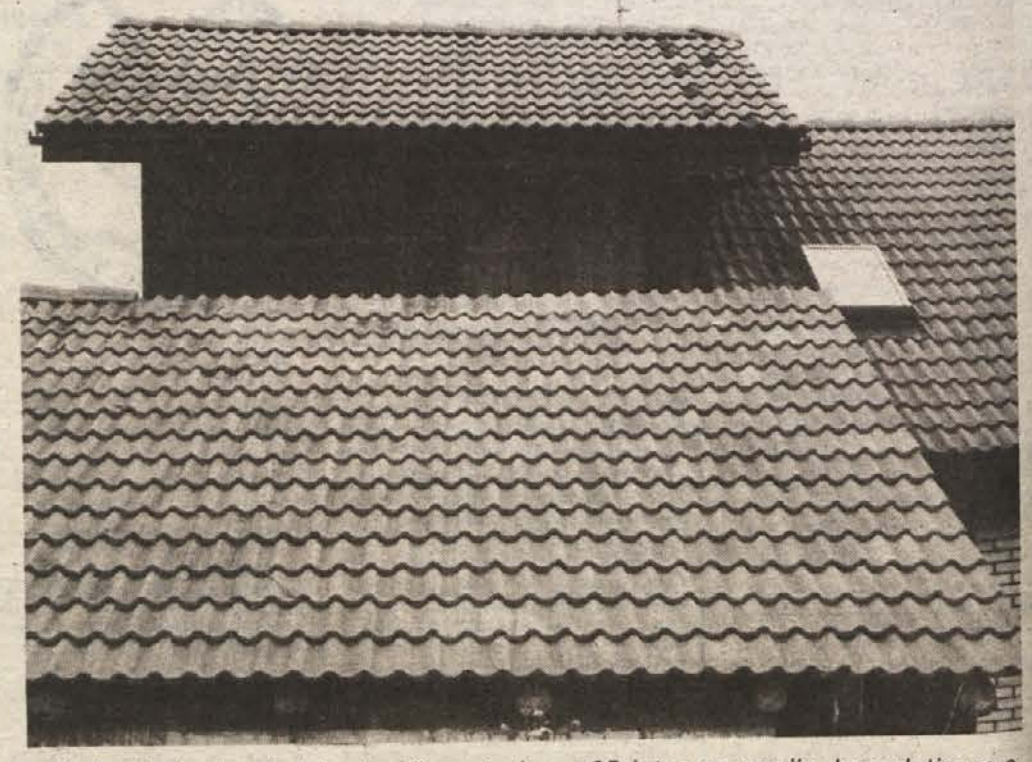

Naša streha je estetsko dovršena, trajna, s 35-letno garancijo, kompletirana s posebnimi elementi za ventilacijo, zračenje podstrešja in antenskimi priključki. Teža naše kritine na kvadratni meter pa je približno enaka opečnim strešnikom.

Posebno jo odlikuje odpornost proti mrazu in nalivom ter je zelo primerna za pokrivanje in prekrivanje stanovanjskih in gospodarskih objektov. S pritrjevanjem (pribijanjem) doseže kritina 100 odstotno odpornost tudi proti burji.

Za kvadratni meter strehe potrebujete približno 10 strešnikov. Velika površina enega strešnika omogoča hitro in enostavno pokrivanje ali prekrivanje. Pri prekrivanju starih streh lahko uporabite tudi staro letvanje.

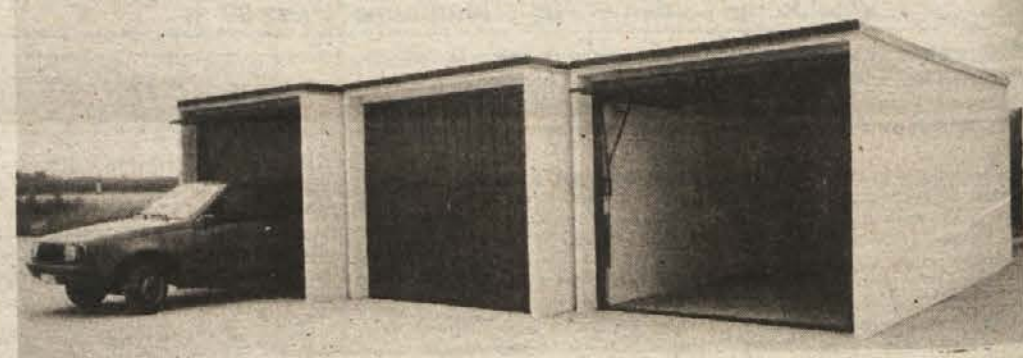

Garaža MONO je masivna armiranobetonska garaža iz enega kosa. Dolga je 5,78, široka pa 2,74 in visoka 2,40 metra, težka pa 10 ton. V celoti je izdelana v naši tovarni IGM Strešnik. Gotovo garažo pripeljemo naročniku s posebnim tovornjakom. Na mestu, kjer naj bi stala jo tovornjak spusti na temelje, ki jih prej pripravi naročnik. Postavljanje traja največ pol ure. Nato naročnik le še izdela tlak in lovilec maščob v garaži.

Garaža MONO je uporabna za:
— garaže (posamezne, dvojne, trojne, vrstne)
— drvarnice
— manjša skladišča
— za druge pomožne objekte

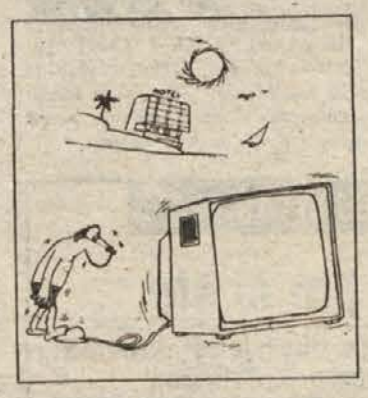

Svet delovne skupnosti skupnih služb Samoupravnih interesnih skupnosti občine Trebnje

razpisuje
prosta dela in naloge

vodje delovne skupnosti

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
— višja ali visoka izobrazba družboslovne smeri,
— najmanj tri leta delovnih izkušenj,
— izpolnjevanje kriterijev po družbenem dogovoru o kadrovski politiki

Kandidati naj svoje prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 15. dneh po objavi na naslov: Delovna skupnost skupnih služb SIS občine Trebnje — razpisna komisija, Trebnje, Baragov trg 1.
O izidu razpisa bodo prijavljeni kandidati obveščeni v 60. dneh po izvršenem postopku o izbiri.

488/30—85

Delovna organizacija »Standard konfekcija« za promet s tekstilno konfekcijo na drobno z neomejeno solidarnostno odgovornostjo tozda TOZD »Zagreb« Zagreb, Ilica 246 a

objavlja
prosta dela in naloge
za nedoločen čas

vodja blagovnice

v Novem mestu, Komandanta Staneta 18

Pogoji:
— VI. ali V. stopnja strokovne izobrazbe, oziroma izobrazba ekonomske, trgovske smeri
— tri leta delovnih izkušenj pri delih in delovnih nalogah prodaje na drobno v konfekciji.

Prošnje s priloženimi dokumenti, da kandidat izpolnjuje zahteve iz oglasa, pošljite Komisiji za delovna razmerja TOZD »Zagreb«, Zagreb, Ilica 246 a.
O rezultatih izbora bodo kandidati pismeno obveščeni v zakonitem roku.
Prijave sprejemamo 8 dni po objavi.

490/30—85

DOLENJSKI LIST

OGLAS V DOLENJSKEM LISTU — ZANESLJIV EKONOMSKI USPEH

Dolenjski list je najbolj razširjen pokrajinski časopis v Jugoslaviji. Pokriva devet občin in izhaja v 29.000 izvodih.

Vse informacije o oglasih dobite po telefonu na številko 24-006, osebno pa se lahko oglasite pri nas v torek, sredo, četrtek in petek od 7. do 14. ure, v ponedeljek pa od 7. do 16. ure. Oglasi za tekočo številko morajo biti oddani najkasneje v torek do 8. ure zjutraj. Naslov: Germova 3, Novo mesto.

☎ **24-006**

OGLAS V DOLENJSKEM LISTU — ZANESLJIV USPEH

NOSI KRESNIČKO

Moja dežela.

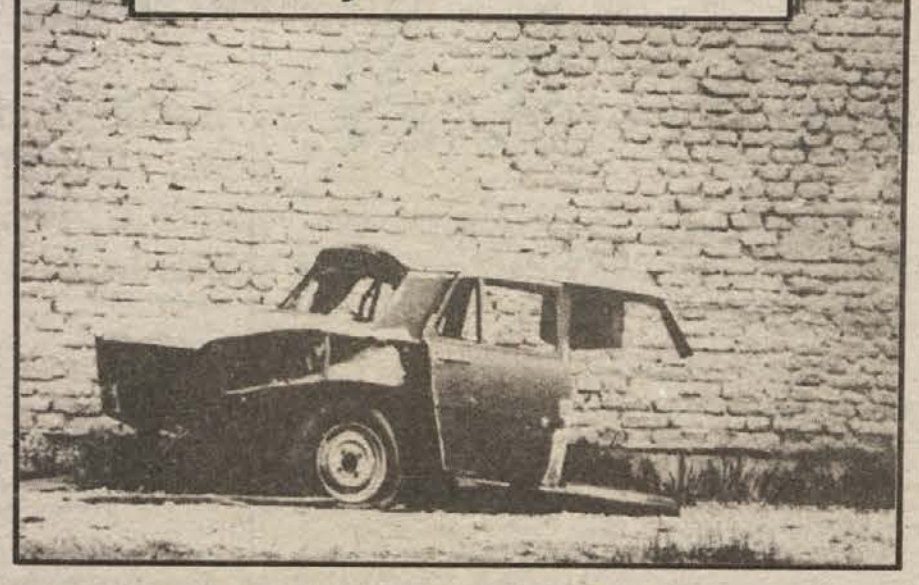

Danes je Slovenija poldrugo uro daleč od Frankfurta in Rima, dve uri od Pariza, iz Londona je mogoče priti v treh urah, iz New Yorka v devetih, iz Toronta v osemnajstih. Pot iz Avstralije traja uro manj kot en dan.
Od letališča do najbližjega smetišča je potem ponavadi manj kot pet minut.

Slovenija. Njenih zakladov nismo dobili od dedov v dar. Zaupali so nam jih vnuki.

Slovenija

sm delo

Družboslovna in ekonomska srednja šola Novo mesto, Ulica talcev 3a,

objavlja
prosta dela in naloge

učitelja strokovnih teoretičnih predmetov

diplomirani ekonomist

Kandidati naj pošljejo prijave v 15. dneh po objavi razpisa na svet delovne skupnosti Družboslovne in ekonomske srednje šole.

489/30—85

SOZD Petrol Ljubljana
TOZD Trgovina Brežice
PE na debelo, Novo mesto

razglaša
prosta dela in naloge

skladiščnika v skladišču Novo mesto

Pogoji:
— VKV ali KV delavec v trgovini
— zahtevana praksa: dve oz. tri leta pri podobnih delih in nalogah
Posebni pogoji:
— odslužen vojaški rok

Dela in naloge se združujejo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Poskusno delo traja dva meseca. Lastnoročno napisane ponudbe s kratkim življenjepisom je treba poslati v 8 dneh po objavi tega oglasa na upravo PE na debelo, Novo mesto, Kurirska pot 7. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po izteku razpisnega roka.

491/30—85

DO »GOK« Črnomelj
TOZD Obrt

Odbor za medsebojna razmerja
objavlja
prosta dela in naloge za nedoločen čas:

delovodska opravila v obratu montaže centralnega ogrevanja in klimatizacije

Pogoji:
— V. stopnja strokovne izobrazbe, smer strojni delovodja
— z delom pridobljena delovna zmožnost je možna
— 3 leta delovnih izkušenj pri vodenju skupin na montaži ogrevalnih naprav in klimatizacije
— tečaj prve pomoči

Pismene prijave sprejema odbor za medsebojna razmerja TOZD Obrt 8 dni po objavi razpisa.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 7 dneh po sprejetju sklepa o izbiri. Sklep o izbiri bo sprejet v 15 dneh po izteku 8-dnevnega roka prijave kandidatov.

492/30—85

Novotehna, trg. pod. na debelo in drobno, p. o., Novo mesto
Glavni trg 11,

komisija za delovna razmerja
objavlja
prosta dela in naloge:

1. samostojni prodajalec

v PE št. 4 Plini, Cikava, Novo mesto

2. kalkulant II.

v PE št. 2, trgovina, Resljeva 2, Novo mesto

Pogoji za zasedbo:
pod 1: KV izobrazba trgovske smeri in 1 leto delovnih izkušenj, poskusno delo 2 meseca
pod 2: srednja izobrazba ekonomske smeri in 1 leto delovnih izkušenj ali administrativna šola in 2 leti delovnih izkušenj, poskusno delo 2 meseca

Za objavljena prosta dela in naloge bomo delovno razmerje sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
Ponudbe z dokazili naj kandidati pošljejo na zgornji naslov v 8. dneh po objavi.
Vse kandidate bomo pismeno obvestili v 15. dneh po izbiri kandidata.

486/30—85

Slovenijales Stilles
Tovarna stilnega pohištva in notranje opreme
Sevnica

Razpisna komisija delavskega sveta delovne skupnosti skupnih služb

razpisuje
dela in naloge

vodenje finančno-računovodskega sektorja

Poleg splošnih zakonskih pogojev in pogojev, ki so določeni z družbenim dogovorom o kadrovski politiki v občini Sevnica, morajo kandidati imeti še:

— višjo ali srednjo izobrazbo (VI. ali V. zahtevnostna kategorija) ustrezne smeri
— 3 — 5 let delovnih izkušenj
— program dela.

Izbrani kandidat bo imenovan za dobo 4 let; delovno razmerje pa bo sklenjeno za nedoločen čas.
Kandidati naj vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo na zgoraj navedeni naslov v 15 dneh po dnevu objave.
Kandidate bomo o izboru in imenovanju obvestili v 30. dneh po poteku razpisnega roka.

486/30—85

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, tata, brata, strica in svaka

STANETA RAVBARJA

iz Petelinjka 17

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni sosedom Drganovim, Gregorčičevim, Moharjevim in Beceletovim. Iskreno se zahvaljujemo govornikoma, pevcem in župniku za opravljeni obred, Cestnemu podjetju in Mercatorju—TOZD Standard Novo mesto za podarjene vence.

Žalujoči: žena Anica s hčerko Lerko in ostalo sorodstvo

Ljubil si življenje in zemljo,
ljubil si svoj dom,
a v tihem cvetočem polju
odšel si v večni dom.

ZAHVALA

V 61. letu starosti nas je nepričakovano zapustil naš dragi ati, dedek, brat in stric

IVAN GRIL

iz Rumanje vasi 35

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, nam izrazili sožalje in pokojniku darovali cvetje in vence. Posebna zahvala bližnjim sosedom za nesebično pomoč in darovani venec. Zahvaljujemo se tudi delovnim organizacijam GG Straža, GG Podturen, tozd Bor, Zdravilišču Šmarješke Toplice, ZZB Straža, društvu upokojencev Straža in gasilskemu društvu za podarjene vence in izraženo sožalje. Prav tako se zahvaljujemo pevcem, godbi, župniku za opravljen obred in govornikom za ganljive poslovilne besede. Hvala vsem ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči vsi njegovi!

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite
in spomnite se, kako trpel sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

Po težki in hudi bolezni nas je v 74. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, brat, stric in svak

FRANC KAVŠČEK

upokojenec DO NOVOLES in udeleženec NOV
iz Gor. Straže 30

Prisrčno se zahvaljujemo sosedom, sorodnikom, vaščanom, znancem in prijateljem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, pokojnemu darovali cvetje in ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Hvala vsem, ki ste ga v času bolezni obiskovali. Posebna zahvala patronažnima sestrama Jelki in Erni za vso pomoč ter dr. Živkoviču za obiske na domu in lajšanje bolečin, kolektivom DO Novoles — tozdom Žaga, TSP, TES, Guma Grosuplje, IMV Novo mesto, ZS Triglav Novo mesto, Steklarstvu Peček Novo mesto in organizaciji ZB Straža za podarjene vence, govornikom za poslovilne besede, duhovniku za lepo opravljeni obred, pevcem za zapete žalostinke ter pihalnemu orkestru Novoles. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Danica, otroci Franci, Dane, Stanko, Zdenko in Vesna z družinami, brat Leon in ostalo sorodstvo

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 25. julija — Jakob
Petek, 26. julija — Ana
Sobota, 27. julija — Gorazd
Nedelja, 28. julija — Nevenka
Ponedeljek, 29. julija — Marta
Torek, 30. julija — Peter
Sreda, 31. julija — Ignac
Četrtek, 1. avgusta — Alfonz

LUNINE MENE

25. julija ob 0.39 — prvi krajec
31. julija ob 22.41 — ščip

KINO

BREŽICE: Od 26. do 27. 7. francosko-kanadski film Vojna za ogenj. 28. in 29. 7. ameriški film Superagenti. 30. in 31. 7. ameriški film Marijini ljubimci.

ČRNOMELJ: 26. in 28. 7. ameriški film Breakdance. 28. 7. zahodnonemški film Resnične zgodbe. VIII. del. 30. 7. ameriški film Smrkci prihajajo in zahodnonemški film Zapeljivka.

KOSTANJEVICA: 27. 7. angleški film Ljubezenski vrtiljak. 28. 7. angleški film Bolnica Britanija.

KRŠKO: 28. 7. zahodnonemški film Jaz sem tvoj morilec. 30. 7. hongkonški film Nora misija. 31. 7. italijansko-španski film Takšna, kakršna si.

NOVO MESTO — DOM KULTURE: 26. 7. in 27. 7. ameriški film Policijska akademija. 26., 27., 28. 7. italijanski film Tatovi izgubljenega zaklada. 29. in 30. 7. angleški film Največji rop banke. 31. 7. italijanski film Taxi girl.

NOVO MESTO — DOM JLA: Od 26. do 28. 7. italijanski film Samo bog odpušča.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

TAKOJ zaposlim tri kvalificirane ali polkvalificirane šivlje. Vse informacije na tel. (068) 46-505.

TAKOJ zaposlim spretno univerzalno industrijsko šiviljo. OD od 40 do 50.000 din. Konfekcija MAJA, Novo mesto, Kristanova 49 a, tel. 23-261.

STANOVANJA

DVOSOBNO komfortno stanovanje v Krškem (družbena lastnina) s telefonom in centralnim ogrevanjem zamenjam za podobno stanovanje, lahko tudi manjše, v Brežicah, Bregani, Samoboru ali Zagrebu. Javite na telefon (068) 61-347.

Motorna vozila

UGODNO prodam 6 mesecev star Jugo 55. Informacije vsak dan na telefon 23-478.

RENAULT 4 — GTL, letnik 1982, prevoženih 27000 km prodam. Informacije na telefon 25-347.

PRODAM R 4 GTL letnik december 1983 in prikolico za frezo Goldoni. Dol. Kamence 16, Novo mesto, telefon 25-907.

PRODAM ZASTAVO 101 L letnik 1976. Informacije po telefonu 23-812.

PRODAM Z—745 K, letnik 1978, in gume s platišči 165/70 SR 13. Telefon 25-862.

PRODAM TOMOS avtomatik in dele za zastavo 750. Ogled po 17. uri. Bevc Marko, Luterško selo 15, Otočec.

PRODAM Z 101 ali zamenjam za drva. Naslov v upravi lista (4057/30).

MERCEDES 15-13, 150 KM, 10 ton prodam. Informacije na tel. 25-556.

R — 4, letnik 1981, odlično ohranjen, poceni prodam, telefon 20-348 dopoldan.

Prodam TOVORNI AVTO zastava 1500 TR, letnik 1977, neregistriran, nosilnost 1210 kg in MOPED APN 4. Ucman Franc, Smolenja vas 65.

Ugodno prodam R — 4 TL, letnik 1983, prevoženih 11000 km, z dodatno opremo. Stane Žibert, Šentjernej 60.

PRODAM LADO karavan 1200, letnik 1982 (85-950) popoldan.

VARTBURG, letnik 1983, prevoženih 15.000 km, registriran do julija 1986, prodam. Telefon (068) 22-487.

FIAT 128 nov, prodam. Breda Kržan, M. Mraševo 12, Podbočje.

PRODAM R 4, letnik 1983. Telefon 25-915.

GOLF JL, letnik 80, ohranjen, poceni prodam. Telefon 20-200.

ETZ 250, september 1983, in avtomatik, star dve leti, prodam. Dušan Jene, Zavinek 2, 68275 Škocjan.

AVTOMATIK 3 M in APN 6, nova, prodam. Dol. Težka voda 8 a, Novo mesto.

GOLF, letnik 1978, nemške izdelave, s plinsko napeljavo, prodam. Cena 49 SM. Slavko Antončič, Gor. Gradišče 25, 68310 Šentjernej.

MOTOR 15 SLC, star eno leto, s prevoženimi samo 1000 km, dobro ohranjen prodam. Mirko Bregar, Zavinek 4, Škocjan.

APN 4 prodam, Lindič, Pod Trško goro 43, Novo mesto.

FIAT 125, letnik 1978, prodam za 17 SM. Stane Vintar, Loka, Šentjernej.

FIAT 126 P, letnik 1978, prodam. Tel. 72—647.

PRODAM dobro ohranjeno ZASTAVO 101, letnik 1978, prevoženih 57000 km, garažirano. Feliks Orel, Stopiče 65 pri Novem mestu.

Kmetijski stroji

KOSILNICO BCS, novo, prodam. Tone Retelj, Bučna vas 4, telefon 25-148.

TRAKTOR ŠTORE 402, 170 ur, prodam. Štine, Nad mlini 58, Novo mesto.

PRODAM nov traktor zetor 5211 ali zamenjam za štore. Čarman, Gor. Stara vas 4, Tržišče.

PRODAM motokultivator MIO STANDARD 300 in ribiški čoln. Bradač, Dol. Polje 7/a, tel. 84-530 int. 254.

TRAKTOR PASQUALI (18 KM), starejši tip, z manjšo okvaro, prodam. Slavko Habinc, Kremen 20, Krško.

PRODAM

OTROŠKI VOZIČEK prodam. Informacije po telefonu 23-812.

Prodam TELEVIZOR Iskra Mojca, nov, za 4,5 M. Aleksander Mole, Gomila 7, Mirna.

Prodam brejo MLADO KRAVO z drugim teletom. Telefon 43-820.

Ugodno prodam OMARO Dragica, sedežno garnituro, dvosed in klubsko mizico. Pavlovič, Nad mlini 24, Novo mesto.

Prodam MOTOR Prima 175, 4,6 M, 5 kanalni mixer (1,4M) in podvodno puško (0,95 M). Moro, Dilančeva 1.

TELEVIZOR Iskra — črno beli, ekran 61 cm, odlično ohranjen, brezhiben, prodam. Telefon (068) 85-107.

Ugodno prodam LOVSKO PUŠKO šibrenico (bokarico), kal. 12/12 CZ. Rudi Vodopivec, Armeško 12, 68280 Brestanica.

Prodam ŠIVALNI STROJ za 2,5 M. Cankarjeva 3/a, št. 16, Krško.

Več mladih brejih črnobelih krav, dobrih molznic prodam! Možnost plačila tudi s kreditom ali golfom diesel. Naslov v upravi lista (4058/85).

BH 8 opeko Zalog 350 K prodam. Telefon 20-200.

Prodam MOTORNO ŽAGO Stihl 0,41, Mavrič, Otočec 65.

PRODAM 2000 kom strešne opeke — nove in rabljene. Jože Vide, Šentjernej 178.

UGODNO prodam 500 l modre frankinje v Beli krajini, telefon 23-163 v četrtek popoldan.

PRODAM 1 m³ suhih hrastovih plohov (3,5 cm). Tel. 25-325.

JADRALNO desko IMGRAD D-2, prodam. Tel. 22-268.

KOBILO, staro 10 let, vojeno, in 1000 litrov belega vina prodam. Jože Kosec, Vel. Brusnice 72.

TRAKTORSKE GUME 8 pl. 11-28, nove, prodam. Bogovič, Anže, Brestanica.

PRODAM 14 novih in 5 starejših AŽ panjev, naseljenih, s čebelnjakom. Jože Rožman, Doblička gora 13 a, Črnomelj.

KOTNO sedežno garnituro in predsobno omaro prodam. V brezov log 19, Zlatko Kobe.

STARA trokrilna dvojna okna, kavč in dva fotelja ugodno prodam. Telefon 55-337.

PRODAM akvarije, kompletne, z ribami in ostalim (100 l in 60 l). Miljenko Vedrić, Šegova 1, Novo mesto, tel. 24-396.

HRASTOVE DESKE prodam. Jakopin, Mahovnik 22, Kočevje.

STISKALNICO za grozdje (mlin) prodam vinogradniku. Telefon 84-944.

PRODAM leva vrata za 126 P in streho za fičota. Plantan, Praproče 12.

KUPIM

KUPIM 30 — 200 kom. strešne opeke Strešnik, tip Vesna, grafitno siv, s posipom. Kastelec, Šentjošt 9, tel: 43-722.

KUPIM jermenico za ursus 35. Franc Starič, Čužnja vas 35, Trebelno.

BLAGAJNO, rabljeno, kupim. Jože Kic, Škocjan 6 a.

POSEST

VINOGRAD v Smolenji vasi prodam. Ucman, Smolenja vas 65, Novo mesto.

HIŠO z vrtom v Mirni peči zamenjam za stanovanje v Novem mestu. Naslov v upravi lista (4056/85).

V KRŠKEM na lepi sončni legi ugodno prodam podkleteno dvostanovanjsko hišo, skoraj novo, z garažo in velikim vrtom okoli 1000 m² in v nadaljevanju s parcelo veliko okoli 2000 m². Telefon (068) 71-569.

KMEČKO HIŠO z gospodarskim poslopjem v Kostanjevici prodam. Telefon 21-393.

VIKEND ZIDANICO v Rodinah pri Črnomlju, vinograd in nekaj zemlje prodam. Informacije: Vida Žunič, Butoraj 19.

PRODAM vinograd na Bočju (bližina Kostanjevice na Krki) v izmeri 16 arov. Odlična lega z veliko zidanico, dostop možen z avtomobilom, možnost preureditve. Informacije: Abina Pajdaš, 68312 Podbočje.

ZDOMCU takoj prodam opremljeno hišo z manjšim lokalom, primerno za mirnejšo obrt. Jožica Sevšek, MDB 12, Leskovec, telefon (068) 74-981.

PRODAM zemljišče (okoli 50 arov) z gospodarskim poslopjem, po potrebi tudi pritlično stanovanjsko hišo, in to na Bregu, predmestje Kočevja. Kličite telefon (061) 811-756 ali (061) 812—135 med 15. in 22. uro.

RAZNO

IŠČEM zidarsko skupino za oblaganje fasade s silikatno opeko. Telefon 25-556.

Iščem žensko za pomoč pri negi starejšega bolnika trikrat tedensko. Plačilo po dogovoru. Gradišar, Trdinova 5 a, tel. 20-243.

MLAJŠO upokojenko za varstvo dojenčka na našem domu (4 ure) iščemo. Ponudbe pod »SEPTEMBER«.

PREKLICI

VIKI PER, Hrvaška gora, Šentjernej, opozarjam Albino PER, da nima vstopa v gozd p. štev. 2126/269 v Hrvaški gori. Ker sem za ta gozd povrnil kupnino Jožetu Lekšetu iz Gorbelj 1 19. 10. 1959 po končani tožbi zoper njo.

JOŽE ŠEPEC, Mačji dol 14, Velika loka, prepovedujem Kovačičevi vožnjo po travniku in da prenehajo kositi po moji parceli št. 6, v nasprotnem primeru jo bom sodno preganjal.

ŠTEFKA ŠUŠTARIČ, Vel. Orehek 6, Stopiče, opozarjam Vido STRUNA, Potov vrh 20, da si preneha lastiti posestva last družine Ovniček. V nasprotnem primeru bomo postopali preko sodišča.

LUDVIK BRULC, Grič pri Trebnjem št. 2, prepovedujem vsakršno vožnjo in hojo po travniku parc. št. 852 v Benečiji pri Trebnjem. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

ROZALIJA ŠMALC iz Zaloga 6 prepovedujem vožnjo po travniku v Ključu Šilerju iz Prečne. Če tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

ANTON KRAKAR, Mirna vas 11 pri Trebelnem prepovedujem vožnjo in gonjo živine po travniku v Lakah pod Žingo. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

MARIJA ILER, Mala Cikava 6, Novo mesto, opozarjam vsakogar, ki bi kupoval premičnine ali nepremičnine od Štefke Iler, Mala Cikava 6, Novo mesto, ker stvari še niso razščiščene na sodišču.

ANTON ENČIMER, Dobruška vas 28, škocjan, opozarjam vaščane, naj prenehajo širiti neresnične govorice o meni in me obrekovati. V nasprotnem primeru jih bom sodno preganjal.

ČESTITKE

Te dni praznuje 84. rojstni dan in god ANA ŠPELIČ iz Gabrijel 15. Želiva ji vse najboljše, predvsem pa zdravja! Tomaž in Igor.

Dragi ANICI ERPE iz Uršnih sel za njeno trojno praznovanje želi veliko sreče in zdravja — Šobarjeva.

OBVESTILA

KEMIČNA čistilnica Ana Glavan, Žabja vas 27, obvešča cenjene stranke, da bo čistilnica zaradi dopusta zaprta od 28. julija do 18. avgusta.

CENJENE potrošnike mesa obveščamo, da bo zaradi kolektivnega dopusta mesnica od 23. julija do 10. avgusta zaprta. Pavle BOBIČ, mesarstvo, Škocjan.

GOSTILNA »NOVAK«, Velika Loka pri Trebnjem, priredi v soboto, 27. julija, ob 20. uri vrtno veselico. Pridite in preživite prijeten večer ob glasbi ansambla »RUBIN« iz Novega mesta! Vabljeni!

STRANKE obveščam, da prodajam rjave kokoši nesnice, (nesejo šele 10 mesecev), primerne za nadaljnjo rejo ali zakol. Vsak dan prodajam doma sveža jajca. Priporočam se Stane ZDRAVJE, Zalog 17, Novo mesto, tel. 24-594

OPRAVIČILO

Pri grafični pripravi DL je prišlo pomotoma do izpada slik v obeh zahvalah, zato zahvali ponavljamo, prizadetim se opravičujemo!

Zaporedje imena in priimka

»Sva lektorja pri pokrajinskem časopisu Vestnik in na radiu Murska Sobota — slovenski radijski program. Na našem zavodu izdajamo tudi Nepujsag in oddajamo radijski program v madžarskem jeziku za pripadnike madžarske narodnosti. Ob sicer zelo dobrem sodelovanju in skupnem delu pa se nikakor ne moremo zediniti o zaporedju imena in priimka v pisanju (in branju) madžarskih imen. Kljub opozorilom Jezikovnega razsodišča in razlagam, da se moramo tudi v tem primeru ravnati po pravilih slovenskega jezika, so tudi naši uredniki mnenja (in oni imajo zadnjo besedo), da je sicer lahko tako v osrednjih glasilih, mi pa da moramo to posebnost ohranjati, ker smo pač na narodnostno mešanem območju. (Seveda pa se tudi tega »nasveta« ne da upoštevati, saj bi potem za vsakega posameznika morali najprej ugotavljati narodnost.) — Ker sva prepričana, da je najino mnenje v skladu s pravili jezika in ni niti najmanj nacionalistično obarvano, prosiva, da nama pomagate. N. E. in M. M., Murska Sobota.«

Ta dopis načenja zanimivo vprašanje o pristojnostih posameznih jezikov, v konkretnem primeru slovenskega in madžarskega. V slovenščini — kot v večini vsaj evropskih jezikov — stoji ime pred priimkom, tako npr. tudi v izkaznicah. Madžari pa imajo obrnjeno zaporedje (in tudi sicer več drugih posebnosti, npr. da imena narodov pišejo z malo začetnico, kakor sicer tudi Rusi). V slovenščino prevzeta beseda ali besedna zveza — in taka so vsa osebna imena v slovenskem besedilu — se pokoravajo načelom slovenskega jezika, torej bi tudi v madžarskih imenih moralo osebno (t. i. krstno) ime stati pred priimkom. To pa že zaradi tega, da vemo, kaj je kaj. Saj niso tako redki primeri, ko iz samega glasovja ali črkovja imen ne moremo ugotoviti, kateri del bi bil ime in kateri priimek; za primer vzemimo **Anton Janko, Primož Klemen** ali **Dušan Ludvik**. Pri tujih imenih je tega še več, če tistih jezikov ne znamo. Dopisnika iz M. S. imata torej prav, ko menita, da je za te stvari v slovenskih besedilih pristojna norma knjižne slovenščine, v madžarskih pa madžarščine.

Nemogoče se je strinjati tudi z uredniškim načelom o dveh normah: eni za Slovenijo na sploh, drugi za narodnostno mešana ozemlja. In tudi glede tistega neprestanega »legitimiranja« po narodnostni pripadnosti imata naša dopisnika povsem prav: nepotrebno je, vsiljivo in še težko izpeljivo. Govoriti v zvezi s temi vprašanji o nacionalističnosti pa je krivično in vsakršne morale, ne samo socialistične, nevredno.

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi dragega očeta in starega očeta

ALOJZA KAČA

iz Šalke vasi 63 pri Kočevju

se najlepše zahvaljujemo za pomoč vsem sosedom, sovaščanom ter znancem in sorodnikom za izrečeno sožalje in podarjeno cvetje. Posebno se zahvaljujemo gasilcem, rudarjem ter župniku za poslovilni govor in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena ter hčerki Jožica in Vesna z družino

ZAHVALA

V 21. letu starosti nas je tragično zapustil naš dragi sin in brat

MARJAN PRESKAR

iz Dolenje vasi 6

Zahvaljujemo se vsem sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam ustno in pisno izrazili sožalje, darovali vence in cvetje ter spremili našega Marjana na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Slavici Molan za požrtvovalnost in njeni družini, sosedi Zupančičevi, Zorkovi in družini Bogovič za vso pomoč, pokojnikovim sodelavcem SOP-u—TOZD Klepar Krško za denarno pomoč in venec, KOSTAK Krško, kolektivu sodišča Brežice ter OOZSMS Artiče za podarjene vence in cvetje, tov. Vodebu za poslovilne besede na domu, godbi na pihala iz Krškega ter župniku za poslovilne besede ob odprtem grobu in opravljeni obred.

Žalujoči: mama, ate, sestra Jožica in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 88. letu življenja nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, prababica, tašča, sestra in teta

KATARINA ŠPEHAR

roj. Lakner

z Brega 3 pri Sinjem vrhu

Najlepše se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam izrekli sožalje. Posebna hvala družini Žalec, Gozdnemu gospodarstvu Črnomelj, Integralu Črnomelj, Kampu Vinica, Metalki Ljubljana, Šolskemu dispanzerju Šentvid, medicinski sestri z zdravstvene postaje Vinica za pomoč med boleznijo, župniku za lepo opravljeni obred in pevkam iz Vinice. Hvala vsem, ki ste pokojni darovali cvetje in jo v tako velikem številu spremili k zadnjemu počitku.

Vsi njeni

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DIC, tozd Dolenjski list, Novo mesto.

USTANOVITELJICE LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Tone Jesenko.

UREDNIŠKI ODBOR: Drago Rustja (glavni urednik in vodja tozda), Marjan Legan (odgovorni urednik), Ria Baćer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Mirjam Bezek, Bojan Budja, Anton Jakše (vodja novinarskega servisa in EPS), Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik.

IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 50 din. Letna naročnina 1.500 din. Za delovne in družbene organizacije 3.000 din, za tujino 15 ameriških dolarjev oz. 50 DM (ali ustrezna druga valuta v tej vrednosti) — Devizni račun 52100-620-970-257300-128-4405/9 (Ljubljanska banka — Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 750 din, za razpise, licitacije ipd. 950 din, 1 cm na določeni srednji ali zadnji strani 900 din, 1 cm na prvi strani 1.000 din. Vsak mali oglas do 10 besed 400 din, vsaka nadaljnja beseda 40 din. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK Novo mesto 52100-603-30624. Naslov: Dolenjski list, 68001 Novo mesto, Germova 3, p. p. 33, telefon uredništva (068) 23-606 in 24-200, telefon novinarskega servisa 23-610, telefon ekonomske propagande, malih oglasov in naročniškega oddelka 24-006. — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Časopisni stavek, prelom in filmi: DIC, tozd Grafika, Novo mesto — Tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

V 60. letu starosti nas je nenadoma zapustil dragi mož, oče, brat, stari oče in stric

JOŽE POTOČAR

iz Ragovega 10

Najlepše se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in vaščanom, ki so kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, pokojnika spremili na njegovi zadnji poti, ter mu darovali cvetje. Iskrena hvala govorniku za poslovilne besede ter godbi, pevcem, ZB Novo mesto in KS Majde Šilc in TOZD Tehnoservis Tovarne zdravil Krka.

Žalujoči: vsi njegovi!

ZAHVALA

V 80. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi brat in stric

ANTON ŠINKOVEC

iz Zaloga

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so nam izrazili sožalje, poklonili cvetje in pokojnika spremili na njegovi zadnji poti. Lepa hvala tudi duhovniku za pogrebni obred.

Vsi njegovi!

ZAHVALA

Tragično nas je zapustil naš dragi

STEPAN GRAŠA

Cesta herojev 54, novo mesto

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki ste pokojnemu darovali vence in ga spremili na njegovi zadnji poti, DO Krka Novo mesto in Labodu, kakor tudi prijateljem, ki so se od pokojnega poslovili. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Marica, hčerki Sandra in Renata ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

BOJANA FABJANA

iz Črnomlja

se prisrčno zahvaljujemo zdravstvenemu osebju ZD Črnomelj, zdravnikom na oddelku za pljučne bolezni bolnišnice v Novem mestu, ki so ga skušali ohraniti pri življenju. Hvala vsem sosedom, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani. ZZB, garnizonu Črnomelj, LD Loka, brigadirjem, godbi, kakor tudi vsem, ki so pokojnemu izrekli zadnje besede v slovo, ga spremili na zadnji poti in mu darovali cvetje, nam izrekli sožalje ter sočustvovali z nami.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Po težki in hudi bolezni nas je za vedno zapustil naš dragi oče in stari oče

MARTIN LISAC

iz Podna

Ob boleči izgubi se najlepše zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, nam izrekli sožalje, pokojniku darovali cvetje in vence ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo tov. Cimpriču za poslovilne besede, ZB NOV VAS in BANJALOKA, domačemu pevskemu zboru za zapete žalostinke, kakor tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 88. letu življenja nas je za vedno zapustil naš dragi ata, stari ata, praded in stric

KAREL HOČEVAR

iz Slepška 18 pri Mokronogu

Najlepše se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in prijateljem, ki ste nam v težkih trenutkih pomagali in izrekli sožalje. Posebna hvala Gasilskemu društvu Beli grič, pevskemu zboru iz Mokronoga ter župniku za opravljeni obred. Hvala vsem, tudi podjetju Koteks iz Ljubljane, zvezi borcev iz Mokronoga, ki so pokojnemu darovali cvetje in ga v tako velikem številu spremili k zadnjemu počitku.

Žalujoči: sinova Jaka in Franci z družinama, hčerki Mimi ter Ivica z družino ter ostalo sorodstvo

V SPOMIN

Ob 10-letnici smrti našega najdražjega moža in očeta

PETRA FINKA

iz Dragovanje vasi

se ga z žalostjo spominjamo.
Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Po dolgi bolezni nas je v 86. letu zapustila naša draga mama, sestra in stara mama

ANA BURJA

iz Črnomlja

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje in vence. Hvala sosedom za pomoč, tov. Milanu za poslovilne besede, g. župniku za opravljeni obred, ZB Črnomelj za pažnjo v času bolezni ter medicinskim sestram in strežnicam v Domu počitka v Metliki. Posebna hvala sosedi Jugovi in drugim, ki so pokojno obiskovali v domu.

Žalujoči: hčerka Slavka z družino in brat Matevž z družino

ZAHVALA

Ob nepričakovani in prerani smrti našega moža, očeta, sina, starega očeta, brata, strica, tasta in botra

BOŽIDARJA PEČKA

iz Klinje vasi 11 pri Kočevju

starega 43 let, se zahvaljujemo vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, sočustvovali z nami, prinašali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Še posebej hvala kolektivoma LIK in INKOP Kočevje za denarno pomoč, govornikoma Erjavcu in Ivanu Mraku, pevkam Noneta Rog iz Željn, gasilcem z območja GZV občine Kočevje in kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: mama, žena, otroci, brat in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Tam ob potoku,
kjer dom tvoj stoji,
ob zlatem klasju pšenice
si padel —
in nisi več vstal.

15. julij — usodni dan smrti za komaj 50 let starega nenadomestljivega in dobrega moža, očeta, starega očeta, brata, strica, botra in nečaka

ALOJZA OBERČA

iz Grmovelj

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste v teh težkih trenutkih najhujše žalosti sočustvovali z nami, pokojnemu darovali toliko lepega cvetja, vence, nam pisno in ustno izrazili sožalje in našega ata v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se govornikom za ganljive poslovilne besede, GD Grmovlje in ostalim GD, LD Škocjan, tovarni IMV in Strešniku ter župniku za opravljeni obred.
Vsem in vsakemu posebej iskrena hvala!

Žalujoči: žena Vida, sinovi Lojze in Miro z družinama, Marjan, Franci, sestre Lojzka, Tina, Mari, Zofka, Rozi, Štefka, Pepca z družinami ter ostalo sorodstvo

Po poljih že rumeno klasje zori,
po gorah, vinogradih trta cveti.
V jeseni, ko grozdje dozorelo bo,
ata, kdo trgal in prešal ga bo?
Al misel le ena je resnična tako,
da, ata, nazaj vas nikoli več ne bo.

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni nas je v 76. letu starosti zapustil naš ljubi mož, ata, stari ata, stric in boter

JOŽE TRŠINAR

iz Martinje vasi 34 pri Mokronogu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem ter sosedom, posebno Anici Berk, Pepci Starič in Ivanki Plavec za nasebično pomoč. Zahvaljujemo se zdravniškemu osebju iz Mokronoga za lajšanje bolečin, DO Induplati Mokronog, Zmagi Mokronog, Varnosti Novo mesto, sodelavcem Jate iz Martinje vasi, KZ Mokronog. SGP Grosuplje, tov. Uhanu za poslovilne besede, GD Mokronog za organizacijo pogreba, pevcem iz Šentruperta za zapete žalostinke ter gospodu župniku za lepo opravljeni obred. Še enkrat prisrčna hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, darovali pokojnemu cvetje in ga v tako velikem številu spremili do njegovega zadnjega doma.

Žalujoči: žena Milka, sinova Franci in Jože, hčerke Mimi, Milka in Mihela z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 82. letu življenja nas je po hudi bolezni zapustila naša draga mama, babica, prebabica, sestra, teta in svakinja

ANA KAVŠEK

rojena MARINČIČ

Gotna vas 25

Iskreno se zahvaljuemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam stali ob strani in nam izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujemo Žefranovim in Cirnskim za pomoč med boleznijo, zdravnikom in strežnemu osebju nevrološkega oddelka bolnišnice Novo mesto, govorniku KS Gotna vas, pevcem iz Šmihela, sodelavcem in sindikatom DO Labod, IMV, Varnost, »Krka« ter vsem darovalcem cvetja in vencev. Iskrena hvala gospodu proštu za lepo opravljeni obred. Še enkrat vsem prisrčna hvala!

Žalujoči: sinova Stane in Franci, hčerke Marjana, Ema, Elka, Slavka z družinami ter ostalo sorodstvo

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

V 70. letu starosti nas je po težki in hudi bolezni zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

JANEZ STANIŠA

iz Vinje vasi 15

Prisrčno se zahvaljujemo sorodnikom, vaščanom, sosedom in vsem, ki so nam stali ob strani in pomagali v težkih trenutkih. Prisrčna hvala za izredno pozornost OOS in sodelavcem DO Komunala Novo mesto, TZ Krka—TOZD Kozmetika novo mesto, Petrol Ljubljana—PE Brežice in Mercator—TOZD Standard Novo mesto, Cestno podjetje—TOZD Gradnje Novo mesto in OOZB Podgrad. Hvala vsem za podarjene vence in cvetje, izrečeno sožalje in številno spremstvo na zadnji poti, Ivanu Brudarju in Jožetu Klobčarju za poslovilne besede, pevcem za zapete žalostinke ter duhovniku za lepo opravljeni obred. Hvala zdravstvenemu osebju za izkazano pomoč v bolnici in doma in vsem tistim, ki so pokojnega obiskovali med boleznijo.

Žalujoči: žena Karolina, otroci Ivan, Jožica in Drago z družinami ter Dragica in sestra Francka

Portret tega tedna

ŠTEFAN ŠUNTA

»Preživel sem že 18 in upam, da bom tudi zdajšnjo, že 19. reorganizacijo,« na pol v šali pove direktor temeljne organizacije Elektrodistribucija Krško Štefan Šunta. Postaven, visok možakar kratko pristriženih posivelih las, skoraj na krtačko, se je februarja letos srečal z Abrahamom. Po značaju pa neposreden, kritičen, bolj do sebe kot do drugih, in docela odkrit. Morda je tudi zato Štefan Šunta na raznih sestankih, tudi kot politični aktivist, večkrat vzkipel in glasno presekal leporečno mlatenje prazne slame.

Še mladoleten se je kot nekvalificiran delavec zaposlil leta 1948 pri Državnih elektrarnah Slovenije (DES) v rojstni Sevnici. »Eno leto sem moral trdo delati, dokler nisem prišel k pameti, da se je treba učiti. Končal sem srednjo tehnično šolo in potem zavozil k mariborski Hidromontaži. Na gradbiščih Kidričevo, železarna Štore, razdelilna postaja Zenica in nazadnje pri tedaj največji hidroelektrarni Jablanica smo delali od zore do mraka. To so bili res začetki samoupravljanja, a na gradbiščih ga nisem občutil. Pogodbe je bilo treba izpolniti v rokih.« Tako tedaj pač ni bilo časa za sestankovanje. Šunta se je zaposlil pri celulozi, po vojakih leta 1956 pa je nastopil delo v projektivi pri Elektru Videm—Krško, samostojnem podjetju, predhodniku današnjega tozda z okoli 220 delavci. Ko je marca 1960 Šunta postal vodja gradbeno—montažnega oddelka, se je že povsem »zasidral« v Krškem, kamor se je takrat dokončno preselil iz Sevnice. Poroka s Krčanko je le še pospešila takšen korak. Tesne stike s starši in bratom je Štefan zadržal, čeprav se je vživel v okolje, ki ga je lepo sprejelo.

Izjemno obsežno območje od hrvaške meje do Radeč, Dobja pri Planini, Mirne na Dolenjskem z več kot 33.000 odjemnimi mesti, ki ga še danes pokriva Elektro Krško, je Štefanu, še preden je leta 1981 postal direktor, še bolj razširilo horizonte. Predvsem ga je oplajal neposreden, živ stik z revnimi in tudi bolje stoječimi kmeti, ostarelimi in osamelimi bajtarji in številnimi delavci. Ker zna »sevati« hudomušnost in dobro voljo, ni imel nikoli posebnih težav pri takih srečanjih.

Moti ga, če ljudje postrani gledajo na desovce, inkasante, kot da bi bili oni krivi za podražitve električne energije. V elektrogospodarstvu Slovenije je elektrodistribucija kakor trinajsto prase, zmeraj na repu, tudi po osebnih dohodkih. »Ob večanju sistema je moralo priti do reorganizacij v elektrogospodarstvu, toda zakaj jih je ravno elektrodistribucija doživela največ? Žal se nam reorganizacija vsakokrat spremeni v dražjo organiziranost, z več zaposlenimi, a ne pri nas v tozdih,« je spet (samo)kritičen Štefan Šunta, kot se naposled tudi spodobi za dolgoletnega družbenopolitičnega delavca, komunista, starešino teritorialne obrambe in dobrega delavca.

PAVEL PERC

Z gumami služili milijone

Vložena obtožnica zoper četverico, ki je osumljena večjega števila kraj gum iz novomeške IMV — Zataknilo se je 19. marca letos

NOVO MESTO — Pred časom smo poročali, da je miličnikom in kriminalistom novomeške UNZ uspelo zasačiti skupino mladeničev, osumljenih večjega števila kraj gum v novomeški IMV. Po podatkih, ki jih je moč zaslediti v pred nekaj dnevi vloženi obtožnici zoper 24-letna Nikolo Simića in Duška Novakovića ter 25-letna Alijo Beganovića in Mihajla Tešanovića, je omenjena četverica na svojih tatinskih pohodih iz IMV odnesla kar 228 najrazličnejših gum, zataknilo pa se je pri tistih šestnajstih, ki so jih skušali ukrasti 19. marca letos.

Nikola Simić iz Gornjega Skugrića je najpogosteje omenjen v vloženi obtožnici. Tako naj bi lanskega februarja iz novomeške IMV odnesel štiri gume znamke Semperit, do njih pa je prišel tako, da je preplezal žičnato ograjo. Prav tako je Simić po navedbah obtožnice skupaj z Alijo Beganovićem med lanskim 26. aprilom in 29. majem prikrajšal IMV za 21 gum znamke Tiger, istega leta pa sta med 6. in 8. oktobrom ukradla še 14 gum za kombi, v noči na 26. oktober pa 15 gum za osebna vozila. Domala vse kraje sta storila tako, da je Beganović z govorjenjem zamotil čuvaja, medtem ko si je Simić dajal opravka z gumami. Tudi v noči na lanski 5. november, ko sta odnesla 29 gum, in v dneh med 17. in 19. novembrom, ko je iz IMV izginilo 24 Savinih gum, namenjenih osemnajsticam, je bilo tako. Njun zadnji skupni podvig je registriran med 8. in 10. decembrom lani, ko je na isti način izginilo 23 gum.

Simić je v obtožnici omenjen tudi, da je kradel gume skupaj z Duškom Novakovićem. V noči na 12. februar letos naj bi odnesla 20 Savinih gum, noč na 21. februar sta izkoristila za krajo 24 gum, vse pa je potekalo tako, da je Simić preplezal ograjo, Novaković je sprejemal nakradeno blago, medtem ko je imel Beganović »na skrbi« čuvaja. Tako je bilo tudi v noči na letošnji 19. marec, ko so si že »rezervirali« 16 gum, vendar so jih prehiteli miličniki.

Da pa bi prišli do uvodoma omenjene številke nakradenega blaga, moramo omeniti še troje dogodkov. Obtožnica pravi, da je Simić skupaj z neznanim storilcem v noči na 8. marec odnesel iz IMV 14 gum, skupaj s Tešanovićem pa sta najprej 14. marca ukradla 14, v noči na 15. marec pa nadaljnjih 26 gum.

Nobena skrivnost ni ob vsem tem, da so miličniki na tatove gum dovolj dolgo prežali, prvi signal, da gre za dobro organizirano skupino, pa je bil poleg prijav iz IMV, ko so ljubljanski miličniki lanskega 5. aprila ustavili vozilo Nikole Simića in v njem našli 18 gum.

B. BUDJA

Mihu Verstovšku z Blatnega na Bizeljskem se je sredi najbolj vročega poletja nasmehnila poznojesenska gobarska sreča: na starem panju je naletel na bujno rastočo družino mraznic. Dejal je, da niti on niti stari ljudje ne pomnijo, da bi se kdaj tako zmotile v času. To je potrdila njegova 80-letna mati.

Gottschee — trn v peti?

Pripombe zaradi imena — Prepovedana Država

KOČEJVE — Ansambel »Gottschee« pozna skoraj vsa kočevska mladina, saj »gottscheejevci« ne pojejo o idealiziranem svetu, ampak predvsem o težavah mladih, lažeh, izkoriščanju, delavstvu pa tudi o državi (si) razčiščujejo nekatere pojme. O ansamblu smo se pogovarjali z njegovima članoma Francijem Turkom-Čopko (baskitara, prvi vokal) in Robertom Burničem-Bubbyjem (bobni), medtem ko v ansamblu igra še Željko Čorič-Džele (kitara, drugi vokal).

● Gottschee je precej nenavadno ime za ansambel?

»Res je precej nevsakdanje. Izbrali smo ga zato, ker je to izvirno ime našega mesta, vezano na našo zgodovino. Če ne bi bilo Gottscheeja, ne bi bilo Kočevja. Ime nima nobenega političnega obeležja, kar bi nam radi nekateri naprtili, saj smo vsi proti nacizmu.«

● Kakšno vrsto glasbe igrate?

»To je neka vrsta punk-n-rolla. Besedila in glasbo pišemo vsi, le pesem Zirodent je napisal M. Marković iz Pulja.« V začetku nismo imeli posebnega uspeha, zdaj pa je že bolje.«

● Ste imeli težave zaradi katere pesmi?

»Le zaradi besedila pesmi Država, ki je bila prepovedana na vsakem koncertu, razen v Ljubljani. Obrazložitev je bila, da je protidržavna. Že Marx pa je rekel, naj država odmre.«

● O čem razmišljate in pojete?

»Opazujemo svet in vidimo veliko laži, izkoriščanja. Smo proti vojni in demagogiji. Želimo si manj besed in več dejanj. Te naše misli tudi izražamo v pesmih. V pesmih marsikaj kritiziramo, s pesmijo hočemo izraziti, kar se mladim ne zdi prav. Menimo celo, da je naš politični sistem teoretično najboljši, žal pa praksa močno šepa. Mladi opozarjamo na napake in jih skušamo odpraviti ali pa opozoriti druge, starejše, naj bi to storili.«

B. P.

Pse šolajo

Kočevsko kinološko društvo začelo z delom

KOČEVJE — Letos marca so v Kočevju ustanovili kinološko društvo. Ljubitelji psov se bodo poslej lahko tudi »uradno« družili in izmenjavali izkušnje pri vzgoji svojih ljubljencev. Najpomembnejše pa je, da bodo lahko to počeli pod strokovnim vodstvom Franca Novaka.

»V Kočevju se je že takoj na začetku pokazalo veliko zanimanje za naše kinološko društvo. Vanj se je včlanilo kar 45 članov. Seveda smo takoj začeli delati. Že marca smo začeli s tečajem za delovne pse. Tečaja se je udeležilo osem psov, ki so vsi uspešno končali šolanje. Kakor so dejali člani komisije, bi lahko psi takoj napredovali v višje pasje šole. Ob dnevu civilne zaščite smo pripravili demonstracijo, kaj vse znajo naši psi. Zanjo pa se zanimajo tudi v drugih krajih. Oktobra bomo pripravili že naslednji tečaj za pse. Trenutno imamo prostore na Grajski poti št. 8, kjer se dvakrat na teden sestanemo. Sicer pa pospešeno iščemo primeren prostor za vadbo psov. Prostor nujno potrebujemo, saj je vse več lastnikov psov, ki bi radi dali šolat svoje dobermane, nemške ovčarje, šnavcerje in druge štirinožne prijatelje,« je povedal miličnik Novak, ki je na postaji milice v Kočevju vodnik službenega psa.

J. S.

Franc Novak: Zanimanje za kinološko društvo je izredno veliko. Zdaj je že 45 članov.

Za Dolenjce tretjega tisočletja

V skladu za nakup modernega inkubatorja, ki bo skrbel za boljše zdravje dolenjskih novorojenčkov, se je do ponedeljka nabralo že 1,178.376 dinarjev, kar je dve tretjini potrebne vsote. Pohvaliti pa moramo tudi vodstvo novomeške bolnišnice, ki je, ko je videlo, da bo akcija sveta žensk pri novomeški SZDL in Dolenjskega lista uspela, ukrepalo modro in hitro. Postrgalo je po blagajni in dodalo manjkajoči denar, tako da je inkubator že plačan.

Minuli teden so darovali: OOS Pošta Črnomelj 4.340 din, OOS Novoles tozd Lipa Kostanjevica na Krki 10.000 din, Novoles DSSS Novo mesto 50.000 din, Erika Brudar Novo mesto 3.000 din, Tončka Grahek Novo mesto 1.500 din, Jože Jamnik Novo mesto 3.000 din, SŠ tehniških in zdravstvene usmeritve Novo mesto 50.000 din, Tovarna obutve tozd Obutev Novo mesto 30.000 din, Tovarna obutve tozd Bor 20.000 din, Alojzija Staniša Trebnje 5.000 din, Sigmat Brestanica 9.400 din, SSS SIS Krško 2.000 din, GOK tozd Obrt Črnomelj 10.000 din, OS Belsad Črnomelj 10.000 din, Gozdno gospodarstvo Novo mesto 5.000 din, Jože Urbič Mirna 2.000 din, Majda Novak Trebnje 3.000 din, Dragica Ratajec Trebnje 3.000 din, Stane Ančimer Straža 1.000 din, SSS SIS Krško 10.000 din, Vilma Šterk Stari trg ob Kolpi 1.000 din, Dušan Dular Smolenja vas 2.500 din. Posebej se je izkazala skupina občanov z Rake in okolice. Stanka Tratnik je darovala 1.000 din, Miro Božič 1.000 din, Ana Bon in Tine Tušek 2.000 din, Draga Krošelj 2.000 din, Drago Stojičević 500 din, Milan Pevec 1.000 din in Bojan Kupčič 1.000 din.

Denar za inkubator se zbira na račun 521000—603—30372 Zdravstveni center Dolenjske—tozd Splošna bolnišnica »za inkubator

Kako so lovili pred desetletji

Spomini Mirka Rauha na ribolov v Kolpi, ko še niso vedeli za dovoljenja

KOČEVJE — Upokojenega učitelja Mirka Rauha iz Lazov ob Kolpi, ki je tudi športni ribič, smo zaprosili, naj nam pove, kako so lovili ribe na Kolpi, ko je bil on mlad. Rad nam je ustregel.

Otroci so ribarili s »trnki«. Naredili so jih iz bucik ali šivank tako, da so jih zakrivili. To so bili torej pravi »brezzalustniki«, za katere se zavzemajo nekateri ribiči tudi danes. Trnek so privezali na vrvico, ki so jo uporabljale ženske za šivanje copat. Palica pa je bila seveda običajna leskovka.

Malo večji otroci so lovili na »kal« oz. »kale«. »Kal« so si uredili tako, da so plitvino, globoko 10 do 15 cm, ogradili s kamni. V »kalu« so pustili okoli 60 cm široko odprtino in vanj nasipali pšenico. Ko je priplavalo v »kal« dovolj rib, so »vratca« oz. izhod zagradili z desko in ribe so bile ujete.

Odrasli so lovili z vršami, sakom, ostmi ali mrežo. Ves ta pribor so si sami izdelovali. Eksploziva za ribolov niso uporabljali. Omenimo pa naj še dva stara načina ribolova na Kolpi, ki sta manj znana na drugih rekah: nočni ribolov in ribolov z vršami na jezovih.

Nočni ribolov je prišel v poštev, kadar ni bilo lune, voda pa nizka, mirna in čista. Tak ribolov je bil možen le s čolnom, ki je imel posebni podaljšek, »svečnik«, ki je bil nekakšna košarica iz železa. Vanj so zelo tesno skupaj in pokonci zložili suha in trda drva ter to prižgali. En ogenj je trajal 15 do 20 minut, nato pa so čoln zapeljali h kraju in zopet zakurili. Svetloba iz svečnika je privabila ribe, ki so jih potem nabadali z ostmi. Tako so ujeli največ mren, sulcev in podusti, ki jih je svetloba privabljala. Platnice in kleni pa so pred svetlobo vedno zbežali v temo, zato jih na ta način niso mogli ujeti. Kasneje so take svečnike na čolnih zamenjale karbidovke.

Posebne vrše so polagali na jezovih, a le na tistih, ki so bili prirejeni za tak ribolov. V nekaterih jezovih so bili žlebovi, ki so jih uredili že ob času gradnje jezu. Po teh žlebovih so ribe silile navzgor. Nad luknjo (običajno je bila v deski) so na zgornji strani jezu pritrdili pleteno vršo. Obod vrše je bil iz leskovih palic, na njem pa mreža. Nekoč se je v tako vršo ujel tako velik sulec, da mu je rep še gledal iz vrše (in to na nekdanjem Žagarjevem jezu, današnjem Lampetovem). Ta način ribolova je kasneje povsem izumrl, ker so jezove popravili in korito za vrše zazidali.

Mirko Rauh je povedal tudi, da je imela takrat vsaka hiša svoj ribolovni pribor: od vrš do osti in drugega. Skupna, vaška je bila le mreža, saj so z mrežo lahko lovili le v skupinah. Takrat je bilo v Lazih 60 prebivalcev, danes pa jih je le še 20.

J. PRIMC

Mirko Rauh, upokojeni učitelj iz Laz ob Kolpi in dolgoletni ribič.

Ni več psov, ki bi odganjali tatinske lisice

Nadlega na Gori

GORA — »V tednu dni smo bili pri nas ob sedem kokoši. Vse je pobrala lisica. Lisico je videl sosed, in ko je šel za njo, je zadnjo kuro spustila in sosed nam jo je vrnil. Pa je nismo jedli, ker smo se bali, da je lisica stekla. Še sosedov pes je ni hotel jesti, ko smo mu jo ponudili,« nam je povedala Anica Knavs iz Petrincev 10 na Gori v ribniški občini.

Povedala je še, da je v Kračalih pri Antonu Gorniku odnesla lisica v eni noči pet kur; Francetu Arku iz Petrincev kuro in jarčko, sosedi dve kuri, spet drugi sosedi pa kokljo in piščanca in kar oba hkrati je nesla v gobcu.

Predlani so tu na Gori v Krželih pokončali dve stekli lisici. Potem so domačinom postrelili vse pse in mačke. Zdaj pa ni psov, da bi odganjali lisice.

J. P.

Anica Knavs: »Vsak dan lisica obišče vas in odnese kuro ali kaj drugega.«

KONČAN PLANINSKI TABOR V BOHINJU

36 sevniških pionirjev in mladincev se je udeležilo planinskega tabora, ki je bil od 5. do 14. julija v Bohinju. Organiziralo ga je PD Lisca Sevnica, vodil pa prizadevni planinec Tone Šeško. Vse dni je bilo vreme primerno za hojo. Opravili smo pet zelo zahtevnih planinskih tur. Za ogrevanje smo odšli na Vogar, nato pa še k slapu Savice, Vogel in planino Razor ter na Črno prst. Najtežja tura je bila na Krn, na poti smo bili dva dni. Prenočevali smo v planinski koči pri Krnskem jezeru. V prostem času smo organizirali planinsko šolo. Slušatelji so na koncu predavanj opravili izpite. Za varno hojo vseh udeležencev so skrbeli planinski vodniki.

NOČ NA KOLPI — Gribeljska veleveselica, imenovana »Noč na Kolpi«, je tudi letos, že sedmič po vrsti, potrdila, da je največja tovrstna prireditev v Beli krajini in sploh na Dolenjskem. Na prostrani loki ob Kolpi se je v noči iz sobote na nedeljo trlo več kot 5.000 ljudi. Čeprav tak obisk za »Noč na Kolpi« ni nič nenavadnega, organizatorje vsako leto znova malce preseneti. Letos je že pred polnočjo zmanjkalo pečenke, pa tudi vino so si morali iti »sposoditi« v gribeljsko trgovino. No, da bi bil kdo lačen ali žejen v Gribljah, to se pač ne more zgoditi, so se pa marsikomu cedile sline ob pogledu na brhke manekenke (manekena pač nista bila deležna tako poželjivih pogledov), ki so prikazale najnovejše modele metliške Beti. Kot vsako leto, bo šel večji del izkupička z »Noči na Kolpi« za razvoj kraja, tokrat za zgradnjo novega večnamenskega doma. (Foto: A. Bartelj)

kozerija

NAŠE NAJNOVEJŠE SPECIALITETE

Razkrečen sem ležal že dobrih dvajset minut, ko me je zažejalo. Privlekel sem se do kopališke restavracije. Natakar je bil prepoten, kislega obraza, jezen nase in na ves svet.

— Pivo. Naj bo po možnosti hladno.

Ni se zmenil zame. Zatulil je kot volk v polno luno: »Nisi sam!«

Končno se me je usmilil, vrgel je predme steklenico piva: bilo je toplo, kot bi ga nalašč grel zame.

— Sto dvajset dinarjev!

Plačal sem in se odvlekel nazaj na blazino. Menda sem zaspal ali pa tudi ne: bledlo se mi je o hladni, da, mrzli pijači.

— Greva kaj pojest, me je zdramil prijatelj iz Belega mesta.

— Prav. V želodcu imam pajčevino.

Hrano je nosil k mizi drug natakar. Na videz se mi je zdel prijaznejši, bil je večji od prejšnjega in delal je večje korake.

— Čevapčiče, ražnjiče, pleskavico? je hotel na hitro opraviti z nama.

— Ne. Jedla bi vaše specialitete.

— Hm. Nerodna stvar. Naša restavracija, vesta, ne slovi po teh rečeh. Kaj posebnega vama res ne morem ponuditi. Morda naravne zrezke z gobicami?

— Naj bo, če ni kaj drugega. Pa pomfri pa solato. Mešano. Da, dvakrat.

Zrezek je bil trd kot podplat, gobja omaka prežgana, solata sparjena.

— Pa pravijo, da ne premorejo specialitet. Česa podobnega še nisem prežvekoval!

— Dva tisoč štiristo, dinarjev, prosim.

— Takoj. Samo nekaj bi vam povedal, če dovolite, tovariš natakar.

— Izvolite.

— Rekli ste, da ne slovite po specialitetah. Toda to, kar sva jedla, je bilo nekaj enkratnega. Svetujem vam, da napišete v jedilnik: zrezek ala usnjen podplat, prežgana gobja omaka, na naravnem soncu sparjena solata pa še toplo pivo dodajte. Rečem vam, da so to specialitete, ki jih je moč dobiti malokje!

Natakar ni bil videti jezen.

Drugi dan je bila v jedilnem listu nova rubrika. V njej je bilo črno na belem napisano vse, kar sem prejšnji dan svetoval natakarju. Primerjal sem cene: bile so za trideset odstotkov višje od včerajšnjih. Specialitete je treba drago plačati.

TONI GAŠPERIČ